

M. L. ANDREASEN

Az ószövetségi szentély és az evangélium

AETERNITAS

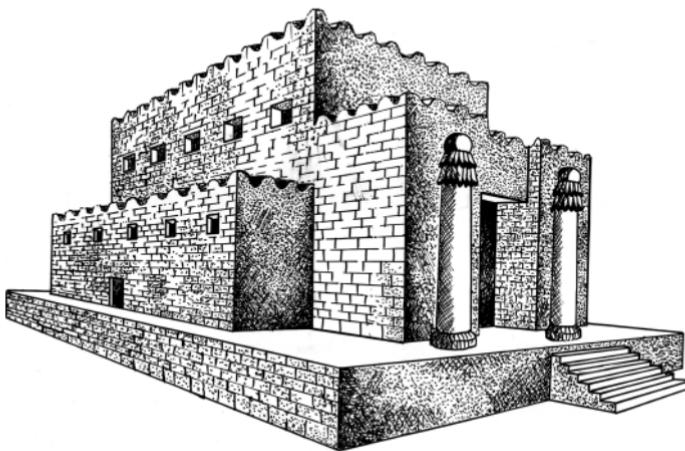
Milian L. Andreasen

Az ószövetségi szentély
és az evangélium

MILIAN L. ANDREASEN

AZ ÓSZÖVETSÉGI SZENTÉLY
ÉS
AZ EVANGÉLIUM

AETERNITAS 2004

A fordítás alapjául szolgáló mű:
M. L. Andreasen: The Sanctuary Service
(Review and Herald, 1947)

Fordította
CSABAI TAMÁS

Lektorálta
TÓTH MÁRIA

Fedélterv
CSALA KÁROLY

©Review and Herald® Publishing Association, 1937, 1947
<http://www.rhpa.org>
Hungarian translation © Csabai Tamás, 2004

TARTALOM

<i>Az olvasóhoz</i>	5
<i>Első fejezet</i>	
AZ ÁLDOZATI RENDSZER	7
<i>Második fejezet</i>	
ISTEN FÖLDI SZENTÉLYEI	20
<i>Harmadik fejezet</i>	
A SZENTSÁTOR PAPJAI	35
<i>Negyedik fejezet</i>	
A FŐPAP	46
<i>Ötödik fejezet</i>	
A LÉVITÁK RENDJE	52
<i>Hatodik fejezet</i>	
A FELAVATÁS ÉS A FELSZENTELÉS	57
<i>Hetedik fejezet</i>	
A PRÓFÉTÁK ÉS A PAPOK KÜZDELME	68
<i>Nyolcadik fejezet</i>	
AZ ÉGŐ ÁLDOZATOK	83
<i>Kilencedik fejezet</i>	
AZ ÉTELÁLDOZATOK	97
<i>Tizedik fejezet</i>	
BÉKEÁLDOZATOK	110
<i>Tizenegyedik fejezet</i>	
A VÉTEKÉRT VALÓ ÁLDOZATOK	123

<i>Tizenkettédik fejezet</i>	
A BŰNÉRT VALÓ ÁLDOZATOK	151
<i>Tizenharmadik fejezet</i>	
AZ ENGESZTELÉSI NAP	161
<i>Tizennegyedik fejezet</i>	
A BŰNBAK	178
<i>Tizenötödik fejezet</i>	
ÜNNEPEK ÉS SZENT GYÜLEKEZÉSEK	200
<i>Tizenhatodik fejezet</i>	
A MENNYEI SZENTÉLY	212
<i>Tizenhetedik fejezet</i>	
AZ IMÁDSÁG	228
<i>Tizennyolcadik fejezet</i>	
A TÖRVÉNY	239
<i>Tizenkilencedik fejezet</i>	
A SZOMBAT	255
<i>Huszadik fejezet</i>	
A VÉGSŐ KÜZDELEM	268
<i>Huszonegyedik fejezet</i>	
AZ UTOLSÓ NEMZEDÉK	284
<i>Huszonkettédik fejezet</i>	
Az ítélet	307
<i>Függelék</i>	321

AZ OLVASÓHOZ

Kevés magyar nyelven olvasható művet ismerünk, amely átfogó igénnel szólna a Szentírás e nagyszerű összefüggéseiről: Jézus Krisztusról mint főpapról, az engesztelés, a bűn végleges elrendezésének Isten által elgondolt tervéről, amit Isten a bűneset után érzékelhető formában ismertetett meg a megjobbulni kívánó emberrel.

A mennyei szentély léte, a benne folyó szolgálat kihullott az emberek hit-tudatából. Kevés figyelmet fordítottak rá. Nem követték Őt hit által a kárpit mögé, „*a hová útnyitón bement érettünk Jézus...*” (Zsid 6:20). Minthogy pedig tanítását is elhanyagolják, nagyon sokan tehetik magukévé Mária szavait: „...*elvitték az én Uramat, és nem tudom, hova tették őt*” (Ján 20:13). Holott Jézus Krisztus egyik utolsó ígérete a Földön élő tanítványoknak az volt, hogy barátainak fog tekinteni bennünket, beavatván terveibe, munkálkodásába, mert csak „*a szolga nem tudja, mit cselekszik az ő ura*” (Ján 15:15). Úgy is mondhatjuk, Isten gyermekinek egyik legfőbb ismertetőjegye az, hogy tudják, hol van, és mit cselekszik az ő Uruk.

Milian Lauritz Andreasen (1876–1962), dán származású amerikai író, írásművei arról tanúskodnak, hogy számára a Szentírás tanításainak eme szegmense volt az elmélkedések és a tanulmányok legkitüntetettebb tárgya. Az ószövetségi szentély és az evangélium mellett terjedelmes kommentárt fűzött a Zsidókhoz írt levélhez is, amelynek szamizdat formában megjelent magyar változatát évtizedek óta forgathatjuk.

Noha a szerkesztés során felmerült a gondolata annak, hogy bő jegyzetapparátussal sietünk olvasóink segítségére, végül felülkerekedett az a meggyőződés, hogy szerzőnk szavai önmagukban is megállnak. Igaz, egyes fejezetek olvasásakor az lehet az érzésünk, M. L. Andreasen feltételezi olvasójáról a Szentírás bizonyos szintű ismeretét – ne feledjük el, hogy az amerikai protestantizmus közegében élt és munkálkodott –, reméljük azonban, hogy a felmerülő kérdésekre a további válaszokat mindenki megtalálja személyes kutatásai alapján. Ehhez kevés támponot nyújtana, ha a könyvben előforduló kortárs teológusokat, a számkra elérhetetlen forráshelyeket azonosítottuk volna jegyzetek formájában. Ezzel szemben *Az ószövetségi szentély...* két nyitva maradt kérdésének szenteltünk a függelékben egy-egy tanulmányt. Tettük ezt arra való tekintettel, hogy e rendszeres igénnyel készült mű sem lehetett figyelemmel – nyilván terjedelmi okok miatt – a téma kör minden egyes részletére.

A kiadó nagy várakozással tekint e kötet megjelenése elé. Nem csupán a szellem felpezsdülését, hanem a lelkiek meg-elevenedését várja tőle. Az ószövetségi szentélyszolgálat olyan tárgykör, ami méltán ébreszthet bennünk csodálatot, látva az isteni gondoskodást, a szeretet és az igazságosság összeölkezését. Hogy pedig az Ige kutatása ne legyen gyümölcsstelen, kísérje tanulmányunkat Pál apostol fohásza: „*És azért imádkozom, hogy a ti szeretetetek még jobban-jobban bővölkedjék ismeretben és minden értelmeségen; hogy megítélhessétek, hogy mi a rossz és mi a jó; hogy legyetek tiszták és botlás nélkül valók a Krisztusnak napjára; teljesek lévén az igazságnak gyümölcsével, melyet Jézus Krisztus teremt az Isten dicsőségére és magasztalására*” (Fil 1:9-11).

A Kiadó

Első fejezet

AZ ÁLDOZATI RENDSZER

Az ember bűnbeesése után az Istenről elénk táruló első kép az, amint hűvös alkonyatkor a kertben jár, és Ádámot szólítja: „*Hol vagy?*” (1Móz 3:9) Ez a kép szép és jelentőségteljes egyszersmind. Az ember vétkezett, és engedetlen volt Isten ki-fejezett parancsával szemben. Az Úr azonban nem mond le róla. Keresi és hívja Ádámot: „*Hol vagy?*” Ezek Isten első feljegyzésre került szavai az emberhez a bűnbeesés után.

Nem kis jelentősége van annak, hogy Istenről ezek lehetnek az első benyomásaink. Úgy ábrázolja Őt az Írás, mint Aki keresi Ádámot, a bűnös embert, aki elrejtőzik előle. Hasonlít ez a kép a tékozló fiú példázatában található ábrázolásra. Az apa minden napon leste-várta a fiát, aki elment hazulról, és elébe futott, amikor pedig „még távol volt” (Luk 15:20). Hasonlít ez az ábrázolás a pásztoréhoz, aki „inkább örvend azon [az egy bárányon], mint a kilenczvenkilencen, a mely el nem tévelyedett” (Mát 18:13).

Ádám nem fogta fel egészen bűne súlyát, sem engedetlensége következményét. Isten meghagyta neki, hogy ne egyék a jó és a gonosz tudásának fájáról, majd hozzátette: „...mert a mely napon ejéndel arról, bizony meghalsz” (1Móz 2:17). Ádám azonban addig még soha nem látott halált, és nem értette meg világosan, mit von ez maga után. Amikor viszont meglátta az első áldozati bárányt, amely mozdulatlanul feküdt előtte, miközben testéből életet adó vére szívárgott, a halál hirtelen új és mélyebb értelmet nyert számára. Kezdte megérteni, hogy üdvössége valami módon összekapcsolódott a bárány halálával, s ha a bárány nem halt

volna meg, neki kellett volna meghalnia. Ily módon reménység és Isten nélküli, elveszett emberként maradt volna e világban. A bárány halálának köszönhette életét, és amikor mindenről tanítást nyert, a lábánál holtan fekvő bárányban hit által meglátta annak a Báránynak az előképét, „*a ki megöletett, e világ alapítása óta*” (Jel 13:8).

Nagy lehetett Ádám lelkiismeret-furdalása, amint bűne teljes következménye felderengett előtte. Akivel beszélgetett, Akivel együtt tanácskozott a kertben – lehet, hogy meg kell halnia az ő törvényszegése miatt? Ez túl nagy árnak tűnt számára. Nyugodtan feltételezhetjük, hogy Ádám inkább felajánlotta saját életét, semmint hogy Isten Fiának kelljen meghalnia. Azonban sem ember, sem angyal nem vehette magára a bűn felelősségét. Kizárolag Ő, Aki az Atya kebelén volt, Aki egyenlő volt Istenkel, Aki *Isten volt*, szerezhetett engesztelést. Az angyaloknak juthattak ugyan bizonyos feladatok az ember megváltásának tervében; magának az embernek is megadatott az Istennel való együttmunkálkodás kiváltsága; azonban csupán Egyvalaki gondoskodhatott a váltságdíjról. Neveztessék azért az Ő neve Jézusnak (Mát 1:21).

„...*mert a mely napon ejéndel arról, bizony meghalsz*” (1Móz 2:17). Isten ekképpen rendelkezett. E szavak kézzelfogható jelentése szerint Ádám meg fog halni azon a napon, amelyen vétkezik. Vannak, akik a lapszáli fordítást fogadják el: „meghalván meghaltok”, nem azzal a jelentéssel, hogy azon a napon meg fognak halni, hanem hogy a halál elkezd munkálkodni bennük, majd pedig minden bizonnyal meghalnak. Mindazáltal sem a szavak olvasata, sem a jelentése nem ez. Nem azt tagadjuk, hogy Ádám azon a napon lépett a halál ösvényére. Ez történt vele, méghozzá nagyon is valóságosan. Ám a hívő ember részéről kétes dolog Isten ihletett Igéje alapján azt vitatni, hogy Isten nem úgy értette,

ahogy mondta, különös tekintettel arra a tényre, hogy hasonlóan hangzott a kígyó vádja is.

Nemde történeti tény viszont, hogy Ádám nem halt meg azon a napon, hanem sok száz esztendeig élt? Akkor viszont miként magyarázzuk Isten kijelentését? Azon egyszerű tényel, hogy mi helyt Ádám vétkezett, Krisztus hadba állt, elfoglalta Ádám helyét, és megígérte neki, hogy meg fog halni érte és helyette. Úgy véljük, Ádámnak azon a napon meg kellett volna halnia, ha Krisztus akkor és ott nem lett volna második Ádámmá, ha nem vette volna magára a bűn terhét és büntetését, s ha nem adta volna zálogul életét a világ életéért. Ez áll összhangban az öröktől fogva lefektetett tervvel, ezt foglalta magában az örök szövetség, s ez teszi világossá az igei szózatot, miszerint a Bárány „megöletett, e világ alapítása óta” (Jel 13:8).

BŐR RUHÁK

Isten, hogy mélyebben Ádám és Éva elméjébe vesse a bűn természetét és a törvényszegés következményeit, továbbá irántuk tanúsított szeretete szemléltetése végett, az áldozat gyanánt megölött állatok bőrébe öltözött az emberpárt (1Móz 3:21). Öltözöttük ily módon szüntelenül bűnükre emlékeztette őket, de még inkább arra, Aki meghal értük, s Akinek a szeretete az üdvösséget hozza el számukra. Öltözettük az üdvösségi jelképe volt.

Az a tény, hogy Istennek bőr takarókat kellett készítenie gyermekei számára, mielőtt kiűzte volna őket otthonukból, szerezetét és szigorát nyilatkoztatja ki egyszersmind; szigorúságát abban, hogy kiűzte őket; szerető jóságát abban, ahogy gondoskodott róluk és törődött velük, noha vétkeztek. Amiképpen az anya meleg, védelmet nyújtó öltözettel ad kicsinyeire, mielőtt

kiküldené őket a metsző szélbe, akképpen Isten is szerető módon öltözette fel két gyermekét, mielőtt elbocsátotta volna őket. Ha el is kell bocsátania őket, magukon fogják viselni szeretete emlékjegyeit, annak bizonyosságát, hogy Isten még mindig gondoskodik róluk. Nem kell reménység és Isten vigasztaló támogatása nélkül egyedül küzdeniük.

ÁDÁM ELHAGYJA OTTHONÁT

Ádám és Éva minden bizonnyal kimondhatatlan szívbéli gyötrellel hagyta el az édeni otthonot. Szeretetben és békességen éltek itt, angyalokkal társalogsztak, és közösségen voltak Istennel. Gyakran hallották lépéseit a kertben, s futottak elébe. Szemtől szemben beszéltek Vele. Megízlelték az eljövendő világ erőit, Isten dicséretében egyesültek a mennyei kórussal, s Isten tiszteletére gyűltek egybe, amikor közeledtek a szombat szent órái.

Most azonban kívül rekedtek. Nem járhattak-kelhettek többé együtt Istennel és az angyalokkal. Az angyalok, akik örömküket lelték abban, hogy nekik szolgálhattak, most elzárták előlük az élet fájához vezető utat. A jövő sötétnek tűnt. Bogáncsokkal és tövisekkel kell küzdeniük, a végén pedig a halál vár reájuk. Meg kellett tanulniuk, amit minden vétkező megtanul: azt ugyanis, hogy a törvényszegés útja fájdalmas. Meg kellett tanulniuk, hogy bűnbánatuk semmiképpen nem helyezi hatályon kívül a törvényszegés evilági következményeit. Isten parancsolataival nem lehet tréfálni, s a világgyetem biztonsága megköveteli, hogy a törvény méltóságán ne essék csorba, még ha az ember kegyelemben is részesült.

Hanem – ha el is tudjuk képzelní Ádámot és Évát, amint lehajtott fejjel és összetört szívvel elhagyják egykorai otthonukat

– mit mondjunk Istenről?! Ő teremtette őket. Szeretet által gondoskodott életükön. Énekelve örvendezett felettük. A jövő fényesnek és reményteljesnek ígérkezett. Most azonban minden veszni látszott.

Az engedetlenség volt az összüleinket érő minden nyomorúság oka. Elhagyták Istent, és másik urat választottak. Ettek a tiltott gyümölcsből. „*Most tehát – mondta Isten –, hogy ki ne nyújtsa a kezét, hogy szakasszon az élet fájáról is, hogy egyék, s örökké éljen: Kikiündé őt az Úr Isten az Éden kertjéből... És kiűzé az embert...*” (1Móz 3:22-24).

Mennyire fájhatott Isten szíve, amikor ki kellett vezetnie Ádámot a kertből! „*Tekintsétek meg, és lássátok meg, ha van-e olyan bánat, mint az én bánatom*” – e szavak illenének erre az alkalomra (JSir 1:12). Az ember kívül volt „egymagában”, ami képpen Isten a kerten belül volt „egymagában”. Jóllehet nem szólhatunk Isten magányosságáról emberi szavakkal, nagyon is úgy kell vélnünk, hogy a menny és a föld Teremtője – amint a két bűnös lassan elhagyta megszokott környezetét, és a kapu bezáratott mögöttük –, nagyon is érezte veszteségét. Nem harag, hanem szomorúság töltötte be a szívét, majd súlyos léptekkel – emberi módon szólva – indult vissza egyedül a kertbe. Az emberi értelmet meghaladó szomorúságot élhetett át, hacsak nem gondolkodunk úgy Istenről, mint akit nem indít meg a mi erőtlenségünk érzése, hacsak nem úgy vélekedünk felőle, hogy Ő semmilyen tekintetben nem hasonló hozzánk.

„Kiűzte az embert.” Amikor Isten végigtekintett a korokon, láttá, mi lesz a megváltás ára. Látta, milyen hosszú utat jár be az ember, láttá a még hosszabb utat is, amit a Fiúnak kell bejárnia majd, hogy visszahozza az embert. Látta, amint az emberek elutasítják a hírnököket, akiket neki kell majd elküldenie. Látta, amint Fiát lekopdósít, megostorozzák, gyalázattal illetik, és

gúnyolódnak rajta, végül pedig kezét, lábat szegekkel verik által. Látta a Gecsemánét, s hallhatta a Golgotáról hangzó szívszagható kiáltást, amint a Fiú gyötrődve és kétségbecsve kiált fel: „...Én Istenem, én Istenem! miért hagyál el engemet?” (Mát 27:46)

Nem volt azonban más választás. Bármilyen nehéz volt kiüzni Ádámot, bármilyen nehéz is volt odaadni az Ő Fiát, halogatásnak nem volt helye. A bűn bejött – a borzalmas bűn, mely végül a kegyetlen fára fogja szegezni Isten Fiát –, alkudozásra így nem volt mód. Az egész világgyetem biztonsága forgott kockán. Isten már „átment” egy Gecsemánén, amely addig fog tartani, amíg csak fennmarad a bűn. Nem volt szabad habozni. Isten megmenti az embert, bármibe is kerüljön ez Neki.

AZ ELSŐ ÍGÉRET

Habár a bűn éket vert Isten és ember közé, és szükségessé tette Ádám kiüzését az Édenből, Isten nem hagya őt remény nélkül. Első ígérete a bátorítás és a segítségnyújtás ígérete volt. Eljön majd Valaki, Aki a kígyó fejére tapos, és elpusztítja az ellenséget, aki bűnbe vitte az embert, sőt újabb gonoszságokon töri a fejét. Ezt mondta Isten: „...ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod között és az ő magva között ...” (1Móz 3:15). A textus egy másik olvasata szerint – anélkül, hogy erőszakot tennénk a jelentésén – „A bűn gyűlöletét helyezem a szívedbe” – ez határozott ígéret volt arra nézve, hogy Isten azonnal Ádám segítségére siet. Isten segíteni fog neki abban, hogy ellenálljon a bűnnek, és legyőzze azt oly módon, hogy Isten bűnnel szembeni ellenségeskedést támaszt a szívében.

A bűn gyűlölete létfontosságú az egész üdvösség szempontjából. Emberi módon szólunk: egyetlen ember sincs biztonságban,

amíg nem tanulta meg olyan mélyen gyűlölni a bűnt, amilyen mélyen szerette azt korábban. Ellenállhat a bűnnek, talán el is kerülheti, ámde amíg a szívében epekedik a bűn után, nem áll biztos talajon. Amilyen életbevágó szeretni a jót, hasonlóan fontos gyűlölni a gonoszt. Joggal mondhatjuk, hogy a jó iránti szeretetünk a bűn iránt érzett gyűlöletünkön mérhető le.

Krisztusról mondja az Ige: „*Szeretted az igazságot és gyűlölted a hamisságot: annakokáért felkent téged az Isten, a te Istened, örömnék olajával a te társaid felett*” (Zsid 1:9). Krisztusnál az igazság szeretete együtt járt a gonosz gyűlöletével. E két tulajdonsága okán Isten felkente Krisztust az Ő műve végzésére.

A szeretet és a gyűlölet ezen elegyének ott kell lennie valamennyi keresztény szívében. A keresztény életben ezek alapvető dolgok. Figyelemre méltó, hogy a Bibliában a Megváltóra vonatkozó első ígéretet egy olyan ígéret vezeti be, miszerint Isten segédkezet nyújt a bűn legyőzéséhez, amelyhez megadja az embernek a bűn gyűlölésének képességét. A bűn gyűlölete fontos tényező a gonossal vívott harcunkban, valamint a gonosz felett aratott végső győzelmünkben. Ha Isten nem ültetné el minden egyes keresztény szívében a gonosz gyűlöletét ugyanúgy, mint a jó szeretetét, jóformán semmi reményünk nem maradna.

A Biblia erőteljes módon szemlélteti ezt az elvet Kain és Ábel történetében. Kain haragra lobbant, szemét pedig lesütötte. Szívében gyilkosságot forralt, és kész volt megölni fivérét. Ám Isten közelbelépett – figyelmeztette, majd egy ígérettel kecsegítette: „...ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz; ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik...” (1Móz 4:7).

Ez a kifejezés – „*a bűn az ajtó előtt leselkedik*” – hallatlanul fontos. Az Ige ragadozó vadállathoz hasonlíta a bűnt, amely készen áll arra, hogy az emberre vesse magát, ha az alkalmat ad rá. Úgy „lapul” ott, mint a tigris vagy az oroszlán, támadásra

készen. Isten kegyelmesen figyelmezteti Kaint arra, hogy a bűn „az ajtó előtt leselkedik; ...de te uralkodjál rajta” (7. vers). Kainnak azonban nem kell elcsüggednie, nem kell legyőzettetnie. „... de te uralkodjál rajta” – olvashatjuk Isten szavait. Ez több mint közlés; ez egy ígéret. Az embernek nem kell legyőzettetnie. Van remény, van segítség. A bűnnek nincs uralma felettünk. Győzhetünk felette.

ISTEN ELGONDOLT EGY TERVET

Isten szándéka kezdetben az volt, hogy az ember szabadon ápolhasson közösséget Alkotójával. Ez volt a terv. Az édenkertben meg is kísérlelte ezt végbevinni. Ám a bűn keresztülhúzta Isten eredeti elgondolását. Az ember vétkezett, Isten pedig kiűzte őt Édenből. Most el lett különítve Istentől, és ezentúl a bánat volt az ő osztályrésze.

Isten azonban elgondolt egy tervet, ami által Ő és az Ő népe ismét eggyé válhat. Ha az emberek nem élhetnek a Paradicsomban, ahol őszinte közösségek örvendhettek volna Ővele, miért ne lehetne Isten ki onnan, és lakhatnék velük? Azért amikor az időnek teljessége elérkezett, Isten szózatot küldött népének: „És készítsenek nékem szent hajléket, hogy ő közöttök lakozzam” (2Móz 25:8). Csodálatos szeretet! Isten nem hordozhatta el az övéitől való elszakadást, ezért elgondolt egy tervet, amelynek értelmében közöttük lakhatott! El fogja kísérni őket a pusztai ide-oda vándorlásaik során, végül pedig bevezeti őket az Ígéret Földjére. Isten újra népével lakik majd. Igaz, volt egy válaszfal, mivel Isten a szentélyben lakozott, és az ember nem lehetett hozzá közvetlenül. Isten mindenkorral annyira közel van, amennyire a bűn ezt lehetővé teszi. Népe „között” van.

Az Újszövetségenben szószólóhozánk: „...annak nevét *Immanuelnek* nevezik, a mi azt jelenti: *Velünk az Isten*” (Mát 1:23). A keresztény eszmény közössége Istennel, egység Őbenne, amely nem ismeri a Tőle való elszakítottságot. „...*Énök Isten-nel járt...*” (1Móz 5:24). Mózes szemtől szembe beszélt Vele (2Móz 33:11). Izrael azonban nem állt még készen az ilyen dolgok megtapasztalására. Meg kellett még tanulniuk a tisztelet és a szentség leckéit. Meg kellett tanulniuk, hogy szentség nélkül egy ember sem láthatja meg Istent (Zsid 12:14). Mindezen dolgok megtanulása végett parancsolta meg Isten számukra, hogy készítsenek Neki szentélyt, hogy közöttük lakjék.

IZRAEL NEM TÖLTÖTTE BE RENDELTETÉSÉT

Mielőtt azonban a szentély építésére szólította volna fel őket, kihirdette nekik a Tízparancsolatot (2Mózes 20. fejezet). Nekik adta törvényét, hogy megismérhessék, mit kíván tőlük Isten. A tűzzel égő hegy lábainál álltak. Hallották a mennydörögéseket, látták a villámlásokat, és amint az Úr szólni kezdett, „az egész hegy nagyon reng vala”, a népet pedig rémület szállta meg (2Móz 19:16-18). A látvány annyira mély benyomást keltő volt, „és oly rettenetes volt a látomány, hogy Mózes is mondá: *Megijedtem és remegek*”, a nép pedig kérte, „hogy ne intézтessék bozzájok szó” (Zsid 12:21, 19). Mindazáltal, a nép legalább meg-látta és elismerte az Isten kívánalmainak igaz voltát, és mind a törvény kihirdetése előtt, mind pedig utána így válaszoltak: „...*Mindent megteszünk, a mit az Úr parancsolt, és engedelmeskedünk*” (2Móz 24:7; vö.: 19:8, 24:3).

A nép minden bizonnal nemigen fogta fel, mennyire képtelenek megtartani ígéretüket, mert akkor soha nem vágtak volna

bele egy olyan félelmetes vállalkozásba, mint mindenkor meg-tartása, amit Isten parancsolt nekik. Múltbeli tapasztalataik alapján tudhatták volna, hogy isteni segítség nélkül nem tudják megtartani a törvényt. Mégis megígértek, hogy megtartják; habár nem sok nap múlva már az aranyborjú körül lejtettek táncot. A törvény megtiltotta a bálványok tiszteletét, ők pedig megígértek a törvény megtartását; itt mégis egyik régi bálványukat tisztelték! Az aranyborjú imádásával bizonyosan adták annak, hogy képtelenek vagy vonakodnak a fogadkozás szerint cselekedni. Megszegtek a törvényt, amire nézve pedig igéretet tettek, hogy megtartják, és lám, ez ítélte meg őket. A törvény reménytelensége és csüggédésbe taszította a népet.

Istennek célja volt azzal, hogy megengedte, ami történt. Izrael értésére akarta adni, hogy önmagukban és önmaguktól teljesen reménytelen dolog Isten parancsolatainak megtartása, bármilyen őszintén akarják. A parancsolatok megtartása mindenkor szükséges a szentséghöz, szentség nélkül pedig senki nem láthatja meg az Istant. Ez szembesítette őket helyzetük reménytelen voltával. A törvény, ami az életre adatott nekik, részükre csupán ítéletet és halált hozott. Isten nélkül, reménység nélkül valók voltak.

AZ EGYETLEN MENEDÉK

Isten nem hagyta őket ebben az állapotban. Ahogy az Éden kertjében a megölt bárány Krisztust jelképezte, úgy most az áldozatokon és a vérrel elvégzett különböző szolgálatokon keresztül Isten azt tanította nekik, hogy gondoskodott számukra a menedékről. Ábrahám ezt értette meg, amikor a bozótban fennakadt kos az ő fia helyett nyert elfogadást. Kétségtelenül ő maga sem fogta fel saját válaszát, amikor Izsák faggatta őt:

„...Ímholt van a tűz és a fa; de hol van az égő áldozatra való bárány?” (1Móz 22:7)? Ábrahám erre így felelt: „...Az Isten majd gondoskodik az égő áldozatra való báránnyról, fiam...” (8. vers). Amikor felelemelte a tőrt, Isten így szólt: „Ne nyújtsd ki a te kezedet a gyermekekre, és ne bántsd őt” (12. vers). Amikor Ábrahám körülnézett, megpillantott egy bozóton fennakadt kost, „oda méne tehát Ábrahám, és elhozás a kost, és azt áldozá meg égő áldozatul az ő fia helyett” (13. vers). Erre nézve mondta Krisztus: „Ábrahám, a ti atyátok örvendezett, hogy meglátja az én napomat; láttá is, és örült” (Ján 8:56). A bozóton fennakadt kosban, amely az ő fia helyett halt meg, Ábrahám meglátta Krisztust. Örvendezett és örült.

Isten az Ábrahám által elsajátított leckét most Izraelnek képzült megtanítani. A megölt bárányon keresztül; a bikák, a kosok, a bakok, a gerlék, a galambok vérén keresztül; az égőáldozati oltár, a jó illattétel oltára, a kárpit vagy éppen a frigyláda vérrel történő meghintésén keresztül; a papság tanításán és közbenjárásán keresztül Izraelnek meg kellett tanulnia, hogyan járuljon Isten elé. Nem kellett reménység nélkül maradniuk, amint szembesültek Isten szent törvényének ítéletével. Volt mód a szabadulásra. Isten Báránya meghal érettük. Az Ő vérében való hit által Istennel közösségre juthatnak. A pap közbenjárása által, az ő személyén keresztül beléphettek a szentélybe, a főpap személyében pedig a Magasságos Isten tróntermében is megjelenhettek. A hívő izraelita számára ez arról az időről jövendölt jelképes formában, amikor Isten népének bizodalma lesz „a szentélybe való bemenetelre a Jézus vére által” (Zsid 10:19).

Isten mindezt az áldozati rendszeren keresztül akarta megtanítani Izraelnek. Számukra ez volt az üdvösség útja. Ez adott nekik reményt és bátorítást. Habár Isten törvénye, a Tízparancsolat megítélte őket bűneik miatt, a tény, hogy Isten Báránya

meg fog halni értük, s az reménység gyanánt szolgált nekik. Az áldozati rendszer képezte az evangéliumot Izrael számára. Kijelölte az Istennel való kapcsolat és közösség útját.

Léteznek hitvalló keresztyények is, akik nem tulajdonítanak túl nagy jelentőséget és értéket az Isten által elrendelt templomi szolgálatnak, holott az üdvösségi terve az evangéliumban – amint az Újszövetségben Isten kinyilatkoztatta azt – az Ószövetség megértése által még világosabb lesz. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy aki megérти az ószövetségi lévitai rendszert, sokkal jobban megérhetи és értékelhetи az Újszövetséget. Az első árnyképe az utóbbinak, és mintegy előképe annak.

A BŰN HALÁLT NEMZ

Isten az áldozati rendszeren keresztül mindenekelőtt azt a tanulságot akarta Izraellel megértegni, hogy a bűn halált nemz. Ezt a leckét ismét és ismét a szívükbe véste. Az esztendő során minden reggel és este egy-egy bárányt áldoztak meg a nemzetért. A nép napról napra bemutatta bűnért való áldozatait, égő áldozatait a szentélyben. minden esetben megöltek egy állatot, a vérével pedig a kijelölt helyen végezték el a szolgálatot. minden egyes szertartás, minden egyes szolgálat e pecsétet viselte magán: *a bűn halált nemz*.

Erre a leckére ugyanúgy szükség van a mi korunkban is, mint a régmúlt időkben. Sok keresztyén veszi túlságosan könnyedén a bűnt. Úgy gondolnak rá, mint egy elmúló életszakaszra, amit az ember ki fog nőni. Mások sajnálatosnak, de elkerülhetetlennek tekintik. Mindannyiunknak kitörölhetetlenül elménkbe kell vésnünk a leckét, miszerint a bűn egyenlő a halállal. Noha az Újszövetség szerint „*a bűn zsoldja a halál*” (Róm 6:23), so-

kan képtelenek felfogni a kijelentés súlyát. Amikor élettel teljesen ragadjuk meg azt, hogy a bűn és a halál elválaszthatatlanul összekapcsolódik, ez nagyban segíteni fog az evangélium értékelésében és megértésében.

Volt egy másik igazság is, amit Isten szeretett volna Izrael értésére adni, tudni illik bűnbocsánatban csakis bűnmegvallás és vérrel történő közbenjárás által részesül az ember. Ez azt szolgálta, hogy a megbocsátás ára mély benyomást keltsen Izraelben. A bűnbocsánat több a bűnök pusztá elnézésénél. A megbocsátás sokba kerül: egy életbe, Isten Fia életébe.

E tanulság számunkra is fontos. Egyeseknek Krisztus halála szükségtelennek tűnik. Ők úgy gondolkodnak, hogy Isten megbocsáthatna, sőt meg kellene bocsátania a Golgota nélkül is. A kereszt nem tűnik számukra az engesztelés szerves és nélkülözhetetlen részének. Jó lenne, ha a mai keresztyének többet elmélkednének üdvösségek árán. A megbocsátás nem pusztán egy dolog. Ára van. Az áldozati rendszeren keresztül Isten azt tanította Izraelnek, hogy a megbocsátás csakis vérontás árán lehetséges. E tanulságra ma is szükségünk van.

Az Istenhez való közeledés módját érintő ószövetségi rendelkezések tanulmányozása nagy jatalommal kecsegettet. Az áldozati rendszerben találhatók az istenfelelem és szentség alapvető elvei, amelyek Krisztusban teljesednek be egészen. Mivelhogy egyesek nem tették magukévé ezeket az alapvető leckéket, alkalmatlanok és felkészületlenek arra, hogy az Isten által számukra előkészített dolgok keresésében mélyebbre ássanak. Az Ószövetség sarkalatos pont. Aki mélyen megalapozódott benne, az lesz alkalmas arra, hogy egy olyan építményt emeljen, amely nem dől össze, amikor az eső esik és a szelek fújnak. Az ilyen ember is „az apostoloknak és prófétáknak alapkötén” építetik majd fel, „lévén a szegletkő maga Jézus Krisztus” (Efém 2:20).

Második fejezet

ISTEN FÖLDI SZENTÉLYEI

Kevessel a sínai-hegyi törvényadás után Isten ezt mondta Mózesnek: „*Szólj az Izráel fiainak, hogy szedjenek nékem ajándékokat; minden embertől, a kit szíve hajt arra, szedjetek nékem ajándékokat*” (2Móz 25:2). Az ajándéknak az alábbiakból kellett állnia: „...arany és ezüst és réz. És kék és bíborpiros, és karmazsinszínű fonal, meg len fonal és kecskeszőr. És veresre festett kosbőrok, és borzbőrok, és sittim-fa. Mécsbe való olaj, kenetolajhoz való aromák, és füstöléshez való fűszerek. Ónix-kövek és foglalni való kövek, az efódhoz és a hósenhez” (3–7. vers). Ezeket főképpen a szentély építésénél kellett felhasználni, de a papok öltözékeihez és általában az istentiszteleti szolgálat fenntartásához is szükség volt ezekre.

MILYEN VOLT MAGA AZ ÉPÜLET?

Az itt említett szentély egy sátor volt, fából készült falakkal, négyrétegű anyagból készült tetővel, belülről sodort lenből, kívülről „veresre festett kosbőrökkel, és e fölé is egy takarót tettek borzbőrökkel” (2Móz 26:14). Maga az épület mintegy tizenöt láb széles és negyvenöt láb hosszú volt. Egy körülzárt területen helyezkedett el, amelyet pitvarnak neveztek, ami mintegy hetvenöt láb széles és százötven láb hosszú volt.

A sárat úgy építették meg, hogy szét lehessen szedni, és könnyen tovább lehessen költözgetni. A deszkákat nem sze-

gelték egybe, amint azt egy szokványos szerkezetnél teszik, hanem külön-külön mindegyiket egy ezüst talphoz illesztették (2Móz 36:20-34). A pitvar körbevevő függöny réztalpakon álló oszlopokról lógott (2Móz 38:9-20). A berendezési tárgyakat szintén úgy készítették el, hogy pusztai vándorlásai során könnyedén továbbvihették azokat egyik helyről a másikra. Az egész sátorépítmény, bár csodálatos és nagyszerű kivitelezésű, mégis ideiglenes jellegű volt. Addig kellett szolgálnia, amíg Izrael le nem telepedik az Ígéret Földjén, és maradandóbb építményt nem emel.

Az építményt két helyiségre osztották: az első, nagyobb helyiséget szenthelynek, a másodikat szentek szentjének nevezték. Az első helyiség előtt egy kárpit, azaz egy függöny lógott, egy másik függöny pedig a szenthelyet a szentek szentjétől választotta el. Utóbbit minden évben levették, és újat akasztottak a helyére. Az építményen nem voltak ablakok. Mindazáltal az első helyiségben a hétkarú gyertyatartó, más néven az állólámpa világítása elegendő fénnyel szolgált a papok számára a szertartásrend által megkívánt naponkénti szolgálatok elvégzéséhez.

A TEMPLOM KÉT HELYISÉGE

Az első helyiségben három berendezési tárgy kapott helyet: a szent kenyerek asztala, az arany gyertyatartó és a jó illattétel oltára. Ha az ember szemből, a keleti oldalról lépett az épületbe, a helyiség túlsó végén szemközt láthatta a jó illattétel oltárát. Jobb felől a szent kenyerek asztalának, bal felől a gyertyatartónak kellett állnia. Az asztalon két oszlopból rakták fel a tizenkét kenyérlepényt, a tömjénnel és az italaldozathoz szolgáló kancsóval. Szintén ezen helyezkedtek el a naponkénti

szolgálathoz használt edények, kanalak és tálak (2Móz 37:16). A gyertyatartó tiszta aranyból készült. Hét ága volt, a középsőből ágazott ki minden két oldalon három-három. Az olajos csészék mandulavirág formájúra készültek (19. vers). Nemcsak a gyertyatartót készítették aranyból, hanem a hamuzót és a hamutartó edényeket is (23. vers).

E helyiségben a jó illattétel oltára volt a legfontosabb berendezési tárgy. Mintegy harminchat hüvelyk magas volt, teteje pedig tizennyolc négyzethüvelyk. Az oltárt tiszta arannyal futtatták be, felső része körül aranyból készült csúcs, illetve párkányzat helyezkedett el. A pap a naponkénti szolgálat során erre az oltárra helyezte az égőaldozati oltárról elvett szenet és a tömjént. Amikor a tömjént ráhelyezte az oltáron levő szénre, a füst felszállt, és mivel a szenthelyet a szentek szentjétől elválasztó függöny nem ért fel az épület mennyezetéig, a tömjén nem csupán a szenthelyet, hanem a szentek szentjét is betölött. Ily módon a jó illattétel oltára, noha az első helyiségben állt, a második helyiségben is szolgálatot töltött be. Ez okáért „*a függöny elő*” tettek, „*a mely a bizonyás ládája mellett, a bizonyás fedele előtt van*” (2Móz 30:6), ahol Isten találkozhatott népével.

A második helyiségben, a szentek szentjében, csupán egyetlen berendezési tárgy volt: a frigyláda. Láda formájúra, mintegy negyvenöt hüvelyk hosszúra és huszonhét hüvelyk szélesre készítették. A láda fedelét a kegyelem királyi székének nevezték. A kegyelem királyi széke felső része körül egy aranyból készült csúcs, illetve párkányzat helyezkedett el csak úgy, mint a jó illattétel oltárán. Ebbe a ládába helyezte Mózes a Tízparancsolatot, amit Isten saját ujjával írt fel két kőtáblára (5Móz 10:4-5). A frigyládában volt még – legalábbis egy bizonyos ideig – a mannát tartalmazó arany korsó, valamint Áron kihajtott vesszeje is (Zsid 9:4). A kegyelem királyi székén állt

két vert aranyból készült kérub, egy-egy kérub az egyik, illetve a másik végén (2Móz 25:19). Azt olvassuk róluk, miszerint „*a Kérubok pedig terjesszék ki szárnyaikat fölfelé, betakarva szárnyaikkal a fedeleit; arczaik egymásfelé legyenek; a Kérubok arcai a fedél felé forduljanak*” (20. vers). Isten itt akart szólni népével. Így szólt Mózeshez: „*Ott jelenek meg néked, és szólok hozzád a fedél tetejéről, a két Kérub közül, melyek a bizonyság ládája felett vannak, mindazokról, a miket általad parancsolok az Izráel fainak*” (22. vers).

A TEMPLOM UDVARÁBAN

Künn az udvarban, közvetlenül a szentsátor ajtajával szemben egy mosakodó, egy nagy medence volt található, amit vízzel töltöttek meg. Rézből készítették, amit a nők által e célra adott tükrökből olvasztottak ki. E medencében kellett a papoknak megmosniuk kezüköt és lábukat, mielőtt beléptek a sátorba illetve megkezdték volna szolgálatukat (2Móz 30:17-21; 38:8).

Az udvarban állt az égőáldozati oltár is. Ez töltötte be a legjelentősebb szolgálatot valamennyi áldozat bemutatásánál. Az oltár mintegy öt láb magas volt és mintegy hét és fél négyzetláb területen helyezkedett el; belül üreges volt és rézzel futtatták be (2Móz 27:1). Az oltárra az égő áldozatként megáldozott állatokat helyezték. A zsírját itt égették el, és ide helyezték az ételáldozatból igényelt részt is. Az oltár négy sarkán szarvakhoz hasonló nyúlványok voltak. Egyes áldozatoknál a vért e szarvakra kenték, vagy az oltárra hintették. A fel nem használt vért az oltár aljára öntötték ki.

SALAMON TEMPLOMA

Salamon uralkodása kezdetén a régi szentsátor megrongálódott állapotban volt. Több száz évet ért meg, és e hosszú idő alatt a szélnek és az időjárás szeszélyének is ki volt téve. Dávid elvégezte magában, hogy házat épít az Úrnak, ám az Úr megmondta neki, hogy mivel sok vért ontott, nem ad neki erre engedélyt. Fia fogja elkészíteni az épületet. A Salamon által emelt templom „*a kőbányának egészen kifaragott köveiből építetett, úgy hogy sem kalapácsnak, sem fejszének, sem valami egyéb vasszerszámnanak pengése nem hallattatott a háznak felépítésénél*” (1Kir 6:7).

AZ ÉPÜLET

Maga a templom mintegy harminc láb széles és kilencven láb hosszú volt. A szemközti, keletra néző bejáratnál volt egy körülbelül harminc láb hosszú és tizenöt láb széles előcsarnok. A templom másik három oldala körül kisebb szobákat építettek, amelyek némelyike a templomban szolgálatot ellátó papok és léviták számára volt hálószoba, a többit a pénzek és az egyéb felajánlott ajándékok tárolására szolgáló helyiség gyanánt használták. A templomot belülről cédrusfával bélélték, amit arannyal futtattak be, majd kérubalakokat, pálmát és „*kinyilt virágbimbók*”-at metszettek reá (1Kir 6:15, 18, 21, 22, 29). Erről ez áll: „*Megépíteté azért Salamon azt a házat, és elvégezé azt. És megböllelé a ház falait belől czédrusfával, a ház padlózatától egészen a padlásig beborítá belől fával; a ház padlózatát pedig beborítá fenyődeszkákkal*” (14–15. vers).

Az eredeti sátornak nem volt padlózata, a templomban azonban Salamon épített „*deszkafalat cédrusfából, a padlótól*

a mennyezetig; ezen belül építette a legszentebb részt, a szentek szentjét” (16. vers, új prot. ford.). Miután a templom egész belsejét cédrusfával borították be, „*semmi kő ki nem látszott. ... És Salamon beborította a házat belől finom arannyal, és arany lánczot vont a belső rész előtt, a melyet szintén bevont arannyal. Úgy, hogy az egész ház be volt vonva merő arannyal*” (18–22. vers).

A SZENTÉLY BELSŐ RÉSZE

A szentély belső részében, vagyis a szentek szentjében helyezték el az Úr szövetségének látóját. Az eredeti frigyláda felett két tiszta aranyból készült kérub állt. Most mellé tettek még két kérubot, akiket a padlózatra állítottak, a frigyládat pedig közéjük helyezték. Ezeket olajfából készítették, egyenként mintegy tizenöt láb magasra. „...mindkét Kérubnak ugyanaz volt a mérete és az alakja” (1Kir 6:25, új prot. ford.). „...és a mint a Kérubok kiterjeszték szárnyukat, az egyiknek szárnya a ház egyik falát, a másik Kérub szárnya pedig a másik falát érte; de a ház közepén összeért egyik szárnya a másikkal” (27. vers). Így a két kérub szárnya együttesen mintegy harminc láb szélességen terjedt ki. E kérubokat is befuttatták arannyal, a ház falaira pedig köröskörül, kívül-belül kérubalakokat és pálmafákat, valamint virágokat véstek. Még a padlózatot is arannyal futtatták be (29–30. vers).

A templom első helyiségében bizonyos változtatásokat eszközöltek a berendezési tárgyakban. A szentély belső része előtt állt (22. vers), mintegy annak tartozékkaként, a jó illattétel oltára, ugyanaz, mint ami a szentsátorban is állt. Egy gyertyatartó, illetve lámpa helyett most tíz kapott helyet, öt az egyik, öt a másik oldalon. A lámpák tiszta aranyból voltak, csakúgy,

mint az edények, a hamvvevők, a medencék, a kanalak és a tömjénezők (1Kir 7:49-50). Az eddig egyetlen szent kenyerek asztala helyett tízet helyeztek el, „ötöt jobbkéz felől, ötöt balkéz felől” (2Krón 4:8).

AZ OLTÁR ÉS A MOSDÓMEDENCE

Az égőáldozati oltárt – vagy ahogyan nevezték, a rézoltárt – Salamon templomában jelentősen megnagyobbították. A régi szentsátor oltára mintegy nyolcadfél négyzetláb területű, míg Salamon oltára mintegy harminc négyzetlábon terült el, és tizenöt méter magas volt. Az oltárszolgálat körül használatos lábasokat, lapátokat, villákat és medencéket mind rézből készítették (11., 16. vers).

A szentély területén egy mosdómedence is állt tisztálkodási célra. Most ezt is alaposan megnagyobbították. Rézmedence volt, tizenöt láb volt az átmérője, és hét és fél láb magas volt, amely így közel húszezer gallon víz befogadására volt alkalmas; „öntött tenger”-nek is nevezték (1Kir 7:23-26). Az öntött bronz nagyjából tengeri vastagságú volt, peremét egy liliomvirágos csésze peremének mintájára dolgozták ki. Az egész tenger tizenkét ökrön nyugodott, „három északra fordulva, három nyugatra, három délré és három naptámadatra, és a tenger fölül rajtok, hárkok pedig mind befelé” (25. vers). Az udvarban helyezték el, az égőáldozati oltár és a szentély között.

E nagy kiterjedésű tenger mellett volt tíz kisebb, kerekeken álló mosdómedence, úgy hogy szükség szerint egyik helyről a másikra tudták mozgatni (27-38. vers). E mosdómedencék egyenként mintegy négyszáz gallon vizet tartalmaztak, és az égőáldozati oltáron elégetésre kerülő állati részek megmosására

használták (2Krón 4:6). Mindegyik mosdómedencét egy-egy réztalpra állították, „*és e kerekek hasonlóak valának a szekérnek kerekeihez, csakhogy a tengelyeik, kerékagyaik, küllőik, talpaik mind öntve valának*” (1Kir 7:33). Oldalait oroszlán-, ökör- és kérubalakkokkal, valamint pálmafákkal díszítették, alattuk pedig „*czifrázatok voltak bevésett munkával*” (29., 36. vers). Az udvar valószínűleg sokkal nagyobb volt itt, mint az ősi szentsátorban.

Salamon templomának gazdagsága kiválóan lemérhető a Nabukodonozor király által Jeruzsálemből elvitt zsákmány mennyisége alapján. Ezsdrás felsorolása szerint: „...*harmincz arany medencze, ezer ezüst medencze, huszonkilenc kés, harmincz arany pohár, négyszáztiz másrendbeli ezüst pohár, és ezer más edény. minden arany és ezüst edényeknek száma ötezernégyszáz*” (Ezsd 1:9-11).

A JÓ ILLATTÉTEL OLTÁRA

A jó illattétel oltárára vonatkozóan érdekes kijelentés található Királyok első könyve 6. fejezete 22. versében. Az előbbi versek a belső helyiséget azaz a szentek szentjét írják le. A Tízparancsot is magában foglaló frigyládát a szentek szentje részeként említi a Biblia, éspedig a cédrusfából készült oltárral együtt (19–20. vers). Ez az oltár a 20. vers kijelentése szerint „*a szentek szentje előtt volt*”. minden bizonnal ennek is van némi jelentősége a Zsidókhöz írott levél 9. fejezetének megfogalmazásával összehasonlítva, amely fejezet elhagyja a jó illattétel oltárát a szentély első helyisége berendezési tárgyainak leírásakor, a tömjénezőt viszont a második helyiség leírásakor említi (2–4. vers). Az American Revised Version „jó illattétel oltárát” említ „tömjénező” helyett, jóllehet a lapszéli jegyzet megmarad a tömjénező

mellett. Gondoljunk bármit e vitatott olvasatról, az mindenképpen figyelemre méltó, hogy a Zsidókhoz írt levél 9. fejezetének 2. verse elhagyja a jó illattétel oltárát a szenthely leírásakor. Királyok első könyve 6. fejezete 22. versének azon változatát, hogy – bár a szenthelyen helyezték el, mindenkorral – a szentek szentjéhez tartozott, általában helyes olvasatnak tekintik. Mózes második könyve 30. fejezetének 6. versét tehát úgy értelmezzük, hogy a jó illattétel oltárát a szenthelyen a függöny elő, „a kegyelem királyi széke elő” helyezték, viszont oly módon használták, hogy az bizonyos értelemben a szentek szentje tartozéka volt. Amiképpen a tömjén tényszerűen betölötte a szentek szentjét is csakúgy, mint a szenthelyet, egészében véve ez tűnik a kérdés leghelyesebb megközelítésének (lásd 2Móz 40:26!).

ZOROBÁBEL TEMPLOMA

Salamon templomát a Kr. e. hatodik század során, Nabukodonozor hadjáratai idején elpusztították. Az uralkodók és a nép fokozatosan eltávolodtak az Úrtól, és minden mélyebbre zülöttek a bálványimágásban és a bűnben. A gonoszságok ellensúlyozására tett isteni erőfeszítések ellenére Izrael megmaradt a hitehagyásban. Isten elküldte az Ő prófétáit, akik intették őket, lelkükre beszéltek, „de ők az Isten követeteit kigúnyolták, az ő beszédeit megvetették, és prófétáival gúnyt üztek; míglen az Úrnak haragja felgerjede az ő népe ellen, s többé nem vala segítség. És reájok hozá a Káldeusok királyát, aki fegyverrel ölé meg ifjait az ő szent hajlékukban, s nem kedvez sem az ifjaknak és szűzeknek, sem a vén és elaggott embereknek, mindnyájokat kezébe adá” (2Krón 36:16-17).

Jeruzsálem elpusztításakor Nabukodonozor katonái „az Isten házát meggyújtották, Jeruzsálem kőfalait lerontották, palotáit mind

elegeték tüzzel, és minden drágáságait elpusztították (19. vers). „*És a kik a fegyver elől megmenekültek, azokat elhurczolta Babilóniába, és néki és fiainak szolgáivá lettek mindaddig, míg a perszai birodalom fel nem támadott*” (20. vers). Ezzel vette kezdetét a hetvenéves fogásnak nevezett időszak, „*hogy beteljesedjék az Úrnak Jeremiás szája által mondott beszéde, míg lerója a föld az ő szombatjait, mert az elpusztulás egész ideje alatt nyugovék, hogy betelnének a hetven esztendők*” (21. vers).

A TEMPLOM ÚJJÁÉPÍTÉSE

Amikor a fogsgág napjai beteltek, Izrael engedélyt kapott a hazatérésre. Ekkorra azonban sokan annyira hosszú ideje tartózkodtak már Babilonban, hogy jobb szerettek volna ott maradni. Mindazáltal egy maradék hazatért, és az esedékes időpontban az új templomnak alapját vetették. „...*És mind az egész nép nagy felszóval kiált vala, dicsérvén az Urat, hogy az Úr házának alapköve immáron letétetet!*” (Ezsd 3:11) Jóllehet nem mindenki kiáltottak örömkükben: „*Nagy sokan pedig a papok és a Léviták és a családfők közül, a vének, a kik látták vala az első házat, mikor alapot vettek vala most e háznak az ő szemök előtt, nagy felszóval sírnak vala, sokan pedig örömkükben nagy felszóval kiáltanak vala; úgy hogy a nép nem tudja vala megkülönböztetni az örömben való kiáltást a nép siralmának szavától, mert a nép kiált vala nagy felszóval, és ez a szó messze földre meghallatott*” (12–13. vers).

Az ily módon felépített templomot – a munkavezető neve után – Zorobábel templomának neveztek. Nem sokat tudunk magáról az építményről, feltételezik azonban, hogy Salamon templomának körvonalait követte. A szentek szentjében nem volt frigyláda, az ugyanis elveszett Nabukodonozor hadjáratai

idején. A hagyomány szerint szent férfiak fogták a látót, és elrejtették a hegyekben, nehogy megszenteletlen kezekbe kerüljön. Bárhogy is történt, a szentek szentje üres volt, eltekintve egy kőtől, ami a frigyláda helyettesítésére szolgált az engesztelési napon. Ez a templom maradt használatban majdnem Krisztus eljöveteléig. Akkor Heródes temploma vette át a helyét.

HERÓDES TEMPLOMA

Heródes Kr. e. 37-ben lett király. Első dolgai között volt az Antónia-erőd felépítése, a templom területétől északra, amit egy földalatti átjáróval kötött össze a templom udvarával. Néhány esztendővel később elhatározta, hogy újjáépíti a templomot, mégpedig a valaha látott legnagyobb méretekben. A zsidók bizalmatlanságot tanúsítottak iránta, és nem is akarták engedni, hogy hozzákezdjen az építkezéshez, míg nem aztán azzal bizonyította jóhiszeműségét, hogy – mielőtt akár egyetlen téglát is elmozdítottak volna a régi templomból – egybegyűjtötte az építményhez szükséges anyagokat. Szándékosan cselekedett így. A papok is amellett kardoskodtak, hogy semmilyen közösséges személy ne dolgozzék a templom építésén, és maguknak a papoknak kellene a templom felépítésén munkálkodniuk. E kérelem okán több évet töltöttek el azzal, hogy mintegy ezer papot képeztek ki a kőműves- és ácsmesterségre a célból, hogy a szentély elkészítésén munkálkodjanak. Ők végezték el az egész munkát, a templom két helyiségevel egyetemben. Az építkezés során összesen tízezer szakmunkást alkalmaztak.

Az építkezés munkálatai Kr. e. 20 táján kezdődtek. Magát a templomot mintegy másfél esztendő alatt fejezték be, azonban további nyolc esztendeig tartott a pitvar és a kerengő teljes

kivitelezése. János evangéliuma 2. fejezetének a 20. verse értelmében templom Krisztus idejében már negyvenhat esztendeje épült. Valójában még Kr. u. 66-ban – vagyis közvetlenül Jeruzsálem rómaiak által történő elpusztítása előtt – sem fejezték be teljesen.

EGY CSODÁLATOS ÉPÍTMÉNY

Heródes temploma rendkívül szép építmény volt. Arany lemezekkel borított fehér márványból épült, egy magaslatra, amelyhez minden irányból lépcső vezetett, egész lépcsősort képezvén ezzel. Az alant elterülő völgy felett mintegy négyszáz láb magasságba emelkedett, és nagy távolságból is jól lehetett látni. Josephus Flavius hódította csúcsához hasonlította. Elbűvölő látvány volt, különösen az Olajfák-hegyéről nézve, amint a felszínre nap sugarai ráragyogtak. A világ hét csodájának egyikeként tartották számon.

Heródes temploma ugyanolyan méretű volt, mint Salamon temploma, vagyis az épület kilencven láb hosszú és harminc láb széles volt. A szenthelyet egy másfél láb vastag fal választotta el a szentek szentjétől, rajta egy nyílással, ami előtt a Máté evangéliuma 27. fejezete 51. versében is említett – a Jézus halálakor kettéhasadt – függöny lógott. A szentek szentjében nem volt semmilyen berendezési tárgy, csupán a Zorobábel templomából ottmaradt kő, amire a főpap a tömjénezőjét helyezte az engesztelési napon. A szenthely berendezése valószínűleg hasonló volt a Salamon templomához.

Közvetlenül a szenthely, illetve a szentek szentje fölötte termek és csarnokok helyezkedtek el, ahol a papok a meghatározott alkalmakon találkoztak. A Szanhedrin egy időben

szintén itt gyűlt egybe. A szentek szentje feletti helyiség padlózatán csapóajtókat építettek be, amelyeken keresztül egy liftet engedhettek le a szentek szentjébe. Ez a lift elég széles volt ahhoz, hogy egy vagy több munkást is elbírjon, akiknek időnként javításokat kellett végezniük a templomon. A lift csak a fal irányában volt nyitott, így a munkások dolgozhattak a falak kijavításán anélkül is, hogy le kellett volna lépniük a liftről, vagy hogy ténylegesen bármit is láthattak volna azon fáradszen kívül, amelyen dolgoztak. Mivelhogy csupán a főpap léphetett be a szentek szentjébe, ez az elrendezés gondoskodott arról, hogy a szükséges javításokat elvégezzék anélkül, hogy a munkásoknak be kellett volna tenniük a lábukat a szentek szentjébe.

A szűkebb értelemben vett templom szárnyaiban a papok számára, illetve tárolási célból létesített helyiségek álltak csak úgy, mint Salamon templomában. Egy előcsarnok is volt szemközt, amely a templom minden oldalán harminchat lábra nyúlt ki. Ekképpen az előcsarnok teljes hossza mintegy százhatvan láb volt.

A TEMPLOM UDVARÁBAN

Heródes templomának külső udvara egy nagy körülzárt térség volt, mintegy ezer láb hosszúságban minden irányban, de nem teljesen négyzet alakban. Ez az udvar kisebb udvarokra volt osztva, úgymint a pogányok udvara, a nők udvara és a papok udvara. Az udvar egyik részében egy hatalmas rácsoszaton egy arany szőlővessző nyugodott, amelyen a szőlőfürtök – Josephus szerint (akinek az állításaiban egyébként nem mindig bízhatunk meg) – embermagasságúak voltak. Beszámolója szerint a szőlővessző észak felől déli irányban mintegy negyven láb

hosszan futott, csúcsa pedig a földtől több mint száz láb magasságig ért. Heródes ide is helyeztetett egy hatalmas arany sast, nagymértékben a zsidók bánatára és nemtetszésére. Végül kényszerítették arra, hogy a megszentelt területről távolítsa el a sast.

A templom előcsarnokával szemben, mintegy harminchárom lábnyira állt az égőaldozati oltár. Ez az oltár szélesebb volt a Salamon templomában található oltárnál. A *Mishnah* szerint negyvennyolc négyzetláb volt. Faragatlan kőből épült, és körülbelül tizenöt láb magas volt. Egy szintúgy kőből megformált lejtő vezetett felfelé néhány lábra az oltár aljától. Az oltár körül, a tetejéhez közel, egy közlekedő volt, amin a papok álltak az előírt áldozatokkal való szolgálatok idején.

Az oltár közelében a kövezetbe gyűrűket erősítettek, amikhez az áldozati állatokat köthették. Asztalok is álltak ott, amelyek az áldozatok bemutatásánál használt edények, kések, csészék elhelyezésére szolgáltak. Az oltárt egyfajta csatornarendszerrel kötötték össze, így az oltár lábaihoz hintett vér az alant folyó patakba volt vezetve. Mindent lelkismeretesen tisztán tartottak, időről időre még a csatornarendszert is kitisztogatták.

Az udvart körülvevő falakon belül oszlopcsarnokok, kerengők helyezkedtek el, amiket szintúgy előcsarnokoknak neveztek. Az egyik ilyet a keleti oldalon Salamon előcsarnóknak hívtak. Az északi, a nyugati és a keleti oldalak kettős oszlopcsarnokokkal rendelkeztek, két sor oszlopjal és egy faragott cédrusfából készült tetővel. A déli oldalon volt a királyi oszlopcsarnok százhatvankét oszloppal. Ezeket az oszlopokat úgy rendezték el, hogy azok három templomhajó alakjára emlékeztettek, amelyekből a külsők harminc, a közbülső negyvenöt láb széles volt. Az oszlopcsarnokokban közösségi alkalmak megtartására nyílt mód. Itt gyűlt egybe a gyülekezet a templomi

imádkozás idején. Ez volt Izrael megszokott találkozóhelye, valahányszor a templomba mentek.

A templom udvarának a bejárathoz legközelebb eső részét neveztek a pogányok udvarának. Egy kőfal választotta el az udvar ezen részét a többitől. Egyetlen pogány sem léphetett át ezen a határon. A kőfalon állt a felirat: „*Idegen nem lépheti át a megszentelt hely köré emelt védőkorlátot!* Ha valakit rajta kapunk, ő maga lesz felelős a legott bekövetkező haláláért!” Pált éppen azért fogták el és tartóztatták le a rómaiak, mert a zsidók úgy gondolták, hogy Pál megszegte e templomi rendelkezést (ApCsel 21:28). 1880-ban egy táblát találtak e felirattal, amit ma egy múzeumban őriznek.

Heródes temploma egyike volt a valaha látott legszebb épít-ményeknek. A zsidók büszkesége volt. Eljött azonban az idő, amikor ezt is elpusztították. „*Nem marad kő kövön, mely le nem romboltatik*” – így Krisztus szavai (Mát 24:2). E jövendölés szó szerint teljesedett. Egyetlen kő sem maradt belőle.

Az eredeti szentélynek és a fentebb említett három templomnak voltak közös jegyei, jóllehet számos részletben különböztek. Mindegyik két helyiséget foglalt magában, a szenthelyet és a szentek szentjét. Mindegyikben megvolt a jó illattétel oltára, az égőáldozati oltár, a mosdómedence, a szent kenyerek asztala és a gyertyatartó. Az első kettőben megvolt a frigyláda is, aminek Kr. e. 600 körül nyoma veszett. A papság véges-végig fennmaradt csakúgy, mint az áldozatok.

Izrael több mint ezer esztendőn át a szenthely körül gyülekezett egybe. Milyen áldást nyerhettek volna azáltal, ha áldozataikban felismerték volna azt, Akiről már az Éden kertjében szólt az ígéret: a Bárányt, Aki elveszi a világ bűneit! Óvakodjunk azért, nehogy az ígéret ellenére mi is hasonlóképpen „*fogyatkozásban levőnek*” találtassunk! (Zsid 4:1)

Harmadik fejezet

A SZENTSÁTOR PAPJAI

Mózes nem csupán a szentsátor felállítására, hanem a papok kiválasztására és oktatására nézve is utasításokat kapott. Isten parancsa így szolt Mózeshez: „*Te pedig hívasd magadhoz a te atyádfiát Áront, és az ő fiait ő vele az Izráel fiai közül, hogy papjaim legyenek: Áron, Nádáb, Abihu, Eleázár, Ithamár, Áronnak fiai*” (2Móz 28:1). Áronnak pedig ezt mondta: „*Te pedig és a te fiaid teveled, ügyeljetek a ti papságotokra mindenben, a mik az oltárhoz tartoznak, és a fiuggönyön belől vannak, hogy azokban szolgáljatok; a ti papságotoknak tisztét adtam néktek ajándékul...*” (4Móz 18:7).

Izraelben a papok magas és tiszteletteljes állást töltötték be. Nagy volt a felelősségük, ennek mértékében előjogaik is. Ők voltak Isten törvényének őrizői, miképpen a nép erkölcséé is. Alig volt az életnek olyan területe, továbbá olyan tevékenység, amiben a pap ne játszott volna kiemelkedő szerepet.

Isten Áront és fiait választotta ki e magas hivatalra, és a papság a nemzet történelmének szinte teljes hosszában Áron leszárma-zottainak volt fenntartva. Csupán Izrael nemzeti történelmének későbbi szakaszaiban fogadtak be másokat is a papi hivatalra, akkor is csupán a polgári hatóságok nyomására. Úgy tűnik, hogy a papi hivatallal járó kiváltságok eredetileg élethossziglani időtartamra szóltak, alapos okunk van azonban azt feltételezni, hogy később e rendelkezéket figyelmen kívül hagyták.

Amikor az ároni papság számban naggyá lett, és nem volt tovább szükség arra, hogy egyazon időben vegyenek részt a

templomi szolgálatokban, huszonnégy rendre osztották fel őket, és így felváltva végezték a szolgálatokat. Mindegyik rend évente egy hetet szolgált Jeruzsálemben, a maradék időt pedig saját körzeteikben töltötték, éspedig a nép támogatásával és tanításával. Először szigorúan megtartották a rendek körforgásáról szóló rendelkezést; később azonban, amikor a nép megrombolt, a rendek sorrendje felborult, és Krisztus korában a Bibliából vett körforgást nem tartották már számon.

A papok gyakoroltak ellenőrzést a nemzet külső istentisztele felett. Ők voltak a templom gondnokai, ők „tartózkodhattak az Isten közelében” – olyan fogalom volt ez, ami Izraelben az oltár melletti szolgálat és (az ott folyó szolgálatok elvégzése végett) a szentélybe való belépés kiváltságát jelentette. A nép kizárolag rajtuk keresztül juthatott hozzá a szövetség áldásaihoz, amit a vérrel való meghintés és a tömjénáldozat jelképezett. Egyedül a papok érintkezhettek Istenkel.

A szorosabb értelemben vett vallási kötelezettségeik és a templomi szertartások mellett a papok gyakorolták az irányítást számos polgári, sőt egyéni ügyben. Ők határoztak arról, mikor tekinthető egy ember rituálisan tisztálannak, valamint volt hatalmuk arra is, hogy kizáraják őt a gyülekezetből. A leprafertőzés gyanúja alatt álló egyént hozzájuk küldték átvizsgálásra, és az ő szavukon állt, hogy az illetőt kiűzik-e az emberek társaságából, továbbá hogy egy fertőzött lakóépületet le kell-e rombolni (3Mózes 13. és 14. fej.). Isten így mondta: „*A poklosság csapásában vigyázz, hogy szorgalmatosan megtartsad és megcselekedjed mindazt, a mire a Lévita-papok tanítanak titokat; vigyázzatok, hogy a miképen megparancsoltam nékik, a képen cselekedjetek. Emlékezzél meg arról, a mit cselekedett az Úr, a te Istened Miríámmal az úton, mikor kijöttetek Égyptomból*” (5Móz 24:8-9).

A hivatalos kizárás után egyedül a papok adhattak vissza egy embert a családjának. A hűtlenségi gyanú eseteiben is volt joguk az ítélettételre (4Móz 5:11-31). A törvény magyarázásával is nagy befolyásra és tekintélyre tettek szert, amit számos, a mindennapi életet érintő ügyben vethettek latba. A törvénykezés nehezebb eseteiben a papokat a bírák mellé állították, hogy pártatlan határozat szülessék, nem csupán vallási ügyekben, hanem tisztán polgári jellegű ügyekben is – „*egyéb versengések között a te kapuidban*” (5Móz 17:8). Az ehhez hasonló esetekben meghozott határozat jogerős volt. A figyelmeztetés mindenkihez szólt: „*A törvény szerint cselekedjél, a melyre tanítanak téged, és az ítélet szerint, a melyet mondanak néked... Ha pedig elbizakodottságból azt cselekszi valaki, hogy nem hallgat a papra, a ki ott áll, szolgálván az Urat, a te Istenedet, vagy a bíróra: haljon meg az ilyen ember. Így tisztsítsd ki a gonoszt Izráelből.*

(11–12. vers; lásd még 5Móz 19:17!)

Könnyedén belátható, hogy az az emberi testület, amely egy nemzet istentisztelete, a törvény tanítása és magyarázása, bizalmass emberi kapcsolatok, a törvényi határozatok végrehajtása felett uralmat gyakorolt, hatalmas befolyással volt mind a jóra, mind a gonoszra a nép között. Amikor a tekintélyhez – ami már az ő elhívásuk természetéből fakadóan is megillette őket – a hivatali illetményük bőrén származó bőséges jövedelem is társult, könnyen megérthetjük, hogy a papság hatalommal bíró, egyszersmind kizárolagos szervezetté vált.

A papságnak komoly előjogai voltak, és e jogok felett féltően őrködtek. Amint arra már korábban felhívtuk a figyelmet, kizárolag Áron és az ő leszármazottai szolgálhattak az áldozat bemutatásánál (2Mózes 28–29. fejezet; 3Mózes 8–10. fejezet; 4Mózes 16–18. fejezet). Senki sem válhatott pappá, aki nem született bele a családba. Ez nagy súlyt helyezett a születés

kérdésére, és a születést alátámasztó leszármazási feljegyzésekre. minden egyes papra az a kötelezettség hárult, hogy Árontól való származását megtámadhatatlan bizonyítékokkal igazolja. A születési rendben nem lehetett hiányosság. minden egyes lépcsőfoknak egyértelműnek kellett lennie.

A jelöltek leszármazásának vizsgálata egy bizonyos papi kör feladata lett. E tevékenységet később a Szanhedrin vette át, ami az ideje jó részét töltötte e munkával. Amennyiben egy pap sikeresen bizonyította a hivatal betöltéséhez szükséges leszármazási jogát, és átment a megkívánt testi vizsgálaton – tudniillik, hogy nincs-e esetleg kizárást tárgyát képező testi torzulása –, fehér ruhákba öltözötték, nevét pedig felvették a felhatalmazott papok hivatalos jegyzékébe. Jelenések könyve 3. fejezetének 5. verse talán e szokásra utal. Ha viszont nem tudott eleget tenni a vizsgálat követelményeinek, fekete ruhába öltözötték.

A testi torzulás – ha egyébként a leszármazási feljegyzések kielégítők voltak – nem rekesztette ki a papot azon jogából, hogy a templom papjainak juttatott jövedelemből ő is kivegye a részét (3Móz 21:21-23). Ha a hiányosság nem volt túl számottevő, valamely alacsonyabb minőségben még szolgálatokat is végezhetett, úgymint az oltáraldozatoknál használatos fáról való gondoskodás, vagy éppen az őrség tiszte.

Minthogy a papi hivatal szent hivatal volt, az olyan szabályokat, mint hogy egy pap kit vehet el nőül, vagy kit nem vehet el, szigorúan alkalmazták. A pap nem vehetett el olyan nőt, akit a férje elbocsátott, vagy elvált tőle. Nem vehetett feleségül parázna nőt és megerőszakolt hajadont (7-8. vers). Kizárolag szüzet vagy özvegyasszonyt vehetett el.

A papoktól megkívánták azt is, hogy legyen gondjuk az olyan dolgokra is, mint a rituális tisztálatanság. Nem érinthették meg a halott ember testét, kivéve, ha nagyon közeli rokonról volt

szó. Életük minden tettében lelkiismeretesen gondolniuk kellett azon szükségletükkel, hogy őrizkedjenek mindenről, ami tisztátalanná teheti őket. A testi tisztátalanság iránti gondosság csupán jelképe volt Isten lelki tisztaságra vonatkozó igényének. „Szentség az Úrnak” – ez volt a papság jelmondata.

A PAPSÁG ELTARTÁSA

A papok – a többi törzstől eltérő módon – nem kaptak örökséget a földből. „... éljenek az Úrnak tüzes áldozatjaiból és örökségeből. Annakokáért ne legyen néki öröksége az ő atyjai között: Az Úr az ő öröksége, a mint megmondotta néki” (5Móz 18:1-2).

Az Úr – a föld egy bizonyos hányada helyett – a nép által hozott áldozatokból juttatott a papoknak egy bizonyos részt. minden állatáldozatból – az égő áldozat kivételével, amit egészen elégették az oltáron – és más áldozatokból is a papok kapták „a lapoczkát, a két állat és a gyomrot” (3. vers). A papok kapták meg a gabona, a bor, az olaj és a báránygyapjú első zsengéjét is. A papoknak ezenfelül juttattak még lisztet és más – kemencében vagy serpenyőben sütött, olajjal vagy aszalt gyümölccsel kevert – ételáldozatot is (3Móz 2:1-10; 24:5-9). Az égő áldozatnak megkapták a bőrét (3Móz 7:8). Háború esetén a zsákmány egy része szintén a papoké lett: ember, marha, arany egyaránt. Olykor ez nem is csekély összegre rúgott (4Móz 31:25-54). minden felemelt és meglóbált áldozat a papoké lett (4Móz 18:8-11). Haszonlóképpen őket illették a fogadalmi áldozatok is (14. vers).

Izrael minden elsőszülötte, úgy ember, mint állat, a papoké lett, a parancsolat azonban úgy szolt, hogy az ember elsőszülöttét váltsák meg, gyermekenként öt sékelre becsült összegen (4Móz 18:15-19).

A jubileumi esztendőben a felajánlott földek – amiket nem váltottak meg – a papokra szálltak vissza (3Móz 27:20-21). A szent dolgokat érintő vétek esetén a vétkezőnek nem csupán meg kellett térienie az illető dolog felbecsült értékét, hanem meg kellett toldania azt az ötödével, és oda kellett adnia a pannak (3Móz 5:16). A felebarátnak okozott kár esetén, amikor a megsértett fél számára nem volt lehetséges a kártérítés, a parancsolat így szolt: „...*a megtérített kár az Úré legyen a pap számára...*” (4Móz 5:8). Az említettek mellett rendelkezésükre álltak egyéb kisebb jövedelemforrások is, amelyekről nem szükséges itt szólnunk.

A fentebb előstorolt ajándékok a papoknak járó tizedjövedelem felül értendők. Isten egész Izraelnek elrendelte a tized fizetését (3Móz 27:30-34). A tizedet a lévitáknak kellett odaadni, őket illette (4Móz 18:21-24). A tized felől – amire a léviták ily módon tettek szert – a rendelkezés így szolt: „...akkor áldozatok abból felemelt áldozatot az Úrnak; a tizedből tizedet”, továbbá: „...és adjátok abból az Úrnak felemelt áldozatot Áronnak, a papnak” (26., 28. vers). A későbbi korokban a tizedeket vélhetőleg közvetlenül a papoknak rótták le (Zsid 7:5). Egyesek úgy vélekedtek, hogy ez nagyjából a második templom idején kötött be, amikor igen kevés lévita tért meg a fogszágból, és szükségessé vált, hogy helyettük náthánítákat alkalmazzanak (Ezsd 8:15-20). Ez azonban nem egészen egyértelmű. Bárhogy is álljon, a papok közvetlenül vagy közvetetten tizedet kaptak a néptől, és mivel a papok eredendően eléggé kevesen voltak, az e forrásból származó jövedelem valószínűleg nagyobb volt, mint amekkorát a szükségleteik megkívántak.

A papok Isten szolgái voltak, akiket isteni tekintélytelivel választottak el arra, hogy közbenjárók legyenek Isten és emberek között, azon különleges felhatalmazással, hogy az oltár és

a szentély körül szolgáljanak. Amikor a könyvek még nem forogtak közkézen, nem egyszerűen a törvény magyarázói, hanem sok esetben az ismeret egyedüli forrásai voltak: ők közvetítették, hogy melyek Isten kívánlmai. Általuk nyert a nép útbaigazítást a bűn tanításáról és annak engeszteléséről, az igazságról és a szentségről. Az ő szolgálatuk által nyert tanítást a nép arra vonatkozóan, hogyan közeledhetnek Istenhez, hogyan nyerhetik el a bűnbocsánatot, hogyan ajánlhatják fel imádságaikat Istennek, mennyire kérlelhetetlen dolog a bűn, és hogyan érvényesül végül a szeretet és az irgalom. A megváltás egész terve megnyílhatott számukra, amennyiben azt előképek és áldozatok kinyilatkoztathatták. minden egyes szertartás arra irányult, hogy elméjükbe vesse Isten szentségét és a bűn elkerülhetetlen következményeit. Tanítást adott nekik arról a csodálatos gondoskodásról, ami a Bárány halála révén ért el hozzájuk. Jóllehet az áldozati rendszer a halál szolgálata volt, ígéreteit tekintve viszont dicsőséges volt. A megváltóról, a bűnhordozóról, a közbenjáróról szólt. Ez volt maga a csírájában levő evangélium.

A papi rend szolgálatában három tény rajzolódik ki csodálatosképpen: a közbenjárás, az engesztelés, a megszentelődés. Ezek mindegyike külön említést érdemel.

A KÖZBENJÁRÁS

A papok mindenekelőtt közbenjárók voltak. Ez volt az ő kiváltéképpen való munkájuk. Habár a vétkező elhozhatta áldozatát, nem végezhette el a vérrel való meghintést. A szent kenyerekből sem ehetett, nem tömjénezhetett, és a lámpásokat sem táplálhatta. Mindezért valaki másnak kellett elvégeznie érte. Megközelíthette ugyan a templomot, de nem léphette át a küszöbét;

jóllehet beszerezhette az áldozatra való állatot, nem mutathatta be; noha megölhette a bárányt, nem járhatott közben a vérével. Isten csupán a papok közbenjárásán keresztül volt elérhető számára. Istenhez csak egy másik személy révén közelíthetett. Mindezen tények feltűnő módon vésték az ember elméjébe, hogy szüksége van egy közbenjáróra, valakire, aki hidat képez Isten és ember között. Mindezt még elevenebben elménkbe vészetük, ha magunk elé képzelünk egy nagyon is valószínű esetet.

Egy Istant őszintén tisztelni kívánó pogány arról hall, hogy Izrael Istene az igaz Isten, és Ő a jeruzsálemi templomban lakozik. Elindul e hosszú útra, és végül megérkezik a szent városba. Megtudja, hogy Isten a szentek szentjében, a kerubok között lakozik, ezért elhatározza, hogy Isten imádása végett bemegy e helyiségbe. Alig tesz azonban néhány lépést a pitvarban, márás megállásra készíteti egy felirat, amely szerint egyetlen idegen sem lépheti át a jelzést élete veszélyeztetése nélkül. Zavarban van. Tisztelni szeretné az igaz Istant, akiről már hallott, és azt is elmondta neki, hogy Isten megkívánja a tiszteletet. Most azonban mégis meg kell állnia. Mi most a teendője? A hívek egyikénél kérdezősködik, aki elmondja neki, hogy be kell szereznie magának egy bárányt, mielőtt az Isten elé járulna. Hamarosan előáll a megkívánt állattal. Talán most megláthatja az Istant? Újra azt adják értésére, hogy nem léphet be hozzá. „Mire való akkor a bárány?” – kérdezi. „Oda kell adnod a papnak áldozat gyanánt.” „Akkor majd beléphetek hozzá?” „Nem, semmi módon nem léphetsz be a templomba, és Isten sem láthatod meg.” „Miért nem láthatom a ti Isteneteket? Tisztelni kívánom Őt.” „Egy élő sem láthatja az Istenet. Szent Ő, és csak a szent láthatja meg Őt. A pap beléphet az első helyiségbe, de még mindig ott van a függöny közötté és Isten között. Egyedül a főpap léphet be a szentek szentjébe. Nem mehetsz be oda tennen személyed-

ben. Egyedüli reménységed az, ha van valakid, aki megjelenik ott éretteid.”

Emberünkre ez mély benyomást gyakorol. Nem léphet be a templomba. Kizárolag az erre felszentelt személy léphet be. Valakinek közben kell járnia érette. A tanulság mélyen az elméjébe ivódik: ő nem láthatja az Istant, közbenjáróra van szüksége. A bűnök egyedül így nyernek bocsánatot, az engesztelés egyedül így mehet végbe.

Az egész szentélyszolgálat a közbenjáráson alapult. Ha a bűnös el is hozta a bárányt, ha meg is ölte, az áldozat egyes-egyedül a közbenjárón keresztül vált hathatóssá, aki elvégezhette az áldozat vérével való meghintést, illetve megkenetést.

AZ ENGESZTELÉS

A papi szolgálat második kiemelkedő sajátsága az engesztelés volt. A bűn elválaszt Istentől. Ez rejt el tőlünk az Ő ábrázatát, és emiatt nem halljuk meg Őt (lásd Ésa 59:2!). Az áldozaton, valamint a tömjénfüsttel együtt felemelkedő imádságokon keresztül azonban Isten elé járulhatunk, a közösség helyreállítható, az engesztelés végbemehet.

Amiképpen a papság felállításával Isten alapvető szándéka a közbenjárás volt, akképpen az esztendő során naponként is-métlődő áldozatokkal engesztelést kívánt szerezni. Ezekben keresztül állt helyre az Isten és az ember közötti baráti kapcsolat. A bűn elválasztott, a vér egyesített. Ez jutott teljességre az elfedezés szolgálatán keresztül. A kijelentést úgy olvassuk, hogy amikor az egész gyülekezet vétkezett, és elhozták a bűnért való áldozatukat, amikor a vének az áldozatra helyezték a kezüköt, és minden bizonnyal megvallották azt a bűnt, „...megbocsáttatik

nézik” (3Móz 4:13-20). Ugyanazon rendelet lép életbe, amikor a fejedelem követett el bűnt, és eleget tesz a követelményeknek: „...és megbocsáttatik néki” (22–26. vers). Hasonlóan hangzik az ígéret a közembernek: „...megbocsáttatik néki” (27–35. vers). A bűn miatt jött be az elidegededés, most azonban mindenki bocsánatot nyer.

Az Ő Fiának halála által engeszteledtünk meg Istennel (Róm 5:10). Az engesztelés vér által valósult meg, „Minekutána a papok azokat megölték, bűnéért való áldozást végeztek a vörökkel az oltáron, az egész Izráel megtisztulására; mert az egész Izráelért parancsolta vala a király az égő áldozatot és a bűnért való áldozatot” (2Krón 29:24). A pap nap nap után bement a szentély első helyiségeibe, hogy ott szóljon s beszéljen az Istennel. A szent tömjénfüst a függönyön áthatolt a szentek szentjébe. Ott volt a gyertyatartó, ami Őreá emlékeztet, aki a világ világossága. Ott volt az Úr asztala, ami közösségre hívott, továbbá a vérrel való meghintés, a szolgálat legfontosabb része. Ez volt az a hely, ahol az emberek közel kerülhettek Istenhez, ahol közösséget ápolhattak Vele. A pap szolgálatán keresztül a megbocsátás kiáradt, az engesztelés megvalósult, az ember pedig közösségre jutott Istennel.

A MEGSZENTELŐDÉS

A szentélyszolgálat harmadik fontos sajásága a megszentelés, a szentség volt. A szívünkben melegengett bűn ára képet ad arról, micsoda távolságra vagyunk Istantól. Az idegen a templom udvaráig jöhett el. A bűnbánó lélek az oltárig. A közbenjáró pap a szenthelybe is beléphetett. Egyedül a főpap – ő is csupán egyszer egy esztendőben, éspedig alapos felkészülést követően

– léphetett be a szentek szentjébe. Fehér ruhába volt öltözve, és minden bizonnyal remegve járult az Isten királyi széke elé. A tömjénfüst éppen akkor részlegesen burokba vonta őt. Itt végezhetett közbenjárást, nem pusztán úgy, mint aki a bűnök bocsánatáért folyamodik, hanem mint aki bizalommal kéri azok eltörlését.

A naponkénti szolgálat egy teljes éven keresztül – amit az első helyiségben végzett közbenjárás jelképezett – önmagában nem volt teljes. Mindezt a második helyiségben végzett szolgálattal kellett kiegészíteni, betetőzni. Az elfedezés a vétek után következik, amikor a baj már bekövetkezett. Igaz, hogy Isten megbocsátja a bűnt, jobb lett volna azonban, ha a bűnt nem követték volna el. Ezért az Isten megtartó hatalma rendelkezésünkre áll. Csodálatos dolog a bűnök megbocsátása, miután már elkövettük; ez azonban nem elegendő. Kell, hogy legyen erő, ami megtart a bűntől. „...eredj el, és többé ne vétkezzél!” (Ján 8:11) – ez az evangélium felkínálta lehetőség. A „...többé ne vétkezzél!” – ez a megszentelődés. Ez a megváltás nyilvánvaló célja. Ennek hiján az evangélium nem teljes. Be kell jutnunk Krisztussal együtt a szentek szentjébe. Néhányan ekképpen cselekednek majd. Követni fogják a Bárányt, valahová megy. Nincs rajtuk sem folt, sem sömörögzés, „...az Istennek királyiszéke előtt feddhetetlenek” (Jel 14:5). Hit által lépnek be a második helyiségbe.

Negyedik fejezet

A FŐPAP

Izraelben a főpap állt a legmagasabb rangban. Egyedül ő végezhetett szolgálatot az engesztelési napon, és kizárolag ő járulhatott Isten színe elé a szentek szentjében. Kiemelkedő szerepe okán felkent papnak vagy főpapnak nevezték őt (3Móz 4:3; 21:10). Mivelhogy minden alacsonyabb rangú hivatalt magában foglal a magasabb, a főpap mintegy az egész papság jelképe gyanánt állt. Őbenne összpontosult minden hivatal. A szentélyben naponként áldozott (3Móz 6:19-23; Zsid 7:27). Gondoskodott a mécsesekről, és táplálta azokat (3Móz 24:2-4; 2Móz 30:8; 4Móz 8:2). Tömjént füstölötgetett (2Móz 30:7-8). Előjoga volt, hogy személyesen végezzen szolgálatot a szertartási rend bármely részében, és bármilyen szolgálatot végeztek a papok, mindezt csupán Áron javára, Áronért cselekedték. A papok csupán az ő segítői voltak. Szolgálhattak az oltárnál, beléphettek az első helyiségre is, de ezt kizárolag mint az ő helyettesei tehettek. Amit elvégeztek, úgy számítatott be, mintha Áron végezte volna el.

Ugyanazon szabályok, amelyek a papokat az emberekkel való kapcsolataikban és saját életükben kormányozták, a főpapra is vonatkoztak, éspedig bizonyos tekintetben még szigorúbban. Ekképpen, miközben a pap csupán szűz nőt vagy özvegyasszonyt vehetett feleségül, a főpapnak tilos volt özvegyasszonyt feleségül vennie (3Móz 21:13-14). Miközben a papnak is tilos volt a halott ember testének érintése, kivéve, ha közel a rokonról volt szó, a főpap még e kivételtéssel sem élhetett (1., 2., 11. vers).

E minden dogra kiterjedő óvatosság a jelképes jelentőségű ruházatot sem hagyta figyelmen kívül. A főpap által viselendő ruházatról meg van írva: „*Ezek pedig a ruhák, a melyeket készítse-nek: hósen, efód, palást, koczkás köntös, süveg és öv. És csináljanak szent ruhákat Áronnak a te atyádfiának, és az ő fiainak, hogy pap-jaim legyenek*” (2Móz 28:4). Ezen öltözöt mind színében, mind anyagában jól illett magához a szentsátorhoz, és drágakővel volt felékesítve.

Az elsőként említett melltáblácska (hósen) egy „négyszögletű” darab volt, ami a mellen függött vékony láncra fűzte. A melltáblácskán négy sorban három-három drágakő volt látható, amikre Izrael fiainak nevei voltak vésve, mindegyik kövecskén egy-egy névvel (21. vers). E ruhadarabot nevezték „az ítélet táblájának”, és Áronnak „az Izráel fiainak neveit az ítélet hósenén, az ő szíve felett” kellett viselnie, „a mikor bemegy a szenthelyre” (29. vers).

A melltáblácskán foglalt helyet ezen kívül az *Urimnak* és *Thummimnak* nevezett két titokzatos kövecske, amelyek az Úr tetszését vagy nemtetszését voltak hivatottak jelezni, amikor a szükség idején Hozzá fordultak (3Móz 8:8; 2Móz 28:30; 1Sám 28:6). Mivelhogy azt olvassuk, hogy a melltáblácskában voltak, némelyek azt feltételezték, hogy azok egy célból oda-varrt zsebben rejtozködtek. Helytállóbbnak tűnik azonban az az elképzelés, hogy kiemelt helyen, mindenki számára látható módon, a melltáblácskán foglaltak helyet, a többi drágakőhöz hasonlóan, az egyik a bal, a másik a jobb oldalon.

Az efód egy „*aranyból, kék és bíborpiros, karmazsinszínu és sodrott lenből, mestermunkával*” (2Móz 28:6) készült rövid ruhadarab volt. Nem voltak ujjai, úgy lógott a mellen és a háton. A vállrészen két óníx kő volt található, amelyekre Izrael fiainak nevei voltak rávésve, mindegyiken hat-hat név. „*És tedd e két*

követ az efód vállkötőire, az Izráel fiaira való emlékeztetés kövei gyanánt, hogy emlékeztetőül hordozza Áron azoknak neveit az ő két vállán az Úr előtt” (12. vers).

Az efód alatt egy kék lenből készült hosszú, varratlan, ujjatlan öltözet volt. Az ing szegélyére készítettek „gránátalmákat, kék, és bíborpiros, és karmazsinszínű lenből... Arany csengettyű, meg gránátalma, arany csengettyű, meg gránátalma legyen a palást peremén körökörül. És legyen az Áromon, a mikor szolgál, hogy hallassék annak csengése, a mikor bemegy a szenthelybe az Úr eleibe, és mikor kijön, hogy meg ne haljon” (33–35. vers). Az efód ruházata alatt kaptak helyet a szokásos fehér alsóruhák, valamint a lenből készült nadrág. A főpap öve arany, kék, bíbor és karmazsinvörös színű volt csakúgy, mint az efód. Az efódot fogta körbe, inkább feljebb összekötve, és a ruházat összetartására szolgált (2Móz 39:5; 29:5).

ARANY ÖLTÖZETEK

„És csinálják az efódot aranyból, ... Átkötő öve pedig, a mely rajta van, ugyanolyan mívű és abból való legyen ... Azután csináld meg az ítéletnek hősenét mestermunkával ... aranyból, ... És csináld az efód palástját egészen kék lenből. És ennek alsó peremére csinálj gránátalmákat, ... és ezek közé arany csengettyűket ...” (2Móz 28:6, 8, 15, 31, 33). Noha e ruhadarabok különböző anyagokból készültek, az arany volt a legfőbb alkotórész. Ha e ruházatokhoz hozzá tesszük az aranykoronát a süvegen, amelyen ott állt a felirat: „SZENTSÉG AZ ÚRNAK”, a tizenkét drágakövet, amelyre rá voltak vésve Izrael fiainak nevei, a két ónix követ szintúgy Izrael fiainak neveivel, végezetül az Urimot és a Thummimot, az összhatás csodálatos és dicsőséges

volt. Minthogy a főpapnak lassan és méltóság teljesen kellett járnia-kelnie egyik helyről a másikra, a nap sugarai visszaverődtek a tizenkét drágakövön, a csengettyűk igazi zenei hangzást nyújtottak, úgyhogy a népre mély benyomást gyakorolhatott Isten tiszteletének ünnepélyessége és szépsége.

A szigorúan a főpap számára előírt ruházatokra általában úgy történik utalás, hogy ez az ő „*dicsőségére és ékességére*” (2Móz 28:2) készült. E ruhadarabok mellett a főpapnak voltak fehér lenből készült öltözetei is, amelyeket kizárolag az esztendő egyetlen napján, az engesztelési napon végzett szolgálatokban viselt (3Móz 16:4, 23).

A FŐPAP MINT JELKÉP

A főpap hivatali minőségében nem egyszerűen egy ember volt a többi közül. Egy intézmény, egy jelkép, Izrael megtestesítése volt. A két óníx kövön viselte Izrael fiainak neveit, az efód vállkötőin „az Izráel fiaira való emlékeztetés kövei gyanánt” (2Móz 28:12); hordozta őket a tizenkét drágakőben is „az ítélet hősenén, az ő szíve felett” (29. vers), hordozta „az Izráel fiainak ítéletét az ő szívén az Úr színe előtt szüntelen” (30. vers). Ekképpen hordozta Izraelt mind az ő vállain, mind az ő szívén. A vállain is hordozta Izrael terhét; a melltáblácskán, a szívén, a ragaszkodás és a szeretet székhelyén – az irgalom lakhelyén – is hordozta Izraelt. Az Urimban és a Thummimban – ami annyit jelent: „a fények és a tökéletesességek” (30. vers) – hordozta „az Izrael fiainak ítéletét az ő szívén”; a süvegen található aranykoronán – amelyen e felirat olvasható: „SZENTSÉG AZ ÚRNAK” – „a szent áldozatok körül elkövetett vétket, a melyeket az Izráel fiai mindenféle szent adományaikban szentelnek”,

mindez pedig azért, „*hogy kedvesekké tegye őket az Úr előtt*” (38. vers).

„A főpapnak kellett az embert képviselnie »az Isten előtt való dolgokban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért« (Zsid 2:17). Ő volt a közbenjáró, aki közbenjárt a bűnösért. »A főpap az egész népet képviselte. Valamennyi izraelitát mintegy őbenne levőnek tekintették. A neki fenntartott előjogok az egész népéi voltak (2Móz 19:6) ...« (Vitrunga). Hogy pedig a főpap az egész gyülekezetet képviselte, ez kitűnik először is abból, hogy a törzsek neveit az óníx kövekben viselte az ő vállain, másodszor abból, hogy a törzsek nevei be voltak vésve a melltáblácska tizenkét ékkövébe. Izrael kettős képviselete – amely a főpap öltözetében nyilatkozik meg – az isteni magyarázatban ekképpen jelentkezik: »...emlékeztetőül hordozza Áron azoknak neveit az ő két vállán az Úr előtt« (2Móz 28:12, 29). Ráadásul az általa elkövetett bűn a népet is saját bűne részesévé tette: »Ha a fölkent pap vétkezik, és a nép vétkessé vált miatta...« (3Móz 4:3, új prot. ford.). A Septuaginta olvasata szerint: »Ha a felkent pap vétkezik, a népet is bűnössé teszi ezzel.« A felkent pap természetesen a főpapot jelenti. Amikor ő vétkezett, rajta keresztül a nép is vétkezett. Hivatalban elkövetett tettei úgy vétettek tekintetbe, mintha azokat a nép követte volna el. Az egész nemzet osztozott képviselője vétkeiben. A fordította éppúgy igaz. Amit hivatali minőségében az Úr előírása szerint cselekedett, az az egész gyülekezet cselekedetének számíttatott be: »Mert minden főpap ... emberekért rendeltetik ...« (Zsid 5:1).” (*The International Standard Bible Encyclopaedia, vol. 4. p. 2439, „priest” (pap) szócikk*).

A főpap képviselő jellegének nagy hangsúlyt kell kapnia. Ádám volt az emberiség képviselője. Amikor ő vétkezett, az egész világ vétkezett, a halál pedig minden emberre elhatott (Róm 5:12). „*Mert ha az egynek bűnesete miatt uralkodott a halál*

...Mert miképen egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökkel lettek” (17., 19. vers).

Hasonlóképpen lett Krisztus is – második emberré és utolsó Ádámmá lévén – az ember képviselőjévé. „Így is van megírva: *Lőn az első ember, Ádám, élő lélekké; az utolsó Ádám megelevenítő szellemmé ... Az első ember földből való, földi; a második ember, az Úr, mennyből való*” (1Kor 15:45-47). „Bizonyára azért, miképen egynek bűnesete által minden emberre elhatott a kárhozat: azonképen egynek igazsága által minden emberre elhatott az életnek megigazulása. Mert miképen egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettek: azonképen egynek engedelmessége által sokan igazakká lesznek” (Róm 5:18-19). „Mert a miképen Ádámban mindenjában meghalnak, azonképen a Krisztusban is mindenjában megelevenítetnek” (1Kor 15:22).

A főpap, miközben egy bizonyos értelemben Krisztus előképe volt, az ember képviselője is volt. Izraelt képviselte. Ő hordozta terheiket és bűneiket. Ő hordozta az összes szent dolgon elkövetett vétket. Ő hordozta ítéletüket. Amikor vétkezett, Izrael vétkezett. Amikor engesztelést szerzett önmagáért, Izrael is elfogadást talált.

Ötödik fejezet

A LÉVITÁK RENDJE

Áronnak és fiainak a szentély körül végzett munkájában való segítség gyanánt Isten elválasztotta Lévi törzsének fiait, amely törzs számos alkalommal tanúsított buzgalmat az Úrért. Eredetileg az ember és állat minden elsőszülötte az Úré volt, a kifejezett parancs értelmében: „*Nékem szentelj minden elsőszüllöttet, valami megnyitja az ő anyjának méhét az Izráel fiai között, akár ember, akár barom, enyim legyen az*” (2Móz 13:2). A későbbi magyarázat szerint: „*És ha egykor a te fiaid téged megkérdez, mond-ván: Micsoda ez? akkor mondd néki: Hatalmas kézzel hozott ki minket az Úr Egyiptomból, a szolgálatnak házából. És lőn, mikor a Faraó megátalkodottan vonakodék minket elbocsátani: megöle az Úr minden elsőszülöttet Egyiptom földén, az ember elsőszülöttétől a barom első fajzásáig; azért áldozok én az Úrnak minden hímet, mely anyja méhét megnyitja, és megváltom az én fiaimnak minden elsőszülöttét*” (14–15. vers).

Isten kegyelmesen megkímélte az izraeliták elsőszülötteit, miközben elpusztította az egyiptomiak elsőszülötteit. Erre való tekintettel Isten magáénak igényelt minden elsőszülöttet az emberek és az állatok közül. Az állatok elsőszülötteit feláldozták az Úrnak, az emberek elsőszülötteit ellenben az Úrnak szenteltek, és egy öt siklust kitevő megváltási összeget kellett leróni értük (4Móz 3:46-48).

Az elsőszülöttek törvénye később változáson ment át, mert Izrael eltávozott Istentől, amikor az aranyborjú körül táncolt, és imádta azt. Amikor Mózes alájött a hegyről, ahol megkappa

a Tízparancsolatot tartalmazó két táblát, „látá a borjút és a tán-colást, és felgerjede Mózesnek haragja, és elveté kezéből a táblákat, és összetöré azokat a hegy alatt. Azután fogá a borjút, a melyet csináltak vala, tűzben megégeté, és apróra töré mígnem porrá lett, és a vízbe hintvén, itatá azt az Izráel fiaival” (2Móz 32:19-20). Majd egy felhívást intézett hozzájuk: „A ki az Úré, ide hozzám! és gyűlének ő hozzá mind a Lévi fiat” (26. vers). Ezután megpa-rancsolta a lévitáknak, hogy öljenek meg minden hitelent és lázadót a nép közül, amit azonnal végre is hajtottak, „és elhulla azon a napon a népből úgymint hárromezer férfiú” (28. vers).

Mivelhogy Lévi törzse válaszolt az Úr odaszentelődésre való felhívására, az Úr őket választotta az elsőszülöttek helyett. „Vá-laszd a lévitákat az Izráel fiai közül való minden elsőszülött he-lyett; és a léviták barmait az ő barmaik helyett, és legyenek enyéim a léviták. Én vagyok az Úr” (4Móz 3:45). Miután megszámol-ták a lévitákat, úgy találtattak, hogy huszonkétezren vannak (39. vers). Az elsőszülöttek kettőszázhetvenhárommal többen voltak (43. vers). Isten elrendelte, hogy mindegyikükért öt siklust fizesszenek, a kettőszázhetvenhármat számolva ez ezer-háromszázhatvanöt siklust tesz ki, amit Áronnak és az ő fiainak kellett adni (47–51. vers). Figyelemre méltó tanulsága ez annak, hogyan tart számot Isten a mi dolgainkról.

A léviták által a templomban elvégzésre váró munka az volt, hogy „szolgáljanak az Úr szolgálatában”, végezzék el „a hajlék körül való szolgálatot” és „ügyeljenek pedig a gyülekezet sátorá-nak minden eszközére is, és Izráel fiainak ügyeire is” (4Móz 8:11; 3:7, 8). „És adjad a lévitákat Áronnak és az ő fiainak; mert va-lóban néki adattak Izráel fiaitól.” „Hozd elő Lévi törzsét, és ál-lassad Áron pap elé, hogy szolgáljanak néki” (4Móz 3:9, 6). Az e szolgálatra fogott lévitáknak „huszonöt esztendős korától fogva és azon felül” kellett végezniük a szolgálatot. „Ötven esztendős

korától pedig lépj ki e szolgálatnak sorából, és ne szolgáljon többé” (4Móz 8:24-25). Amikor betöltötték az ötven eszten-dőt, továbbra is végezhettek ugyan egy bizonyos munkát, de semmiképpen sem „nehéz feladatot”, mert ez a „szolgálat” szó jelentése a 24–26. versekben.

A nyilvános szertartás, amelynek során Isten kiváltotta az elsőszülötteket a lévitákkal, csodálatos és mély benyomást keltő volt. A Mózesnek szóló parancs így szólt: „*Vedd a lévitákat... megtisztítsad őket: hintsd reájok a tisztaulás vizét, és az egész testöket beretválják meg, és mossák meg ruháikat, hogy tiszták legyenek*” (6–7. vers). Majd Izrael egész közössége elé állították őket, amely a szentsátorban gyülekezett egybe. Izrael fiainak itt kezüköt a lévitákra kellett helyezniük. „*Aron pedig ajánlja fel a lévitákat mint Izráel fiainak felajánlását az Úrnak, hogy ők végezzék az Úr szolgálatát*” (11. vers, új prot. ford.). Ezután Mózes bűnért való áldozatot és égő áldozatot mutatott be „az Úrnak, a lévitákért engeszelésül” (12. vers).

E Mózesnek adott utasításokat a parancsolat szerint kellett végrehajtani. „*Így cselekedett Mózes, Áron és Izráel fiainak egész közössége a lévitákkal. Egészen úgy cselekedtek a lévitákkal Izráel fiai, ahogyan megparancsolta az Úr Mózesnek. A léviták megtisztították magukat a vétektől, és kimosták ruhájukat. Áron pedig felajánlotta őket ajándékul az Úrnak, és engeszelést végzett értük Áron, hogy tisztává tegye őket. Csak azután kezdték el a léviták szolgálatukat a kijelentés sátránál, Áron és fiai irányításával. Úgy cselekedtek a lévitákkal, ahogyan megparancsolta az Úr Mózes-nek*” (20–22. vers, új prot. ford.).

A bemutat és az ajándék szó az idézett versekben az eredetiben meglóbál és meglóbált áldozat. Bizonyos áldozatokat meglóbáltak „az Úr előtt”, mielőtt a nép használta volna fel azokat. Az áldozatot bemutató személynek vennie kellett egy köteg árpát

vagy az ételáldozat egy részét, vagy egy állat jobb lapockáját, és az égőáldozati oltár elé állván, be kellett mutatnia azt az Úr tetszésére, lassan mozgatva egyik oldalról a másikra, vagy fel-le, ekképpen ajánlván azt az Úrnak.

Az izraeliták hasonlóan mutatták be a lévitákat az Úrnak, kér-vén Őt, hogy az ő saját javukra hozott áldozatuk gyanánt fogadja el őket. A Károlyi-fordítás szerint: „*Áron pedig lóbálja meg a lévitákat, áldozatul az Úr előtt, Izráel fiai részéről...*” (4Móz 8:11). Az áldozattal az izraeliták tulajdonképpen a következő vallo-mást tették: „Vétkenzünk, és megtörtük a Te szövetségedet. Nem tértünk meg, nem fordultunk vissza útjainkról, amikor hívtál bennünket. Fájlaljuk ezt, és alázattal esedezünk bocsána-todért. Elismерjük igazságos voltodat abban, ahogy a lévitákat választottad ki a mi elsőszülötteink helyett. Nem vagyunk mél-tök arra, hogy szolgálunk Téged a Te szentsátorban. Bemu-tatjuk Neked a lévitákat érettünk való engesztelésül. Fogadd el őket, ó Uram, a mi áldozatunk gyanánt!”

Isten „papok birodalmává, szent nemzetté” (2Móz 19:6) kívánta tenni Izraelt. A papok különleges előjoga, hogy kö-zel legyenek Istenhez. Amikor Isten szólt hozzájuk, a nép „*megrémile, és hátrább állá*” (2Móz 20:18). Ekképpen távolabb húzódván Istantől, arra kérték Mózest, hogy szóljon az ő ne-vükben az Úr előtt; az aranyborjú előtt táncolván, elutasították az Úr ajánlatát, aki a papok birodalmát akarta megalapítani kö-zöttük, és megtörtek a szövetséget. Isten ezennel elvetette őket, és ahelyett, hogy az egész nép lett volna papok birodalmává, Lévi törzsét ruházta fel e tisztességgel.

Isten azonban nem vetette el az Ő népét. Amikor elfogadta a lévitákat a népert való engesztelés gyanánt, Izraelt fogadta el. Ennélfogva Izrael azok közbenjárásán keresztül közeledhetett Istenhez, akiket Isten a szolgálatra kijelölt. Áron és fiai Lévi

törzséből valók voltak, miképpen természetesen a léviták is. Isten mostantól fogva a Lévi törzséből való férfiakkal fog érintkezni. Senki más nem járulhat elé a szentélyben. Izrael azonban nincs kizárvá az Isten társaságából. Elfogadja őket az Ő pitarába bűnbánattal hozott áldozataikban. Ott pedig a papok járnak közben értük; veszik a vért, és az oltár szarvaira kenik, a szenthelybe járulnak értük, és imádságokat ajánlanak fel, amint a szent tömjénfüst a magasba emelkedik. Magukra veszik a bűnbánó bűneit, és engesztelest szereznek azokért. A főpap személyében pedig még a kegyelem királyi széke elé is járulhatnak bűneik eltörlése végett. Mindez elfogadták, amikor kezüket a lévitákra helyezték, és bemutatták őket Isten előtt érettük való engesztelest. Az áldozati rendszeren és a papok közbenjárásán keresztül helyre lett állítva a közösségük Istennel, amint áldozataikat hitben bemutatták, bizalmukat fejezvén ki az eljövendő Megváltó iránt, Aki elveszi bűneiket.

Hatodik fejezet

A FELAVATÁS ÉS A FELSZENTELÉS

Miután Isten kiválasztotta Áront és az ő fiait a papi tisztességre, szükség volt nekik átmenniük egy felkészülési időszakon, valamint az új feladataikra való kiképzésen, ami a hivatalukba történő nyilvános beiktatással ért tetőpontjára. E folyamat minden lépését maga Isten vázolta fel, Ő közölte Mózessel, aki hűségesen végrehajtotta Isten parancsát.

E felavatás valami hallatlanul ünnepélyes alkalom volt, ami hét napig tartott. Ez idő alatt a jelölteknek nem volt szabad elhagyniuk a szentély területét (3Móz 8:33). Áldozatok, meg-tisztítások és felkenetések váltották egymást minden egyes napon.

A MEGMOSÁS

Az első szertartás a megmosás szertartása volt. „Szóla továbbá az Úr Mózesnek, mondván: Vegyed Áront és az ő fiait is vele, és az öltözleteket, a kenetnek olaját, és bűnért való áldozati tulkit, két kost és egy kosár kovásztalan kenyeret. És az egész gyülekezetet gyűjtsd egybe a gyülekezet sátorának nyílásához. És a képen cselekedék Mózes, a mint az Úr parancsolta vala néki, és egybe gyüle a gyülekezet a gyülekezet sátorának nyílásához. Akkor monda Mózes a gyülekezetnek: Ez a dolog, a mit az Úr parancsolt cselekedni. És előállatá Mózes Áront és az ő fiait, és megmosá őket vízzel” (3Móz 8:1-6).

Minthogy e megmosás jelképes cselekmény, az újjászületés jelképe volt (Tit 3:5), a papoknak nem volt szabad önmagukat megmosniuk. Isten azt tanította nekik ezzel, hogy az általa megkövetelt tisztaságban nem részesíthették önmagukat. Valaki másnak kellett ebben részesítenie őket.

Áron számára minden bizonnal újszerű tapasztalat volt az, amikor Mózes megmosta őt. Könnyű magunk elé képzelnünk a két testvért, hogy – amint a mosdómedencéhez közeledtek – elméjüket az előttük álló cselekmény jelentése kötötte le. Mózes világos utasításokat kapott az Úrtól, ő pedig közölte Áronnal, mit kell elvégezniük. Az is lehet, hogy Áron szeliden tiltakozott, azt gondolván, hogy ő maga is képes megmosni önmagát. Mintha erre utalt volna Mózes viszonválasza: „*Ez a dolog, amit az Úr parancsolt cselekedni*” (3Móz 8:5). Az Isten-nel való bensőséges közösségeből fakadóan jobban értette Isten kívánlalmait, mint Áron. Ez nem egy hétköznapi megfürdés, hanem egy lelke megtisztítás volt. Áron nem tisztíthatta meg önmagát a bűntől. Valaki másnak kellett ezt elvégezni őérre. Ezért hát a jelképes megmosás.

A BEÖLTÖZTETÉS

A megmosást Áron és fiainak beöltöztetése követte a szent öltözetekkel, a hivatali jelvényekkel. Ez is jelképes cselekmény volt, ennél fogva nem volt szabad saját magukat felöltöztetniük. Mózes – mint Isten képviselője – Áronra adta „*a köntöst, és felövezé őt az övvel, és reáveté a palástot, az efődot is reáadá, és felövezé az efód övével, és megerősíté azt rajta. És feltevé arra a hósentr, és betevé a hósenbe az Urimot és a Thummimot. Azután feltevé fejére a süveget, és elől odatevén a süvegre az arany lapot, a szent koronát,*

a mint parancsolta vala az Úr Mózesnek" (7–9. vers). Hasonlóan szólt a parancs Áron fiaira nézve: „*És előállatá Mózes az Áron fiait is, és felöltözötteté azokat is az ő köntöseikbe, és felövezé őket övvel, felköté nézik a süvegeket is, a mint az Úr parancsolta vala Mózesnek*” (13. vers).

Áron ekkor már teljesen gyámoltalannak érezhette magát. Semmit nem tehet önmagáért? Mindent valaki másnak kell megtennie őérette? Még a süveget sem helyezheti a saját fejére? Nem, Áronnak teljesen alá kell vetnie magát Isten parancsának. Át kell éreznie saját tehetetlenségét. Meg kell tanulnia, hogy valamit saját maga tesz, az nem fogadható el Isten előtt. El kell sajátítania a teljes Istenre utaltság leckéjét. Isten övezí és készíti fel. Isten a saját igazságosságába öltözötteti fel. „*Papjaид öltözködjenek igazságba, kegyeltjeid pedig örvendezzenek!*” – írja a zsoltáros (Zsolt 132:9).

Áron immár teljes öltözetében díszlik. Rajta van a kék palást a csengettyűkkel és a gránátalmákkal, az efód a két csodálatos ónix kővel, amikre rá voltak vésve Izrael fiainak nevei, a melltáblácska a tizenkét kővel, valamint az Urimmal és a Thummimmal, a süveg és az arany korona, rajta a felirattal: „**SZENTSÉG AZ ÚRNAK**”. Meg lett mosva, megtisztult, ruha is adatott néki.

ÁRON FELKENETÉSE

A következő cselekmény a felkenetés volt. A szent olajat Mózes töltötte ki Áron fejére. Isten parancsa imígyen szólt: „*És vedd a kenetnek olaját, és töltsd az ő fejére, így kend fel őt*” (2Móz 29:7). „*Az Áron fejére is tölte a kenetnek olajából, és megkené őt, hogy fel-szentelje őt*” (3Móz 8:12). Amiképpen Áron beöltöztetése a papi ruhákba a szent állás elismerése volt az emberek előtt, amit attól

fogva el kellett foglalnia, akképpen volt a felkenetés annak a jele, hogy Isten elfogadta őt a szent hivatalra, továbbá Isten tanúskodása arról, hogy Áron felkészült a hivatal betöltésére. „...korona, az ő Istenének kenet-olaja van ő rajta”, teljes elfogadást nyert Isten előtt, és Neki lett szentelve (3Móz 21:12).

„Isten nem mérték szerint adja a Lelket” – ilyen megállapításra jutott János a Krisztus munkáján való elmélkedése közben (Ján 3:34). Ebből a szempontból jelképes jelentősége van Áron felkenetésének, ami a szent olaj nagy bősséggel való kitöltése volt. „Mint a drága olaj a fejen, a mely aláfoly a szakállon, az Áron szakállán; a mely lefoly köntöse prémjére” (Zsolt 133:2). A kenet e nagy bősséggel való kitöltése kétségtelenül a Lélek teljességére történő utalás volt, Akinek alá kellett szállnia Áronra, amikor emez Isten előtt szolgált (1Sám 10:1, 6; 16:13; Ésa 61:1; Luk 4:18; ApCsel 10:38).

A SZENTSÁTOR FELKENETÉSE

A felszentelésről és Áron felkenetéséről szóló beszámoló szorosan összefonódik a szentsátor felszentelésével, felkenetésével, mikor Isten utasításokat adott Mózesnek: „csinálj ...szent kenetnek olaját”, továbbá: „...kend meg azzal a gyülekezet sátorát és a bizonyáság látóját. Az asztalt is és annak minden edényét, a gyertyatartót és annak edényeit, és a füstölő oltárt. Az egészen égő áldozatnak oltárát is, és annak minden edényit, a mosdómedenczét és annak lábat. Így szenteld meg azokat, hogy szentségek szentségévé legyenek: Valami illeti azokat, szent legyen” (2Móz 30:25-29). E rendelkezés értelmében „vevé Mózes a kenetnek olaját is, és megkené a hajlékot minden bennevalóval egybe, és felszentelé azokat. És hinte abból az oltárra is hétszer, és felkené az oltárt és annak

minden edényét, a mosdómedenczét is a lábával együtt, hogy azokat megszentelje” (3Móz 8:10-11).

Érdekes megemlíteni, hogy a felszenteléskor mind a szent-hely, mind pedig a szentek szentje felkenetett, még mielőtt Áron bármelyik helyiségben megkezdhette volna közbenjárói szolgálatát. A felkenetés magában foglalta „*a bizonyoság látását, az asztalt is és annak minden edényét, a gyertyatartót és annak edényeit, és a füstölő oltárt*”, és tulajdonképpen az egész „*hajlékot minden bennevalóval egybe*” (2Móz 30:26, 27; 3Móz 8:10).

KÉT ÁLDOZAT

A felkenetés végeztével két tulkot kellett hozni bűnért való áldozat gyanánt. „...Áron az ő fiaival egybe a bűnért való áldozat tulkának fejére tevé az ő kezét. És miután megölték azt, vőn Mózes annak véréből, és tőn az újjával az oltárnak szarvaira köröskörül, és megtisztítá az oltárt, a többi vért pedig önté az oltárnak aljára; és felszentelte azt, hogy engeszelést szerezzen rajta” (3Móz 8:14-15).

A tulok vérét nem vitték be a szentélybe, amint azt a vérrel általában tettek, hanem az égőáldozati oltár szarvára kenték, s a maradékot az oltár lábához öntötték. E cselekmény megtisztította és megszentelte az oltárt (15. vers). Hangsúlyoznunk kell, hogy ezen áldozat nem Áronért vagy fiaiért, hanem az oltárért hozattott. Eleddig semmilyen áldozatot nem mutattak be rajta. Mégis szükség volt megtisztítani és megszentelni, hogy engeszelés szereztessék rajta. E bűnért való áldozat nem vitt át bűnt az oltárra úgy, mint egyéb alkalmakkor. Megtisztította az oltárt – nem valamely néven nevezhető bűntől, hanem általában a bűntől.

Szokás szerint égő áldozat kísérte a bűnért való áldozatot, és itt is ekképpen történt. Áron és fiai kezeiket az égő áldozatra

való kos fejére helyezték, megölték, majd pedig Mózes köröskörül meghintette az oltárt annak vérével (18–19. vers). A kost ezután elfüstölötték az oltáron kedves illat gyanánt, a tulokkal ellentétben, amit kivittek a táborból, és ott égették meg (21., 17. vers).

Mind a papok, mind a szentsátor felszentelésben és megkezetésben részesült, ekképpen készítvén elő ezeket a szolgálatra. Áront és fiait szertartásos megmosásnak vetették alá, majd beöltözötték őket, Áron pedig különleges felkenetésben részesült. A szentsátort is felkenték – úgy a szenthelyet, mint a szentek szentjét, valamennyi berendezési tárggyal egyetemben, ideértve magát a frigyládát is. Az égőáldozati oltárért külön bűnért való áldozatot kellett bemutatni, hogy megtisztítsák és megszenteljék azt, hogy engesztelés szerezzessék rajta.

A FELAVATÁSI KOS

A felavatási kos szertartása volt az utolsó cselekmény Áronnak és fainak, valamint a szentsátornak a felszentelésében, illetve felavatásában. Ezzel együtt vált teljessé a felszentelés, Áron és fiai pedig hatalmat kaptak arra, hogy a papsággal járó közbenjárói szolgálatot végezzék.

A Mózes szerinti beszámolóban a felavatási kost így említik: „a másik kos”, mivel egy kost már felhasználtak az égő áldozatnál (3Móz 8:22, 18). Áron és fiai a kosra helyezték a kezüköt, majd megölték. Mózes felfogta a vér egy részét, és megkente vele Áron jobb fülének cimpáját, jobb kezének hüvelykét és jobb lábának hüvelykét. Ugyanígy tett Áron fiaival, majd kiöntötte a vért az égőáldozati oltár lábához köröskörül (23., 24. vers).

A vér felkenése Áron fülére kétségkívül e testrész Isten szolgálatára való odaszentelését jelentette. Ettől fogva Áronnak szorgalmasan kellett figyelnie Isten parancsolataira, a gonosz elől pedig be kellett zárnia a fülét. E tanulság mindenkinél és minden időre szól – prédikátoroknak és az egész egyetemes papságnak egyaránt hasznos. Jól tesszük, ha figyelünk rá. „...Ímé, jobb az engedelmesség a véres áldozatnál és a szófogadás a kosok kövérénél!” (1Sám 15:22)

A vér felkenése Áron jobb kezének hüvelykére azt jelentette, hogy attól fogva igazságot kellett cselekednie. Miképpen a hallás összefüggésben van az értelemmel, akképpen áll a kéz is összefüggésben a testi tevékenységgel. Az életerőt, a külső cselekedetet, az igazság cselekvését jelképezi. Krisztus felől íratott meg: „Ímé itt vagyok, ... hogy cselekedjem óh Isten a te akaradat” (Zsid 10:7). „Az én eledelem az – mondta Krisztus –, hogy annak akaratját cselekedjem, a ki elküldött engem, és az ő dolgát elvégezzem” (Ján 4:34). A kéz vérrel történő érintése az élet oda-szentelését, Isten szolgálatát – a teljes megszentelést – jelenti.

Hasonló jelentést hordozott az is, amikor a láb hüvelykujjára kentek vért. Ez a helyes úton való járást, az Istenért való külde-tés teljesítését, az igazság és az egyenesség képviseletét jelenti. Az engedelmesség útján való járást, amikor kinek-kinek lépésein az Úr rendeli el. Lényünk minden képességét Istennek kell oda-szentelni, az Ő szolgálatára kell felajánlani.

Miután a vért ily módon Áronra és fiaira kellett kennei, Mózes az égőáldozati oltárt is meghintette a felavatási kos vérével. Az oltárt már megkenték olajjal, a bűnért való áldozat és az égő áldozat vére is az oltárra került (3Móz 8:10, 15, 19, 24). Most a felavatási kos vérével hintették meg.

Miután a szolgálat eme részét elvégezték, Mózes vette a kos jobb lapockáját, az állat kövérjével és egyéb részeivel egyben

– az egészhez kovásztalan lepényt, olajos kalácsot és egy pogácsát téve –, majd mindenket Áronnak és fiainak kezébe helyezte, akik meglóbálták azokat az Úr előtt meglóbált áldozat gyanánt. Ezután elfüstöltötték azokat az oltáron kedves illatul. Mózes ezután vette a kos szegyét – a neki juttatott részt –, és meglóbálta azt az Úr előtt (25–29. vers).

AZ OLAJJAL ÉS A VÉRREL TÖRTÉNŐ MEGKENÉS

Ezután Mózes vett „*a kenetnek olajából és a vérből, a mely az oltáron vala, és meghinté Áront és az ő ruháit, az ő fiait és az ő fiaiak ruháit ő vele együtt, és megszentelé Áront és az ő ruháit, és az ő fiait és az ő fiaiak ruháit ő vele együtt*” (3Móz 8:30).

A szentsátor – csakúgy, mint Áron – már részesült a szent olaj kenetében (10–12. vers). Most vért és olajat hintettek Áronra és fiaira, továbbá az ő öltözetükre. E meghintés „megszentelé Áront és az ő ruháit, és az ő fiait és az ő fiaiak ruháit ő vele együtt” (30. vers).

A felavatási szertartás utolsó mozzanataként Mózes meg-hagyta Áronnak és fiainak, hogy vegyék a meglóbált áldozatból megmaradt húst, és készítsék el azt eledelül. „...Főzzétek meg a húst a gyülekezet sátorának nyilásánál, és ott egyétek meg azt és a kenyeret, a mely a felavatási áldozat kosarában van, a miképen megparancsoltam, mondván: Áron és az ő fiai egyék meg azt. A mi pedig megmarad a húsból és kenyérből, tüzzel égessétek meg” (31–32. vers). Ez összhangban állt a Mózes második könyve 29. fejezetének 33. versében feljegyzett rendelkezéssel: „Ók egyék meg azokat, a mik által az engeszelés történt, hogy tisztökebe állítassanak és felszenteltessenek. De idegen ne egyék azokból, mert szentek azok”.

A felavatási kos húsának elfogyasztása a bűnért való áldozat húsának elfogyasztásával ellentétben külön figyelmet érdemel. A felavatási kos húsának elfogyasztása „tisztiükbe állításukat és felszentelésüket” szolgálta, miközben a bűnért való áldozat húsának elfogyasztása a bűnhordozást jelentette, miképpen az Ige mondja: „...a gyülekezet vétkének hordozásáért, hogy engeszelést szerezzetek annak az Úr előtt” (3Móz 10:17). A két szertartást tehát e két eltérő rendeltetéssel nem szabad összetévesztenünk.

ÁRON AZ OLTÁR MELLETT

A felavatás hét napja alatt sem Áron, sem az ő fiai nem végeztek semmilyen papi szolgálatot, ami össze volt kapcsolva a vérrel való közbenjárással, sem a szentélybe nem mentek be. Mindent – a szentsátor és az edények felkenetését, Áronnak és fainak vérrel és olajjal történő meghintését, a bűnért való áldozatnál a vér általi közbenjárást, az égő áldozatot, a felavatási kos feláldozását – Mózes végzett el. Ő ment be a szentek szentjébe, és hintette meg a frigyládat; ő hintette meg vérrel „*a sátorról is és az istentiszteletre való összes edényeket*” (Zsid 9:21).

A felszentelés és a felavatás hétnapos időszaka alatt Áron és fiai nem kezdhatték meg papi szolgálatukat.

„*És lőn a nyolczadik napon, hogy szólítá Mózes Áront és az ő fiait, és Izráelnek véneit. És monda Áronnak: Végy egy borjút, fiatal bikát bűnért való áldozatul, és egy kost egészen égő áldozatul, épekk legyenek, és vidd az Úr elé. Szólj Izráel fainak is, mondván: Vegyetek egy kecskebakot bűnért való áldozatul, és egy esztendős borjút és bárányt, épekk legyenek, egészen égő áldozatul. És egy ökröt és egy kost hálaáldozatul, hogy megáldozzátok az Úr előtt, és olajjal elegyített ételáldozatot; mert ma az Úr megjelenik néktek*

” (3Móz 9:1-4).

Áronnak ekkor kellett megkezdenie azt a szolgálatot, amire felavatták. Bemutatta saját magáért is a bűn- és égő áldozatot; ezután a népért mutatott be bűnáldozatot az égő és ételáldozattal egyben; végül tulkot és kost áldozott békeáldozat gyanánt. Mindezt „*a rendtartás szerint*” (16. vers, új prot. ford.) készítette el, vagyis az Úr által Mózesen keresztül adott utasításoknak és útbaigazításoknak megfelelően. A bűnért való áldozat vérét az égőáldozati oltár szarvára kellett kenni, az égő áldozat vérét az oltár aljához kellett önteni köröskörül (9., 12. vers). A békeáldozat vérével ugyanúgy kellett eljárni, mint az égő áldozat vérével (18. vers).

Mindezen dolgokat Mózes mintegy érintettként szemlélte. Ő volt az egyetlen, aki vel az Úr közölte az Ó akaratát. Egyedüli személyként oktatta Áront és az ő fiait, most pedig arra ügyelt, hogy minden „*a rendtartás szerint*” történjék. Példának okáért súlyos hiba lett volna Áron részéről, ha a bűnért való áldozat vérét az oltár aljához önti köröskörül. Ez soha nem fordulhatott elő. A bűnért való áldozat vérét az oltár szarvaira kellett kenni. Az is komoly hiba lett volna, ha az égő áldozat vérét az oltár szarvaira keni. Ez szintúgy nem fordulhatott elő egyszer sem. Ezt az oltár aljához kellett önteni köröskörül. A jelképes értelem megkívánta, hogy minden a szerint menjen végbe, amint azt Isten elrendelte Mózesnek. Áron azonban mindeddig nem követett el hibát. Mindent akképpen cselekedett, „*amint parancsolta vala Mózes*” (21. vers).

ÁRON A SZENTÉLYBEN

Munkáját elvégezvén – de még az égőáldozati oltár emelvényén állva – „felemelé kezeit Áron a népre, és megáldá azt és leszálla, miután elvégezte vala a bűnért való áldozatot, az egészen égő

áldozatot és a hálaáldozatot” (22. vers). Mindeddig csupán az udvaron elhelyezkedő égőáldozati oltár mellett szolgált, és még nem ment be a szentsátorba. Minthogy mind ez ideig Mózes utasította arra, hogy mit kell tennie, azért Mózes Áronnal együtt maga is bement a szentély első helyiségebe, hogy ott oktassa a felkent főpapot. „*És beméne Mózes és Áron a gyülekezetnek sátorába*” (23. vers), amit általában szenthelynek neveztek. Hogy ott mire került sor, azt nem közli velünk az Írás, de bizonyára nem állunk távol az igazságtól annak feltételezésével, hogy Mózes útbaigazította Áront, miként kell felszítani a lámpásokat, felhelyezni a szent kenyereket, tömjént füstölögötetni, továbbá megkenni vérrel a jó illattétel oltárának szarvait.

Amint azt már elmondtuk, Áron most volt először a szentsátoron belül. Mit érezhetett vajon, amikor szemtől szemben állt az oltárral, a gyertyatartóval, a szent kenyerek asztalával, de mindenekelőtt a titokzatos függönyvel, amely mögött Isten jelenléte egészen valóságos volt! Micsoda felelősség nyugodott rajta mostantól fogva!

Mózes és Áron „*kijövének és megáldák a népet, az Úrnak dicsősége pedig megjelenék az egész népnek. Tűz jöve ugyanis ki az Úr elől, és megemészti az oltáron az égő áldozatot és a kövér-ségeket. És látá ezt az egész nép, és ujjongának és arczra esének*” (23–24. vers). Isten beteljesítette ígéretét: „...ma az Úr megjelenik néktek” (4. vers).

Isten elfogadta az ember munkáját. A szentély ezennel lett avatva, fel lett szentelve. Csakúgy, mint a papok. Mindannyian készen álltak arra, hogy megkezdjék Izraelért végzett szolgálatukat.

Hetedik fejezet

A PRÓFÉTÁK ÉS A PAPOK KÜZDELME

A templom és a templomi szolgálat csodálatos példázatul szolgált Izrael népe számára. Isten azon célból alapította, hogy az embert Isten szentségére, önnön bűnösségre és az Istenhez vezető útra tanítsa. Az áldozati rendszer egyik legfőbb tanulsága az volt, hogy mind a papot, mind a népet a bűn gyűlölésére és elkerülésére tanította. Ha valaki gondatlanságból vagy tévedésből vétkezett, bűnért való áldozatot kellett hoznia a templomba. Az áldozati rendszerben az első kívánalom az volt, hogy a vétkezőnek az állat fejére kellett helyeznie a kezét, meg kellett vallania a bűnét, majd saját kezével kellett kioltania az áldozati állat életét. Ezután a papnak vennie kellett az állat vérét, és meg kellett kennie vele az égőáldozati oltár szarvait. A beleket a kövérjével együtt el kellett füstölgötetni az oltáron, a hús egy részét pedig a papoknak kellett elfogyasztaniuk a szentélyben.

Mindezek a dolgok a bűn iránti gyűlöletre tanítottak. Isten azt akarta, hogy a bűnnel szembeni gyűlölet olyan erős legyen, hogy ezt mondhassa az embernek: „...eredj el, és többé ne vétkezél!” (Ján 8:11) Egyetlen józan gondolkodású ember sem szeret megölni egy ártatlan állatot, különösen akkor, ha megéríti: az állatnak az ő bűnei miatt kell meghalnia. A józanul gondolkodó pap bizonyára nem lelte örömet a vérrel való szolgálatban, amit a bűn miatt kénytelen-kelletlen el kellett végeznie. Egész nap ott állni, kimúlt állatokkal dolgozni, az ujját a vérbe mártani, az oltárra hinteni, nem lehetett túlságosan vonzó, sem kellemes.

Maga Isten mondja: „...a tulkok, bárányok és bakok vérében nem gyönyörködöm” (Ésa 1:11). Egy igazlelkű pap sem gyönyörködött ebben.

Az áldozati rendszer nagyszerű alkalmat adott a papoknak arra, hogy minden vétkezőnek a megváltás tervéről tanítsanak. Amikor a bűnös ember elhozta áldozatát, a pap így szólhatott: „Sajnálom, hogy bűnt követtél el, és biztos vagyok abban, hogy te is fájhalod. Isten mindazáltal gondoskodott a bűn megbocsátásáról. Áldozatodat elhoztad. Helyezd kezedet az áldozatra, és valld meg bűneidet Istennek! Ezután öld meg az ártatlan bárányt, én pedig veszem annak vérét, és engesztelést szerzek számmodra. A bárány, amit most megölsz, Isten ama Bárányát jelképezi, Aki elveszi a világ bűneit. A Messias eljön majd, és életét fogja adni a nép bűneiért. Vére által te is bűnbocsánatban részesülsz. Isten elfogadja bűnbánatodat. Eredj el, és többé ne vétkezzél!”

Az ünnepélyes szertartás mélyen az ember emlékezetébe véshette a bűn szörnyű voltát, és a templomból azon szilárd elhatározással léphetett ki, hogy nem fog újra vétkezni. Az a tény, hogy megölt egy állatot, minden másnál jobban megtanította neki, hogy a bűn zsoldja a halál, és ha vétkezik, a báránynak kell meghalnia.

A BŰNTARTOZÁS LEROVÁSA

Amennyire csodálatos és megragadó volt e szolgálat, annyira könnyen meg is ronthatták. Ha a bűnös ember azt gondolta volna, hogy az elkövetett bűnért ő fizette le az áldozatot, és pusztán azáltal, hogy elhozza áldozatát, valahányszor vétkezik, minden rendbe jön, teljesen téves felfogása lett volna Isten

szándékáról. Ennek ellenére sokan tekintettek így e rendelkezésekre. Úgy érezték, meghozták áldozatukat a bűneikért, és újra vétkezhetnek, mert azokért újabb áldozat szerez majd engesztelést. A bűnbánat és a valódi, bűn miatti megszomorodás igen-igen ritka volt. A nép mindenki által azt hitte, hogy legyen bármilyen bűnük, egy áldozat már engesztelest szerez. Úgy tekintették, hogy az áldozat bemutatásával a dolog elintéződött.

A papok közül is sokan bátorították a népet e gondolkodásra. A bűn nem volt annyira gyűlöletes az ő szemeik előtt, amennyire Isten szándéka szerint kellett volna lennie. Olyasvalami volt számukra, amit le lehet róni egy bárány odaajándékozásával, ami nem került túl sokba. Ebből fakadóan sokan úgy gondolták, „a kosok ezrei”, illetve „a tízezernyi olaj-patakok” (lásd Mik 6:7!) kedvesek Isten előtt.

A JELKÉP MEGRONTÁSA

A papok jövedelme nagyrészt a nép által bemutatott áldozatokból származott. A papok így lassanként jövedelemforrásként tekintettek az áldozatokra. A papok – a tizedjövedelem mellett – a bemutatott áldozatokból is visszatartottak egy részt. Az ételáldozatokból és a békeáldozatokból – liszt, olaj, gabona, bor, méz és só – is részesültek csakúgy, mint a különleges alkalmakra hozott áldozatokból.

E rendelkezéseket azonban könnyedén megrontották. Egy-némely romlott pap világosan felismerte, hogy minél többet vétkezik a nép, minél több bűnért és vétekért való áldozatot mutatnak be, annál nagyobb a nekik jutó porció. Attól sem riadtak vissza, hogy bátorítsák a népet a vétkezésre. A romlott papokról szól így az Írás: „Népem vétkéből élősködnek ők és

bűneik után áhítozik lelkök” (Hós 4:8). Ez az igehely azt állítja, hogy a papok nemhogy nem intették és serkentették a népet a bűntől való tartózkodásra, hanem inkább „a nép bűnei után áhítoztak”, és azt reméltek, hogy ismét vétkezni fognak, és újabb áldoznivalókkal térnek vissza. Számtalan áldozat csupán az ő anyagi előnyüket szolgálta, hiszen minden egyes áldozat az ő jövedelmükhoz adódott hozzá. A papság – további romlásából adódóan – még nagyobb buzgalommal serkentette a népet újabb áldoznivalók elhozására.

Érdekes kommentár szól Sámuel első könyvének második fejezetében arról, milyen messze mentek egyes papok a rendletek megrontásában: „*És a papoknak ez vala szokásuk a néppel szemben: Ha mikor valaki áldozatot tesz vala, eljött a papnak szolgája, midőn a húst főzték, és a háromágú villácska az ő kezében vala; És beüti vala a serpenyőbe, vagy üstbe, vagy fazékba, vagy edénybe, és minden, a mit a villácskával kihúz, magának veszi el a pap. Így cselekesznek egész Izráellel, kik oda mennek Silóba. És minekelőtte a kövérét megáldoznák, eljön a papnak szolgája és azt mondja az áldozó embernek: Adj a papnak sütni való húst, mert nem fogad el tőled főtt húst, hanem csak nyerset. És ha az ember azt mondja néki: Hadd gyűjtsák meg most a kövérét, azután vedd el, a mint lelked kíványa: akkor azt mondják vala: Semmiképen nem, hanem most adjad, mert ha nem, erővel elveszem*” (1Sám 2:13-16).

Ez az igeszakasz azt bizonyítja, mennyire elfajult a papság már a korai időktől fogva. Isten megparancsolta, hogy a kövérjét füstölögtessek el az oltáron, ha pedig a hús ételekre való, főzzék meg előbb. A papok viszont nyersen akarták megszerezni a nekik járó húst a kövérjével egyben, hogy megsüthessék. A hús számukra áldozati étek volt, ők azonban ezt lakomázássá, dínomdánommá tették. Ehhez fűződik az ezt követő megjegyzés:

„Igen nagy volt azért az ifjaknak bűne az Úr előtt, mert az emberek megútálják vala az Úrnak áldozatát” (17. vers).

Az évek előrehaladtával a papok mindenki által arra bátorították az egész népet, hogy hozzanak inkább bűnéről való áldozatokat, semmint hogy megtartóztassák magukat a bűntől. A Mózes által felállított első szentsátorban az égőáldozati oltár viszonylag kicsi, mindössze öt sing hosszúságú négyzetes emelvény volt. Salamon templomában az oltárt húsz sing, vagyis mintegy harminc láb hosszúságúra bővítették. Heródes templomában ennél is nagyobb volt az oltár. Úgy tűnik, az égőáldozati oltárt minden nagyobb méretben készítették el – a rajta elhelyezett áldozatok nagyságához mérten.

NÖVEKVŐ ELFAJULÁS

Végül eljött az idő, amikor Istennek tennie kellett valamit, mert ha nem cselekszik, az egész templomi szolgálat megromlott volna. Megengedte hát, hogy lerombolják a templomot, s hogy a nép közül sokakat fogásba vigyenek Babilonba. A templom lerombolása után a szolgálatok természetesen szüneteltek. A nép gondolatai a rendelések lelke jelentésére megértésére irányultak, amiről korábban oly gyakran tettek bizonysságot, de amiből ekkorra már semmi nem maradt. Babilonban sem égő áldozatot, sem bűnéről való áldozatot nem vittek Istennek, sem az engesztelei nap ünnepélyes alkalmára nem került sor. Izrael szögre akasztotta a hárfáit.

Hetven, fogásban töltött esztendő után Isten megadta számukra a szülőföldre való visszatérést, és újjáépíthették a templomot. Isten azt remélte, hogy az évtizedek során eleget tanultak. Nem így történt. Az égőáldozati oltárt még nagyobbra építették.

Izrael népe még szilárdabban tartotta magát azon szemléletéhez, amely a templom és az áldozati rendszer pusztá formájában kereste a lényeget, és nem figyelt oda a profetikus üzenetre, miszerint „*jobb az engedelmesség a véres áldozatnál*” (1Sám 15:22). Az áldozatokból származó papi jövedelmek hatalmasak lettek; valóban oly hatalmasak, hogy a templomban felhalmozott pénz képezte az ókori világban az anyagi javak egyik legnagyobb gyűjteményét, a papokból pedig pénzkölcsönzők lettek.

Az olyan ünnepek alkalmával, mint a páska, Jeruzsálem megadt a Palesztinából és más országokból odalátogató emberekkel. Josephus Flaviustól megtudjuk, hogy alkalmanként egymillió látogató is összegyűlt a városban. Isten megparancsolta Izraelnek, hogy ne járuljon üres kézzel az Úr színe elé, így e zarándokok is ajándékokat hoztak. A papok számára fizikai lehetetlenség volt annyi áldozatot bemutatni, amennyi minden jelenlévő egyenlő kiszolgálása végett megkívántatott volna. Ezért hát arra ösztönözték őket, hogy áldozataikat pénzre váltsák át, s hogy hagyják ezt az összeget templomi jövedelemként a papoknál, akik a nekik megfelelő időpontban végezhették el azt az áldozatot, amire a pénz szolgált. Hamarosan kitalálták, hogy könnyebb és biztonságosabb, ha nem hozzák el otthonról az áldozati állatot. Az áldozó nem egyszerűen azon kockázattal nézett szembe, hogy a pap valamely valóságos vagy feltételezett fogyatékosság miatt nem fogadja el az állatot, hanem azzal is, hogy járulékos veszteségek érik őt. Hiszen nem lehetett könnyű eladni azt az állatot, amit a papok már elutasítottak, kivált akkor, amikor mások is ezerszámra próbálkoztak ugyanazzal. Bizonyos célokra csak a templomi pénzt lehetett felhasználni, ezért az egyéb pénznemeket át kellett váltani. A közforgalomban levő pénz átváltása templomi pénzre szintén nagy jövedelemforrást jelentett a papság számára.

Miként azt már korábban elmondottuk (lásd 3. fejezet!), a papokat huszonnégy rendre osztották, amelyek mindegyikének évente két ízben – alkalmanként egy héten keresztül – kellett szolgálnia. Amikor a főpapi hivatal politikai hivatallá vált, és a hatóságok neveztek ki őket, a korrupció széltében-hosszában elterjedt. Minthogy nagy hasznat hajtó állás volt, az emberek kezdtek ráígérni a főpapi hivatalra, és így minden alkalommal annak adták el, aki a legtöbbet ígézte érte. A főpap pedig, mivel vissza akarta szerezni a pénzét, rajta tartotta a kezét a rendek kiválasztásán, és kizárolag azon papokat jelölték szolgálatra a jeruzsálemi ünnepek idejére, akiken nagyban múlt az ilyen alkalmakkor adományozott nagy jövedelmek megosztása a hivatalos személyekkel. Itt is előtérbé került a korrupció, és számos papot csak azért hívtak meg, hogy az ünnepek idején Jeruzsálemben szolgáljanak, mert ők készek voltak megosztani a prédát a magasabb hivatalban levőkkel. Így a papok szolgálatára megszabott rend meg változott, és Isten egész terve a megrontás áldozata lett. Krisztus meghatározása: „*latrok barlangja*”, több volt pusztán költői fordulatnál. Szó szerint igaz volt.

ROMLOTT PAPOK

„A papi hivatal annyira romlottá vált, hogy a papok a legcsekélyebb aggály nélkül vetették be a legalávalóbb és legbűnösebb cselekedeteket is, csak hogy elgondolásaiat kivitelezhessék. Akik Krisztus első eljövetele előtt, illetve éppen az Ő idejében viselték a főpapi hivatalt, nem voltak Isten től kiválasztott emberek. A hatalomszeretet és a külszín miatt vágytak mohón e hivatal után. Olyan állást kívántak a maguk számára, amely tekinthetővel jár, ugyanakkor a kegyesség látszata alatt gyakorolhatják

a csalást, hogy ekképpen ne tudódjék ki a dolog. A főpapi hivatal jelentős és hatalommal járó állás volt. Nem csupán tanácsadó és közbenjáró volt a főpap, hanem bíró is, akinek a határozataival szemben nem volt appelláta. A papok hatalmát a római hatalom korlátozta csupán, és nem volt hatalmuk ahhoz, hogy bárkit is törvényesen halálra ítélnék. E hatalom azok kezében volt, akik uralmat gyakoroltak a zsidók felett. E romlott szívű emberek törekedtek megkaparintani a kitüntető főpapi hivatalt, és gyakran megvesztegetés és gyilkosságok árán szerezték meg azt.” (E. G. White: *Spirit of Prophecy*, vol. 2., pp. 13-14.)

„Amikor Jézus belépett a templomba, felháborodott azon, amit látott: a templom udvarát jószágvásárnak és az általános kereskedés helyének rendezték be. Nemcsak az állatok számára felállított bódék voltak ott, hanem azok az asztalok is, ahol maguk a papok is alkuszokként és pénzváltókként üzleteltek. A páskaünnep idején minden Palesztinába látogató személy számára megszokott volt, hogy magával vitt valamennyi pénzt, amit a templomba való belépéskor a papoknak fizetett be.

Mivelhogy a külhoni fizetőeszközöket, valamint a más országokból idelátogatók tulajdonában levő különböző pénznemeket itt váltották át, a felajánlások megkaparintására irányuló törekvés már szégyenletes üzletelgetéssé nőtte ki magát, amely a papoknak igen nagy nyereségforrást biztosított. Sokan jöttek nagy távolságból, akik nem tudták elhozni magukkal áldozati ajándékaikat. Ezen személyek megsegítésének ürügyén aztán a külső udvarban lábasjószágokat, bárányokat, galambokat és verebeket árusítottak mértéktelen árakon. Az ebből eredő lárma inkább egy zajos marhavásárra, semmint Isten szent templomára emlékeztetett. Lehetett ott hallani késhegyre menő alkudozásokat, adok-veszeket, tehénbőgést, báránybégetést, galambtur-békolást, amelyek egybevegyültek a pénzcsörgéssel és egyesek

dühödt vitatkozásával. Húsvétkor minden évben nagy számban áldoztak fel állatokat, ami az eladott árumennyiséget hatalmassá tette. A kereskedők nagy haszonra tettek szert, amit megosztottak a fősvény papokkal és a zsidók egyéb tekintélyes férfiaival. E képmutató spekulánsok – szent hivatásuk leple alatt – semmitől sem riadtak vissza, ha mások pénzét kellett kicsikarni, és szent hivatalukat egyéni meggazdagodásuk forrásává tették.” (uo. pp. 115–116.)

Persze nem így mentek a dolgok kezdetben. Csupán az évszázados törvényáthágás nyomán emelkedett a romlás az előbb vázolt magasságokba. Mindazáltal ezen visszaélések viszonylag korán megjelentek, amint azt e fejezet korábbi részében a Sámuel első könyvéből vett idézzettel már bizonyítottuk.

Mivel a papok szem elől tévesztették az áldozatok eredeti rendeltetését, és elhomályosították az isteni tervet az áldozatokkal, szükségessé vált figyelmeztetéseket küldeni hozzájuk. Ennek véghezvitelére használta fel Isten a prófétákat. A prófétai üzenet Isten népének eleitől fogva ez volt: „...Vajon kedvesebbé az Úr előtt az égő- és véres áldozat, mint az Úr szava iránt való engedelmesség? Ímé, jobb az engedelmesség a véres áldozatnál és a szófogadás a kosok kövérénél!” (1Sám 15:22).

Néhány hitehagyó papnak botrányszámba ment, hogy a nép esetleg felhagy a vétkezéssel, mert ez esetben a bűnért való áldozatok is szüneteltek volna. Erre utal a Zsidókhöz írt levél írója is, amikor ezt mondja: „Minthogy a törvényben a jövendő jóknak árnyéka, nem maga a dolgok képe van meg, ennél fogva azokkal az áldozatokkal, a melyeket esztendőnként szünetlenül visznek, sohasem képes tökéletességre juttatni az odajárulókat; Különben megszűnt volna az áldozás, mivelhogy az egyszer meg-tisztult áldozók többé semminemű bűntudattal nem bírtak volna” (Zsid 10:1-2).

A PRÓFÉTA MEGTÉRÉSRE SZÓLÍT FEL

Jobban meg fogjuk érteni az Ószövetséget, ha megértjük a pap és a próféta között dúló küzdelem természetét. Tragikus küzdelem volt ez, amiben nagyon sokszor a papok diadalmaskodtak. A próféta Isten szócsöve volt. A nép rossz útra téphetett, a papok rossz útra térhettek, Isten azonban nem hagyta mindezet szó nélkül. Ilyen körülmények között prófétát küldött hozzájuk, hogy visszatérítse őket a helyes útra.

Könnyedén beláthatjuk, hogy a próféták nem voltak népszerűek a papok körében. Mivelhogy a papok nap nap után a templomban szolgáltak, és arra szólították a népet, hogy hozzák el áldozataikat, Isten megparancsolta a prófétáknak, hogy álljanak meg a templomkapunál, és figyelmeztessék a népet, hogy ne hozzanak több áldozatot. Jeremiásnál olvashatjuk az alábbiakat: „*Az a beszéd, a melyet az Úr szóla Jeremiásnak, mondván: Állj az Úr házának ajtajába, és kiáltsd ott e beszédet, és mondjad: Halljátok az Úr beszédét mind, ti Júdabeliek, a kik bementek ezen az ajtókon, hogy imádjátok az Urat! Így szól a Seregek Ura, Izráel Istene: Jobbítások meg a ti útaitokat és cselekedeteiteket, és veletek lakozom e helyen! Ne bízzatok hazug beszédekben, mondván: Az Úr temploma, az Úr temploma, az Úr temploma ez!*” (Jer 7:1-4)

Ezt követte a próféták újabb intelme a néphez, miszerint jobbításak meg útjaikat, és ne bízzanak hazug beszédekben: „*Nemde loptok, öltök és paráználkodtok, hamisan esküsstök, a Baálnak áldoztok és idegen istenek után jártok, a kiket nem ismertek: És eljőtök, és megálltotok előttem e házban, a mely az én nevemről neveztetik, és ezt mondjátok: Megszabadultunk; hogy ugyanazokat az útálatosságokat cselekedhessétek!*” (9–10. vers). Később jelenlőtőségteljesen hozzáteszi: „*Mert nem szóltam a ti atyáitokkal, és*

nem rendelkeztem velök, a mikor kihoztam őket Égyiptom földéről, az égő áldozat és véres áldozat felől; hanem ezekkel a szavakkal utasítottam őket, mondván: Hallgassatok az én szómra, és én Istenetekké leszek, ti pedig az én népemmé lesztek, és mind csak azon az úton járjatok, a melyre utasítottalak titeket, hogy jól legyen dolgotok!” (22–23. vers)

ENGEDELMESSÉGET, ÉS NEM ÁLDOZATOT

Lássuk tehát, mi minden kellett Istennek elmondania Ésaiáson keresztül: „*Mire való nékem véres áldozataitoknak sokasága? ezt mondja az Úr; megelégeltem a kosok egészen égő áldozatait és a bízlalt barmok kövérét; s a tulkok, bárányok és bakok vérében nem gyönyörködöm. Ha eljöttök, hogy színem előtt megjelenjetek, ki kivánja azt töletek, hogy pitvarimat tapossátok? Ne hozzatok többé hazug ételáldozatot, a jó illattétel útálat előttem; újhold, szombat s ünnepre-felhívás: bűnt és ünneplést el nem szenvedhetek. Újholdaitokat és ünnepeiteket gyűlöli lelkem; terhemre vannak, elfáradtam viselni. És ha kiterjeszték kezeiteket, elrejtem szemeimet előletek; sőt ha megsokasítjátok is az imádságot, én meg nem hallatom: vérrel rakvák kezeitek. Mosódjatok, tisztuljatok meg, távoztassátok el szemeim elől cselekedeteitek gonoszságát, szünjetek meg gonoszt cselekedni; tanuljatok jót tenni; törekedjetek igazságra, vezessétek jóra az erőszakoskodót, pártoljátok az árvák és özvegyek ügyét!*” (Ésa 1:11–17)

Figyeljünk fel az erőteljes kifejezésekre: „megelégeltem a kosok egészen égő áldozatait”, „tulkok, bárányok és bakok vérében nem gyönyörködöm”, „ki kivánja azt töletek, hogy pitvarimat tapossátok”, „ne hozzatok többé hazug ételáldozatot”, „a jó illattétel útálat előttem”, „ünnepiteket gyűlöli lelkem”, „elfáradtam viselni”,

,ha megsokasítjátok is az imádságot, én meg nem hallgatom: vérrel rakkák kezeitek”!

Ámos által így szól Isten: „*Gyűlölöm, megvetem a ti ünnepeit, és nem gyönyörködöm a ti összejöveteleitekben. Még ha égő áldozatokkal áldoztok is nékem, sőt ételáldozataitokat sem kedvelém; kövér hálaáldozataitokra rá se tekintek*” (Ám 5:21-22).

Mikeás hasonló hangnemben teszi fel a kérdést: „*Mivel menjek eleibe az Úrnak? Hajlongjak-é a magasságos Istennék? Égő áldozatokkal menjek-é elébe, esztendős borjúkkal?! Kedvét leli-é az Úr ezernyi kosokban, vagy tízezernyi olaj-patakban? Elsőszülöttemet adjam-é vétkemért, vagy méhem gyümölcsét lelkemnek bűnéért?!*” (Mik 6:6-7) Majd ekképpen válaszolja meg a kérdést: „*Megjelentette néked, oh ember, mi légyen a jó, és mit kíván az Úr te tőled! Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeress az irgalmas-ságot, és hogy alázatosan járj a te Isteneddel*” (8. vers).

Az Ószövetség utolsó prorfétája ezt mondja: „*Most azért néktek szól ez a parancsolat, ti papok!*” „...elhajlattatok ez útról, sokakat meghajlattatnak a törvénnyel, felbontottatok Lévi szövetségét, azt mondja a Seregeknek Ura. Azért én is szidalmasakká tettelek titeket és útálatosakká az egész nép előtt, a miatt, hogy meg nem őrizték az én útamat, hanem személyválogatók voltatok a törvénnyel” (Mal 2:1, 8-9).

Dávid király helyes látásról tett bizonysságot e szavaival: „*Mert nem kivánsz te véresáldozatot, hogy adnék azt, égő áldozatban sem gyönyörködök. Isten előtt kedves áldozatok: a töredelmes lélek; a töredelmes és bűnbánó szívet oh Isten nem veted te meg!*” (Zsolt 51:18-19)

A PAPOK ELLENÁLLÁSA

Aligha használhatott volna Isten ennél erősebb kifejezéseket, mint amilyeneket azok használtak, akik mind a papokat, mind a népet megfedték, de a tények nagyon is Isten igazolták. A papok megrontották a szövetséget. Sajnos ők tanították a népet vétkezni, és elhitették velük, hogy az ajándék és az áldozat elegendő, megfelelő fizetség a bűnért. Rászolgáltak az Úr intésére, amit Isten az Ő profétáin keresztül küldött. A következmények azok voltak, amiket ilyen körülmények között várhattunk. A papok között sokak szívében a keserű gyűlölet érzése támadt a profétákkal szemben. Gyűlölték az intésükre küldött férfiakat. Az Ószövetségben nagyon sok üldözést a papok vittek végbe vagy szítottak fel. Nem annyira a nép, mint inkább a papok vetették el és üldözték a profétákat.

Krisztus legállhatatosabb ellenfelei a papok, az írástudók és a farizeusok voltak. Krisztus számukra tartogatta legmaróbb feddéseit: „*Jaj néktek képmutató írástudók és farizeusok! mert építitek a proféták sírjait és ékesgetitek az igazak síremlékeit. És ezt mondjátok: Ha mi atyáink korában éltünk volna, nem lettünk volna az ő bűntársaik a proféták vérében. Így hát magatok ellen tesztek bizony-ságot, hogy fiai vagytok azoknak, a kik megölték a profétákat. Töltsétek be ti is a ti atyáitoknak mértékét! Kígyók, mérges kígyóknak faj-zatai, miképen kerülitek ki a gyebenhának büntetését? Annakokáért ímé profétákat, bölcséket és írástudókat küldök én hozzátok: és azok közül némelyeket megöltök, és megfeszítetek, másokat azok közül a ti zsinagógáitokban megostoroztok és városról-városra üldöztök. Hogy reátok szálljon minden igaz vér, a mely kiömlött a földön, az igaz Ábelnek vérétől Zakariásnak, a Barakiás fiának véréig, a kit a temp-loval és az oltár között megöltetek. Bizony mondom néktek, mindenek réá következnek erre a nemzetésre”* (Mát 23:29-36).

TÖBBÉ NE VÉTKEZZÉL!

Krisztus próféta is volt. Ebben a minőségeiben is hangoztatta a prófétai üzenetet: „...jobb az engedelmesség az áldozatnál...” (1Sám 15:22). Ő ezt így fejezte ki: „...eredj el, és többé ne vétkezzél!” (Ján 8:11) Amikor feláldozta Önmagát a Golgotán, véget vetett az áldozati rendszernek. Ő maga egyetlen áldozatot sem mutatott be. Ő maga nem követett el bűnt, és amikor a vétkezéstől való tartózkodásra tanította az embereket, a papi romlottságnak igencsak elevenébe hatolt. Habár Krisztus gondosan ügyelt arra, hogy szükségtelenül senkit ne bántson meg, és a leprásokat is a papokhoz irányította igazolás végett (Luk 17:14), a hivatalosok figyelmét nem kerülhette el, hogy Krisztus egyszer sem jelent meg a templomban a szokásos áldoznivalókkal. Érezték, hogy üzenete megfedde az ő üzlemeiket, és örültek, amikor valami kivettávalót találtak a templomra utaló szavai-ban, mármint ahogy azokról tudósítottak (Mát 26:61). A papok gyűlölték Krisztust, és amikor eljött az idő, Ő is azon nemes lelkű próféták hosszú sorába került, akik az életükkel fizettek. A papok elvetették az isteni üzenetet. Valójában ők idézték elő Krisztus keresztre feszítését. Ez által töltötték be a gonoszság mértékét. Hittek a bűnért való áldozatokban, abban, hogy Isten ekképpen gondoskodott a bűn megbocsátásáról, a bűn feletti győzelem tágabb üzenetét viszont – a profetikus üzenetet – nagyon sok pap meg sem értette, vagy legalábbis nem tanította.

Ugyanakkor még sem kell azt gondolnunk, hogy minden pap gonosz volt. Sok hívő ember volt közöttük is. A papok közül némelyek próféták is voltak egyszersmind, miképpen Ezékiel. Isten eredeti szándéka az volt, hogy minden pap prófétai lelkü-lettel rendelkezzék, és hordozza a prófétai üzenetet. Isten terve szerint nem elég akkor helyére rakni a dolgokat, miután már

elkövettük a rosszat. Mindig sokkal jobb megelőzni a gonoszt, mint megpróbálni orvosolni a következményét. Csodálatos érzés a bűnből és a romlásból való felemelkedés, de még csodálatosabb megtartóztatni magunkat az eleséstől. „...eredj el, és többé ne vétkezzél” – ez az igazi prófétai üzenet. „Jobb az engedelmesség az áldozatnál” – Isten minden igaz szolgájának ezt az üzenetet kell visszhangoznia, amennyiben Isten tanácsában akar járni. Istennek mindenkor szüksége volt prófétákra. Ők az Ő hírnökei a jó helyreállítására. Amikor népe körében hamis szelek kezdenek fújdogálni, Isten elküldi prófétáit, hogy jó irányba tereljék e szeleket, és intsek a népet.

Nem szabad szem elől tévesztenünk a mai időkre szóló tanulságokat. A próféta munkája nem csupán addig tartott, amíg az Úr műve a Földön be nem végeztetett. Istennek az az akarata, hogy az Ő szolgái szólaltassák meg a prófétai üzenetet. Amikor helytelenségek ütik fel a fejüket, meg kell szólalnia egy hangnak, fel kell szólítania a népet a helyes út követésére. És minden ilyen üzenet mélyén meg kell szólalnia a harsonának, és a bűntől való tartózkodásra, a megszentelődésre, a szentségre kell felhívnia. A próféták így mondták: „Jobb az engedelmesség az áldozatnál.” Krisztus pedig így: „...eredj el, és többé ne vétkezzél!” minden prédikátornak saját életével kell szemléltetnie e tanítást, ajkaival pedig hirdetnie azt. Mert ha elmulasztja mindezt, nem jár magasrendű előjogaihoz méltóan. Ha valamikor, hát most van az az idő, amikor a prófétai üzenetet el kell juttatni a világ minden sarkába. Ezt parancsolta meg Krisztus is, amikor reánk hagyta a nagy evangéliumi megbízatást, miszerint tanítani és alámeríteni kell minden nemzetet, „tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam” (Mát 28:20). E parancs – „megtartani minden” – párhuzamban áll azon prófétai üzenettel, hogy „jobb az engedelmesség az áldozatnál”. Amikor e mű elvégeztek, eljön a vég.

Nyolcadik fejezet

AZ ÉGŐ ÁLDOZATOK

Az égő áldozatra használt héber szó általában az *olah*. Jelentése: „ami felmegy” vagy „felemelkedik”. Időnként ez más szóval is előfordul: *kallil*, ami annyit jelent, hogy „egész”. A Douay-féle fordításban a „holokauszt” szó áll, vagyis: „egészen elégetett”.

Az egyéni égő áldozatokra vonatkozó legfőbb ismeretforráunk Mózes harmadik könyvének 1. fejezetében található, és ekképpen igazít útba: „...Ha valaki közületek áldozni akar az Úrnak: barmokból, tulok- és juhfélékből áldozzatok. Ha tulok-féléből áldozik egészen égő áldozattal: hímmel és éppel áldozzék. A gyülekezet sátorának ajtajához vigye azt, hogy kedvessé legyen az Úr előtt. És tegye kezét az égő áldozat fejére, hogy kedves legyen ő érette, hogy engesztelést szerezzen az ő számára. És ölj meg a tulkot az Úr előtt, az Áron fiai pedig, a papok, vigyék fel a vért, és hintsék a vért köröskörül az oltárra, a mely a gyülekezet sátorának nyilásánál van” (3Móz 1:2-5).

Az égő áldozat önkéntes áldozat volt (3. vers), szemben a többi áldozattal, amelyek kötelező jellegűek voltak. Az ember nem csupán tulkot hozhatott, amint azt a fentebbi versekben olvashattuk, hanem bárányt, kecskét, gerlét vagy egy galambfiat is (10., 14. vers). Mindazáltal tiszta állatnak kellett lennie, miképpen minden egyéb áldozatnak, és az állatok között is hímnék. Amikor ezt odahozták az áldozat leölésére kijelölt helyre, a szentsátor ajtajához közel, az áldozat felajánlójának az állat fejére kellett helyeznie a kezét, hogy „kedves legyen ő érette,

hogy engesztelést szerezzen az ő számára” (4. vers). Ezután meg kellett ölnie az áldozásra szánt állatot, bőrét le kellett nyúznia, és fel kellett darabolnia (5–6. vers). Az állat leölése után a pap egy kis edényben felfogta a vért, és „*köröskörűl az oltárra*” (5. vers) hintette. Az állat feldarabolása után a lábakat és a beleket megmosták vízben, majd a részeket újra összeállították, szép rendben az oltárra helyezték és elégették (8–9. vers). Az egész állatot – beleértve a fejet és a kövérjét is – mindenestül elégették az oltáron. A bőrt ugyanakkor nem tették mellé; ezt a szolgálatot elvégző papnak adták oda (3Móz 7:8).

Ha valaki gerlét vagy egy galambfiat hozott, a pap oltotta ki a kis állat életét, éspedig úgy, hogy kicsavarta a fejét, a vért pedig az oltárra hintette, illetve az oltár falára facsarta ki (3Móz 1:15). A madár testét ezután az oltárra helyezték, és – miután a tollát és a begyét eltávolították – az egyéb égő áldozatokhoz hasonlóan ezt is elégették (3Móz 1:16).

Valamennyi áldozat között az égő áldozatok voltak a legjellegzetesebbek, magukban foglalván egyéb áldozatok ismertetőjegyeit. A Síhai-hegy előtt valamennyi áldozat égő áldozat volt. Ezek nem bűnért való áldozatok voltak, mégis engesztelés szereztetett általuk (4. vers). Mindez világos jelzést nyer Jóbnál. Jób égő áldozatokat mutatott be gyermekeiért, ezt mondva: „...Hátha vétkeztek az én fiaim, és gonoszt gondoltak az Isten ellen az ő szívükben” (Jób 1:5). Az égő áldozatok kiválasztásáról ezt olvassuk: „*Ez a szüntelen való egészen égő áldozat, a mely Sinai hegyen szereztetett kedves illatú tüzáldozatul az Úrnak*” (4Móz 28:6). E tekintetben hasonlatos volt az ételáldozathoz, illetve a békéáldozathoz, amelyek szintén kedves illatú áldozatok voltak (3Móz 2:2; 3:5). Bármilyen más áldozat bemutatása esetén illő volt égő áldozatot is áldozni mellette, ami a megérősítés és az odaszentelődés jele volt. A teljes odaszentelődést

fejezte ki. mindenestül Istennek ajánlották fel. Az áldozó semmit sem tartott vissza. Az áldozatot teljesen elégették az oltáron (3Móz 1:9, 13, 17).

Égő áldozatot önmagában is vihettek az oltárra, általában azonban a bűnért, illetve a vétekért való áldozat mellett mutatták be. Az ilyen esetekben előbb a többi áldozatot mutatták be, és ezután került sor az égő áldozatokra (3Móz 9:7, 15, 16).

TELJES ODASZENTELŐDÉS

Égő áldozatokat mutattak be olyan alkalmakkor, mint a leprések megtisztulása (3Móz 14:19-20), asszonyoknál a gyermekszülés utáni tisztuláskor (3Móz 12:6-8), valamint szertartásos tisztálanságok esetén. E felsorolt esetekben bűnért való áldozatot és égő áldozatot is hoztak egyszersmind. Előbbi a bűnért szerzett engesztelést, utóbbi a felajánló teljes szívű odaszentelődését tanúsította Isten iránt.

Az égő áldozat kiemelkedő jelentőségű volt Áronnak és fiainak felszentelésénél (2Móz 29:15-25; 3Móz 8:18), miképpen a szolgálatba való beiktatásuknál is (3Móz 9:12-14). A nazireusi fogadalommal összefüggésben is alkalmazták (4Móz 6:14). Valamennyi esetben az egyén Istennek való teljes odaszentelődését fejezte ki. Az áldozatot felajánló jelképesen önmagát helyezte az oltárra, életét egészen Istennek ajánlván fel.

Nem nehéz felfedezni az összefüggést e szertartások és a Római levél 12. fejezetének 1. verse között: „*Kérlek azért titeket atyámfai az Istennek irgalmaságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket*”. Egészen oda kell szentelnünk magunkat Istennek. Tökéletesnek kell lennünk. Csak miután minden szennyet

eltávolítottak az égő áldozatra szánt állatból, volt Isten előtt elfogadható, s kerülhetett az oltárra, „kedves illatú égő áldozat gyanánt” az Úrnak. Ez vonatkozik reánk is: „...tisztítsuk meg magunkat minden testi és lelki tiszttálanságtól” (2Kor 7:1), hogy Isten elfogadhasson bennünket.

Minthogy az áldozatot teljességgel elégették az oltáron, az égő áldozat bizonyos értelemben Krisztust jelképezi, Aki teljesen átadta magát Isten szolgálatára. Ily módon Krisztust jelképezvén, példát állít az ember elé, hogy lépjen az Ő nyom-dokaiba. Teljes odaszentelődésre tanít. Okkal áll a Mózes harmadik könyvében előszorolt áldozatok között az első helyen az égő áldozat. Teljesen egyértelműen tanít arról, hogy a „kedves illatú” áldozat az önátadás áldozata. Mindent az oltárra kell helyezni. Semmit nem tarthatunk vissza.

Az égő áldozat révén mi is megtanulhatjuk, hogy Isten nem személyválogató. A szegény ember, aki elhozta az ő két gerléjét, ugyanúgy elfogadást nyert, mint a gazdag ember, aki egy ökröt hozott, vagy mint Salamon, aki mintegy ezer égő áldozatot mutatott be (1Kir 3:4). A két fillér adomány ugyanolyan kedves Isten előtt, mint a javak nagy bősége. Ki-ki az ő tehetségéhez képest talál elfogadást Isten előtt.

Az égő áldozatból származó újabb tanulság a rendből vonandó le. Isten rendet kíván munkájában. Erre vonatkozóan is különleges utasításokat ad. A fát szép rendben kellett a tűzre rakni, nem csak úgy odahajálni. Az állati részeket is „sorjában” (3Móz 1:7, 8, 12, új prot. ford.) kellett a fára rakni, nem csak úgy beledobálni a tűzbe. A menny első törvénye a rend. „Isten nem a zűrzavarnak ... Istene” (1Kor 14:33, új prot. ford.). Azt akarja, hogy népe körében „mindenek ékesen és jó renddel legyenek” (40. vers).

A következő igen fontos tanulság a tisztságra vonatkozik. Mielőtt az állati részeket elégették volna az oltáron, „a belét és

a lábszárakat” (3Móz 1:9) meg kellett mosni vízben. Ez szinte szükségtelennek tűnik, mivel e részeket meg kellett emészteni az oltáron. Puszta időpocsékolásnak hathatott a megmosásuk – élégetésük előtt. Isten azonban nem így gondolkodik. A parancs így szól: „Moss meg minden egyes darabot, semmi tisztá- talan doleg nem kerülhet az oltárra!” Ennek értelmében kellett az állati részeket megmosni, és gondosan elhelyezni a fahasáb- okon, amik már szép sorban az oltáron voltak.

MEGTISZTÍTÁS TŰZ ÉS VÍZ ÁLTAL

A szolgálatban a megtisztulás három elemét is alkalmazták: a tüzet, a vizet és a vért. A tűz – mindig a Szent Lélek jelképe – megtisztító erő. Amikor Krisztus „eljön az ő templomába”, olyan lesz Ő, mint „az ötvösnek tüze ... És ül mint ötvös vagy ezüstsztogató és megtisztítja Lévi fiait és fényessé teszi őket, mint az aranyat és ezüstöt; és igazsággal visznek ételáldozatot az Úrnak” (Mal 3:1-3). Megtisztítja népét „a megégetés lelkével” (Ésa 4:3).

A kérdés ekképpen vetődik fel: „...ki lakhatik közülrünk megemésztő tüzzel, ki lakhatik közülrünk örök hőséggel?” (Ésa 33:14) „Mert a mi Istenünk megemésztő tűz” (Zsid 12:29). A tűz Isten jelenléte, ami megemészt vagy megtisztít.

Az oltár tüze nem közönséges tűz volt. Eredendően Istantől származott. „Tűz jöve ugyanis ki az Úr elől, és megemészté az oltáron az égő áldozatot és a kövérségeket. És látá ezt az egész nép, és ujjongának és arcra esének” (3Móz 9:24). Isten elfogadta áldozatukat. Tiszta volt, meg volt mosva, rendben volt felhelyezve, készen állt arra, hogy a tűz eméssze meg; a tűz pedig alászállt „az Úr elől”. Az oltár tüzének mindig égne kellett

maradnia, azaz nem volt szabad kialudnia. Minthogy Istentől származott, megszentelt tűznek nevezték, ami a közönséges tűz ellentétét jelentette, és csak a lévitai szolgálatban lehetett használni.

A víz a keresztség és az Ige – két megtisztító erő – jelképe egyszersmind. „...Krisztus is szerette az egyházat, és Önmagát adta azért; hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek feredőjével az íge által” (Efém 5:25-26). „...az ő irgalmasságából tartott meg minket az újjászületésnek fürdője és a Szent Lélek megújítása által, melyet kitöltött reánk bősséggel a mi megtartó Jézus Krisztusunk által” (Tit 3:5-6). Pálnak is így szolt a felhívás: „...keresztelekedjél meg és mosd le a te bűneidet...” (ApCsel 22:16). Amikor az égő áldozat gyanánt használt állati testrészeket meg kellett mosni, mielőtt az oltárra helyezték volna, ez nem csupán rendre és tisztaságra tanította a népet, hanem azt a lelki tanulságot is az elméjükbe véste, hogy mielőtt bármit is az oltárra helyeznének, mielőtt az áldozat Isten előtt elfogadást nyerne, tisztának, megmosódottnak és szentnek kell lennie.

A VÉRBEN LEVŐ ÉLET

Az égő áldozatban – miképpen az összes többi áldozatban – a vér volt az élethordozó, a lényegi alkotórész. Ez szerez engesztelést a lélekért. Az erre vonatkozó klasszikus igehely Mózes harmadik könyvében található: „Mert a testnek élete a vérben van, én pedig az oltárra adtam azt néktek, hogy engesztelésül legyen a ti életetekért, mert a vér a benne levő élet által szerez engesztelést” (17:11).

A test élete a vérben van. A vér szerez engesztelést „a benne levő élet által”. Amikor az oltárt megkenték vérrel, és tűz jött

alá, és megemészítette az áldozatot, minden annak jelzése volt, hogy a helyettes áldozat Isten előtt elfogadást nyert. „...*hogy kedves legyen ő érette*” – vagy „*helyette*” –, „*hogy engesztelést szerezzen az ő számára*” (3Móz 1:4). Engesztelés a vérben levő „*élet által*” szereztetett. E vér azonban, ami az életet jelképezte, csakis az áldozat halála után volt hatható. Ha Isten azt a gondolatot akarta volna közölni, hogy a vér hatható lett volna halál nélkül, azt olyan módon is mondta volna. Valamennyi vért lehet venni egy állattól anélkül is, hogy kioltanák az életét, ahogyan azt manapság a vérátomlesztésnél is látjuk. Vérről tehát gondoskodhattak volna halál nélkül is.

Isten terve azonban nem ez volt. A vért nem használták fel, amíg a halál nem következett be. Ez áll Krisztusra is. Csak a halála után folyt belőle „*vér és víz*” (Ján 19:34). Krisztus „*víz és vér által jó vala, ...; nemcsak a vízzel, hanem a vízzel és a vérrel*” (1Ján 5:6). Nem lehet elégéhangsúlyozni, hogy azért nyerhetik el az elhívottak „*az örökkévaló örökség igéretét*”, „*mert meghalt az első szövetség alatt elkövetett bűnök váltságáért*” (Zsid 9:15, új prot. ford.).

Krisztus elfedező halála tette lehetővé számunkra az üdvösséget. Ily módon mindig is a keresztnek kell a keresztény vallás középpontjában állnia. Ám az üvhöz és megtisztító vérben levő erő annak életétől függ, Aki adta azt. A vér szerez engesztelést a benne levő élet által, amit Ő élt, Aki meghalt érettünk. Ez az élet bűntelen élet volt. Ebben az életben erő lakozik. Egyetlen ember sem üdvözülhet a törvény által. Egyetlen ember sem üdvözülhet jó cselekedetek által. Egyetlen ember sem üdvözülhet csak a szabályokhoz való pusztá alkalmazkodás által. „*Mert ha ... megbékélünk Istennel az ő Fiának halála által, sokkal inkább megtartatunk az ő élete által, minekutána megbékélünk vele*” (Róm 5:10).

AZ ISTEN ELŐTT KEDVES ÁLDOZAT

Az égő áldozat, a „*tűzáldozat*”, „*kedves illatú*” volt „az Úrnak” (3Móz 1:17). Kedves volt ez az Úr előtt. Elfogadást nyert az Ó szeme előtt. Az okokat többnyire vázoltuk már. Most újra ki kell emelnünk őket.

Mivelhogy az égő áldozat volt mindenekfelett Jézus Krisztus tökéletes áldozatának előképe, természetes, hogy Isten előtt kedvesnek kellett lennie. Az áldozatnak folt nélkül valónak, tökéletesnek kellett lennie, amiképpen Krisztus volt a „*hibátlan és szeplőtlen Bárány*” (1Pét 1:19), Aki „*adta Önmagát miérettünk ajándékul és áldozatul az Istennek, kedves jó illatul*” (Eféz 5:2). Krisztust úgy ábrázolja az égő áldozat, mint aki a tökéletes oda-szentelődést, a teljes önáradást, a teljes alárendelődést, minden odaadását jelképezte.

Az égő áldozat azért is volt kedves az Úr előtt, mert kinyilvánította az áldozó szívében azt a vágyat, hogy felajánlja önmagát Istennek. Az áldozatot bemutató személy tulajdonképpen ezt fejezte ki: „Uram, Téged akarlak szolgálni. Önmagamat feltétel nélkül az oltárra helyezem. Semmit nem tartok vissza a magam számára. Fogadj el engem a helyettes áldozatban!” Az ilyen gondolkodásmód „*kedves illatú*” az Úr előtt.

Az égő áldozat „*kedves illatú*” volt az Úr előtt azért is, mert ez önkéntes áldozat volt. Kizárolag a többi áldozathoz kapcsolódva kívántatott meg. Ha valaki vétkezett, Isten tőle bűnért való áldozatot kért egy égő áldozat kísérében, de égő áldozatot sohasem kért önmagában. Ha valaki bemutatta, mint „saját akarata szerint valót” kellett bemutatnia. Semmi nem kényszerítette őt. Ezért is számított nagyon jelentőségteljes áldozatnak, és a szív háláját volt hivatott kifejezni.

Nagy a veszélye annak, hogy a keresztények a vallásra tartozó

dolgokban túl sok minden tesznek – nem azért, mert égnek a vágytól, hogy a szerint cselekedhessenek, hanem – azért, mert ez a szokás, vagy ezt kívánják meg tőlük. A kötelesség nagy szó, a szeretet azonban ennél is nagyobb. Nem szabad lekicsinyelnünk a kötelességeket, sőt, hangsúlyoznunk kell. De nem szabad el- fejezenünk, hogy a szeretet még nagyobb erő, és amennyiben helyesen értjük és alkalmazzuk, a szeretet betölti a kötelességet, mivelhogy magában foglalja azt. A szeretet önkéntes, szabad el- határozásból való; a kötelesség viszont követelő és kényszerítő. A kötelesség a törvényből, a szeretet pedig kegyelemből való. Mindkettőre szükség van, és egyiket sem lehet túlhangsúlyozni a másik rovására, e kettő közül azonban a szeretet a nagyobb.

Minthogy az égő áldozatra nézve nem hangzott el parancs, így ez voltaképpen a szeretet, az öntudás és az odaszentelődés áldozata volt. Olyasvalami, ami túl volt azon, és felette állt annak, ami megkívántatott. Kedves volt az Úr előtt.

„...a jókedvű adakozót szereti az Isten” (2Kor 9:7). Sokan olvassák úgy e szakaszt, mintha ez arról szólna, hogy Isten a bőkezű, a bőven adakozót kedveli. Jóllehet ez is igaz lehet, a kijelentés mégis arról szól, hogy Isten azt szereti, ha valaki jókedvéből és szabad akaratából ad. Lehet az ajándék kicsiny, lehet nagy, ám ha készségesen adják, ez kedves Isten előtt.

Kívánatos lenne, ha az örööm lelkülete, az örömteli szolgálat a mostaninál megszokottabb lenne. Gyakran tesszük egyfajta beletörődéssel azt, amit pedig Isten akarata szerint örömet kellene cselekednünk. Isten a jókedvű adakozót szereti, nem pusztán azt, aki a pénzéből ad, hanem azt, aki a szolgálatát ajánlja fel. Vannak elvégzésre váró feladatok, amik nem mindig örömtelik, illetve kellemesek. Elvégezzük ezeket is, nem azért, mert szeretjük, hanem úgy érezzük, hogy meg kell tennünk. Isten nagyra értékeli ezt is, kedves azonban akkor lesz előtte

e dolog, ha az Ő munkáját az áldozathozatal – ami inkább teher, mint örööm – érzése nélkül végezzük el.

Túl sok keresztény vár a sürgetésre, az ösztökélésre, a bátorításra, mi több, az édesgetésre, mielőtt hozzáfogna ahoz, amit minden sürgetés nélkül el kellene végezni. „*S nem volt ..., aki felserkenne és beléd fogóznék...*” (Ésa 64:6). Az ilyen magatartás terhére van Istennek. Nincs annál fárasztóbb, mint amikor újra és újra intenünk kell – igen csekély eredménnyel. Az apostol teljes szívéből és személyes tapasztalatából fakadóan jelentette ki, hogy Isten a jókedvű adakozót kedveli.

DÁVID TAPASZTALATA

Dávid kétségtől a hívő életében tanúsított derűje és készségesse miatt volt az Isten szíve szerint való embere. Vétkezett, mégpedig súlyosan vétkezett, de bűnbánata nem volt kevésbé mély, mint amilyen súlyos volt a bűne, és Isten megbocsátott neki. E tapasztalat elevenen megmaradt Dávid emlékezetében, és attól fogva mindig sóvárgott az után, hogy kedvet találjon Isten előtt, és tegyen valamit Őérte.

E lelkület vezette azon elhatározásra, hogy egy templomot épít Istennek, hogy Ő abban lakozzék. A pusztában felállított szentsátor több száz éve szolgált, és minden bizonnal ütött-kopott volt már. Isten előtt kedves lett volna, ha valaki épített volna neki egy templomot, ám elhatározta, hogy megvárja, míg valaki magától gondol erre.

Dávid volt ez az ember, és ő örvendezve várta az alkalmat, amikor Istennek templomot építhet. Nagy lehetett a csalódása, amikor az Úr megmondta neki, hogy nem ad helyt a tervének. Isten azonban – mivelhogy nagyra értékelte azt, amit az

elméjében elgondolt – azt mondta, hogy nem Dávid fog templomot építeni Istennek, hanem Isten fog építeni házat Dávidnak (1Krón 17:6-10). Ezzel összefüggésben tette neki Isten az ígéretet, hogy trónját „megerősíti néki mindörökké”. Az ígéret Krisztusban teljesedik be, Akinek – amikor eljön – „az Úr Isten a Dávidnak, az ő atyjának, királyi székét” (Luk 1:32) adja majd. Ez egy felettesebb csodálatos, egyben szokatlan ígéret. Ábrahámot, Mózest és Illést mellőzi az ígéret, ez a tisztesség Dávidnak jut. Úgy véljük, ennek egyik oka Dávid készséges lelkületében kereshető, aki ily módon akart tenni valamit Istenért – túl azon és felette mindenek, ami rendelve volt.

Ezt illusztrálja meglepő módon Dávid tapasztalata a templommal. Isten megmondta neki, hogy nem építheti meg a templomot. Dávid azonban égett a vágytól, hogy ezt megcselekedhesse. És amint a dolgon gondolkodott, számtalan utat-módot talált az építkezés előkészítésére anélkül, hogy magában az építkezésben személyesen is részt vett volna. Dávid így szólt: „Az én fiam, Salamon, gyermek és igen gyenge, az Úrnak pedig nagy házat kell építeni, mely híres legyen és ékesség az egész világon; elkészítek azért mindeneket néki. Dávid azért mindeneket nagy bőségesen megszerze, minekkelőtte meghalna” (1Krón 22:5).

A legelső dolog Dávidtól az volt, hogy pénzt gyűjtött az építkezésre. A Krónika első könyvében (22:14) szereplő összegek mai pénzre átszámítva sok millió dollárra rúgnak, amit Dávid vagy adományozott, vagy gyűjtött. Ezután némelyeket „kövágókká tőn, hogy faragni való köveket vágnának, hogy az Isten házát megcsinálnák” (2. vers). „Továbbá sok vasat szerze Dávid szegeknek, az ajtókhoz és a foglalásokra; rezet is bőségesen minden mérték nélkül” (3. vers).

Mielőtt azonban e dolgok közül bármit is elvégezhetett volna, szüksége volt előbb egy mintára vagy tervrajzra. E tervrajzot

– Dávid elmondása szerint – az Úrtól kapta. „*Mindezek az Úr kezétől írottattak meg, a ki engem megtanított az egész alkotmány formájára*” (1Krón 28:19). Szinte magunk előtt láthatjuk, ahogyan Dávid megszólítja az Urat: „Uram, Te azt mondtad nekem, hogy én nem építhetek neked templomot. Nagyon szerettem volna, ha én végezhetem ezt el, de örömost nyugszom meg a Te határozatodban. Mégis, nem készíthetném el a tervet? Ez még nem az építkezés lenne, Uram!” Ekképpen az Úr segített neki a terv elkészítésében, mivelhogy kedves volt előtte Dávid szolgálatkészsége, ahogy szeretett volna tenni valamit Őérte.

Ezzel összefüggésben található egy érdekes kijelentés Krónika első könyvében: „*Engem választa az Úr, Izráel Istene az én atyámnak egész házból, hogy lennék királya az Izráel népének mindörökké; mert Júdát választotta előljárónak és a Júda törzsében az én atyámnak háznépét; az én atyámnak fiai közül pedig engem méltóztatott királyá tenni egész Izráel felett*” (28:4). Ez az egyedülálló kijelentés bizonyítja, mennyire nagyra becsülte Isten Dávidot. Így hát Dávid engedélyt kapott a kő, a gerendák és a vas, miképpen magának a tervrajznak az előkészítésére is az Úr templomához. Ez lehet az oka annak, hogy később, a templom építésekor, egy kalapácsütést sem lehetett hallani. Dávid készre szállította az anyagot.

Mindazáltal nem elégedett meg azzal, hogy előkészületeket tett az Úr templomának építésére. Elő akarta készíteni a zenészeket a felavatás alkalmára. Mivel ez nem az építés munkája volt, szabadnak érezte magát arra, hogy hozzálásson. Dávid volt Izrael édes dalnoka; teljes szívéből szerette a zenét. Dávid meg is kezdte a nagy alkalomra való előkészületet úgy, hogy maga köré gyűjtött egy négyezer főből álló zenekart, amelynek tagjai, úgymond, „*dicsérjék az Urat azokon a hangsereken, amelyeket én készítettem az Úr dicséretére*” (1Krón 23:5, új prot. ford.).

Egybegyűjtötte az énekeseket is, és kiképezte őket, amint ez az ugyanazon könyvben megíratott. Üdítő dolog úgy gondolni Dávidra életének szomorú tapasztalata után, aki még békében és megelégedettségen töltött el néhány évet, miközben az Úr templomának építésére tett előkészületeket, és énekeseket és zenészeket képezett ki a templom felavatására.

Dávid azonban még ezzel sem érte be. Az Úr megmondta neki, hogy ő nem építheti meg a templomot, viszont fia, Salamon, igen. Mi akadályozhatta immár Dávidot abban, hogy lemondjon, és fiát, Salamont tegye királlyá? „*Dávid megöregedve és betelve az éettel, fiát, Salamont tette Izráel királyává*” (1. vers, új prot. ford.). Habár e lépés mögött politikai okok is meghúzódtak, a kijelentés arról tesz bizonyásot, hogy a templom felépítése létfontosságú tényező volt.

Nem csoda, hogy Isten szerette Dávidot. Állandóan unszolta Istant, adja meg számára, hogy valami többet is tehessen Őérte. Azt a tervet gondolta el, hogy előkészületeket tesz a templom építésére. Hallatlan pénzösszegeket gyűjtött össze. Kiképezte a zenészeket – mindezért, hogy tehessen valamit Istenért, Aki annyira sokat tett őrére! Dávid jókedvű adakozó volt, és jó kedvvel végezte a szolgálatát, ezért szerette őt Isten. Nem tudjuk, meddig élt még Dávid azután, hogy Salamon került a trónra, hanem amikor meghalt, „*Salamont, a Dávid fiát másodszor is királyá tevék*” (1Krón 29:22).

Lenne bár sok férfiú, sok gyülekezet, akinek, illetve amelynek a lelkülete olyan, mint a Dávidé, aki kész volt áldozatot hozni és dolgozni, és arra vágyott, hogy még többet tehessen! Akkor nem lenne többé szükség arra, hogy a népet és az egyházat is ébredésre és a munka befejezésére ösztökéljük. Ha Dávid itt lenne, és az Úr azt a kérést intézné hozzá, hogy adakozzék tíz dollárt, minden bizonnal visszakérdezne: „Nem adhatnék

inkább húszat vagy inkább százat?” Az Úr előtt pedig ez igen-igen kedves lenne, és ezt válaszolná: „De igen, Dávid, adhatsz.” E lelkület okán esett az Úr választása Dávidra – bűnei ellenére is –, hogy Krisztus földi ősatyja legyen. Ugyanezen lelkület vezérelte Krisztust is, hogy örömet adjon, hogy minden elszenvedjen, s hogy legvégül meghozza a legnagyobb áldozatot. Isten a jókedvű adakozót szereti.

Ezt jelképezte az égő áldozat. Amint már szóltunk is róla, ez nem egy előírt áldozat volt. Ez a szeretet, az önátadás, az odaszentelődés adománya volt. Az Isten iránti örömteli áldozatkészség lelkületével mutatták be. Az ajándék odaadása volt ez: ki-ki önmagát adta oda általa. Az áldozó minden az oltárra helyezett, hogy tűz eméssze meg azt, és ezzel önmagát adta elő áldozatul.

Kilencedik fejezet

AZ ÉTELÁLDOZATOK

Az „ételáldozat” gyanánt használt szó héberül így hangzik: *minchah*. A másik embernek, illetve rendszerint a felsőbb-rendűnek adott ajándékot jelentette. Kain és Ábel – áldozatukat elhozván – a Mózes első könyvében található feljegyzés szerint *minchah-t* mutattak be Isten előtt (1Móz 4:3-4). Majd ilyen volt Jákób ajándéka is Ézsaunak (1Móz 32:13). József testvérei is *minchah-t* mutattak be testvéröccsük előtt Egyiptomban (1Móz 43:11). A *King James Version*-ben ez áldozatok a „hús-áldozat” nevet viselik. Helyénvalóbb viszont az „ételáldozat” elnevezés, ahogy azt az *American Revised Version* használja, ki-vált mivel a Sínai-hegyen létesített lévitai rendszerben sohasem használtak húsételeket az ilyen áldozatokban.

Az ételáldozat olyan növényi termékek ből állt, amelyek a nemzet fő eledeleinek számítottak: liszt, olaj, gabona, szőlő, só és tömjén. Az Úr előtti bemutatáskor egy részét emlékeztetőül elégették az oltáron, kedves illatul az Úrnak, a maradék a papot illette. „...szentséges áldozat ez az Úrnak tűzáldozatai között” (3Móz 2:3). Amiképpen az égő áldozat az odaszentelődést és önátadást jelentette, akképpen az ételáldozat az alárendelődést és az Istenre utaltságot. Az égő áldozat az élet teljes átadását jel-képezte. Az ételáldozat az uralom és gondnokság alá vetettség, a felsőbb hatalomtól való függés elismerése volt. A cselekmény az Istennek való tiszteletadás és hűségfogadalom aktusa volt.

Az ételáldozatot rendszerint az égő áldozattal vagy a béke-áldozattal összekapcsolva mutatták be, és nem a bűnért vagy

a vétekért való áldozattal. A Mózes negyedik könyvében található feljegyzés szerint: „*Szólj Izráel fiainak, és mondд nékik: Mikor bementek a ti lakó földetekre, a melyet én adok néktek. És tűzaldozatot akartok készíteni az Úrnak, egészen égő- vagy véres áldozatot, vagy fogadás teljesítése végett, vagy szabad akarat szerint, vagy a ti ünnepiteken, hogy tulok- vagy juhféléből kedves illatot készítsetek az Úrnak: Akkor, a ki áldozza az ő áldozatját, vigyen az Úrnak ételáldozatul egy tizedrész efa lisztlángot, egy negyedrész hin olajjal elegyítve. Italáldozatul pedig egy negyedrész hin bort adj az egészen égő- vagy véres áldozathoz egy-egy bárány mellé*” (4Móz 15:2-5). Amikor kosból mutattak be áldozatot, az ételáldozat mennyisége elérte a két tizedrész efa lisztet; amikor tulkot áldoztak, az ételáldozat három tizedrész efa mennyiségű volt. Hasonlóképpen alakult az italáldozat mennyisége is (6–10. vers).

Ha az ételáldozat finomlisztből állt, olajjal keverték össze, és tömjént szórtak reá (3Móz 2:1). A lisztből egy maréknyi az olajjal és az egész tömjénnel előgetésre került az égőáldozati oltáron emlékeztetőül. „...*Ez a tűzaldozat kedves illatú*” volt „az Úrnak” (2. vers). A maréknyi liszt oltárra helyezése után az egész maradék Áront és fiait illette.

Amenyiben az ételáldozat kovásztalan lepényből vagy pogácsából állt, olajjal kevert finomlisztből kellett elkészíteni, darabokra kellett vágni, és olajjal kellett megkenni (4–6. vers). Volt, hogy serpenyőben sütötték meg (7. vers). Miután pedig ekképpen bemutatták, a pap vett belőle egy részt, és elégette azt az oltáron emlékeztető rész gyanánt (8–9. vers). Ami pedig a lepényből megmaradt, a papoké lett, és igen szentségesnek tekintetett (10. vers).

A lisztből és az olajjal megkent kovásztalan lepényből álló áldozat arra tanította Izraelt, hogy Isten az élet fenntartója, s hogy még a naponkénti eledel tekintetében is tőle függenek, így

– mielőtt az élet javaiból részesednek –, köszönetet kell mondaníjuk Istennek, minden jó Adományozójának. Amikor ily módon a földi áldások szerzőjének vallották meg Istent, minden természetesről leg irányította gondolataikat minden lelkى áldás Forrására. Az Újszövetség Mennyei Kenyérként szól e Forrásról, Aki életet ad a világnak (Ján 6:33).

KOVÁSZ NÉLKÜL

Külön kijelentés szól arról, hogy semmilyen ételáldozatot ne mutassanak be kovásszal. Sem kovász, sem méz nem kerülhetett az oltárra (3Móz 2:11). Ugyan mind a kovászra, mind a mézre nézve úgy szolt a parancsolat, hogy zsengeáldozat gyanánt be lehetett azokat mutatni, de még ilyen formában sem rakhattak belőle az oltárra (12. vers).

Helyéervaló lehet itt a kérdés, miért kellett a kovászt és a mézet – amiket egyébként tilos volt felhasználni egyéb áldozatokkal – zsengeáldozatul bemutatni. A kovász a bűn, a képmutatás, a rosszindulat, a gonoszság jelképe (Luk 12:1; 1Kor 5:8), de nincs a Bibliában egyértelmű utalás arra, hogy a méznek is lenne valami jelképes jelentése. A magyarázók általában mégis egyetértenek abban, hogy a méz a test azon bűneit jelképezi, amelyek kellemesek az érzékeknek, mindenmellett a romlást hordozzák. A méz tehát az önelégültség és az önzés jelképének tekinthető.

E dolgokon keresztül – így, a mai ember szavaival magyarázva – megértjük, hogy amikor Isten megparancsolta Izraelnek, hogy hozza el a kovász és a méz zsengéjét, meghív bennünket, amikor első ízben jövünk hozzá, hogy minden bűnös hajlamunkat és dédelgetett világiasságunkat vigyük elé. Azt akarja, hogy menjünk hozzá úgy, amint vagyunk. Isten számára ugyan

visszataszító a bűn, és nem kedves illatú Őelőtte, és jóllehet a bűn jelképe, a kovász, nem kerülhetett fel az oltárra, Isten azt akarja, hogy minden bűnünkkel és önjigazolásunkkal együtt menjünk Őhozzá. Ha pedig elé járultunk, tegyünk minden az Ő lábaihoz. Majd menjünk tovább, és ne vétkezzünk többé!

Az ételáldozatokhoz – ahogy az összes többi áldozathoz is – sót használtak. Úgy neveztek ezt: „...*a te Istened szövetségének sója...*” „*Minden te ételáldozatodat pedig sózd meg sóval...*” (3Móz 2:13). minden áldozatot – állatét és növényét egyaránt – megsóztak. „*Mert mindenki tűzzel sózatik meg, és minden áldozat sóval sózatik meg*” (Márk 9:49). A sónak tartósító hatása van. Az étel ízét is ez teszi kellemessé. Lényegi alkotórésze volt minden egyes áldozatnak. Isten megerősítő, megtartó hatalmának volt a jelképe.

Ha valaki a zsengékből hozott ételáldozatot, „*tűznél pergelt kalászból, és zsenge gabona-darából*” készíthette el. „*Adj hozzá olajat, és tégy reá tömjént; ...*” A pap ebből is emlékezetető részt vett el, és elégette azt az oltáron (3Móz 2:14-16). Az *American Revised Version*-ben „*a zsenge gabonadara*” szó helyett ez áll: „*tört zsenge gabona*”. Jóllehet nem kell minden egyes kifejezésben valami rejtvényt jelentés után kutatnunk, talán nem erőltetett azt vélelmeznünk, hogy a megtört gabona az Ő előképe, Aki megsebesítettem érettünk, Akinek sebeivel meggyógyultunk (Ésa 53:5). Az ételáldozat úgy mutatja be előtünk Krisztust, mint életadót és fenntartót, az Egyetlen, Akiben „*élünk, mozgunk és vagyunk*” (ApCsel 17:28).

Az ételáldozat része volt még a borból vitt italáldozat, amit a Biblia valóban így is említi: „*italáldozat*” (4Móz 15:10, 24). Az italáldozatot az Úr előtt mutatták be, a szenthelyen öntötték ki, jóllehet nem az oltárra (4Móz 28:7; 2Móz 30:9).

Az aratási zsenge gyanánt meglóbált kéve – amit a páska

második napján kellett meglóbálni az Úr előtt – szintén ételáldozat volt (3Móz 23:10-12). Ételáldozat volt a kovással sültött cipő meglóbálása is pünkösdkor, mintegy zsengéül az Úrnak (17–20. vers). Ezen áldozattípushoz tartozott Áron főpapnak és fiainak naponkénti ételáldozata is, ami szüntelen áldozat volt (3Móz 6:20), továbbá a Mózes negyedik könyve 5. fejezete 15. versében feljegyzett féltékenységi ételáldozat is.

A SZENT KENYEREK

A szentély első helyiségében levő asztalon hetenként felhelyezett szent kenyerek az Úrnak bemutatott ételáldozatok voltak. Neve héberül ennyit jelent: „a jelenlét kenyere” vagy „az orca kenyere”. Neveztek „szüntelen való kenyérnek” is (4Móz 4:7). Az asztalt „szent kenyerek asztalának” és „tiszta asztalnak” is neveztek (4Móz 4:7; 3Móz 24:6; 2Krón 13:10-11). A szent kenyerek tizenkét cipót jelentettek, amiket egyenként két tized efa finomlisztből készítettek el. A cipókat két oszlopban helyezték fel az asztalra minden szombaton.

Az érkező papok, akiknek az előttük álló héten kellett szolgálniuk, a szombat esti áldozattal kezdték meg munkájukat. A távozó papok a szombat reggeli áldozattal fejezték be az övékét. Mind az érkező, mind a távozó papok együtt voltak a szent kenyerek eltávolításánál, illetve kicserélésénél. Miközben az érkező papok kihelyezték az új kenyereket, a távozó papok elvették a régieket. Ügyeltek arra, hogy nem vették el a régit, amíg az újat nem rakták fel. A kenyérnek mindig az asztalon kellett lennie. A „jelenlét kenyere” volt.

A cipók méretét illetően véleménykülönbség áll fenn. Némelyek úgy vélik, hogy hússzor negyven hüvelyk nagyságúak

voltak. Ezt ugyan senki nem tudja igazolni, az egyértelmű, hogy a két tized efa finomlisztből, amit minden egyes cipóhoz el kellett használni, jókora méretű cipő került ki. A két kenyéroszloptra tömjént raktak két csészében, csészénként egy maréknyi tömjénnel. Amikor szombaton kicseréltek a kenyereket, a tömjént kivitték, és elfüstöltötték az oltáron égő áldozatként.

A „jelenlét kenyérét” az „*örök rendelés*” (3Móz 24:8) jegyében mutatták be Istennek. Egy mindig jelenválos bizonyságtétel volt amellett, hogy Izrael Istenre volt utalva megtartatásában, egyben állandó ígéret volt Istentől arra nézve, hogy Isten meg fogja tartani őket. Szükségletükön sohasem feledkezik meg, ígérete pedig szüntelen előttük lebeg.

A szent kenyerek asztalára vonatkozó kinyilatkoztatás szerint az asztalon edények – kanalak, kancsók és tálak – is álltak, „*a melyekkel italáldozatot áldoznak*” (2Móz 25:29). Habár ezzel összefüggésben semmit nem olvasunk az asztalon levő borról, nyilvánvaló, az „italáldozatra való” kancsóknak volt valamilyen rendeltetése. Létezett egy borból való italáldozat, amit a naponkénti szolgálattal kapcsolatban parancsolt meg Isten (4Móz 28:7). A bort italáldozatként kellett kiönten az Úrnak „*a szenthelyen*”. A feljegyzés nem nyilatkoztatja ki, hogy a szenthelyen belül egész pontosan hol kellett kitölteni a bort, minden össze annyit, hogy „az Úrnak”. A Biblia ellenben tudomásunkra hozza azt, hogy hol *nem* szabad kitölteni azt. Minthogy a jó illattétel oltárán tilos volt Izraelnek „*idegen füstölőszerekkel*” áldozni, és „*italáldozatot se öntsetek reá*” (2Móz 30:9) – olvashatjuk a folytatásban. Ha a borból készített italáldozatot a szenthelyen kellett kitölteni; ha az oltáron nem volt szabad kitölteni; ha az asztalon italáldozatra való kancsók voltak, minden képpen egyértelműnek tűnik, hogy az asztalon levő kancsókban bor volt.

Az ószövetségi szent kenyerek asztalától nem hosszú az út az újszövetségi Úr asztaláig (Luk 22:30; 1Kor 10:21). A párhuzam közelí. A kenyér az Ő teste, ami érettünk megtörtégett. A kehely az Újszövetség vére (1Kor 11:24-25). Valahányszor esszük e kenyeret, és ürítjük a kelyhet „az Úrnak halálát” hirdetjük, „a míg eljövend” (26. vers). „A jelenlét kenyere” Őt jelképezi, Aki „ mindenha él, hogy esedezzék” (Zsid 7:25) érettünk. Ő „amaz élő kenyér, a mely a mennyből szállott alá” (Ján 6:51).

Amint azt már elmondtuk, az ételáldozat Isten uralmának, továbbá annak elismerése volt, hogy az ember csupán az Ő sáfára. Az égő áldozat szava ez volt: „Ahogy vagyok, az Úré vagyok.” Az ételáldozat üzenete pedig ez: „*Amim van*, az Úré az.” Az első magában foglalja az utóbbit, hiszen ha egy ember odaszenteli magát Istennek, az odaszentelődés magában foglalja javait is csakúgy, mint önmagát. Kétségkívül ez az oka annak, hogy az ételáldozat az égő áldozat kísérője (4Móz 15:4).

A JAVAK ODASZENTELÉSE

Az ételáldozat világos és egyértelmű áldozat, ami a javak odaszentelését fejezi ki, amint az égő áldozat az élet odaszentelését. A javak odaszentelése előtt kell lennie az élet odaszentelésének. Az egyikből következik a másik. Isten nem úgy gondolta el, hogy valaki odaszenteli az életét, eközben nem szenteli oda a javait. A javak odaszentelése viszont az élet odaszentelése nélkül nem fogadható el. A kettőnek együtt kell járnia. Együtt alkotnak tökéletes áldozatot, ami kedves Isten előtt, így „kedves illatú az Úrnak”.

A sáfárság eszméjét is szükséges kihangsúlyoznunk. A keresztény nevezettel dicsekedő emberek közül sokan nagy hangon

beszélnek a szentségről és az Isten iránti buzgóságról, cselekedeteik azonban nem mindenkor egyeznek hitvallásukkal. Fogukhoz verik a garast, a felhívások eredménytelenek, Isten ügye nagy szükséget szenved. Az ilyeneknek meg kell érteniük, hogy az élet odaszentelése magában foglalja a javak odaszentelését is.

Ugyanakkor félrevezetjük magunkat, ha azt hisszük, hogy a javak odaszentelése minden, amit Isten elvár. Felelősek vagyunk minden talentumért, amink csak van, legyen az pénz, idő vagy természetes adottságok. Mindezen dolgok jogos tulajdonosa Isten, mi csak sáfárok vagyunk. Az olyan talentumok is, mint a zene, az éneklés, a művészet, a beszéd, a vezetés, a talprasettség, Istené. Neki kell szentelnünk ezeket. Mindegyiket az oltárra kell helyeznünk.

Az ételáldozatban használt finomliszt részben az emberi munka terméke volt, de Isten adja a mag növekedését, Ő adja a napfényt és az esőt, és Ő helyezi el az életadó tulajdonságokat a vetőmagban. Az ember elveti éslearatja a gabonát, megőrli a lisztet, elválasztja a durva részeket, míg nem „finom” lesz. Ekkor mutatja be Istennek, akár liszt, akár sütéssel elkészített lepény formájában. Isten és ember együttmunkálkodott, az ebből származó terméket pedig Istennek szenteljük oda. Isten teremtésbeli adományához hozzáadódik az ember munkája. Visszaadjuk neki – mégpedig kamatostul – azt, ami az Övé. Isten adja a magot, az ember ülteti el, Isten öntöz. Megsokszorozva adjuk vissza Istennek, aki kegyesen fogadja el azt. Az emberi életmű, a talentumok jelképe ez, amint az isteni irányítás alatt tökéletesednek.

Isten minden embernek ad legalább egy talentumot, de elvárja tőle, hogy fejlessze és sokszorozza meg azt a talentumot. Nem fogadható el Isten előtt, ha a kezdeti egy talentummal járunk színe elé, ha csupán annyit adunk vissza Neki, amennyit Ő adott. Azt kívánja tőlünk, hogy vegyük azt a magot, amit Ő ad, ültessük

el, viseljük gondját, arassuk le. Azt kívánja, hogy a mag menjen át egy olyan folyamatot, ami látszólag az élet összetörése, valójában azonban ekkor kezdi el szolgálni az embert. Azt kívánja, hogy távolítsunk el belőle minden, ami durva, és „finomlisztként” mutassuk be Neki. Azt kívánja, hogy a talentumokat fejlesszük, és kamatostul adjuk vissza Neki. Ennél kevesebb nem elég.

Fentebb már felhívtuk a figyelmet arra, hogy a finomliszt az emberi életművet fejezi ki. A kifejlesztett talentumokat jelképezi. Amit a szent kenyerek az egész nemzetre való tekintettel fejeztek ki, azt az ételáldozat az egyénre való figyelemmel tette. Az odaszentelt életet jelképezte.

Milyen sokatmondó a kifejezés: „*finomliszt*” (3Móz 2:1 stb., új prot. ford.)! A liszt a felső és az alsó malomkő között összezúzott gabonaszem. *Mag* volt, ami elültethető, ami képes az élet továbbítására. Most össze van törve, élettelen. Soha nem ültethető el ismét: halott. Az élet ki van belőle préselve. De vajon így már haszontalan? Nem, ezerszer is nem! Életet adott, meghalt, hogy másoknak is életük legyen! Életének összetörense volt az a mód, ami által az élet továbbadatott, megnemesítetett. Egykor a *magban* volt az élet, most az Isten képére teremtett *lélek* számára nyújt segítséget a fennmaradásban. A halál meggazdagította, megdicsőítette, az emberfia számára hasznossá tette.

A SZENVEDÉS SZOLGÁLATA

Kevés életnek van valódi, illetve maradandó értéke az emberek fiai közül, míg nem megtörnek és szétzúzódnak. Az emberek a mély élettapasztalatok nyomán találnak Istenre. Midőn „a vizek keresztfülynak a lelken”, akkor épül a jellem. A szomorúság, a csalódás és a szenvédés Isten alkalmas szolgálói.

A sötét napok hozzák meg az áldások záporát, ami elősegíti a mag kisarjadzsását, továbbá, hogy gyümölcsöt hozzon.

A szenvédés kérdése kifürkészhetetlen, ha mélyebb oldaláról közelítjük meg. Egy s más mégis világos. A szenvédésnek meghatározott rendeltetése van Isten tervében. Meglágyítja a lelket. Felkészíti a lelket az élet mélyebb megértésére. Együttérzést vált ki mások iránt. Arra készti az embert, hogy szelídsgében járjon Isten és ember előtt.

Csak annak volt már élete, aki szenvédett is. Csak annak volt már élete, aki szeretett is. A kettő elválaszthatatlan egymástól. A szeretet áldozatot igényel. Az áldozat gyakran igényel szenvédést. Nem feltétlenül testi vagy fájdalommal járó szenvédést. A legmagasabb rendű szenvédés örömteli, szent és dicső. Az anya is szenved a gyermekéért. Szenvédést élhet át, de mindezt készséggel és örömmel teszi. A szeretet előjognak tekinti az áldozatot. „*Most örülök a ti érettetek való szenvédéseimnek, és a magam részéről betöltöm a mi híja van a Krisztus szenvédéseinek az én testemben az Ő testéért, a mi az egyház*” (Kol 1:24).

Nem sajátítottuk még el a szenvédés leckéjét, amíg nem tudjuk, hogyan örvendezzünk benne. Márpedig örvendezhetünk, amikor feldereng előttünk, hogy „*a mint bőséggel kijutott nékünk a Krisztus szenvédéseiből, úgy bőséges a mi végasztalásunk is Krisztus által*”; továbbá ránk is vonatkozik, hogy „*akár nyomorgattatunk, a ti végasztalástokért és üdvösségekért van az*”; és maga Krisztus is „*megtanulta azokból, a miket szenvédett, az engedelmességet*”; és mivel „*szenvedett, ő maga is megkísértetvén, segíthet azokon, a kik megkísértetnek*” (2Kor 1:5, 6; Zsid 5:8; Zsid 2:18). Amikor feldereng előttünk, hogy ha kitartunk a szenvédéseinkben, és helyesen fogjuk fel, ez segít bennünket ahhoz, hogy mi is – csakúgy, mint a valamikori főpap – képesek legyünk „*együttérezni a tudatlanokkal és tévelygőkkel*”, mint

akik magunk is körül vagyunk véve „gyarlósággal” (Zsid 5:2). Az ilyen szenvedés nem szomorkodó, hanem boldog. Krisztus „az előtte levő örömhért, megvetve a gyalázatot, keresztet szenvedett” (Zsid 12:2, szó szerinti fordítás).

A szenvedés volt Isten népének osztályrészre minden időben. Ez Isten tervének része. Csakis a szenvedés által tanulhatunk meg bizonyos dolgokat. Csakis ily módon szolgálhatunk Krisztus képviseletében, hogy szolgálhassuk azokat, akik minden napon „a halál árnyékának völgyében” járnak, hogy „megvígashassunk bármely nyomorúságba esteket azzal a vígashatalással, amellyel Isten vígashat minket” (2Kor 1:4). E megvilágításba helyezve a szenvedésből áldás lesz. Ez hozzásegíti az embert ahoz, hogy olyan módon szolgáljon, ami lehetetlen hasonló tapasztalatok nélkül. Kiváltságággá lesz: „Mert néktek adatott az a kegyelem a Krisztusért, nemcsak hogy higyjétek Ő benne, hanem hogy szenvedjetek is Ő érette” (Fil 1:29).

Ha meg akarjuk érteni, mekkora szükség van arra, hogy az Ő „szenvedéseinek részestársai” legyünk, elég egy futó pillantást vennünk Isten régmúlt időkben élő szentjeire. Emlékezzünk azon három rettentet napra, miután Isten azt mondta Ábrahámnak, hogy ölj meg a fiát! Emlékezzünk Jákób gyötrelmének éjszakájára – az éjszakára, ami a bűnös emberből szentet formált! Emlékezzünk arra az időre, amit József a kútban töltött a halált várván; gyötrelmére, amit rabszolgának való eladásakor kellett átélnie; börtönbeli élményeire, amit hamis vádak okoztak neki, és amit a hálatlanság még tovább keserített! Emlékezzünk a Jeremiáson esett üldözésekre; a félelmetes napra, amikor Ezékiel azt a parancsot kapta, hogy menjen el és prédkáljon, és nem adatott meg neki, hogy haldokló feleségével maradjon; Keresztelő János lehangoló és szörnyű tapasztalatára, amikor a kétség mardosta a lelkét; vagy éppen a Pál testét kínzó tövisre,

amelynek eltávolítása nem adatott meg neki! Ilyen tapasztalatokból kerültek ki a nemesebb életek, a tágabb látás és a nagyobb hasznosság. Ezek híján e szentek sohasem végezhették volna el a rájuk bízott munkát, életük pedig nem jelentené ugyanazt az ösztönzést, amivel így rendelkeznek. Amiképpen a virágok még kellemesebb illatot árasztanak akkor, amikor megtapossák őket, akképpen a nagy szomorúság is megnemesítheti és megszépítheti az életet, kifinomítván az Isten használatára.

MEGSZENTELŐDÉS A LÉLEK ÁLTAL

Az ételáldozatban használt lisztet nem lehetett szárazon bemutatni; olajjal kellett keverni, vagy a belőle készült süteményt kellett megkenni (3Móz 2:4-5). Az olaj Isten Lelkének jelképe. Csak az az élet lehet kedves Isten előtt, amelyet megszentel a Lélek, összeegyedik vagy felkenetik vele. Önmagában a szenvedés még nem jelent áldást, hiszen az a szív megkeményedéséhez és a szív keserűségéhez is vezethet. De mihelyt Isten Lelke veszi birtokba az emberi lelket, mihelyt az Úr édes lelkülete harmatozza be az életet, az átadott élet jó illata nyilvánvaló lesz.

Amiképpen a reggelente és estelente a szentélyben elfüstöltöttet tömjén – ami a papnak a nemzetért elmondott imádságával együtt emelkedett fel, kedves illatul az Úrnak – Krisztus igazságosságára emlékeztetett, akképpen az ételáldozatokkal együtt elfüstölöttet tömjén az egyén számára volt hatható. Ez egyénre való alkalmazása volt annak, ami egyébként általánosan mindenire vonatkozott. A reggeli és esteli áldozat idején a pap imádkozott a népért. Az ételáldozat alkalmával a tömjén-áldozatot egy-egy lélekért mutatták be.

Az izraeliták gondolatvilágában a tömjén és az imádság szorosan egymásba fonódott. Reggel és este, amikor a – Krisztus érdemeit és közbenjárását jelképező – tömjénfüst felemelkedett, a nemzet egészében imádságokat ajánlottak fel. A tömjén nem csupán betöltötte a szenthelyet és a szentek szentjét, hanem a kellemes illatra felfigyelhettek a szentsátor egész környékén. mindenhol az imádság jelenlétére vallott, és az embereket az Istennel való közösségre hívta.

Az imádság a keresztény ember lételeme. A lélek lélegzetvétele ez. Életünk valamennyi tevékenységében ez a leginkább létfontosságú alkotórész. minden áldozatot az imádságnak kell kísérnie, ennek kell megillatosítania minden áldozatbemutatást. Nem csupán fontos alkotórésze a keresztény életnek, hanem ez lehel életet belé. E létfontosságú lélegzetvétel híján az élet hamarosan leáll; ha pedig az élet leáll, a szervezet oszlásnak indul, és aminek az élet illatának kellene lennie az életre, a halál illata lesz a halára.

„*Mert mindenki tűzzel sózatik meg, és minden áldozat sóval sózatik meg*” (Márk 9:49). A tűz megtisztít, a só pedig tartósít. A tűz általi megsózatás nem csupán megtisztítást jelent, hanem tartósítást is. Isten tiszta népet akar magának, népet, amelynek bűnei megbocsáttattak. Nem elegendő, ha Isten megbocsátott nekünk és megtisztított bennünket. El kell fogadnunk Isten megtartó erejét is. Tisztán kell megőriztetnünk. A tűz nem pusztító, hanem megtisztító tűz. Először meg kell tisztulnunk, azután meg kell taratnunk. „Tűzzel sózatik meg!” „Sóval sózatik meg!” Megtisztítatik, majd tisztaságban tartatik meg! Csodálatos gondoskodás!

Az ételáldozat nem volt ugyan valamennyi közül a legfontosabb, mégis csodálatos tanulságokat rejteget a hívő lélek számára. Mindnyájunknak az oltárra kell kerülnünk. mindenünk, amink van, Istené. Isten pedig megtisztítja és megtartja tulajdonát. Maradjanak meg bennünk e tanulságok!

Tizedik fejezet
BÉKEÁLDOZATOK

A „békeáldozat”-nak fordított héber szó egy olyan szógyökből származik, amelynek jelentése: „kiegészíteni, kipótolni, ami hiányos; elégtételt fizetni”. Olyan helyzetre utal, amikor félreértések tisztázására, tévedések helyesbítésére kerül sor, és amelyben a jóakarat érvényesül. Békeáldozatot hoztak minden olyan alkalomkor, ami hálát és örömet kívánt, továbbá fogadalomtételkor. Kedves illatú áldozat volt ez is csakúgy, mint az égő áldozat és az ételáldozat. A békesség, továbbá az elvett áldásokért érzett hála kifejezése volt ez az áldozó részéről Isten iránt.

A békeáldozat megválasztásában a felajánló nem volt annyira korlátozva. Áldozhatott tulkot, juhot, bárányt, kecskét; hímet, nőstényt egyaránt. Az áldozattal kapcsolatos kíváncsor rendszerint ez volt: „...ép legyen, hogy kedves legyen...” (3Móz 22:21; 3:1-17). Ugyanakkor, ha valaki szabad akaratból hozott békeáldozatot mutatott be, az áldozatnak nem kellett tökéletesnek lennie. Fel lehetett használni, még ha az „torz és csenevész” (3Móz 22:23, új prot. ford.) is netán. Csakúgy, mint az égő áldozatnál, az áldozatot bemutató embernek az áldozati állat fejére kellett helyeznie a kezét, és meg kellett ölnie azt a szentsátor bejáratánál. A pap köröskörül az oltár aljára hintette a vért (3:2). Ezután elégették a kövérjét: „...tűzáldozati eledel ez az Úrnak” (11. vers). „...A kövérje mind az Úré legyen. Örökkévaló rendtarás legyen a ti nemzetiségeiteknél minden ti lakhelyeteken: semmi kövért és semmi vért meg ne egyetek!” (16–17. vers).

Három fajta békeáldozat létezett: a hálaáldozat, a fogadalmi áldozat és az önkéntes áldozat. E három közül a hála-, más nevén a dicsőítő áldozat tűnik a legjelentősebbnek. Vidám alkalomkor, valamilyen különleges szabadulásért érzett hála esetén, vagy valamely emlékezetes áldás elvételekor mutatták be. Isten dicséretével teljes, örömtől túlcorduló szívből ajánlották fel.

Az égő áldozat az önátadást és az odaszentelődést fejezte ki az áldozatot bemutató ember részéről. Az ételáldozat az áldozó Istenre utaltságát ismerte el minden földi szükségében, továbbá sáfársági felelősséggének elfogadását. A békeáldozat dicsőítő áldozat volt az elnyert kegyekért, hálaáldozat az élvezett áldásokért, önkéntes áldozat a hálától túlcorduló szívből. Nem tartott igényt valamilyen kegyre; dicséretet mondott Istennek azért, amit tett, és magasztalta az Ő nevét jóságáért és az emberek fiai feletti irgalmáért.

KÖZÖSSÉGI ÜNNEP

Az ószövetségi áldozatok az imádságokat testesítették meg. Egyesítették a hitet és a cselekedeteket, az imát és a hitet. Mindenestől kifejezték az ember teljes Istenre utaltságát. A békeáldozatok közösségi áldozatok voltak. Miközben az égő áldozatokat teljesen el kellett égetni az oltáron, és az állatból egyetlen részt sem lehetett elfogyasztani; miközben az ételáldozatokat részben kellett elégetni, egy részét pedig el kellett fogyasztani, a békeáldozat Isten, a pap és az áldozatot bemutató személy között került felosztásra úgy, hogy a nagyobb rész ez utóbbié és családjáé lett. Az Istennék szentelt részt elégették az oltáron (3Móz 3:14-17). A meglóbált szegyet és a felmutatott lapockát a pap kapta (3Móz 7:33-34). A maradék a felajánlónak jutott, aki

minden tiszta személyt meghívhatott, hogy vele együtt egyékkiegészít. Még aznap – bizonyos esetekben másnap, utána azonban semmiképpen – el kellett költeni az áldozatot (16–21. vers).

Az áldozatok között olajjal elegyített kovásztalan lepények, pogácsák és sült lepények is helyet kaptak. Kovászos kenyeret is adtak hozzá. Egy részét felemelt áldozatként bemutatták az Úrnak, majd a papnak adták, mert az az ő része volt (11–13. vers).

Az egész szertartás egyfajta közösségi szolgálatot képezett, amelyben a pap és a nép az Úrral együtt részesült az eledekből az Ő asztalánál. Vidám alkalom volt ez, amikor mindenki az Úr irgalmassága iránti hálaadásban és az Ő dicséretében egyesült.

A kovász használata a békeáldozatokban igen jelentőségteljes. A kovászt általában nem volt szabad használni az áldozatokban. Egy másik alkalommal, amikor szintén használták – az ételáldozatok között zsengeáldozatként (3Móz 2:12) –, nem volt szabad az oltárra vinni, ilyenkor viszont felemelt áldozatként mutatták be az Úrnak, majd odaadták annak a papnak, aki a meghintést végezte (3Móz 7:13-14). Az ételáldozatok közötti zsengénél a kovász azt az embert jelképezte, aki először vitt áldozatot az Úrnak. Úgy kellett vinnie, amint volt. De csak akkor, egyszer vihette így. A békeáldozatban kovásztalan és kovászos kenyér vitelére egyaránt szólt a rendelkezés. Minthogy ez egy közösségi étkezés, amiből Isten, a pap és az áldozatot bemutató személy egyaránt részesedik, nem lehetséges, hogy a kovásztalan kenyér Őt jelképezi, Aki bűn nélkül való és a mi békességünk, a kovász pedig a tökéletlen embert jelképezi, aki ennek ellenére is elfogadást nyer Isten előtt? Ámos 4. fejezete 5. versében van erre nézve utalás.

„A hálaadó békeáldozat húsát még az áldozat napján egyékkiegészít meg” (3Móz 7:15, új prot. ford.). Habár ez részben egészségügyi rendelkezés is volt, nem ez volt az egyedüli ok, hiszen ha a bék-

áldozat fogadalmi vagy önkéntes áldozat volt, megehatték más-nap is (16. vers). Egészen nyilvánvalóan lehetetlen volt egyetlen ember számára áldozatát egyetlen nap alatt elfogyasztania, ha az egy tulok, egy kecske vagy egy bárány volt. Azért tehát meg volt engedve, sőt el volt rendelve számára, hogy kérjen meg má-sokat is, osszák meg vele az étkezés örömét. „*Nem eheted meg a te kapuidon belől sem ... semmi fogadási áldozatodat, a melyet fogadsz, sem szabad akarat szerint való adományaidat, sem a te kezednek felemelt áldozatát; hanem az Úrnak a te Istenednek színe előtt egyed azokat azon a helyen, a melyet kiválaszt az Úr a te Istened: te és a te fiad, leányod, szolgád, szolgálóleányod és a lévita, a ki a te kapuidon belől van; és örvendezzél az Úrnak, a te Istenednek színe előtt mindenben, a mire kezedet veted. Vi-gyázz, hogy el ne hagyjad a lévitát valameddig élsz a te földeden*” (5Móz 12:17-19).

Ez volt a békeáldozat megkülönböztető jegye. Aznap kellett elfogyasztani, és meg kellett másokkal is osztani. „Az Úr színe előtt” kellett megenni, az eledelben részesülőknek pedig örvendezniük kellett. Vidám közösségi lakomás volt ez, s e tekintetben különbözőt egyéb áldozatoktól.

A FOGADALMAK

A békeáldozatok egyes esetekben fogadalmi áldozatok voltak. Ilyen vagy olyan okból, talán valamilyen várt vagy kívánt áldás okán az áldozatot bemutató személy fogadalmat tehetett az Úrnak. Istennek szentelhette fogadásul önmagát, feleségét, gyermekeit, marháját, házát vagy földjeit (3Móz 27. fejezet). Ekképpen szentelték Sámuelt az Úrnak (1Sám 1:11). Ha emberről volt szó, a fogadalmat általában kiválthatták vagy visszavásárolhatták,

állandó értéken, amit a pap a valóban szegények esetében módosíthatott (3Móz 27:1-8). Amennyiben a fogadalom áldozatra is alkalmas állatra vonatkozott, nem lehetett kiváltani. Ha valaki megkísérlelte kicserélni egy másik állatra, mindenkit állatot fel kellett ajánlania (9–10. vers). Ha tisztálatlan állatról volt szó, a pannak fel kellett becsülnie azt. Ki lehetett váltani ezt is úgy, hogy a becsült árat megtoldották az egyötödével (11–13. vers).

Egyértelműen kijelentett alapelve volt, hogy semmi, ami már az Úré, nem szentelhető oda fogadásul. E törvény alá estek az elsőszülöttek (26–27. vers); minden, amit az Úrnak szenteltek (28–29. vers), továbbá a tized (30–34. vers).

Egyesek nem néztek jó szemmel a fogadalmakat. Isten mindenkorral rendelkezett a fogadalmakról. Noha jobb nem fogadni, mint fogadni és nem teljesíteni; egyes esetekben a fogadások Isten rendje szerint valók voltak, és elfogadásra lelteket Őelőtte. „*Ha pedig nem teszesz fogadást, bűn sem tulajdoníttatik néked*” (5Móz 23:22), ha viszont fogadalmat teszel, „*ne halogasd annak megadását*” (21. vers). A fogadalomtétel választás kérdése. Az ember tehethet fogadalmat, meg nem is, de ha tesz, „*meg ne szegje az ő szavát; a mint az ő szájából kijött, egészen úgy cselekedjék*” (4Móz 30:2).

A legfőbb szabály az, hogy az embernek meg kell tartania azt, amit megígért. Nem szabad „megszegnie az adott szót”. Nem is „halogathatja” a fogadás teljesítését. Amikor itt lesz az ideje, fizetnie kell. Isten várja el ezt tőle.

Isten azt akarja, hogy az Ő népe legyen tisztelességes és megbízható. Azt kívánja tőle, hogy tartsa meg ígéreteit. Senki nem tölheti be keresztenyi kötelességeit, ha saját dolgaiban megbízhatatlan. Senki nem lehet szószegő, s tarthat ugyanakkor igényt Isten kedvezésére. Senki nem „felejtheti el” számlái kiegyenlítését, de nem is halogathatja, ha azt akarja, hogy tisz-

tességesnek tekintsék őt a menny színe előtt. A keresztenynek mindenki másnál előbb kell tartania magát a szavához. Nemcsak egyszerűen becsületesnek, hanem gyorsnak is kell lennie a tisztességen.

Olyan korban élünk, amikor sok ember nem tulajdonít nagy jelentőséget szavainak, és nemigen tartja magát az ígéreteihez. Jóllehet, nagyjából ezt várhatjuk a világtól, ám ha olyan valaki tagadja meg az ígéretét, aki Krisztus nevét hordozza, arra nem lehet felmentés. Mégis mennyi a beváltatlan fogadalom, mennyi a szószegés! A házassági, a keresztségi, a felszentelési fogadalmat mind-mind megtörök! A szövetségeket semmibe veszik, az egyezményeket áthágják, az ígéretekéről megfeledkeznek. A hitszegés megszokott dolog, a felelősség elhanyagolása szinte egyetemes méreteket ölt. Maga Krisztus is álmélkodik, vajon „*talál-e hitet e földön*”, amikor az utolsó napon visszatér (Luk 18:8).

E zűrzavar közeppette kell lennie egy népnek, lesz egy nép, amelyben megbízhat Isten, amelynek szájában nem találtatik álnokság, akik szavaikban is igazak. A tizenötödik zsoltárban a feltett kérdésre a választ is ott kaphatjuk majd meg. A kérdés: „*Uram, kicsoda tartózkodhatik sátorodban, kicsoda lakozhatik szent hegyeden?*” A válasz: „*A ki tökéletességen jár, igazságot cselekszik, és igazat szól az ő szívében. Nem rágalmaz nyelvével; nem tesz rosszat felebarátjának, és nem szerez gyalázatot rokonainak. A megbélyegzett útálatos az ő szemeiben, de az Urat félőket tiszтели: a ki kárára esküszik, és meg nem változtatja. Pénzét nem adja uzsorára, és nem vesz el ajándékot az ártatlan ellen. A ki ezeket cselekszi, nem rendül meg soha örökké.*”

Az Úr sátorában való lakozás egyik említett feltétele az, hogy még ha „kárára” esküszik is valaki, ne változtassa meg a szavát. Lehet, hogy valaki megegyezett valakivel egy dolog eladásában vagy megvételében, és az egyezség létrejötte után kedvezőbb

ajánlatot kap. Tartja magát az alkohoz, akár a veszteség árán is? Igen, tartja, már amennyiben keresztény.

Az adott szó megtartása kiáltó szükség. A nemzeteknek is szüksége van rá, különben egyezményeik értelmetlenné válnak. Az üzleti életnek is szüksége van rá, mert ha nem, csak zűrzavar és csapások származnak abból. Az egyénnek is szüksége van rá, mert ha nem, a hit veszik ki a földről. És – mindenekfelett – a keresztényeknek is szükségük van rá, különben az emberek elveszítik a látásukat és reményüket, és a kétségebesés lesz úrrá az emberek fiain.

Döntő óra, döntő alkalom ez az egyház életében. Tartozunk a világnak annak bizonyításával, hogy létezik egy nép, amely hűséges marad a hitetlen nemzedék közepette is; amely nemcsak saját szavához, hanem Isten szavához is tartja magát; amely megtartja a hitet, ami egykor a szenteknek adatott. Isten fiainak megjelenése késik (Róm 8:19). Az Isten fiainak megjelenését nemcsak hogy „sóvárogva várja” a teremtett világ, hanem „egyetemen fohászkodik és nyög mind idáig” ezért (vö. Róm 8:19, 22). Amikor pedig ők megjelennek, ez nyilvánvalóvá tesz egy népet, amely rendelkezik Isten megbizonyító pecsétjével. Ezek megtartják a parancsolatokat. Rendelkeznek Jézus hitével. Az ő szavuk igen-igen, nem-nem. Isten királyiszéke előtt feddhetetlenek (Jel 14:12, 5; Jak 5:12).

BÉKESSÉG ISTENNEL

Amint azt már előbb jeleztük, a békeáldozat közösségi áldozat volt, amiben Isten, a pap és a nép egyaránt részesült. Közösségi étkezés volt, amit a templom területén belül tartottak, amelyen az öröm és a vidámság uralkodott, a papok és az emberek pedig

beszédbe elegyedtek egymással. Nem olyan alkalom volt ez, amelyen szükség volt megvalósítani a békét, inkább a béke feletti örvendezés lalomája volt. Általában a bűnért való áldozat és az égő áldozat előzte meg. Engesztelés szereztetett, a vér elhintetett, bűnbocsánat adatott – és a megigazítás biztosított volt számukra. Az áldozatot bemutató személy ennek megünneplésére meghívta legközelebbi rokonait és szolgáit csakúgy, mint a lévitákat, hogy együtt egyenek vele. „*Nem ebeted meg a te kapuidon belől*” – hangzott a parancs, hanem „*azon a helyen, a melyet kiválaszt az Úr*” (5Móz 12:17, 18). Ily módon az egész család ünnepélyes keretek között örvendezett a békesség felett, ami Isten és ember, valamint ember és ember között létrejött.

„*Megigazulván azért hit által, békesséünk van Istennel, a mi Urunk Jézus Krisztus által*” (Róm 5:1). „*Mert Ő a mi békesséünk...*” (Efém 2:14). Isten felszólította az ősi Izraelt, örvendezzenek azon tény felett, hogy békességre jutottak Istennel, bűneik bocsánatot nyertek, s visszakerültek Isten kegyeibe. Az ünnep magában foglalta a fiakat és a leányokat, a szolgákat és a szolgálóleányokat, valamint a lévitákat. Mindannyian az Úr asztalához ültek, és együtt örvendeztek „*az Isten dicsőségének reménységében*” (Róm 5:2). Részünkről is illendő dolog, ha „*dicsékedünk is az Istenben a mi Urunk Jézus Krisztus által, a ki által most a megbékélést nyertük*” (11. vers).

Kevesen értékelik úgy az Istennel való békességet, kevesen örvendeznek benne úgy, amint kellene. Jóllehet ennek oka az is lehet, hogy nem értékelik azt, amit Isten értük tett, sok olyan drága lélek is van, akik nem értik meg, hogy joguk és kiváltságuk a hitükben való örvendezés. Inkább a kereszt árnyékában, semmint annak napsütötte oldalán élnek. Úgy vélik, hogy az örömben van valami rejtett vétek; hogy a mosoly nem illendő dolog; s hogy az ártatlan nevetés is szentségtörés. Vállukra veszik a világ terheit,

és úgy érzik, hogy a legcsekélyebb időt is felüdülessel tölteni nem egyszerűen időpocsékolás, hanem kifejezetten hittagadás. Jó keresztények, de nem boldogok. Ha ők is Krisztus idejében éltek volna, és vele jártak volna, megkérđőjelezték volna annak helyességét, hogy lám Ő elment a galileai Kánában tartott menyegzői lakomára. Amiatt is elképedtek volna talán, hogy Krisztus együtt evett és ivott a bűnösökkel. Ők bizony Keresztelő János tanítványaival együtt böjtöltek és imádkoztak volna (Luk 5:29-35).

Mindezen dolgok a jelen kor teljes ismeretében írattak meg. Ha lenne valaha idő, amikor a komolyságnak és a józanságnak kell jellemeznie munkánkat, akkor az az idő éppen most van. Látva a közelgő válságot, milyen embereknek is kellene lennünk, szentségen és teljes istenfelelemben?! Tegyünk félre minden könnyelműséget és léhaságot, és ünnepélyesség vegyen birtokba minden földi elemet! Nagy és jelentőségteljes események haladnak előre nagy sietséggel. Ez nem a tréfálkozás és az én-kényeztetés ideje. A Király az ajtó előtt áll!

ÖRVENDEZÉS AZ ÚRBAN

Mindazáltal, e körülmények miatt sem téveszthetjük szem elől a tényt, hogy a Király gyermekei vagyunk, s bűneink bocsánatot nyertek, továbbá jogot nyertünk a boldogságra és az örvendezésre. Isten művének be kell fejeződnie, és ebben nekünk is ott kell lennünk; mindenekfelett azonban Istennek kell befejeznie művét. Sokan szólnak és cselekednek úgy, mintha nekik kellene befejezniük a művet, mintha minden tőlük függene. Mintha úgy gondolkoznának, hogy rajtuk a mű felelőssége, és jóllehet Isten segítheti őket, igazából nekik kell elvégezniük a munkát. Még imáikban is gyakran emlékeztetik arra Istent, mit

kellene cselekednie, mint akik attól félnek, hogy netán elfelejtkezik valamiről, ami pedig nekik a szívükön van. Kedves lelkek ezek, igyekeznek minden időben jót tenni, nem tanulták meg azonban azt, hogy terheket az Úrra helyezzék. minden tőlük telhetőt elkövetnek a terhek hordozása érdekében, és – habár nyögnek a terhek alatt –, elvégezték magukban, hogy nem adják fel. Nagy erőfeszítéseket tesznek, és sok jót cselekednek. Értékes munkások, és az Úr igen-igen szereti őket.

Ezzel együtt nagyon fontos tulajdonságoknak vannak híján, és nem igazán jut ki nekik a keresztenyek örömeből. Ők azok a „Márták”, akik sürögnek-forognak, de elhagyják az egy és szükséges dolgot. Rossz szemmel nézik a „Máriákat”, akik nem azt teszik, amit ők, és fel is panaszolják mindezt az Úrnak. Nem értik, hogyan állhat Krisztus Mária pártjára, amikor szerintük meg kellene dorgálnia őt. Dolgoznak, de nem sok örömük van benne. Úgy gondolják, hogy mások nem végzik el az ő saját részüket (Luk 10:38-42).

Hasonlóak a tékozló fiú történetében hangsúlyozott tanulságok is. Az idősebb fiú szerint ő soha semmi rosszat nem tett. Mindig keményen dolgozott, és soha nem vesztegette lakomázással és dőzsöléssel az időt. Most pedig, amikor a kisebbik fiú megjött – miután kicsapongó életmódot követve elköltötte vagyonát – megharagudott, és nem is akart bemenni a hazatért fiú tiszteletére rendezett vacsorára. Az atya kijött és a lelkére beszél, de eredmény nélkül. Ő inkább megdorgálta atyját, és szemrehányásokat tett neki: „*Mikor pedig ez a te fiad megjött, a ki paráznákkal emészttette föl a te vagyonodat, levágattad néki a hízott tulkit?*” (Luk 15:30). Az atya szívhez szóló módon felelt: „*Vígadnod és örülnöd kellene hát, hogy ez a te testvéred meghalt, és feltámadott; és elveszett, és megtaláltatott*” (32. vers). A Szentírás nem hozza tudomásunkra, mi lett a történet vége. Bement végül

a fiú? Fölülkerekedett az atyai szeretet? Nem tudjuk. Az elbeszélés nem szól róla. Az idősebb fiúról az a kép marad meg, amint a házon kívül áll és dúl-fúl. Csak remélhetjük, hogy bűnbánatot gyakorolt, és bement, de hogy így történt-e, nem tudjuk.

A keresztényeknek még a legünnepeleyesebb események közepette is boldog embereknek kell lenniük. És miért ne lennének azok? Bűneik bocsánatot nyertek, békességük van Istenkel. Megigazultak, megszentelődtek, üdvösséget nyertek. Isten új éneket adott az ajkukra. Ők a Magasságos Isten fiai. Istenkel járnak, és az Ő szeretetében örvendeznek.

Kevés kereszténynek van békessége Istenkel a szívében úgy, amint lehetne. Megfeledkeztek örökségükkről. Krisztus mondta: „*Békességet hagyok néktek; az én békességemet adom néktek: nem úgy adom én nétek, a mint a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, se ne féljen!*” (Ján 14:27)

Sokaknak szíve mégis nyugtalan. Félnek. Aggodalmaskodnak. Valaki, aki a szívüknek kedves, a nyájon kívül van, és megpróbálják „beimádkozni őt”. Éjjel-nappal munkálkodnak és imádkoznak. minden követ megmozgatnak annak érdekében, hogy kiverekedjék az üdvösséget. Ha bárkit üdvösségre lehet vezetni valaki másnak a munkáján keresztül, ők elhatározzák magukban, hogy ezt meg kell tenni. És nem hagyják ki ám Istent a számításból! Imádkoznak hozzá. Esdekelnek hozzá. Úgy imádkoznak, mintha legalábbis Istennek ösztökére lenne szüksége. Végül az a számukra kedves lélek Isten felé fordul. Mennyire boldogok! Most már megnyugodhatnak. Munkájuk immár elvégeztetett, feladatukat betöltötték.

Megesett az már valaha is az ilyen emberekkel, hogy rá kellett ébredniük, Isten legalább annyira érdekli egy-egy kedves lélek megtérése, mint őket, mi több, jobban, mint amennyire őket érdekelheti? Előfordult már velük, hogy ők még el sem kezdtek

imádkozni és dolgozni, Isten már kész volt a tervével, és már munkálkodott is a szeretett egyén üdvösségeért? És az, hogy amit Ő tesz, illetve tett, a legtöbb, amit tenni lehet? És ahe-lyett, hogy „rátesznek Isten munkájára egy lapáttal”, és azért könyörögnek, hogy segítse őket, nem volna jobb, ha elfogadnák a munkát úgy, amint Isten végzi, és inkább együttműködnének vele? Mihelyt a lélek eljut ahhoz a ponthoz, hogy képes így felfogni a dolgokat, a békesség sem késik. Nem fogunk ez által kevesebbet imádkozni és munkálkodni, csak éppen a hangsúly kerül másra. Hitben kezdünk el imádkozni. Ha elhisszük, hogy Isten keze valóban a kormányműön van, s hogy Őt is érdekli az ember üdvössége, jobban fogunk imádkozni, mint bármikor azelőtt, de a felelősséget Istenre hagyjuk.

Sok munkánk és sok imádságunk a hitetlenségen gyökerezik. Habakukkal együtt úgy érezzük, hogy Isten nem végzi el az Ő részét (Hab 1:2-4). Emlékeztetnünk kell rá. Vannak dolgok, amikre fel kell hívnunk a figyelmét, és megpróbáljuk a gondolatait erre irányítani. Istenben – az Ő bölcsességében, erejében – való hit helyett saját magunkra vesszük a terhet, voltaképpen azt mondván ezzel, hogy nem tudunk bízni abban, hogy Isten el fogja végezni azt, amit megígért. Amikor pedig bejön a hit, amikor a csodálatos világosság feldereng bennünk, hogy Isten még mindig kezében tartja az emberek ügyeit – s amit tesz, az a legtöbb az emberek fiainak üdvössége érdekében, miközben a mi legfőbb dolgunk az Ő akaratának megismerése –, amikor el-jutunk e felismerésre: megnyugvás, megpihenés, békesség lesz az osztályrészünk nagy bősséggel. Nem a cselekedet lesz ezzel kevesebb, hanem a hit munkálta cselekedet lesz több. Nem lesz kevesebb az imádság, hanem a hitben elmondott imádság lesz több. Hálá száll naponként Istenhez azért a kiváltságért, hogy együtt munkálkodhatunk Vele. A békesség tölti majd be

a szívet és a lelket. Nincs már többé nyugtalankodás és aggodalmaskodás. Béke, édes béke, nyugalom, megpihenés, boldogság és örööm lesz minden napon az osztályrészünk. Életünk és életszemléletünk teljesen megváltozik. Megtanulunk Jézus lábaihoz ülni. Miközben Márta még mindig sürög-forog – és panaszkodik, Mária az élet igéit hallgatja. Ő megtalálta az egy és szükséges dolgot. Érti immár Krisztus szavait: „*Az az Isten dolga, hogy hagyjék abban, a kitől küldött*” (Ján 6:29). Mária hisz, és megnyugszik.

Nincsen annál nagyobb boldogság, mint amikor szívünkben az Istennek békéje él. Ez a Krisztus által ránk hagyott örökség. „*Békességet hagyok néktek*” – mondja. Csodálatos szavak. „*Az én békességemet adom nétek*” (Ján 14:27). Az Ő békessége az a boldog bizonyosság, ami az Istenben való bizalomból árad. Midőn Jézus e szavakat szólta, már a kereszt árnyékában állt. A Golgota várt Reá. Ő azonban nem ingadozott. Szíve betelt a békességgel és a bizonyossággal. Tudta, Kiben hitt. Megnyugodott abban, hogy Isten jól tudja az Ő útját. „Nem tudott átlátni a sírkamrát elzáró kövön. Egyetlen biztató reménysugarat sem látott, hogy majd győztesként jön elő a sírból, és semmi biztosíték nem volt arra, hogy az Atya elfogadja áldozatát. ... Hittel megnyugodott Istenben, mert az Őiránta való engedelmesség minden örömet szerzett neki. ... Krisztus hit által győzött.” (E. G. White: *Jézus élete*, Advent Kiadó, 661. és 664. o.)

Ugyanezt a békességet hagya reánk is. Mindez Istennel való egységet, szövetséget és közösséget jelent. Nyugalmat, örömet, megnyugvást és megelégedettséget. Hitet, reményt, szeretetet. E békességen nincs félelem, aggodalmaskodás, nyugtalanság. Akiben megvan ez, olyasvalamije van, ami minden értelmet félülhalad. Olyan erőforrással rendelkezik, ami nem függ a körülmenyektől. Az ilyen ember összhangban van Istennel.

Tizenegyedik fejezet

A VÉTEKÉRT VALÓ ÁLDOZATOK

A „vétek” és a „vétekért való áldozat” egyazon héber kifejezés – a *chattath* – különböző fordításai. (Az angolban: *sin offering*, szemben a *trespass offering* kifejezéssel. Lásd a tizenkettedik fejezetet! A ford.) A vétekért való áldozat olyan szoros kapcsolatban áll a vétekkel, hogy egyazon héber szó áll rendelkezésre minden valóság megjelölésére. Amikor Hóseás ezt mondja a papokról: „*Népem vétkéből elősködnek ők*”, a *chattach* szó áll ott, azért jogosan lehetne fordítani úgy is akár, hogy „vétekért való áldozatából”.

A vétekért való áldozat első említése a Bibliában Áronnak és fiainak felszentelésével kapcsolatos (2Móz 29:14). Egyesek úgy vélekednek, hogy az ilyen típusú áldozat korábban is létezett és gyakorolták, erről azonban nincs feljegyzés Mózes koráig. E korai időszakban minden bizonnal az égőáldozat volt az egyetlen áldozattípus, amit gyakoroltak.

A vétekért való áldozat csak és kizárolag a tévedésből elkövetett vétkekre volt elegendő. „... *Ha valaki tévedésből vétkezik...*” (3Móz 4:2); „*Hogyha pedig az Izráel fiainak egész közönsége megtéved...*” (13. vers); „*Ha pedig a föld népe közül vétkezik valaki tévedésből...*” (27. vers); „... *hogyha a gyülekezet tudtán kivül esik a tévedés...*” (4Móz 15:24); „*Hogyha csak egy ember vétkezik tévedésből...*” (27. vers) – ezek a vétekért való áldozattal kapcsolatos kijelentések. A tévedésből elkövetett vétkekre, a hibákra, a meggondolatlan tettekre vonatkozik, amelyekre a vétkező nem figyelt a kellő időben, amiket azonban idővel felismert.

A vétekért való áldozat nem nyújtott elfedezést a tudatosan, a kellő ismeretek birtokában, kihívóan és visszatérően elkövetett bűnökre. Amikor Izrael szándékosan vétkezett, úgymint az aranyborjú imádásakor, és ott visszautasította Isten felkínált kegyelmét; amikor Mózes megtérésre szólította fel őket, legott büntetést szenvédtek. „...elhulla azon a napon a népből úgymint hárômezer férfiú” (2Móz 32:28). Ugyanez esett meg azzal az emberrel is, aki Isten kifejezett parancsát megvetvén fát szedegéttet szombatnapon (4Móz 15:32-36). Halálra ítélték.

A szándékkal vagy a kihívóan elkövetett vétkekre nézve a törvény így szólt: „*De a mely ember felemelt kézzel cselekszik, akár bennszülött akár jövevény, az Urat illeti az szidalommal, vágassék ki azért az az ő népe közül; mivelhogy az Úrnak szavát megvetette, és az ő parancsolatját megszegte, kiirtatván kiirtassék az az ember, az ő hamissága legyen ő rajta*” (30–31. vers).

Az általános szabályra nézve azért voltak kivételek is, amit a bűnért való áldozatokról szóló fejezetben tárgyalunk. Arra is fel kell hívnunk a figyelmet, hogy – habár a naponkénti rendtartásban nem volt hely a tudatos vagy szándékkal, azaz a „felemelt kézzel” elkövetett vétkekre – az engesztelési nap az ilyen törvényszegésekre nézve is rendelkezett. Erről is később szólunk.

A KÜLÖNBÖZŐ VÉTEKÁLDOZATOK

Mózes harmadik könyve négy alfejezetben (4–7.) tárgyalja a vétekért való áldozatokat. A felkent pap (3Móz 4:3-12), az egész nép (13–21. vers), az uralkodó (22–26. vers) és a köznépből valók vétke külön-külön elbírálást igényel. A megkívánt áldozat nem minden esetben volt ugyanaz, a vér felhasználása sem történt egyazon módon. Ha a felkent pap vétkezett „*a népnek romlására*”,

hozna kellett „*egy tulkot, fiatal ép marhát az Úrnak bűnáldozatul*” (3Móz 4:3). Ha Izrael egész közössége vétkezett tévedésből, a gyülekezetnek is hoznia kellett „*egy tulkot, fiatal marhát a bűnért,* és *vigye azt a gyülekezetnek sátora elé*” (14. vers). Ha valamely uralkodó vétkezett, neki „*egy ép kecskebakot*” (23. vers) kellett vinni áldozatul. Ha a köznépből vétkezett valaki tévedésből, neki is hoznia kellett „*egy ép nőstény kecskét*” (28. vers). Ha nem tudott kecskét hozni, egy nősténybárányt is bemutathatott (32. vers).

Valamennyi esetben a vétkezőnek kellett beszereznie az áldozatra szánt állatot, az állat fejére kellett helyeznie kezét, és meg kellett ölnie. Amikor az egész közösség vétkezett, a közösség gondoskodott az áldoznivalóról, és a vének helyezték a kezüköt a tulok fejére.

A vér felhasználásában volt egy különbség, amire majd fel kell figyelnünk. Amikor a felkent pap vétkezett, a papnak szóló utasítás így szólt: „*És mártsa be a pap az ő újját a vérbe, és hintsen a vérből hétszer az Úr előtt a szent hajléknak függönye felé*” (6. vers). „*És tegyen a pap a vérből az Úr előtt a fűszerekből való füstölő oltár szarvaira, a mely ott van a gyülekezet sátorában; a tulok vérét pedig mind öntse az egészen égőáldozat oltárának aljára, a mely a gyülekezet sátorának nyílásánál van*” (7. vers).

Amikor az egész közösség vétkezett, a vért hasonló módon kellett felhasználni, mint amikor a felkent pap vétkezett. A vér egy részét a szentély első helyiségébe vitték, és a függöny felé hintették. A jó illattétel oltárának szarvait is megjelölték vérrel, a maradék vért pedig az égőáldozati oltár aljára öntötték ki a külső udvarban (18. vers).

Amikor az uralkodó vétkezett, a vért nem vitték be a szentélybe. A feljegyzés szerint: „*És vegyen a pap a bűnért való áldozatnak véréből az ő újjával, és tegyen az égőáldozat oltárának szarvaira; a vérét pedig öntse az égőáldozatok oltárának aljára*”

(25. vers). Ennél az esetnél sem a szentélybe nem vitték be a vért, sem a függöny felé nem hintették. A külső udvarban levő égőáldozati oltár szarvait kenték meg vele, a maradék vért pedig ugyanazon oltár aljára töltötték ki.

Amikor a köznépből vétkezett valaki, a vért ugyanígy kellett felhasználni. Az égőáldozati oltár szarvait kenték meg vele, a maradékot pedig az oltár aljához öntötték (30., 34. vers).

A kövérjét minden esetben le kellett választani az állatról, és el kellett minden füstölögtetni az égőáldozati oltáron (8–10., 19., 26., 31., 35. vers). A leölt állattal ellenben az egyes esetekre különböző eljárási módokat írt elő a törvény. Ha felkent pap vétkezett, a tulok „*bőrét és minden húsát, fejével és lábszáraival együtt, bélit és ganéját, és mind az egész tulkot vigye ki a táboron kívül tiszta helyre, a hová a hamut öntik: és égesse el azt a fán, tűzben; ott égessék meg, a hová a hamut öntik*” (11–12. vers). Ugyanazt kellett tenni a tulokkal, ha azt az egész gyülekezetért mutatták be vétekért való áldozat gyanánt. A tememet kivitték a táboron kívül egy tiszta helyre, és ott égették meg fával táplált tűzön (21. vers).

Nincs eligazítás Mózes harmadik könyve negyedik fejezetében arra nézve, mit kellett tenni az állat temetével, amikor az uralkodó vagy a népből valaki vétkezett. A 6. fejezetben viszont, „*a bűnért való áldozat törvénye*” értelmében, a további utasításokra lehetünk figyelmesek: „...a mely helyen meg szokták ölni az egészen égőáldozatot, azon a helyen öljék meg a bűnért való áldozatot az Úr előtt; igen szentséges az. A mely pap megáldozza azt a bűnért, az egye meg azt, szent helyen egye meg, a gyülekezet sátorának pitvarában” (3Móz 6:25–26).

Ez a kijelentés magyarázó jellegű. Tehát a bűnáldozatot az azt bemutató papnak kellett megennie. Szent helyen, a gyülekezet sátorának udvarában kellett elfogyasztania. „*A papok között*

A VÉTEKÉRT VALÓ ÁLDOZATOK

---

minden férfiú eheti azt; igen szentséges az”. (3Móz 6:29) A vétekért való áldozati állatok tetemeinek felhasználására vonatkozó alapelv a 30. versben került rögzítésre: „*Valamely bűnért való áldozat véréből bevisznek a gyülekezet sátorába, a szenthelyen való engesztelés végett, az meg nem ehető: tüzzel égettessék meg*”.

A VÉR MINT BŰNHORDOZÓ

Az elmondottak alapján az alábbi módon foglaljuk össze a vér felhasználását a vétekért való áldozatokban: Az első két esetben – amikor a felkent papról és az egész gyülekezet vétkével kapcsolatban rendelkezik a törvény – a vérrel való közbenjárás hasonló módon történt: a pap a szentély első helyiségébe vitte be a vért, és hétszer hintett vele a függöny felé, majd a tömjén-áldozati oltár szarvait is megkente vele (3Móz 4:6-7). A vérnek csupán egy kis részét használták meghintésre, a maradékot az égőáldozati oltár aljához öntötték ki.

A másik két esetben – az uralkodó és a gyülekezet valamely tagjának esetében – a pap nem vitte be a vért a szenthelyre, hanem felfogta, és megkente vele az égőáldozati oltár szarvait (25. vers). Az említést érdemlő különbség tehát az volt, hogy az első két esetben a vért bevitték a szenthelyre, a másik két esetben nem.

A HÚS MINT BŰNHORDOZÓ

A négy eset egyikében sem használták fel a húst az oltár körüli szolgálatban. Miközben a szolgálat során felhasznált valamennyi állat kövérjét eltávolították az állat testéről, és elfüstölgették „az oltáron, kedves illatul az Úrnak” (3Móz 4:8, 19, 26, 31, 35),

a húst vagy elégették a táboron kívül, vagy a papok ették meg (4:12, 21; 6:26, 29). A tetem táboron kívüli elégetése mindenkorban azt a célt szolgálta, hogy túladjanak rajta, vagyis nem volt engesztelő szerepe. Arra pedig, hogy miért kellett a papoknak elfogyasztaniuk a húst, Mózes a következő magyarázatot adja: „*Ímé, nem vitetett be annak vére a szenthely belsejébe, meg kellett volna azért ennetek a szenthelyen, a mint megparancsoltam vala*” (3Móz 10:18). Ez a Mózes harmadik könyve 6. fejezete 30. versében lefektetett elvvel vág egybe. E két dolog egyikét kellett megtenni: vagy a vér tiszteletben keverni a szenthelyre, vagy a húst kellett megennie a papnak.

Az azonban nem volt a pap megítélésére bízva, melyik módot válassza a kettő közül. Külön utasítás volt számára, hogy a szenthelybe kellett bevinnie a vért, ha a felkent pap vagy az egész gyülekezet vétkezett. A másik két esetben nem kellett bevinnie a vért a szenthelyre, hanem meg kellett kennie vele az égoáldozati oltár szarvait, majd pedig meg kellett ennie a húst. Nem volt szabad be is vinni a vért a szenthelyre, és meg is enni a húst egyazon áldozatnál, miképpen azt sem tehették meg a papok, hogy elhagyják a hús elfogyasztását, amikor a vért nem vitték be a szenthelyre. A két dolog közül csak az egyiket cselekedhették, de azt az egyet nem volt szabad elhagyniuk. Mindebből azt a jelzést olvashatjuk ki, hogy a hús elfogyasztása valami módon egyenértékű volt a vér szentélybe való bevitelével.

A BŰNÁTHÁRÍTÁS

„Azután szorgalmatosan tudakozódék Mózes a bűnáldozatra való bak felől, de ímé elégett vala. Haragra gerjede azért Eleázár és Ithamár ellen, Áronnak megmaradt fiai ellen, mondván: Miért nem

ettétek meg a bűnért való áldozatot a szenthelyen? Hiszen igen szent-séges az, és néktek adta azt az Úr a gyülekezet vétkének hordozásáért, hogy engesztelést szerezzetek annak az Úr előtt. Íme, nem vitetett be annak vére a szenthely belsejébe, meg kellett volna azért ennetek a szenthelyen, a mint megparancsoltam vala” (3Móz 10:16-18).

Áron és fiai elkövették azt a hibát, hogy nem ették meg a vétekért való áldozat húsát. Amikor feláldozták a kecskét, a vérével megkenték az égőáldozati oltár szarvait, a húsát pedig meg kellett enni. Most azonban megfeledkeztek a hús megevéséről. Ez váltotta ki Mózes haragját: „...meg kellett volna azért ennetek”, mondta. A hús elfogyasztásának okát is megnevezte: „...néktek adta azt az Úr a gyülekezet vétkének hordozásáért...” Világos kijelentés ez arról, hogy a papok a hús elfogyasztásával magukra vették a nép vétkét.

E kijelentés határozott irányt szab ama kérdésnek, vajon lehetséges-e a bűn áthárítása egyik személyről a másikra. Ez a kérdés alapvető jelentőségű a keresztények számára. Ha a bűnt nem lehet áthárítani, akkor természetesen Krisztus sem hordozza, nem hordozhatja bűneinket. Ha pedig nem hordozza, nem hordozhatja bűneinket, reménység nélkül valók vagyunk. A keresztény hit azon állításon alapul, hogy Krisztus az a Bárány, Aki hordozza a világ bűnét. Vedd el az emberiség reménységét, és minden elveszett!

Hadd kérdezősködünk tehát még tovább: Van-e ennek párhuzama a szentélyszolgálatban? Történt-e ott is bűnáthárítás? Hordozza-e ott bárki is egy másik személy bűneit? A válasz: igen. Az ember búnnel terhelten járult a szentélybe. Távozásakor a teher lehullott róla, megbocsátásban részesült, és szabadon és örömmel ment el. Mi is történt itt valójában?

Elhozta a vétekért való áldozatát: „...egy nőstény bárányt vagy kecskét a nyájból vétekáldozatul...” (3Móz 5:6, új prot. ford.;

lásd még 4:28, 31!) Kezét az áldozat fejére helyezte, és megölte. Meg kellett vallania, „*hogy mi az, a miben bűnössé lett*” (5:5). A törvény így folytatta: „*És vegyen a pap annak véréből az újjával, és tegyen az égőáldozat oltárának szarvaira, a vérét pedig mind öntse az oltárnak aljára*” (3Móz 4:30). A szertartás utolsó részeként a pap elfogyasztotta a vétekért való áldozat húsát a szentsátor udvarában, amely cselekmény által magára vette a bűnt, „*a gyülekezet vétkénék hordozásáért*” (3Móz 10:17). E cselekmény révén a pap az Ő előképe volt, Aki „*sokak bűnét hordozá*”, mert az Úr „*mindnyájunk vétkétő reá veté*” (Ésa 53:12, 6). „*Pedig betegségeinkető viselte, és fájdalmainkat hordozá...*” (4. vers); „*... fel is áldozta magát jóvátételü...*” (10. vers, új prot. ford.). Minthogy pedig ekképpen szenvédett, „*igaz szolgám sokakat megigazít, és vétkeikető viseli*” (11. vers).

Ki ne venné észre a párhuzamot? Krisztus felől ez mondattott: „...*betegségeinkető viselte...*” A papról pedig ez: „...*néktek adta azt az Úr a gyülekezet vétkénék hordozásáért...*” Amiképpen Krisztus magára vette a bűnt, akképpen vették a papok is magukra azt. Amiképpen Krisztus azért vette magára a bűneinket, hogy „*sokakat megigazítson*”, akképpen a papok is „*a gyülekezet vétkénék hordozásáért*” vették magukra a bűnt. Kétségünk sem lehet afelől, hogy minden esetben bűnáthárításra került sor: az első esetben jelképesen, a másodikban valóságosan.

Amikor a pap elvégezte a vérrel való szolgálatot, és elfogyasztotta a húst, nem egyszerűen magára vette a bűnt, hanem mindenestől azonosította magát a bűnössel, olyannyira, hogy a bűn, amit magára vett, az ő bűne lett, és ő is felelőssé vált miatta. „...*néktek adta azt – a húst – az Úr a gyülekezet vétkénék hordozásáért, hogy engesztelest szerezzenek annak az Úr előtt*” (3Móz 10:17).

A heti szolgálat menetében a szentélyben a pap sok-sok vétekért való áldozatot fogyasztott el, és ily módon sok áldozó

bűnét hordozta. Mivel pedig mindezen bűnökért nem szerezhetett engesztelést saját életével – miközben azzal a bevallott céllal hordozta a bűnöket, hogy engesztelést szerezzen értük –, szükség volt számára, hogy személyes áldozatot is hozzon az általa hordozott bűnökért, amikért ő volt a felelős. Minthogy pedig a bűnök, amiket hordozott, nem az övéi voltak, és mivel – ha egy pap vétkezett – a vért a szenthelyre vitték, azért ő is a szenthelyre vitte be a vért, engesztelés gyanánt azon bűnökért, amiket hordozott.

Azt pedig, hogy a bűnáthárítás lehetséges, az engesztelési nap szolgálata is tanította. „*És tegye Áron mind a két kezét az elő baknak fejére, és vallja meg felette Izráel fiainak minden hamisságát és minden vétkét, mindenféle bűneit: és rakja azokat a baknak fejére, azután küldje el az arravaló emberrel a pusztába*” (3Móz 16:21).

E kijelentés pontos és egyértelmű. A főpap a bak fejére helyezi kezeit, megvallja felette Izrael fiainak minden gonoszságát, minden törvényszegésüket és bűnüket, majd „a bak fejére rakja azokat”. Kell ennél világosabb beszéd?

Az imént bemutatott bizonyíték fényében biztonsággal állítjuk, hogy a bűnáthárítás bibliai tanítás, amit a szentélyszolgálat előkép jelleggel tanított, s aminek beteljesedését immár Krisztus életében láthatjuk. Úgy gondoljuk, e tanítás létfontosságú az üdvösség szempontjából, egyszersmind az engesztelés egyik alappillére.

BESZENNYEZ-E A VÉR?

Hogy pedig a vér megtisztít, ez egy világos evangéliumi tanítás. „...Jézus Krisztusnak, az ő Fiának vére megtisztít minden bűntől” – valamennyi keresztény hite, hitvallása ez (1Ján 1:7).

Valóban biblikus az a tanítás, hogy a vér be is szennyez? Ezt kell most megvizsgálnunk.

Ha a kérdést akképpen módosítanánk, hogy beszennyez-e a bűn, mindenjában egyetértően bólítantanánk. Jézus ezt mondja: „*Mert a szívből származnak a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanúbizonyáságok, káromlások. Ezek fertőztetik meg az embert; ...*” (Mát 15:19-20).

Alapvető kijelentés ez, amit a Biblia általános tanítása is megerősít. Nem csupán az embert szennyezi be a bűn, hanem beszennyez minden, valamit csak megérint. A paráznaság beszennyezi a földet és a szentélyt (Ezék 23:37, 38). Az embergyilkos beszennyezi a földet (4Móz 35:33). A szombat megszentségtelenítése beszennyezi mind a szombatot, mind a szentélyt (Ezék 23:38). A tisztálanság beszennyezi a szentsárt (3Móz 15:31; 16:16). A Molok tisztelete megfertőzi a szentélyt (3Móz 20:3), a szertartási tisztálanság alatt álló személy – ha nem tisztítja meg önmagát – a szentsárt és az Úr szentélyét szennyezi be (4Móz 19:13, 20). Valamennyi esetben a bűn szennyezi be a személyt, a dolgot, a napot. A föld beszennyeződhet csakúgy, mint a szombat, a szentsátor, a szentély, vagy az emberi szív. A bűn beszennyezi azt, amihez hozzáér.

A SZENTÉLY MEGTISZTÍTÁSA

Amikor az engeszelési napon a bak vére által megtisztították a szentélyt, Áronnak úgy szolt a parancs, miszerint hintse a vért „*a fedére és a fedél elé*”, és „*szerezzen engeszelést a szenthelynek*”, továbbá „*így cselekedjék a gyülekezet sátorával is...*” „*Azután menjen ki az oltárhoz, a mely az Úr előtt van, ... így tegye tisztává, és így szentelje meg azt...*” (3Móz 16:15-19). A vérrel főképpen

„az oltárnak szarvait köröskörül” (18. vers) kellett megkennie. Hasonlóképpen kellett megtisztítani a jó illattétel oltárát is. „*És egyszer egy esztendőben engesztelést végezzen Áron annak szarvainál az engesztelelő napi áldozat véréből; egy esztendőben egyszer végezzen engesztelést azon, nemzetiségről nemzetiségre. Szentségek szentsége ez az Úrnak*” (2Móz 30:10).

Az oltárokat minden évben megtisztították, miképpen a szent helyet és a szentek szentjét is. Mindazáltal joggal tehetnénk fel a kérdést, mi tette ezen oltárokat és helyiségeket tisztátlanokká. A beszennyeződés okát így adja meg az Írás: „...Izráel fiainak tisztátlanságai és vétkei miatt; mindenféle bűnei miatt” (3Móz 16:16). Ezt az a kijelentés is megerősíti, miszerint a vérrel „az oltárnak szarvait köröskörül” kellett megkenni, illetve hétszer meg kellett hinteni vele az oltárt, hogy „így tegye tisztává, és így szentelje meg azt Izráel fiainak tisztátlanságaitól” (3Móz 16:18-19).

Azt tartjuk tehát, hogy a szentély Izrael bűnei miatt vált tisztátlanná, és kiváltképpen igaz volt ez az oltár szarvaira. Az arany oltárra nézve külön is ki van hangsúlyozva, hogy „egyszer egy esztendőben engesztelést végezzen Áron annak szarvainál”, és az engesztelést a „vétekáldozat véréből” kellett elvégeznie (2Móz 30:10, új prot. ford.). A bak vérével kellett megkennie „az oltárnak szarvait köröskörül. És hintsen arra a vérből az ő újjával hétszer; így tegye tisztává, és így szentelje meg azt Izráel fiainak tisztátlanságaitól” (3Móz 16:18-19).

Helyéervalónak tűnik a kérdés: Ha a vér csupán megtisztít, és soha nem szennyez be, miért szükséges megtisztítani a szarvakat az engesztelési napon, amikor vérrel kenték meg az oltár szarvait az év minden napján? Ha az oltár szarvaira naponta hintett vér megtisztított, akkor az oltár szarvainak igen-igen tisztáknak kellett lenniük az engesztelési napon. Ennek azonban pontosan az ellentéte volt az igaz. Be voltak szennyeződve, tisztátlanok

voltak. Vérrel kenték meg őket: a bűnről készült feljegyzés az által, hogy a pap reá helyezte véres mutatóujját. Megtisztításra volt szükségük.

HOGYAN SZEREZ ENGESZTELÉST A VÉR?

3Mózes 17:11-ben a vérre vonatkozóan fontos kijelentésre bukkanhatunk, amit az égőáldozatról szóló fejezetben már röviden tárgyaltunk. „*Mert a testnek élete a vérben van, én pedig az oltárra adtam azt néktek, hogy engeszelésül legyen a ti életetekért, mert a vér a benne levő élet által szerez engeszelést.*” Az *Authorized Version* szerint: „...mert a vér szerez engeszelést a lélekért.”

Mindkét fordítás kiemeli azt a tényt, miszerint „*a testnek élete a vérben van*”, továbbá, hogy „*a vér szerez engeszelést*”. Az *American Revised Version* (miképpen a Károlyi-Biblia is, a ford.) azt nyomatékosítja, hogy „*a vér a benne levő élet által szerez engeszelést*”. Nem önmagában – és önmagától – szerez a vér engeszelést. A vérben levő élettől származik. A személy élete határozza meg a vér értékét, és a vérnek csak annyi értéke van, amennyi az életnek.

Ennek okáért egy bűnös lény vérének nem volt elfedező ereje. Ugyanezen okból viszont Krisztus vérének végtelen elfedező ereje van. Az Ő vére elfedezést szerez, de csakis „a benne levő élet által”. E jelentés a héber szószerkezetben rejlik. Az „által” szó a mondatban – „*a vér a benne levő élet által szerez engeszelést*” – minden az eszközt jelöli meg, ami által az engeszelés szereztetik, ebből fakadóan helyénvaló lenne a „miatt” vagy „okán” szóval fordítanunk.

A megváltás terve a vérrel szerzett engeszelésben gyökerezik. Az ember a bűn miatt elvesztette az élet jogát, amit tehát

ezennel vissza kellett adnia Istennek, Akinek köszönhető az élet. Isten kegyelmes végzésében gondoskodott a menedékről, és a törvényszegő élete helyett egy másik életet fogadott el. Mivel a testnek élete a vérben van, azért a helyettes áldozat vérét is kiantották, és a tényleges vétkező vére helyett annak vérét mutatták be Istennek az oltáron. Mielőtt azonban erre sor kerülhetett volna, a vétkezőnek azonosulnia kellett a helyettes áldozattal, kezét az áldozat fejére kellett helyeznie, és meg kellett vallania, „*hogy mi az, a miben bűnössé lett*” (3Móz 5:5), továbbá, hogy méltó a halálra. A „csere” szellemét tulajdonképpen ez a mozzanat fejezi ki: a helyettes áldozat a vétkező helyébe lép, és meghal helyette; a bűn, a bűnösség szükségképpen a helyettes áldozatra hárul, amelyet alávetnek a büntetésnek. Az áldozat megölése után a vért – az élet jelképét – az oltár szarvaira kenék, amely cselekmény egyrészt a zálogba adott élet, másrészt a törvény igazságos voltának elismerése volt, amely igényt tartott e helyettesre.

A vétekért való áldozatban felhasznált vérre vonatkozóan ezt a feljegyzést olvassuk: „*És vegyen a pap annak véréből az újjával, és tegyen az égőáldozat oltárának szarvaira...*” (3Móz 4:30). E szertartás kapcsán mondja Jeremiás: „*A Júda vétke vas tollal, gyémánt heggyel van felírva; fel van vésve szívök táblájára és oltáraiak szarvaira...*” (Jer 17:1).

Amikor a pap ünnepélyesen megjelölte vérrel az oltár szarvait, a bűn feljegyzésre került. A pap ujjnyomatot, vérnyomatot hagyott az oltár szarvain, és ezen ujjnyomat olyan egyértelmű feljegyzést képezett, mintha gyémántheggyel vésték volna oda. Az ember vétkezett. Megvallotta bűnét. A bűn megörökítetted az ember által hozott áldozat vére által. Elismerte bűnösségét. Elismerte, hogy a halál lenne vétkének igazságos megbüntetése, majd ennek elismeréseképpen saját kezével oltotta ki az áldozat

életét. A helyettesítésről készült feljegyzés most az oltár szarvaira került.

Az a vér, amelyet az oltár szarvaira kentek, egy olyan állat vére volt, amelynek bűnt tulajdonítottak. Az állat azért halt meg, mert a bűnt reá helyezték. Az oltárra felkent vér tehát bűnnel megterhelt vér volt. E vér úgy írta fel a bűnt az oltár szarvaira, mintha vastollal jegyezték volna fel. A vétkező halálát a helyettes áldozatban is feljegyezték ez által. Feljegyzésre került, hogy az az élet, ami a bűn miatt elvétetett, visszaadatott annak, Aki adta azt. Feljegyzésre került a törvénynek való jogos megfizetés. Feljegyzésre került továbbá, hogy valaki megtagadott és Isten kezébe helyezett egy elpazarolt életet – egy emberét, aki belátta és elismerte bűnét.

Nem volt tökéletes, tiszta az az élet, amit a bűnös ily módon Isten kezébe tett. Ez egy bűnös és szennyes élet volt. A vér erre az életre utalt jelképesen, mert az élet a vérben van, és az élet határozza meg a vér értékét. Ha nem lett volna bűnös az az élet, amivel Isten elé járultak, nem lett volna alapja a bűnök megvalásának, sem az élet oltárra helyezésének. A megszegett törvény a bűnös életét kívánja – aminek a bűnnel terhelt vér a jelképe –, és az ember készséggel leteszi azt. A kért élet a *bűnös* élet, nem a tökéletes élet, és e bűnös életet az ember ezennel megtagadja. A bűnmegvallás által már ráhelyezte bűnét az ártatlan állatra, amely az ó helyettese lesz, és ezzel bűnösnek számíttatik. Mint olyannak, meg kell halnia és meg kell fizetnie a bűnért, ekképpen őrizvén meg a törvény méltóságát.

E bűnnel terhelt vért veszi a pap, és keni az oltár szarvaira, ily módon jegyezvén fel a bűnt, miképpen azt is, hogy a megfizetés megtörtént. Így teljesedik be Jeremiás kijelentése, miszerint „*Júda vétke vas tollal, gyémánt begyel van felírva; fel van vésve szívök táblájára és oltáraiak szarvaira*” (Jer 17:1).

AZ ENGESZTELÉS FELTÉTELEI

Az engesztelés tanítása sokan feledkeznek meg a törvény szerepéiről annak dacára is, hogy az egész szentélyszolgálat a Tízparancsolat körül forgott. Vedd el e törvénnyt, és már nincs is szükség engesztelésre, mert ha nincs törvény, nincs bűn sem! E szempontból az engeszteléshez két dolog nélkülözhetetlen:

Először is a törvény jogos kívánalmainak, más szavakkal élve, Isten igazságos voltának elismerése. Ez a bűnös bűnmegvallása, továbbá az elrontott élet megtagadása és visszaadása által valósul meg. E tett kielégíti a törvényt, a büntetés pedig az élet átadása révén kerül megfizetésre. Miközben azonban a törvényért ily módon lerovásra kerül a fizetség, a bűnös jelképesen meghal. Ez a csere első, valóban fontos része.

Másodszor, a bűnösnek jelképesen meg kell szabadulnia a halálból, ami egy olyan „ügylet”, amelynek során a bűnös tiszta, bűntelen életet kap a bűnös és szennyes életért cserébe. E bűntelen életnek nem csupán önmagában kell bűntelennek lennie, hanem nem hordozhat bűnöket, nem rakódhat rá bűn, és nem válhat bűnné. Tiszta, szent életnek kell lennie, amint az áldozati törvény kimondja: „...épet, a melyben ne legyen hiba, a melynek nyakán iga nem volt” (4Móz 19:2). Ilyen élet csak Krisztusban található, és ezen élet tökéletes jelképe az Úrért való bakban található, amely az engesztelési napon úgy halt meg, hogy semmilyen bűnt nem vallottak meg fölötté, s amelynek vére által ment végbe a szentély megtisztítása (3Mózes 16. fejezet).

Krisztus szolgálatának e két fázisát nem szabad összekeverünk. Ezek, bár egymástól elkülönülő szakaszok, az egyetlen tökéletes Megváltóban nyernek kifejezést, Aki – jóllehet bűntelen volt – „*bűnt nem ismert, bűnné lett értünk*”, Aki „*önlelkét*

áldozatul adja”, Aki „életét halálra adta”, „pedig nem cselekedett hamisságot, és álnokság sem találtatott szájában” (2Kor 5:21; Ésa 53:10, 12, 9).

A BŰNALDOZATI SZERTARTÁS

Immár készen állunk annak végiggondolására, mi történt akkor, amikor egy ember elhozta bűnáldozatát a szentsátorba, és a bűnbocsánat élményével távozott. Röviden már szóltunk róla, hozzá kell azonban fűznünk még néhány észrevételt.

Ha valaki a köznépből vétkezett, és tudtára adták a vétkét, a következőt kellett tennie: „...vigyen áldozatul az ő bűnéért, a melyet elkövetett, egy ép nőstény kecskét. És tegye a kezét a bűnért való áldozat fejére, és ölse meg a bűnért való áldozatot az egészen égőáldozat helyén” (3Móz 4:28-29).

A kézrátétel ősi szokás volt Izraelben. Jelképes cselekmény, ami által az illető az általa birtokolt dolgot másra ruházta át. Így Jákób tudatosan helyezte jobb kezét Efraimra, balját pedig Manasséra, amikor megáldotta őket (1Móz 48:14-15). Jézus is ekképpen helyezte kezeit a kisgyermekekre, és megáldotta őket (Márk 10:16). Jézus ugyanígy gyógyított meg embereket (Márk 6:5). Pál visszanyerte látását (ApCsel 9:12); emberek részesültek a Szent Lélekben (ApCsel 19:6); Mózes felavatta Józsuét a szent hivatalra (4Móz 27:18); Istvánt pedig felszenteltek a szolgálatra (ApCsel 6:6). Mindegyik esetben a kézrátétel külső jele által ruháztak át valamit egyik emberről a másikra. Az Újszövetségben az egyház egyik alapvető tanításának tekintjük a kézrátételt (Zsid 6:2), és Isten útbaigazítást adott arra nézve, hogy az adományok átruházását nem szabad elhirtelenkedni (1Tim 5:22).

Ha most az után kérdezősködnénk, hogy mije van a bűnösnek, és mit tud ő odaadni másnak – amikor Isten színe elé járul, és kezét az áldozatra helyezi –, azt találjuk, hogy ő egyetlen dologgall rendelkezik, a *bűnnel*, s reménysége és imádsága az, hogy „bár megszabadulna” tőle. És meg is szabadulhat. Kezét az állat fejére helyezi, és e cselekmény által bűnét az ártatlan bárányra hárítja át, amely ennél fogva hordozza a bűnös bűneit.

Majd ugyanaz a kéz, amelyik áthárította a bűnt a bárányra, meg is öli őt. Ezután kezdődik a pap szolgálata, aki a vért az égőáldozati oltár szarvaira keni. A vér a bűnös átadott életét jelképezi, ami a törvény kíváncsia szerint kioltatott. Az oltár a törvény szerint megtartja a vért, a bűnös életét, az engesztelési napig, amikor is a megváltás teljessé válik. Amint azt korábban már megleítettük, a pap bemártotta az ujját a vérbe, és jelet – egy vérjelet, egy ujjnyomatot – hagyott az oltár szarvain. E jel által a bűn feljegyzésre került, amennyiben az ujjnyomat feljegyzést képez. E jel által lett felírva a bűn, amiképpen az a tény is, hogy azért a bűnért valaki meghalt.

E művelet nyomán az oltár beszennyeződött, különösképpen az oltár szarvai. Ez okáért szükségessé vált, hogy esztendőnként egyszer engesztelést szerezzenek az oltárért egy bűnáldozat vérével. Az engesztelés akkor valósult meg, amikor a pap vette az Úrért való bak tiszta vérét – amelyre nem hárítottak bűnt –, és megkente vele az oltár szarvait köröskörül. „Azután menjen ki az oltárhoz, a mely az Úr előtt van, és végezzen engesztelést azért is; vegyen ugyanis a tuloknak véréből és a baknak véréből, és kenje meg az oltárnak szarvait köröskörül. És hintsen arra a vérből az ő újjával hétszer; így tegye tisztává, és így szentelje meg azt Izráel fiainak tisztátlanságaitól” (3Móz 16:18-19). Mivelhogy az esztendő során az oltár szarvai beszennyeződtek a reájuk kent bűn-terhelte vértől, azért most az engesztelési napon használt tiszta vérrel tisztították meg.

Érdekes megemlíteni, hogy az engesztelési napon az engesz- telő vérrel csak azokat a tárgyakat kenték meg, amelyek előzőleg beszennyeződtek. Nem kenték meg vérrel a mosdómedencét, a gyertyatartót vagy a szent kenyerek asztalát, mivel előzőleg nem helyeztek reá vért. Ellenben vért kentek a kegyelem királyi székkére, amelyet a tulok vérével hintettek meg. A tömjénáldozati oltárt és az égőáldozati oltárt szintúgy meghintették, és vérrel kenték meg az oltárok szarvait is (2Móz 30:10; 3Móz 16:18-19), mivel az oltárok is beszennyeződtek előzőleg a naponkénti szolgálat során. Nincs egyértelmű feljegyzésünk arról, hogy vajon meghintették-e vérrel a függönyt, akár a naponkénti szolgálatok idején, akár az engesztelési napon. A Biblia kijelentése szerint a vért a függöny „felé” hintették, ami valószínűleg a helyes olvasat (3Móz 4:6, 17). Mindazáltal a függönyt esztendőnként egyszer leszerelték, és újat fügesztettek fel.

Úgy véljük tehát, hogy a vér beszennyez és megtisztít egyszersmind. Hogy éppen melyiket a kettő közül, az a felhasznált vér fajtájától függ. Az élet adja a vér értékét, a vér pedig az életet, mivel „*a testnek élete a vérben van*” (3Móz 17:11). Ha bűnös az az élet, a vér beszennyez, ha bűntelen, megtisztít. Ezzel áll összhangban az a tény, hogy miközben a naponkénti szolgálatok során bűnt vallottak meg az áldozat felett, nincs feljegyzés arról, hogy bűnt vallottak volna meg az Úrért való bak felett az esztendőnkénti szolgálat során. Az első esetben az áldozat a bűn hordozója lett, bűnné lett, és – amiképpen a bűnösnek – meg kellett halnia. A második esetben Krisztus bűntelenként halt meg – ártatlan, bűntelen, szent áldozat gyanánt adatott érettünk. Ha nem különböztetjük meg a megváltás művének e két fazisát, amit egyébként az előképek világosan bemutatnak, lehetetlen lesz valódi értékén látnunk Krisztus engesztelő művét. Helyettesünként Krisztus magára vette bűneinket, és meghalt

a bűnös helyett a bűn miatt. Ha bűnös lett volna, önmagáért kellett volna meghalnia – mindez a legteljesebb tisztelettel mond-juk –, és ily módon lerónia a büntetést. Bűntelenként azonban nem állt a halál törvénye alatt, hanem önként halt meg érettünk; „nem kénytelen-kelletlen” váltott meg bennünket a halálból és a sírból, és helyezett a mennyekbe a Krisztus Jézusban.

BŰNÉRT VALÓ ÁLDOZATOK

Mózes harmadik könyve 5. fejezetében az első tizenhárom vers tárgyalja a különböző törvényszegéseket, amiket egyaránt nevez véteknek és bűnnek. A magyarázók nincsenek egy véleményen a helyes elnevezés tekintetében, hiszen némelyek vétek-, mások bűnaldozatnak nevezik. Mivelhogy ezen áldozatok mindenkor jellegzetességét magukon viselik, valamint a nevezett bibliai szakasz mindenkor elnevezés alatt szól róluk, nevezhetjük ezeket bűnért való áldozatoknak vagy bűnaldozatoknak (*sin-trespass offerings*).

A bűn rendszerint tudatosan elkövetett vétek, kihágás. Lehet, hogy akaratlanul követték el, de az ilyen esetre nézve is az volt a törvény álláspontja, hogy az ember jobban is figyelhetett volna, tehát felelős a tudatlanságáért. A bűnaldozatnak fordított héber szót – az *asham* – úgy is fordíthatnánk, hogy „bűnösségi vagy tartozási áldozat”. Nagyobb fokú bűnösséget jelent a vétekál-dozatnál, habár maga a vétek talán nem nagyobb.

Amint tehát elmondtuk, egyes vétkek a bűn jellegzetességeit viselik magukon. Példának okáért, valaki egy bizonyos fokig lehet tudatlan az általa cselekedett dolog helytelensége felől, mégsem teljesen tudatlan a dologban. Nem biztos abban, hogy jól cselekszik, mégis tovább teszi azt. Ezek azok a törvényszegések, amiket Mózes harmadik könyve 5. fejezetének első része

említ: az információ eltitkolása (1. vers), egy tisztátalan dolog megérintése (2., 3. vers) és az elhamarkodott eskütétel (4. vers). Ezen esetekben a bűnösnek hoznia kellett „*egy nőstény bárányt vagy kecskét a nyájából, bűnért való áldozatul*” (6. vers). Érdemes felfigyelnünk arra, hogy a hetedik vers bűnáldozatnak, a kilencedik vers vétekáldozatnak nevezi. Ezeket tehát egyfajta köztes áldozatoknak tekinthetjük.

Az az ember, aki a fentebb elSORolt dolgok bármelyikében is vétkezett, egy nősténybárányt vagy egy kecskefiat kellett, hogy elhozzon vétekért való áldozatul (6. vers). Ha nem volt lehetisége a bárányra, hozhatott egy gerlét vagy egy galambfiat is. Nincs útbaigazítás arra nézve, hogyan kellett az állatok vérével elvégezni a szolgálatot. Külön utasítás hiányában úgy vélhetjük, hogy ugyanazon módon kellett eljárni ezekkel, mint az említett vétekért való áldozatokkal. A madarak esetében a vért az oltár oldalára kellett hinteni.

VÉR NÉLKÜLI BŰNÁLDOZAT

Ha a vétkezőnek nem állt módjában galambfiat vagy egy gerlét hoznia, hozhatott bűnáldozatul egy tized efa finomlisztet is. Ugyanakkor okkal nem volt szabad erre olajat vagy tömjént helyeznie, mert: „*Bűnért való áldozat az.*” Mindezen dolgok bemutatása közben a pap vett egy maroknyi lisztet, és elégette emlékeztetőül az oltáron. A maradék ugyanúgy a papé lett, amint az az ételáldozatok esetében is történt (11-13. vers).

Figyelemre méltó tényivel kerülünk itt szembe. A vétekáldozatnak általában véráldozatnak kellett lennie, ami annyit jelent, hogy ki kellett oltani egy állat életét, a vért pedig az oltár szarvaira kellett kenni. Itt azonban az egy tized efa liszt is elfoga-

dást talált a vér helyett. Határozott kijelentést olvashatunk arról, hogy a papnak vennie kellett egy maréknyit ebből a lisztből, és el kellett égetnie az oltáron. „Így szerezzen néki engesztelést a pap az ő bűnéért, a melyet elkövetett valamivel ama bűnök közül, és megbocsáttatik néki” (13. vers). Hogy pedig senki ne gondolja azt, hogy ez egy közönséges ételáldozat, kétszer is megerősítést nyer: „Bűnért való áldozat az” (11., 12. vers). Egyértelműnek tűnik tehát, hogy ezen esetben legalábbis egy olyan bűnáldozat nyert elfogadást, ami nem tartalmazott vért, és mégis engesztelest szerzett a bűnért.

Mindez a Zsidókhoz írt levél 9. fejezete 22. versében található kijelentésre irányítja a figyelmet: „*És csaknem minden vérrel tisztítattak meg a törvény szerint, és vérontás nélkül nincsen bűnbocsánat*”. Habár általában véve igaz, hogy a jelképes szolgálatban a vér kiontása nélkül nem lehetett megbocsátani a bűnt, nem felejthetjük el az előbb említett kivételt. Az *American Revised Version* szerint: „A törvénytel egybehangzóan majdnem azt mondhatnám, minden vérrel tisztítattak meg, és vérontás nélkül nincs bűnbocsánat.” A „majdnem” határozószó valószínűleg mindenki mellékmondatra vonatkozik, ennél fogva a kijelentésnek ez lehet az olvasata: „Majdnem azt mondhatom, hogy minden vérrel tisztítattak meg”, illetve „majdnem azt mondhatom, hogy vérontás nélkül nincs bűnbocsánat”. Vagyis nagyon is érvényes az a szabály, hogy a vér kiontása nélkül nincs bűnök bocsánata, az árnyék-szolgálatban azonban van egy kivétel, amit itt is említettünk.

Hasonló helyzet elé állít bennünket a vörös tehénre való utalás. Ez esetben a vérnek semmilyen közvetlen felhasználására nem került sor a megtisztítás menetében, hanem csak a víznek és a hamunak volt szerepe. Mindazonáltal ez is bűntől való megtisztulás volt: vétekáldozat (4Móz 19:9).

Nem amellett erősködünk, hogy a bűnök bármikor bocsánatot nyernek vagy nyerhetnek a golgotai áldozat nélkül. Krisztus halála nélkülözhetetlen az üdvösségeink szempontjából. Ugyanakkor jelentőségteljes, hogy a fentebb felsorolt előképekben az engesztelés és a bűnök bocsánata időnként megvalósult a vér közvetlen alkalmazása nélkül is.

Amikor azt kutatjuk, hogyan vonatkozik minden a keresztény korszakra, miért ne vélhetnénk úgy, hogy ezt olyan emberekre érthetjük, akiknek nincs közvetlen vagy nyilvánvaló ismeretük az Üdvözítőről, és mégis a rendelkezésükre álló világosság szerint élnek, és amennyire belátásuk van rá, Isten akaratát cselekszik? Nem jelentheti a jelkép azokat a pogányokat, akik soha nem hallották Jézus nevét, ugyanakkor kisebb-nagyobb mértékben ők is részesülnek az Ő Lelkéből? Úgy véljük, akadnak olyanok, akik soha nem hallották a Mester áldott nevét, akik semmit sem tudnak a Golgotáról, a kereszten érettük elvégzett megváltói műről, akik mégis bizonyoságát adják Krisztus Lelke bennük lakozásának, és így üdvösséget nyernek a Mennyek országában. Hisszük, hogy az előkép rájuk vonatkozik.

HÁROM ESET

A Mózes harmadik könyve 5. fejezete 1. versében említett eset az, amikor valaki a tudomására jutott dolgokat eskü alatt elhallgatja. „*Ha azzal vétkezik valaki, hogy hallotta a káromló beszédet, és bizonyág lehetne, hogy látta, vagy tudja: ha meg nem jelenti azt, de hordozza az ő vétségének terhét.*” A „káromló beszéd” helyén az American Revised Version-ben „eskütétel” (*adjuration*) szerepel, amely a zsidó bíróságon megkívánt eskütételre tesz utalást. Krisztus kihallgatásakor „felelven a főpap, monda néki: Az elő

Istenre kényszerítelek téged, hogy mondd meg nékiünk, ha te vagy-é a Krisztus, az Istennek Fiá?” (Mát 26:63). Ilyen körülmények között Krisztus nem maradhatott csendben, hanem így válaszolt: „...Te mondád...” (64. vers) Kényszerítve érezte magát a válaszadásra, amikor eskütételre szólították fel, noha előzőleg „hallgatott”.

Valakinek – példának okáért – tudomására jut egy gyilkosság. Az illetőt a bíróságon felszólítják, tegyen vallomást, mit tud a dologról, ő azonban megtagadja a vallomástételt. Ez mulasztási vétek, és Isten ítélete alá esik. Az ilyen ember „*hordozza az ő vétségének terhét*” (3Móz 5:1).

A második esetben valaki hozzájárult valamihez, ami tisztávalan, mégírt „*akármely tisztálatlan dolgot*” (3Móz 5:2, 3). Az ember ezzel akaratlanul is tisztálanná lett. Mindez rejte megadhatott előtte, következésképpen elhanyagolta a megtisztálási szertartást. Ám amennyiben „*aztán megtudta, vétkessé vált*” (3. vers, új prot. ford.) emiatt.

Ez egészségügyi rendelkezés volt. Az itt szereplő „tisztátlanság” szó többet jelent a pusztai szertartási tisztálanságnál. Sok undorító betegség létezett mind az emberek, mind az állatok között, amik nagymértékben terjedhettek. A gondatlanság nyomán könnyen kialakulhatott egy járvány. A mózesi törvény ezért úgy rendelkezett, hogy aki ilyennek tette ki magát, az ilyen esetekre vonatkozó irányelveket tiszteletben kell tartania, és egy meghatározott időre kerülnie kell az érintkeést másokkal; fürrödjék meg, mossa meg a ruháit, és tegyen egyéb óvintézkedéseket is. Ha mindezt elmulasztotta – akár „vétlen” tudatlanságból, akár szándékos törvényszegés nyomán –, ha „*aztán megtudta, vétkessé vált*”.

A harmadik eset azé az emberé, aki „*hirtelenkedve tesz esküt az ő ajkaival rosszra vagy jóra, vagy akármí az, a mire hirtelenkedve*

esküszik az ember" (4. vers). Az „elhamarkodott eskü” kifejezést úgy is fordíthatnánk, hogy „locsog-fecseg”, vagyis „haszontalan, üres szavakat” szól, könnyelmű és szentségtelen beszédekre merül, mindezet esküvel tetézve. Az ehhez hasonlókat tiltják e végzések.

Időnként felvetődik, hogy Isten az ősi időkben nem kívánta meg a bűnvallást és a jóvátételt a megbocsátás fejében, minden össze arra kérte a vétkezőt, hozza el a megkívánt áldozatot. A bűnaldozati szertartás helyesbítheti előbbi benyomásainkat. A bűn megvallása határozott követelmény volt. „...Ha akár férfi, akár asszony, akármi emberi bűnt követ el, a mely által hűtelenné válik az Úrhoz; az a lélek vétkessé lesz. Vallja meg azért az ő bűnét, a melyet elkövetett” (4Móz 5:6-7).

Mindazáltal nem volt elegendő az általános bűnvallás. „Akkor, mivelhogy vétkezett ezek közül valamelyikben, vallja meg, hogy mi az, a miben bűnössé lett” (3Móz 5:5). E kijelentés egyértelmű és határozott. Nem egyszerűen bűnvallást kell tennie, hanem a bűnösnek meg kell vallania, hogy „mi az, amiben bűnössé lett”. Az a bizonyos „amiben” szó számít. Csak az nyerhet engesztelest, aki ekképpen tesz bűnvallást.

A VÉR SZEREZ ENGESZTELÉST

Az e fejezetben említett áldozatok esetében a vér szerzett engesztelest, nem pedig a test. A test a bűnáthárítás eszközéül szolgált, amikor a pap evett a húsból. Továbbá a kövérjét minden esetben elfüstölötték az oltáron kedves illatul. Azonban a vér vitte végbe az engesztelest, mégpedig „a benne levő élet miatt”. Krisztus vérrel jelképezett élete a mi üdvösségeink. Mert ha „megbékélünk Istennel az ő Fiának halála által, sokkal

inkább megtartatunk az ő élete által minekutána megbékélünk vele” (Róm 5:10). Az élet, ami által üdvösségre juthatunk, az Ő példaképül szolgáló földi élete. Amiképpen a feltámadás által, beleérte az Atya jobbján való ülést, ahol „*mindenha él, hogy esedezzék érettök*” (Zsid 7:25), úgy ezen „*enyéshetetlen életnek ereje szerint*” (16. vers) tisztítja meg „*a ti lelkismereteket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljatok az élő Istennek*” (Zsid 9:14).

A VÖRÖS TEHÉN

A vörös tehén szertartása külön figyelmet érdemel. Ez számos tekintetben különbözött a szokásos bűnáldozatoktól, jóllehet ugyanazt a célt szolgálta. Mózes negyedik könyvében így olvasunk: „...*bűntől való megtisztítás ez*” (19:9, szó szerinti fordítás). Az itt használatos *chattach* ugyanaz, mint amit máshol a bűnért való áldozat gyanánt használ az ige, amint azt e fejezet során már jeleztük. Az *American Revised Version* olvasatában: „*bűnért való áldozat ez*” (A Károlyi-fordítás is így hozza. A ford. megj.). Így tehát a vörös tehenet joggal helyezzük az Isten által elrendelt bűnáldozatok sorába.

Az áldozati törvény elrendelte Izraelnek, hogy hozzon egy ép és hiba nélküli veres tehenet, és adja át Eleázárnak, a papnak (2–3. vers). A papnak a táboron kívülre kellett vinnie, ahol valakinek meg kellett ölnie az ő jelenlétében. Azután vennie kellett a vérből az ujjával, és a gyülekezet sátora felé kellett hintenie hétszer (4. vers). Miután ezt elvégezte, egy embernek el kellett égetnie e tehenet Eleázár előtt: „*annak bőrét, húsát, és vérét a ganéjával együtt égessék meg*” (5. vers). A tehén elégetése közben a papnak „*czédrusfát, izsópot és karmazsint*” kellett előkészítenie, és „*a tehénnek égő részei közé*” kellett vetnie (6. vers).

A papnak ezután meg kellett mosni a ruháit, le kellett mosnia a testét, vissza kellett mennie a táborba, ahol is estéig tisztálannak tekintették (7. vers). Eközben valamely tiszta embernek össze kellett gyűjtenie a tehén hamvait, és a táboron kívül egy tiszta helyre kellett tennie. Elválasztó víz lett belőle a bűntől való megtisztításra (9. vers).

Az ily módon megőrzött hamut különböző tisztálanságok esetén használták, úgymint a halott test megérintésekor. Ilyen esetben a következőt kellett tenni: „*Vegyenek a tisztálánért az elégetett vétekáldozat hamvából egy edénybe, és öntsenek rá forrásvizet. Azután vegyen egy tiszta ember izsópot, mártsa a vízbe és hintsen a sátorra, az összes edényre és azokra, akik ott vannak, majd arra is, aki csontot vagy megölt embert, halottat vagy sírt érintett. Hintse meg a tiszta a tisztálant a harmadik és a hetedik napon, és miután megtisztította őt vétkétől a hetedik napon, az mossa ki a ruháját, mosakodjék meg vízben, és este már tiszta lesz*” (17–19. vers, új prot. ford.).

Meg kell jegyeznünk, hogy habár e szertartás is „bűntől való megtisztítás volt”, itt vért egyáltalán nem használtak az ember tisztálanságából való megtisztítása gyanánt. Egyetlen esetben említi az ige a vér alkalmazását, tudnillik a tehén megölésekor, amikor a pap vette a vért, és hintett belőle hétszer a gyülekezet sátorra felé (4. vers). Ugyanakkor az egyén érdekében nem került sor vérrel való meghintésre.

Az is figyelemre méltó, hogy a tehenet nem a szentsátor udvarának területén kellett leölni, amiképpen egyéb áldozatok esetében tették. A vért nem vitték be a szentélybe, a vért nem hintették a függöny felé, nem kenték meg vele sem a tömjénáldozati oltár, sem az égőáldozati oltár szarvait, sem az égőáldozati oltár aljára nem öntötték. A vér sem a szentélyel, sem az égőáldozati oltárral nem érintkezett közvetlenül.

A vörös tehén szertartásánál nem volt kívánlom, hogy pap végezze el, elég volt, ha az illető tiszta. Ez az áldozati forma ráadásul nem csupán Izrael gyermekéinek, hanem az idegeneknek is gondoskodott a megtisztulásról. „...és legyen ez Izráel fiainak és a köztök tartózkodó jövevénynek örök rendelésül” (10. vers).

A vörös tehén alkalmi szertartása mély jelentőséggel bírt Istent Igéjének tiszteletteljes tanulmányozója számára. A bűntől való megtisztítás itt a víz felhasználása által ment végbe, amely vízbe a megölt tehén hamvából is szórtak. A tehén hamvának szolgálata a táboron kívül, Jehova tiszteletének megszokott helyétől távolabb ment végbe, és nem állt közvetlen kapcsolatban a szentélyszolgálat rendes körforgásával.

E szertartásra utal a Zsidókhöz írott levél írója – amikor ezt mondja: „*Mert ha a bakoknak és bikáknak a vére, meg a tehén hamva, a tisztátlanokra hintetvén, megszentel a testnek tisztságára: Mennyivel inkább Krisztusnak a vére, a ki örökké való Lélek által önmagát áldozta fel ártatlanul Istennek: megtisztítja a ti lelkismereteket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljatok az elő Istennek*” (Zsid 9:13-14) – és Dávid imádsága is: „*Tisztíts meg engem izsóppal, és tiszta leszek; moss meg engemet, és fehérebb leszek a hónál*” (Zsolt 51:9).

SZENT VÍZ, KESERŰ VÍZ

Valamelyest hasonlít a víz megtisztulás céljából való használata ama szertartáshoz, amit Mózes negyedik könyve 5. fejezete említ. Egyes bűnöknél ez volt az elvégzendő cselekmény: „*Vegeyen a pap egy cserépedénybe szent vizet, azután vegyen a pap a hajlék földjén levő poróból, és tegye a vízbe*” (17. vers, új prot. ford.). Az ily módon elkészített vizet a 18., a 19. és a 23. vers

„keserű víz”-nek nevezi. Noha nincs szükség arra, hogy részletekbe menően elemezzük az e fejezetben említett szertartást, a 23. versre mégis felhívjuk a figyelmet. A pap bizonyos átkokat kellett, hogy beírjon egy könyvbe, majd, úgymond, „*törölje le a keserű vizzel*”.

Míg a vért a bűntől való megtisztulás eszközöként tartotta számon az Ószövetség, a víz bizonyos esetekben hasonló célt szolgált. A szentsátor bejáratánál elhelyezett mosdómedence, a vörös tehén szertartásában használt víz, a bűnök eltörlésére használt keserű víz – amint azt Mózes negyedik könyve 5. fejezetének feljegyzése alapján láthatjuk –, a víz megtisztulási szertartás céljaira való felhasználásáról tanúskodik. Krisztus felől íratott meg: „*Ez az, a ki víz és vér által jő vala, Jézus a Krisztus; nemcsak a vízzel, hanem a vízzel és a vérrel...*” (1Ján 5:6). A keresztre feszítésnél „*egy a vitézek közül dárdával döfő meg az ő oldalát, és azonnal vér és víz jöve ki abból. És a ki látta, bizonyságot tett, és igaz az ő tanúbizonyssága; és az tudja, hogy ő igazat mond, hogy ti is hagyjetek*” (Ján 19:34-35). A keresztvíz és az alázatos-ságra intő értékes rendelkezés ma is „*megtart most képmás gyanánt, mint keresztség, a mi nem a test szennyének lemosása, hanem jó lelkiismeret keresése Isten iránt...*” (1Pét 3:21).

Sajnálattal zárjuk le ezt a bűnáldozatokat tárgyaló fejezetet, hiszen oly sok egyéb mozzanat van, amit hasznunkra tekinthetnénk át, ám ezek nem képezik a jelen tanulmány tárgyát. E rövid tanulmány lezárásaképpen hálákat mondunk Istennek az Ő kimondhatatlan Ajándékáért.

Tizenkettedik fejezet

A BŰNÉRT VALÓ ÁLDOZATOK

Mózes harmadik könyve 5. fejezete utolsó hat, valamint a 6. fejezet első hét versében lejegyzett bűnért való áldozatokról folytatott tanulmány feltárja, hogy a bűnért való áldozatok bizonyos tekintetben lényegesen különböznek a vétekért való áldozatoktól. Miközben magukban foglalják a tudatlanságból elkövetett bűnöket is – amint azt az 5. fejezetben látjuk –, vannak közöttük szándékos bűnök is – ez a 6. fejezet bizonyúsága. Olyan bűnök ezek, amik jóvátételt igényelnek, ami minden egyes esetben megkívántatott.

A vétekért való áldozat mértéke a törvényszegő állásához és anyagi lehetőségeihez volt szabva, amelynek nagysága így a tuloktól a gerléig, illetve a galambig – sőt az egy maroknyi lisztig – terjedt. A bűnért való áldozatban – az Igében leírtak szerint – nem voltak fokozatok. Egy kos volt az ár, továbbá az elvett dolog jóvátétele, megtoldva azt a szóban forgó tulajdon értékének egyötödével.

A vétekért, illetve a bűnért való áldozatok bemutatása közötti további különbség a vér szolgálatában volt. A vétekért való áldozatokban (*sin offerings*) a vért az oltár szarvaira kenték, a bűnért való áldozatokban (*trespass offerings*) köröskörül meghintették vele az oltárt (3Móz 4:7, 18, 25, 30; 7:1, 2).

A bűnáldozat húsát a papok ették meg, amiképpen a vétekáldozatokét is, ha azt valamely közemberért mutatták be (3Móz 6:26, 29; 7:6).

ISTEN ELLENI VÉTKEK

Az elsőként megemlített bűnök „az Úrnak szentelt dolgokra” (3Móz 5:15) vonatkozó bűnök. Ez bármi olyanra utalhatott, ami az Úr szolgálatára tartozott, ideértve az Úrnak szentelt dolgokat, a zsengét, a tizedet stb. Ha gondatlanság, hűtlenség vagy figyelmetlenség folytán valami kár érte Isten ügyét, még ha tudatlanságból esett is a dolog, a bűnösnek el kellett hoznia „az ő vétkéért való áldozatot az Úrnak, egy ép kost a nyájból, a mint te becsülöd, ezüst siklusokban, a szent siklus szerint, vétekért való áldozatul. És a mit vétkesen elvett a szent dologból, azt fizesse meg, és tegye hozzá az ötödrészét, és adja azt a papnak. Így szerez néki engesztelést a pap a vétekért való áldozat kosával, és megbocsáttatik néki” (15–16. vers).

Az pedig, hogy az itt leírt törvényszegések súlyosabbaknak számítottak, mint a fejezet első felében említettek, nyilvánvaló lehet az alábbi kijelentés alapján: „...ha nem tudta is: vétkessé lesz, és hordozza az ő vétségének terhét” (17. vers). Egyéb bűnök felől ez olvasható: „...ha nem is vette észre, de aztán megtudta, vétkessé vált az ilyen miatt” (4. vers, új prot. ford.). A különbség ezek szerint az, hogy míg az egyik esetben az ember nem tekinthető bűnösnek addig, amíg rá nem jön, hogy vétkezett, addig a másik esetben – akár tudja, akár nem, hogy vétkezett – mindenkorban vétkes. Ha bármely törvényszegésben – jóllehet tudatlanságból – vétkes, ez azért lehetséges, mert a körülmenyek arra utálnak, hogy tudnia kellett volna. Amikor „az Úrnak szentelt dolgokat” tesszük megfontolás tárgyává, Isten azt akarja, hogy az ember tudjon.

Egyesek azt a következtetést vonták le, hogy a tizedet vissza lehet tartani, ha utólag visszafizetjük, megtoldva azt az egyötödével. Ezt azonban a fentiek nem támasztják alá. Isten

az ilyen esetben csak a tudatlanságból elkövetett mulasztásokat orvosolja. Nincs ilyen rendelkezés a szándékos törvényszegésre nézve.

AZ EMBEREKKEL SZEMBENI BŰNÖK

A felebarátainkkal szemben elkövetett bűnök ugyanúgy jóvátételt igényelnek, ahogy az Istenkel szemben elkövetett bűnök, mivel minden emberrel szemben elkövetett bűnt Istenkel szemben elkövetett bűnnék is tekintettek egyszersmind. „*Mikor vétkezik valaki, és hűtlenséget követ el az Úr ellen, tudniillik eltagadja felebarátjának reábízott vagy kezébe adott holmját, vagy megrabolja vagy zsarolja felebarátját; vagy ha elveszett holmit talált, és eltagadja, vagy valami miatt hamisan esküszik, akármi is az, a mit az ember úgy cselekszik, hogy vétkezik vele: mivelhogy azért bűnössé lett és vétkezett, térítse vissza az elrablottat, a mit rabolt, vagy a zsaroltat, a mit zsarolt, vagy a reá bízottat, a mi reá bízatott, vagy az elveszettet, a mit megtalált; vagy akármi legyen, a mire hamisan esküdött, fizesse meg azt teljes értéke szerint, és hozzátoldva az ötödrészét, adja azt annak, a kié volt, bűnbevallásának napján*” (3Móz 6:2-5).

Az itt leírt törvényszegések az ember felebarátjához fűződő viszonyát érintik, mégpedig a tulajdon tekintetében. Valaki valamit rábízott egy emberre, aki tagadja, hogy odaadták neki; megtörí az egyezséget; elveszi erővel, ami nem az övé; talál valamit, mégis letagadja. Olyan dolgok ezek, amiket vélhetszleg a tények ismeretében követnek el, vagyis nem hozható fel mentsegül az illető tudatlansága, ezért bűnös.

Mózes negyedik könyve 5. fejezete is szolgál a bűnért való áldozat kapcsán néhány adalékkal. A törvény e helyen is elismeri,

hogy az emberrel szembeni bűn az Úrral szembeni bűn is egyben, és nem csupán meg kell vallani ezeket, hanem jóvátételt is kell fizetni, megtoldva azt az ötödrészével (6–7. vers). Majd a következő érdekes rendelkezést fűzi hozzá: „*Ha pedig nincs az embernek atyjafia, a kinek megfizetné a kárt: a megtérített kár az Úré legyen a pap számára, az engesztelésre való koson kivül, a mellyel engesztelés tétetik érte*” (8. vers).

A bűnért való áldozat ekképpen különbözik a vétekért való áldozattól, ami csak a tudatlanságból elkövetett bűnökről vesz tudomást. A bűnért való áldozat kizárolag a tények ismeretében elkövetett bűnök felől rendelkezik, amelyekre nézve nem lehet tudatlanságra hivatkozni. Ez a tekintetben okozott egy kevés nehézséget a Biblia hallgatói számára, hogy minden olyan tanítás veszélyt hordoz magában, ami a szándékos bűnért való engesztelés eszközöként tekint az áldozatra. Amennyiben az ember tudatlanul vétkezik, tudatlansága a megbocsátás alapjául szolgálhat, de hogy előzetesen rendelkezzenek egy előre megfontolt bűnről, és megbecsüljék annak árát, ez immorálisnak tűnik. Egy időben a Római Katolikus Egyház is eltűrte ezt, ami mindenféle visszaélésekhez vezetett, majd pedig ez volt a reformáció közvetlen kiváltó oka. Vessünk közelebbről is pillantást a bibliai áldozatra, mielőtt levonnánk a végső következtetéseket.

A BŰNÉRT VALÓ ÁLDOZATOK

„*Mikor vétkezik valaki, és hűtlenséget követ el az Úr ellen, tudniillik eltagadja felebarátjának...*” (3Móz 6:2). A hazug beszéd itt az Úrral, de egyszersmind a felebaráttal szembeni véteknek tekintetik. Ez okáért a törvényszegőnek mindenkitő felé jóvátételről kell gondoskodnia: meg kell vallania a bűnét, és hoznia

kell egy áldozatot Istennek, az embert pedig kárpótlásban kell részesítenie.

Felfoghatatlannak tűnik, miképpen hazudhat valaki a felebártjának a „rábított dolgok” tekintetében, s teheti mindezt tudatlanul. A szomszéd útra kel, és valamit az emberre bíz, hogy őrizze azt meg, amíg visszatér. Noha lehetséges, hogy az ember elfelejtkezik az egyezségről, mégis túl valószínűtlennek tűnik, hogy így van. De még ha el is felejtí, valószínűleg emlékezni fog, amikor a szomszéd emlékezteti rá. Ez esetben azonban enyhítő körülmények sincsenek. Az illető – ha letagadja – egyszerűen hazudik, szó sem lehet itt a tudatlanság kifogásáról. Elkerülhetetlen a következtetés: az illető szándékos bűnben találtatik vétkesnek.

Hasonló a helyzet a másik esetben is, amikor a közös alkú, azaz egyezség dolgában hazudik valaki. Két ember egyezséget köt egymással, és az egyik fél megpróbálja eltagadni a dolgot. Elképzelhető, hogy emlékezetavar lépett fel nála, de a bizonyíték ez ellen szól. Az illető bűnös.

Még ha az előbbi két esetben lehetett is valami halvány kétezőünk az ember vétkessége felől, a harmadikban még annyi sem lehet, amelyben a dolgot „erővel elveszi”. Az igazság csűrése-csavarása lenne, ha ez esetben is tudatlanságról beszélnénk, noha ezt is megkíséreltek egyesek, azt állítván, hogy az illető azt gondolta, hogy az övé az a dolog, ezért szerezte vissza erővel. Habár megengedjük, hogy az ilyesmi is megeshet, de a valószínűsége oly kicsi, hogy Isten bizonyára nem idézné egyébként az áldozati cselekmény alapjául szolgáló eset gyanánt.

„...vagy zsarolja felebarátját; vagy ha elveszett holmit talált, és eltagadja, vagy valami miatt hamisan esküszik, ...” (2, 3. vers). Ezen esetek példa gyanánt állításával Isten nem azt szándékozik bemutatni, hogy az ember tudatlanságban leledzik, hanem

inkább azt, hogy az illető szándékosan, illetve meggondolatlanul vétkezett, és vétkes.

Mivel ezen esetek jóvátételt kívánnak, ezért – mielőtt véglegesen és jogoszerűen intézkednek felőle –, Isten megállapítja a tényállást, és előírja a törvény áthágásáért kijáró büntetést:

Első helyen meg kell vallani a bűnt: „...Ha akár férfi, akár asszony, akármi emberi bűnt követ el, a mely által hűtelenné válik az Úrhol; az a lélek vétkessé lesz. Vallja meg azért az ő bűnét, a melyet elkövetett...” (4Móz 5:6-7). Második helyen a jóvátételre kell sort keríteni: „...és fizesse meg a kárt, a mit okozott, teljes értékében, azután toldja ahoz annak ötödrészét, és adja annak, a kinek kárt tett” (7. vers). Harmadjára következik az Istennek elhozott áldozat: „Az ő bűnéért pedig vigyen az Úrnak a nyából egy ép kost a paphoz, a te becslésed szerint, bűnért való áldozatul” (3Móz 6:6). Utoljára a megbocsátás: „Így szerezzen néki engesztelést a pap az Úr előtt, és megbocsáttatik néki minden, a mit cselekedett, és a miben vétkezett” (7. vers).

Némelyek úgy vélekednek, hogy a 6. versben található kifejezés – „a te becslésed szerint” – egy, a pap által kiszabható mellékbüntetésre utal, amennyiben a körülmények ezt indokolják. Mások azt tartják, hogy ez a kos értékére tesz utalást. Akár így, akár úgy, ezek szerint a papnak volt valami igazságsgszolgáltatási joga, amit az embernek tiszteletben kellett tartani.

A bűnért való áldozat különböző szempontjainak vizsgálatakor semmi vitathatóra vagy immorálisra nem bukkanunk, sőt mi több, ezek inkább egy irgalmas és könyörületes Istant igazolnak, Aki megbocsátja, de „nem hagyja a bűnt büntetlenül” (2Móz 34:7, értelmező fordítás szerint).

Nem találunk semmi olyat, ami a bűnre bátorítana, vagy ami a legcsekélyebb mértékben is azt a benyomást kelthetné, hogy a bűnt pénzen meg lehetne váltani, s az ember Istant valami-

lyen adománnyal lekenyerezheti. Amit Róma Tetzel napjaiban művelt, Isten kegyelmes rendelkezéseinek megrontása volt, és mindenestől eltér Isten megváltási tervétől.

A MÁRA SZÓLÓ TANULSÁG

Ha az ősi időkben Isten csak a tudatlanságból elkövetett bűnöket bocsátotta volna meg, az üdvösségre nemigen lett volna reménysége senkinek sem. És ez ma sincs másképp. Ha Isten csak azt bocsátja meg, amit akaratlanul követünk el, semmi reményünk nincs. Isten bizonyára megbocsátja a mi tudatos bűneinket is, ha megtérünk belőlük. Vajon nem ebben áll az örömhír? Izrael Antiókhiában egybegyűlt fiainak Pál ezt mondta: „*Azért legyen néktek tudtotokra, atyámfiai, férfiak, hogy ez által hirdetetik néktek a bűnöknek bocsánata: és mindenekből, a mikből a Mózes törvénye által meg nem igazítathattatok, ez által mindenki, a ki hisz, megigazul*” (ApCsel 13:38-39).

Akkor is ez volt a jó hír, ma is ez. Megváltóra van szükségünk, Aki nem csupán megbocsátja a mi bűneinket, hanem megtisztít „minket minden hamisságtól” (1Ján 1:9).

Nem szabad elfelejtenünk, hogy amit bűnnék (*trespass*) nevez a törvény, az a legsúlyosabb kihágás. Ha egy ember éjnek idején megbotlik egy drótban, amit nem látott vagy nem láthatott meg, sem ember, sem Isten nem fogja őt vétkesnek tekinteni. Ám ha másnap fényes nappal felkeresi ugyanazt a helyet, és a drónon egy figyelmeztető feliratot olvas: „Tilos az átjárás!”, és szándékosan átlép fölötté, nem hivatkozhat tudatlanságra, enyhítő körülmény gyanánt. Vétkezett, és ennek viselnie kell a következményeit.

Így van ez mivelünk is. Túl sok szándékos bűnt követünk el, amelyek így bűnünkül számíttatnak be. Volt vagy lehetett

volna alkalmunk megismerni, mi a tettünkben a bűn. Nincs tehát mentség. De Istennek legyen hála, van a bűnökre (*trespass*) – miképpen a vétkekre (*sin*) is – bocsánat. A mi Istenünk meg tud és meg is akar minket menteni a végsőkig.

A JÓVÁTÉTEL

A megváltás tervének végtelenül fontos része – hiszen az ember érintett benne – a jóvátétel. A bűnről való meggyőződés nem elegendő. A bűn miatti megszomorodás nem elegendő. A bűn megvallása nem elegendő. Mindezek, jóllehet helyes dolgok, és a mennyelek országa felé vezető úton megtett lépések, mégsem elegendők. Olyan mély és oly alapos megbánásnak kell kísérnie ezeket, hogy a lélek ne nyugodjék, amíg minden lépcsőfokot be nem jár, amíg minden erőfeszítést meg nem tesz a múlt hibáinak kijavítása érdekében. Ez a legtöbb esetben magában foglalja a jóvátételt, annak visszafizetését, amit elloptunk, és a tévedések kijavítására tett összes erőfeszítést. A bűnök magukban foglalják a megkérőjelezhető üzleti ügyleteket; az árak tisztességtelen feltüntetését, önző indítékokból, nem egyenes magatartással téves benyomást keltvén; a szegény kárára elkövetett tisztességtelen eljárásokat; a szükségen levők kiszákmányolását a haszon érdekében; a különböző uzsoraterheket, a kölcsönre felszámított, túlzott mértékű kamatokat; becstelen munkát a munkabér fejében. Bűn az is, ahogyan kihasználjuk mások balszerencséjét, s hogy bizonyos szolgálatokért a megillető résznél többet kéreünk pusztán azért, mert a másik ember olyan helyzetben van, amelyben úgysem tud magán segíteni.

Ezért, és sok egyéb dologért is, jóvátételt kell adni, amikor csak lehet; ahol pedig nem lehet, ott jól tessük, ha a hajdani

útmutatást követjük, miszerint – ha az érintettnek nem tudunk jóvátételt adni, és közeli hozzáartozót sem találjuk – „*a megtéritett kár az Úré legyen a pap számára*” (4Móz 5:8). Ezen útmutatás mai alkalmazása azt kívánja, hogy az ilyen összeget adják át vagy használják fel az Úr művére.

ZÁKEUS

A Lukács evangéliuma 19. fejezetében található történet Zákeusról a jóvátétel illusztrációja is lehetne. Jézus Zákeushoz ment be szállásra, amely nagy tisztesség oly mértékben hatotta meg a vámszedőt, hogy így kiáltott fel: „...Uram, ímé minden vagyononak felét a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit patvarkodással elvettem, négy annyit adok helyébe.” Krisztus válasza azonnali és jelentőségteljes volt: „...Ma lett idvessége ennek a háznak! mivelhogy Ő is Ábrahám fia. Mert azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, a mi elveszett” (Luk 19:8-10).

E történet a mindenre kiható megtérés esetét példázza. Jézus jelenléte olyan benyomást gyakorolt Zákeusra, hogy első gondolata az volt, hogy jóvátételt kell adni. Vámszedő volt, és kétsegétszerű se vége, se hossza nem lehetett a becstelen alkuknak és a tisztességtelen üzemeknek, amikről számot kellett adnia. A pénzt „patvarkodással” halmozta fel, ami felölelt mindenféle vitatható ügyletet. Most viszont minden megfordul. Felhagy a gonosz praktikákkal, és elvégzi magában, hogy négy annyit fizet vissza mindenért, amire tisztességtelen módon tett szert.

Nagy szükség van arra, hogy a jóvátétel kérdése mindazok figyelmének homlokterébe kerüljön, akik Krisztus nevéről neveztetnek. A frissen megtérőknek e témaiban is útmutatásra van szüksége, miképpen azoknak is, akik már sok éve forgolódnak

Isten gyülekezetében. Mindnyájuknak szüksége van felelősséggük elevenebb tudatára, némelyeknek pedig leckét kell venniük az egyszerű tisztességből. Akadnak emberek, akik évek óta taroznak valakinek, aztán azt kérik, hogy csökkentsék a tartozás összegét a felére. Kétséges, hogy az ilyesmi bírja-e Isten jóváhagyását. Az emberek ugyan elfogadhatják még az ilyen javaslatot is, inkább, semmint hogy minden elveszítsenek. A menny felé azonban ezzel még nem került rendezésre a számla.

Tizenharmadik fejezet

AZ ENGESZTELÉSI NAP

Az engesztelési nap Izrael nagy napja volt. Ez egy különleges, szent nap volt, amelyen munkát sem végeztek. A zsidók egyszerűen *Yoma*-nak, „a nap”-nak nevezték. Ez volt az áldozati rendszer alappillére. Aki e napon nem sanyargatta meg a lelkét, kitagadták Izraelből (3Móz 23:29). Az engesztelési napra a hetedik hónap – tehát *Tishri* havában, ami a mi szeptember-októberünknek felel meg – tizedik napján került sor. A különleges előkészületek *Tishri* első napján kezdődtek meg. A Zsidó Enciklopédia az „engesztelés” szócikk alatt a következőket mondja erről:

„*Tishri* havának első tíz napja az év tíz bűnbánati napjává lett, amely azon célból rendeltetett el, hogy egy tökéletes szívbéli megváltozást idézzent elő, s hogy Izraelt az újszülött teremtményekhez tegye hasonlóvá. ... Tetőpontjára az engesztelési napon érkezett el, amikor a hit legnagyobb ajándékát, Isten megbozsátó kegyelmét nyerte el az ember ajándék gyanánt... Az az eszme is kifejlődött a zsidó körökben, hogy *Tishri* első napján, az újév szent napján, a teremtés születésnapján, az ember cselekedetei megítéltetnek, és a sorsáról is határoznak; végül pedig *Tishri* tizedik napján a menny végzésére pecsét kerül.” (*Jewish Encyclopedia*, vol. 2, p. 281.)

Hogy pedig a zsidók miképpen fogták fel azt, hogy mire is került sor e napon, arról ugyanezen enciklopédia az „Engesztelési nap” szócikk alatt ad számot ekképpen:

„Isten, miután beült az Ő királyi székébe, hogy megítélje a világot, Bíróként, Védőügyvédként, Szakértőként és Tanúként

egyszersmind, megnyitja az Emlékkönyvet. E könyv felolvastatik. Ebben található minden egyes ember jele. Megfújják a nagy kürtöt, majd egy halk, alig hallható hang hallatszik. Az angyalok megremegnek, mondván: »EZ az ítélet napja.« Mert még az Ő szolgái sem tiszták Őelőtte. Amiképpen a pásztor megszemléli nyáját, pálcája alá tereli őket, akképpen kell minden élőnek az Isten elé járulnia, hogy határt szabjon minden teremtménye életének, és elrendelje annak sorsát. Újév napján megszületik az ítélet; az engesztelési napon bepecsételtetik, hogy vajon kié lesz az élet, és kié a halál stb. Azonban a bűnbánat, az ima és a jótékonyúság még elfordíthatja a gonosz végzést.” (uo., p. 286)

A hetedik hónap tizedik napja előtt egy héttel a főpap elkötözött a saját lakhelyéről Jeruzsálembe, a templom területére. Ott töltötte a hetet imádságban és elmélkedéssel, továbbá az engesztelési nap rituálójának elismétlésével, nehogy valami hibát ejtsen valamelyik szertartás közben. Egy másik pap is vele volt – legalábbis kései éveiben –, aki vele tarthatott a nagy nap idején végzendő szolgálatok során, hiszen megbetegedhetett, meghalhatott, bármilyen baleset előfordulhatott vele. Általában vele volt egy idősebb pap is, aki oktatta és segítette a főpapot, és megbizonyosodott afelől, hogy a szertartás minden egyes lépését megértette, és kellőképpen tisztában volt a teendőivel. Az engesztelési nap előtti éjszakán a főpapnak nem volt szabad aludnia, nehogy valami megfertőztesse.

A SZOLGÁLAT

Az engesztelési napon mindenki korán kelt. Maga a főpap végezte el az aznap reggeli áldozatot, amely esemény e napon ugyanúgy folyt, mint minden egyéb napon (4Móz 29:11). Ezt

elvégezvén, a különleges szolgálatok következtek. Mózes harmadik könyve 16. fejezetében található a feljegyzés arról, mi-lyen cselekményekre került sor. A fejezet tanulmányozása során a következőkről értesülünk: Áronnak azt mondta az Úr, hogy nem lehet be mindenkor a szentek szentjébe, „*hogy meg ne haljon*” (3Móz 16:2), mert Isten felhőben jelenik meg a fedél felett. Amikor az engesztelési napon a szentek szentjébe lép, „*gyolcs-ból készült szent köntöst öltön magára, és gyolcs lábrával legyen a testén, gyolcs övvel övezze be magát, és gyolcs süveget tegyen fel; szent ruhák ezek*” (4. vers). A főpap a szolgálat kezdetekor kapott a gyülekezettől két bakot bűnaldozat gyanánt, valamint egy égőaldozatra való kost, amit saját bűnaldozatával, egy tulokkal együtt kellett bemutatnia az Úr előtt (3., 5. vers). Meg kellett ölnie a tulokot, ami őrte volt: „...és úgy szerezzen engesztelést *magáért és háza népéért*” (11. vers).

Miután megölte a tulokot, de még mielőtt a vérrel szolgált volna, a főpapnak tele kellett vennie „*a tömjénezőt eleven szennel az oltárról, a mely az Úr előtt van, és vegye tele a két markát a porrá tört fűszerekből való füstörlőből, és vigye be a függönyön belől. És vesse a füstörlőt a tűzre az Úr előtt, hogy befedje a füstörlő felhője a fedelet, a mely a bizonyás felett van, hogy meg ne haljon*” (12–13. vers).

A főpap immár készen állt a tulok vérével való közbenjárásra, amit ekképpen kellett elvégeznie: „...*hintsen újjával a fedél felső színére napkelet felé; a fedél előtt pedig hétszer hintsen újjával a vérből*” (14. vers).

A tulok megölése előtt egy másik szertartásra is sor került. Sorsot vetettek a két bakra, az egyiket az Úrért, a másikat Azázelért (8. vers). Azt a bakot, amelyre az Úrért való sors esett, meg kellett áldozni bűnaldozatként. A másikat, a bűnbakot, élve kellett az Úr elé vinni, „*hogy engesztelés legyen általa, és*

hogy elküldje azt Azázelnek a pusztába” (10. vers). Mindkét bak felől az a kijelentés olvasható, hogy Áronnak „az Úr elé a gyülekezet sátorának nyílásához” (7. vers) kellett állítania azokat. Ez annyit jelent, hogy mindenből a szentsátor ajtajához közel kellett vinni, a padlába, illetve a kövezetbe süllyesztett karikákhoz kellett kötni azokat, és otthagyni, amíg a másik szolgálat a tulokkal be nem végződött. Ily módon kellett ezeket „az Úr elé” vinni, hogy ott várakozzanak a tömjén és a tulokáldozat befejezésére.

Miután a főpap kijött a szentek szentjéből, elvégezvén a tulok vérével való szertartást, megölte a bűnáldozati bakot a népért. Ezután belépett a szentek szentjébe, és hintett a bak véréből – amiképpen hintett a tulok véréből is – „*a fedére és a fedél elé*” (15. vers). Így szerzett engesztelést a szentek szentjéért „*Izráel fiainak tisztátlanságai és vétkei miatt*” (16. vers). Ugyanezt cselekedte a gyülekezet szentsátoráért, vagyis a szenthelyért.

Volt egy különleges rendelkezés arra nézve, hogy míg a főpap e dolgokban volt foglalatos, „*senki se legyen a gyülekezet sátorában, a mikor bemegy a szenthelybe, hogy engesztelést szerezzen, egészen az ő kijöveteléig; és végezzen engesztelést magáért, házanépéért, és Izráelnek egész gyülekezetéért*” (17. vers).

A törvény nem hozza tudomásunkra e tilalom okát, joggal véljük azonban úgy, hogy mivel az engesztelési napi különleges szolgálat során a szenthelyet a szentek szentjétől elválasztó függöny félre lett húzva, és ily módon a frigyláda és a kegyelem királyi széke a *shekinah*-val láthatóvá vált: előkészület nélkül behatolni az Isten színe elé nagy veszedelemmel járt volna mindenki számára, aki nem volt kijelölve a szentélybe való beemenetre, amely túlkapás természetesen azonnali halállal járt volna.

A SZENTSÁTOR ÉS AZ OLTÁR MEGTISZTÍTÁSA

A szenthelyért és a gyülekezet sátoráért (16. vers), azaz a szentek szentjéért és a szenthelyért szerzendő engesztelés végett Áronnak e parancs szólta: „*Azután menjen ki az oltárhoz, a mely az Úr előtt van, és végezzen engesztelést azért is; vegyen ugyanis a tuloknak véréből és a baknak véréből, és kenje meg az oltárnak szarvait köröskörül. És hintsen arra a vérből az ő újjával hétszer; így tegye tisztává, és így szentelje meg azt Izráel fiainak tisztatá-lanságaitól*” (18–19. vers).

Áron ezzel végezte be „*a szenthelyért, a gyülekezet sátoráért és az oltárért való engesztelést*” (20. vers). Említést érdemel, hogy a második helyiséget e fejezet „szenthelynek” nevezi, miképpen ez másutt is előfordul a Bibliában. Ez azonban nem okozhat zavart, hiszen szembe van állítva a „gyülekezet sátorával”, ami az első helyiség közismert neve. E vers olvasata a mi értelmezésünk szerint tehát úgy szólna, hogy elvégezte az engesztelést a szentek szentjéért, a szenthelyért és az oltárért.

Amikor Áron bemutatta a tulkot, „*magáért és háza népéért*” (6., 11. vers) végzett engesztelést. A bűnáldozati bakkal való közbenjárás ugyanakkor a népert történt (8., 15. vers). A bak vérével való szolgálat kapcsán ennek ellenére nem úgy szolt Áronnak a rendelkezés, hogy ezzel a népert kell engesztelést szereznie, hanem úgy, hogy „*a szenthelyért*” és „*a gyülekezet sátoráért*” (16. vers).

Nemhogy tagadni nem akarjuk, hanem állítjuk is, hogy engesztelés történt a népert, hiszen egyebütt ez egyértelmű kijelentést nyer (30., 34. vers). Pusztán arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a tulok vére Áronért és az ő házáért, míg a bak vére a templom szent helyiségeiért szerzett engesztelést, azokat tisztította

meg (18. vers). Szinte mellékes az, hogy a népert szerzett engesztelésről tétekit említés.

E tanulmány arra a következtetésre vezet bennünket, hogy az engesztelési napi megtisztításnak kétféle rendeltetése volt: egyrészt *dolgok* – úgymint a templom két helyisége és az oltár –, másrészt a *papok* és a *nép* megtisztítása. Tisztálanság távolíttatott el *dolgokról*, és tisztálanság távolíttatott el a *népről*. Mindkettő megtisztult (16., 19., 30. vers). Az engesztelés ugyanígy: a *dolgokért* és a *népert* egyaránt engesztelés szereztetett (11., 16., 18., 30., 33., 34. vers). E két rendeltetés szorosan összekapcsolódik, az egyik a másik függvénye, gondolkodásunkban ezeket el kell választanunk egymástól úgy, amint ez a leírásban olvasható.

A szent helyiségek e napon meg lettek tisztítva, nem magában a szentélyben vagy az oltárban rejlő bűntől vagy gonosztól, hanem „*Izráel fiainak tisztálanságai és vétkei miatt*” (16. vers). Ez az oltárra nézve is igaz. A papnak meg kellett tisztítania, hogy „*így tegye tisztává, és így szentelje meg azt Izráel fiainak tisztálanságaitól*” (19. vers).

E kijelentések egyértelművé teszik, hogy Izrael bűnei szennyezték be a szentélyt és az oltárt is. E beszennyeződés az év során a naponkénti szolgálatban következett be. minden reggel és este leöltek egy bárányt, vérét pedig az oltárra hintették „*köröskörül*”. Ez szennyezte be az oltárt. A vétkezők elhozták bűnáldozataikat, a vért pedig a szenthelyen hintették szét, illetve az oltár szarvaira kenték. Azután megint más áldozatokat hoztak, amelyek vérét az oltárra hintették „*köröskörül*”. Ilyen úton-módon a szentély – az oltárhoz hasonlóan – beszennyeződött. Az engesztelési napi szolgálatoknak kellett rendelkezniük e bűnök felől, és meg kellett tisztítaniuk a szentélyt és a papságot, ami képpen a népet is.

MITŐL KELLETT MEGTISZTÍTANI A NÉPET?

Joggal vethetnénk fel a kérdést: Miért volt a népnek is szüksége megtisztulásra? Hát nem elhozták az ő áldozataikat az eszten-dő során időről időre? Hát nem vallották meg bűneiket, és nem távozhattak a bűnbocsánat élményével? Miért kellene kétszer is megbocsátani nekik? Miért kellett „esztendőnként szünetlenül a bűnre emlékeztetni” (lásd Zsid 10:3!)? Miért kellene „az egyszer megtisztult áldozóknak” továbbra is bármiféle „bűntudatal bírniuk” (lásd 2. vers!)? E kérdések várnak megválaszolásra.

Talán helyénvaló lehet itt az az észrevétel, hogy az üdvösséget feltétele mindenkorban a megtérés és az állhatatosság. Isten megbocsát, ám a megbocsátás nem feltétel nélküli, és nem független a bűnös ember későbbi magatartásától. Figyeljük meg, hogyan veti fel a kérdést Ezékiel próféta: „*És ha az igaz elhajol az ő igazságától, és gonoszságot cselekszik, minden útálhatosság szerint, melyeket a hitetlen cselekedett, cselekeszik, nemde éljen-é? Semmi igazságairól, a melyeket cselekedett, emlékezés nem lészen: gonoszságáért, melyet cselekedett, és az ő vétkéért, mellyel vétkezett, ezekért meg kell halnia*” (Ezék 18:24).

Az ige helyén azt a kijelentést találjuk, hogy amikor az ember letér e helyes útról, semmi jótéteményéről „emlékezés nem lészen”. Az ellenkezője is igaz. Ha valaki gonosz útra tért, de visszafordul arról, „*semmi gonoszságáról, melyet cselekedett, emlékezés nem lészen*” (22. vers).

Figyeljük meg, hogyan szól Jézus a példázatban a tízezer ta-lentummal adós emberről. Amikor irgalomért könyörgött, megbocsátásban részesült (Mát 18:27). Mindazáltal, mikor ugyanezen szolga könyörtelen volt az ő szolgatársával szemben – aki egy je-lentéktelen összeggel, száz dénárral tartozott neki –, és börtönbe vetette őt, ezt mondta neki az ő ura: „...Gonosz szolga, minden

adósságodat elengedtem néked, mivelhogy könyörögötél nékem: Nem kellett volna-é néked is könyörülnöd a te szolgatársadom, a miképen én is könyörültem te rajtad? És megharagudván az ő ura, átadta őt a hóbérok kezébe, míg nem megfizeti mind, a mivel tartozik. Ekképen cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, ha szivetekből meg nem bocsátjátok, kiki az ő atyjafiának, az ő vétkeiket” (Mát 18:32-35).

Isten minden emberrel számot vet. Valahányszor egy ember igaz szívből esdekel bűnbocsánatért Istenhez, Ő megbocsát neki. Miután azonban az emberek elnyerik a bűnbocsánatot, időnként megváltoznak a gondolataik. Elternek a megtérés állapotától. Életükkel azt bizonyítják, hogy megtérésük nem tartós. Ezért Isten – ahelyett, hogy véglegesen és visszavonhatatlanul részesítené őt bűnbocsánatban – a megbocsátás jelét teszi az emberek neve mellé, a bűnök végleges kitörlésével viszont vár addig, amíg lesz idejük minden átgondolniuk. Ha az életük végén is ugyanazon gondolkodásról tesznek bizonysságot, és őszinte bűnbánattal meggyűlölték az ő bűneiket, Isten a hívek közé sorolja őket, az ítélet napján pedig az előéletük végleg kitörlésre kerül.

Így volt ez az ősi Izraelben is. Az engesztelési nap körforgásában minden vétkezőnek lehetősége volt annak bizonyítására, hogy még mindig ugyanúgy gondolkodik. S amennyiben valóban így volt, a bűn kitöröltetett, és az illető tökéletes megtisztításban részesült.

AZ ÍTELET NAPJA

Az engesztelési nap Izrael ítéletnapja volt, amint azt e fejezet elején az idézetekkel is bizonyítottuk. Az esztendő során a törvényszegők nap nap után megjelentek a templomban, és bűnbocsánatban részesültek. Az engesztelési napon e bűnök ismét

Isten elé kerültek, illetve, amint azt a Zsidókhoz írt levél kimondja, ezek „esztendőnként bűnre emlékeztetnek” (Zsid 10:3). Azon a napon minden igaz izraelita megújította Istennek való odaszentelődését és megtérését. Ennek eredményeként nem egyszerűen bocsánatot nyert, hanem megtisztult. „*Mert ezen a napon engeszteleś lesz értetek, hogy megtisztítson titeket; minden bűnötöktől megtisztultok az Úr előtt*” (3Móz 16:30). Izrael aznap este minden bizonnal örömmel a szívében tért meg otthonába. „*Minden bűnötöktől megtisztultok.*” Csodálatos bizonyosság! Ugyanezen ígéret adatott a Újszövetségben is: „*Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól*” (1Ján 1:9). Nem csupán megbocsát, de meg is tisztít! Megtisztít „*minden hamisságtól*”, „*minden bűnötökből*”!

A végső ítéletről a kinyilatkozatás Ura ezt mondja: „*És látám a halottakat, nagyokat és kicsinyeket, állani az Isten előtt; és könyvek nyittatának meg, majd egy más könyv nyittaték meg, a mely az életnek könyve; és megítéltetének a halottak azokból, a mik a könyvekbe voltak írva, az ó cselekedeteik szerint*” (Jel 20:12). „... és megítéltetének a halottak azokból, a mik a könyvekbe voltak írva...” Az engesztelési nap ama nap előképe volt. Habár semmilyen könyvet nem tartottak a szentélyben, ugyanakkor létezett a bűnökről való feljegyzés. minden egyes vércsepp, amit a reggeli és esti szolgálat során az égoáldozati oltárra hintettek, az elkövetett bűnökről szóló feljegyzést képezte. Ugyanezen oltár szarvain csakúgy, mint a jó illattétel oltárának szarvain is, feljegyzés készült a megbocsátott bűnökről, éspedig a közbenjáró pap által az oltár szarvaira kent vér révén, amikor a vétkezők eljöttek az ó egyéni áldozataikkal, hogy elnyerjék a bűnbocsánatot. Az engesztelési napon töröltettek ki a bűnbocsánatban már részesült emberek bűnei. A meg nem tért bűnösök „kivágattattak”.

Így tisztult meg a szentély az esztendő során felhalmozódott bűnök feljegyzésétől. Nem maradtak tovább ott a bűnök a nép ellen szóló tanúság gyanánt. Engeszelés szereztetett, a nép pedig nem volt immár ítélet alatt. Már a feljegyzések sem voltak meg.

KRISZTUS, AZ EMBERISÉG KÉPVISELŐJE

Egy korábbi fejezetben már hangsúlyt kapott az a kijelentés, hogy Áron nem csupán képviselte a népet, hanem gyakorlatilag azonosult vele. Amit ő tett, azt ők tettek. Amit ők tettek, azt ő tette.

Hadd ismételjem meg az ott elmondottakból a kulcskifejezéseket: a főpap „az egész népet képviselte; valamennyi izraelita mintegy őbenne levőnek tekintetett; személyében összpontosult és jutott tetőfokára minden, ami a papság kiváltsága volt; amikor vétkezett, a nép is vétkezett.”

Ádám az emberiség képviselője volt. Általa „*a bűn ... minden emberre elhatott*” (Róm 5:12). „...*egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettek...*” (19. vers). „...*az egymek bűnesete miatt uralkodott a halál az egy által*”, és „*amaz egynek esete miatt sokan haltak meg*” (17., 15. vers).

Krisztus is az emberiség képviselője volt. Ő volt a második ember és az utolsó Ádám. „*Az első ember földből való, földi; a második ember, az Úr, mennyből való*” (1Kor 15:47). E második ember, az Úr a mennyből, jóvátette minden, amit az első ember az ő törvényszegése által tett. Az első ember engedetlensége által „*sokan bűnösökké lettek*”. A második ember engedelmesége által „*sokan igazakká lesznek*” (Róm 5:19). Az első ember bűne által „*minden emberre elhatott a kárhozat*”. A második ember igazságossága által „*minden emberre elhatott az életnek*

megigazulása” (18. vers). És „a miképen Ádámban mindnyájan meghalnak, azonképen a Krisztusban is mindnyájan megelevenítetnek” (1Kor 15:22).

A főpap Krisztus előképe és a nemzet képviselője volt. Utóbbi minőségében azonosult a nép bűneivel, és méltó volt a halálra. Krisztus előképeként közbenjárójuk és üdvözítőjük volt. minden esetben ő járt közben Istennél a népért. Ebben az értelemben ő volt a nép. Ha elfogadást talált Isten előtt, a nép talált elfogadásra őbenne. Ezért a nép alig várta, hogy meghallja a ruházatán levő csengettyűk megszólalását az engesztelési napon. Amikor legvégül az engesztelés végbement, és a kiengesztelés tökéletes volt, a csengettyűk hangja – midőn a főpap újra magára öltötte főpapi ruházatát – volt a jele annak, hogy Isten elfogadta a helyettes áldozatot. Amikor kilépett a szenthelyről, és a hangot mindenki tisztán hallhatta, örömkük és hálájuk elmondhatatlan volt. Isten a főpap személyében újra elfogadta őket.

Amikor a főpap az engesztelési napon belépett a szentek szentjébe, ezt a nép képviselőjeként tette. Az ő személyében Izrael járult az Úr színe elé, hogy számot adjon az esztendő során elkövetett bűnökről. Az e bűnökről szóló feljegyzés ott állt az égőáldozati oltáron és a szentélyben széthintett vérben. Az engesztelési nappal a számadás ideje, az ítélet napja jött el, amikor Isten szemlét tartott minden bűn felett. A főpap – tömjénfelhőbe burkolózva – Isten színe elé járult. Abban az évben előbb bűnt hoztak Isten elé a szentek szentjébe. A főpap a tulok vérét „a fedél felső színére napkelet felé” hintette, további teendője, hogy „a fedél előtt pedig hétszer hintsen újjával a vérből”, és „úgy szerezzen engesztelést magáért és háza népéért” (3Móz 16:14, 11). Most már tiszta volt. Akármennyi bűnnel azonosult is, akármennyi bűnért is volt felelős, azok jelképesen át lettek hárítva a szentélyre. Ő már tiszta volt, de nem úgy a szentély.

Így voltaképpen a következő ment végbe: A főpap képviselői minőségében Isten és a törvény színe elé járult. Beismerte vétkeit, és széthintette a vért. A törvény tulajdonképpen így vonata őt kérdőre: „Vétkeztél?” A főpap így válaszolt: „Vétkeztem, és megvallottam bűneimet.” A törvény ezután így szólt: „A bűn zsoldja a halál. Nincs más választásom, mint hogy egy életet követeljek.” Amire a főpap így válaszolt: „Elhoztam az áldozat vérét. Fogadd el!”

A vért a kegyelem királyi székére hintette. A bűnös ember helyett a helyettes áldozat nyert elfogadást. E helyettesre helyezték a bűnt. Bűnné lett, és ekképpen halt meg. Lerötta a törvényszegés büntetését. Meghalt a bűnös helyett és a bűnért. Megfizette a bűn miatt felmerülő tartozást.

A bűnáldozatokról folytatott vizsgálódásaink során hangsúlyosan szóltunk arról, hogy az áldozónak az áldozat fejére kellett helyeznie a kezét, ekképpen áthárítván a bűnt az áldozati állatra. Az áldozati állat minden esetben bűnösséggel a fején halt meg, a bűnért halt meg. Így vette magára Krisztus a mi bűneinket, és lett bűnné. Bűnné lévén, meg kellett halnia, mert a bűn zsoldja a halál.

Krisztus nem egyszerűen a bűnös ember helyettese gyanánt halt meg, hanem Bűntelenként is. Magára vévén bűneinket – és ezt a legnagyobb tisztelettel mondjuk ki –, meg kellett halnia. A törvény kívánta meg ezt. Személyesen azonban nem vétkezett Krisztus. Bűntelen volt, mégis meghalt. A Bűntelen halála pedig lényegi része Isten megyáltási tervének. A bűnös halála eleget tesz a törvény kíváncsalainak. A Bűntelen halála gondoskodik a váltságdíjról, és megszabadítja a bűnöst a haláltól.

Miután a főpap feláldozta a tulkot, és annak vérét a kegyelem királyi székére és annak elébe hintette, e parancsot kapta: „*És ölige meg a bűnért való áldozati bakot, a mely a népé, és vigye be*

annak vérét a függönyön belől, és úgy cselekedjék annak vérével, a mint a tuloknak vérével cselekedett: hintse ugyanis azt a fedére és a fedél elé. Így szerezzen engesztelést a szenthelynek Izráel fiainak tisztálanságai és vétkei miatt; mindenféle bűnei miatt; így cselekedjék a gyülekezet sátorával is, a mely közöttök van, az ő tisztálanságaik közepette” (3Móz 16:15-16).

Korábban is felhívtuk rá a figyelmet, de itt is ki kell hangsúlyoznunk, hogy a tulok vére és a bak vére két különböző dolgot teljesített. Előbbi Áronért és háza népéért szerzett engesztelést, utóbbi a népert és a szentélyért (11., 15., 16. vers). Egy szó sincs arról, hogy a tulok vére engesztelést szerezne a szentélyért, vagy megtisztítaná azt, ezt mondja viszont a törvény nagyon egyértelműen a bak véréről (15., 16. vers). Ezt a következők alapján lehet igazolnunk.

A naponkénti szolgálatok során minden olyan esetben, amikor bűnbocsánat adatott, az engesztelés a vér közvetítésével ment végbe, és indokolttá tette a bűnök áthárítását a szentélyre. A bűnös áthárította a vétkeit az áldozati állatra, amelyet megölt, a vért pedig az égőáldozati oltár vagy a jó illattétel oltárának szarvaira kenték, és széthintették a szenthelyen. A vér – amit bűnhordozó vérnek is nevezhetnénk, hiszen az áldozati állat felett bűnöket vallottak meg – jelképesen és ceremoniálisan beszennyezte azt a helyet, ahol szolgáltak vele. Ily módon a szentély tisztálanná vált.

A főpap, a tulok vérével történő meghintés után, a szentek szentjéből kilépvén, megtisztult. Bármilyen bűnöket hordozott – amiért felelősséget is hordozott, amit megvallott és áthárított a szentélyre –, amikor kilépett a szentek szentjéből, a tiszta, áratlan és szent lett, Krisztusnak, a Bűntelennek előképe. Vétkeit megvallotta, elnyerte a bocsánatot, és nem kell tovább bűnbánya-t gyakorolnia önmagáért.

Az Úrért való bak – amelynek vérével éppen akkor végezte a meghintést – a Bűntelent jelképezte. Az esztendő során hozott valamennyi áldozatban Krisztusnak, mint Bűnhordozónak a halála volt kiábrázolva. Aki bűnt nem ismert, bűnné tétetett. Az engesztelési napi bakban az Ő jelképére – Isten szent, ártatlan, bűntelen választottjának előképére – ismerhetünk rá.

Hadd hangsúlyozzuk ismét: Az engesztelési napon feláldozott bakban jelképes utalást nyerünk a bűntelen Krisztus halálára, aki „*szent, ártatlan, szeplőtelen, a bűnösöktől elválasztott, és a ki az egeknél magasságosabb lőn*” (Zsid 7:26). Minthogy a bak vére nem terhelődött bűnnel, megtisztító erővel rendelkezik, ezért lehetséges általa a szentély megtisztítása.

A reggeli és esteli áldozat vérével történő meghintés, a nemzetért, magában foglalt minden bűnt, amit Izrael-szerte elkövettek azon az egy napon. Az oltáron levő naponkénti áldozat Krisztust jelképezte, Aki „*mikor még bűnösök voltunk*”, „*adta Önmagát miérettünk ajándékul és áldozatul az Istennek, kedves jó illatul*”; Aki „*engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a mienkért, hanem az egész világért is*” (Róm 5:8; Efém 5:2; 1Ján 2:2). A szüntelen égőáldozat az Ő jelképe volt, Aki önmagát adta a világ bűnéért, Aki minden emberért meghalt, ily módon gondoskodván mindenről, akik hozzá sietnek menedékért. A vérrrel való meghintés „az oltárra köröskörül” az ideiglenes, jobban mondva a feltételes engesztelésre utal, és az elkövetett bűnök feljegyzését is magában foglalja, de úgy, mint amelyekért még személyre szóló engesztelés nem történt.

Az egyéni vétékért és bűnért való áldozatok tulajdonképpen a bűnök feljegyzését képezték, amik engesztelésre vártak. A bűnökről már készült feljegyzés a naponként elvégzett reggeli és esteli áldozat során. Most az egyéni vétkezők fejezték ki megbánásukat a megkívánt áldozat bemutatásával, továbbá azzal,

hogy a megkívánt módon kenték meg a vérrrel az égőáldozati oltár vagy a jó illattétel oltárának szarvait, illetve a függöny felé hintették a vért. Az így felhasznált vér a megvallott bűnökről szolgáltatott feljegyzést. Korábban már tettünk említést arról, hogy minden megvallott bűn nyilvánvaló módon utat talált a szentélybe, hiszen olyan esetekben, amikor a vért nem közvetlenebb vitték a szentélybe, a papok fogyasztották el az áldozati állat húsát, akik ily módon hordozták a bűnt. Amikor pedig a papok önmagukért hoztak áldozatokat, az előbb említett bűnöket a sajátjukkal együtt vitték be a szentélybe.

A földi szentsátor-szolgálat a mennyeinek az előképe volt, amelyben az elkövetett és megvallott bűnökről teljes lajstrom áll rendelkezésre. Amikor elérkezett Izraelben az engesztelési nap, mindenkiről feltételezték, hogy megvallotta bűnét, és e bűnmegvallásról vérrrel készült feljegyzés a szentélyben. A mű bevégzése végett most szükségessé vált a feljegyzés eltávolítása, a bűnök eltörlése, a szentély megtisztítása a vérrrel történő beszennyezéstől. Mielőtt e különleges megtisztulásra sor került volna, a főpap a tulok vérével bement a szentek szentjébe, és engesztelést szerzett saját magáért és háza népéért. Ezt elvégezvén vette kezdetét a megtisztítás munkája. A szentek szentjét, majd pedig a szenthelyet a bak vérével tisztították meg. Ily módon törölték ki a bűnökről szóló feljegyzést. Ezután az oltárt tisztították meg.

„És hintsen arra a vérből az ő újjával hétszer; így tegye tisztává, és így szentelje meg azt Izrael fiainak tisztálanságaitól” (3Móz 16:19). Ily módon végezte be a főpap „a szenthelyért, a gyülekezet sátoráért és az oltárért való engesztelést” (20. vers). Ezzel minden megtisztult, engesztelést, elfedezést nyert.

Mindeddig egy szó sem esett a nép megtisztításáról. Bűneket már megvallották. Elnyerték a bűnbocsánatot. Mindössze

a bűneikről szóló feljegyzés maradt fenn, és e napon azt is kitörölték. A feljegyzések kitörlése volt az utolsó cselekmény a nép megtisztításában. Az új esztendőt tiszta lappal kezdték.

Még egy dologra hívnánk fel a figyelmet, nevezetesen arra, hogy a tulok vérével az oltár szarvait kenték meg (18. vers). Az ugyan nem szorul magyarázatra, hogy a bak vérével miért kenték meg az oltárt. De mire szolgált a tulok vére?

A főpap az egész népet képviselte. Ő járt közben értük Isten-nél. Krisztus képviselőjeként ő jelképesen szerzett engesztelést, úgyhogy amikor az engesztelési napon minden munka elvégzésre került, minden bűnt elrendeztek, minden megvallott bűnt kitöröltek. Amikor tehát megvallotta e bűnöket, mindez Izrael javára cselekedte, és engesztelést nyert. Ennélfogva úgy mond-ták, hogy a főpap érettük szerzett engesztelést, megtisztította őket, hogy megtisztuljanak mindezen bűnöktől (30. vers).

Minden bizonnyal akadtak olyanok is Izraelben, akik addig-addig halasztgatták a bűnvallást, míg nem elkéstek az egyéni bűnáldozat bemutatásával az engesztelési nap előtt. Bűnbánatot gyakoroltak, de késlekedtek felnemni a szentélybe. Mások betegeskedtek, ezért nem tudtak elmenni, vagy távoli országokban jártak éppen. Közülük sem hozott senki vétekért vagy bűnért való áldozatot. Róluk tehát nem is történt emlékezés?

Az ő bűneikről is készült feljegyzés a reggeli és esteli áldozat révén, viszont nem volt feljegyzés arról, hogy megvallották volna azokat, mivel nem hoztak áldozatot. Mit kellett ilyenkor tenni? Az engesztelési napon a főpap kent valamennyi vért az oltár szarvaira, ekképpen szerzett emlékezetet nekik a bűnmegvallásról és a bűnbocsánatról. Ő végezte el azt a munkát, amit amazoknak kellett volna elvégezniük, ha lett volna rá idő, vagy ha módjukban állt volna. Megtérésük által viszont rájuk is kiterjedt az engesztelés. Ilyen lehet a lator a kereszten és mások.

Az engesztelési napra váró munka ily módon lezárult, már ami a megvallott bűnöket illeti. mindenki, aki megvallotta bűneit, és megtért azokból, megbizonyosodhatott afelől, hogy ki lettek törölve. Hallották a csengettyű hangját, amint a főpap magára öltötte főpapi öltözetét, ami a mű bevégzésére utalt. Nem csupán bocsánatot nyert, nem egyszerűen kegyelemben részesült bűnös volt immár, hanem megtisztult bűnös is volt egyszersmind. „*Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól*” (1Ján 1:9). A bűnbocsánat a naponkénti szolgálatban végezett el, a megtisztulás az engesztelési napon. Mostanra már a bűnökről szóló feljegyzések is kitörlésre kerültek. Izrael tiszta lett.

Tizenegyedik fejezet

A BŰNBAK

Az engesztelési napról folytatott vizsgálódásainkból ki-hagytuk a szolgálat egy igen fontos, külön említést érdemlő részét, nevezetesen a bűnbak kérdését. E tárgyban sok írás látott napvilágot, számtalan nézet mellett törtek lándzsát. E fejezetben azt a nézetet gondoljuk végig, amit mi igaznak hiszünk, ami a leginkább összhangban áll az engesztelés általános rendeltetésével.

Emlékeztetnünk kell arra, hogy az Úrért való bak vére megtisztította a szentek szentjét, a szenthelyet és az oltárt „*Izráel fiainak tisztálanságai és vétkei miatt; mindenféle bűnei miatt*” (3Móz 16:16; lásd még 19. vers!). Külön ki volt hangsúlyozva, hogy ez nem egyszerűen megbocsátás volt, hanem megtisztítás is. A megbocsátást a naponkénti szolgálatok során nyerték el, amikor egyénileg hozta el ki-ki a saját bűnáldozatát. A vérrrel való szolgálatot azután elvégezték, a bűnre bocsánat adatott. Ismételten ki lett jelentve: „*Így szerezzen néki a pap engesztelést az ő bűnéért, és megbocsáttatik néki*” (3Móz 4:26, 31, 35). A bűnről szóló feljegyzés mindenáltal fennmaradt egészen az engesztelési napig, amikor is végleg kitöröltek.

Mindez előképe annak, ami az ítéletben megy végbe, aminek viszont az engesztelési nap volt az előképe. Majd könyvek nyittanak meg, amelynek alapján az igazak bűnei kitörötetnek (ApCsel 3:19; Jel 20:12; Dán 7:10). Akiknek bűnei nem törölhetnek ki, azoknak majd a nevük kerül törlésre (2Móz 32:33; Jel 3:5; Zsolt 69:28). Ez örök megsemmisülést jelent.

A BŰNBAK

Amikor a gyülekezettől átvett két bakra sorsot vetettek, az egyik lett az Úrért való bak, a másik meg a bűnbak (3Móz 16:8). Egyesek úgy vélekednek, hogy minden két bak Krisztust jelképezi, mégpedig engesztelési munkájának két fázisában. Mások úgy gondolják, hogy ezek két, egymással ellentétes erőt jelentenek, minthogy az egyik „az Úrért” való, a másik Azázelért, amely utóbbi Sátánt jelenti. Számos tudós – mondhatni a tudósok többsége – úgy tartja, hogy Azázel személyes és emberfeletti gonosz lélek; megint mások amellett kardoskodnak, hogy a név jelentése: „aki eltávolít”, mégpedig „egy sor cselekmény által”. A legésszerűbbnek az tűnik, hogy amiképpen az egyik bak az Úrért, tehát egy személyes lényért való bak, úgy a másik is. Minthogy a két bak nyilvánvaló módon ellentétei egymásnak, a legkövetkezetesebb nézet szerint Azázel minden bizonnal az Úr ellenfele. Nem lehet más, mint Sátán.

Noha úgy véljük, hogy a bizonyítékok súlya amellett szól, hogy Azázelt személyes gonosz léleknek tekintsük, akadnak e nézettel bizonyos nehézségek, amiket végig kell gondolnunk. A legfőbb ezek között a bűnbakról szóló alábbi kijelentés: „...állassa elevenen az Úr elé, hogy engesztelés legyen általa, és hogy elküldje azt Azázelnek a pusztába” (3Móz 16:10). Ha Azázel „gonosz lelket” – Sátánt – jelent, hogyan lehetséges „az engesztelés általa”?

Úgy véljük, hogy a bűnbak rendeltetésének vizsgálata megoldással szolgál e kérdésre. Az engesztelési napon a bűnbak csupán az engesztelés művének elvégzése után került a középpontba. Miután Áron „elvégezi a szenthelyért, a gyülekezet sátoráért és az oltárért való engesztelést; hozza elő az élő bakot. És tegye Áron mind a két kezét az élő baknak fejére, és vallja meg felette Izráel fainak minden hamisságát és minden vétkét, mindenféle bűneit: és

rakja azokat a baknak fejére, azután küldje el az arravaló emberrel a pusztába, hogy vigye el magán a bak minden ő hamisságukat kiellett földre, és hogy bocsássa el a bakot a pusztában” (20–22. vers).

A főpap elvégezte (múlt időben!) az engesztelés munkáját; a szentély és az oltár *megtisztult*; engesztelés szereztetett; a megtisztítás műve *lezárult*: ekkor, és nem előbb, jutott a bűnbak „szóhoz” e sajátos szerepében. A bűnbaknak így nem volt része az engesztelésben, amelyet már az Úrért való bakkal el is végeztek. A mű már bevégzettetett.

Ezzel szemben azt szokták felhözni, hogy mivel Izrael gyermekinek gonoszságát a bűnbak fejére helyezték, érvelésünk nem lehet helytálló. A kérdéses igehely szerint Áron „*vallja meg felette Izráel fiainak minden hamisságát és minden vétkét, minden-féle bűneit: és rakja azokat a baknak fejére, azután küldje el az arravaló emberrel a pusztába*” (21. vers). Gondoljuk ezt is végig!

MEGOSZTOTT FELELŐSSÉG

A legtöbb bűn megosztott felelősséget feltételez. Általában a bűnt elkövető személyt kell leginkább hibáztatnunk, jóllehet ez nem mindig van így. Némelyek inkább áldozatai, semmint cselekvői a bűnnek. Pl. aki megtanít egy gyermeket lopni, nem kerülheti el a felelősségre vonást, azt mondván, hogy ő maga nem lop. Aki bűnbe visz egy nőt, akkor is vétkes, ha ő maga nem vesz részt abban. Azok a szülők, akik elmulasztják a helyes elvek gyermekiek elméjébe vésését, egy napon erről is számot kell, hogy adjanak. Ennek így kell lennie. A bűn felelőssége nem varrható egyetlen személy nyakába. Ez minden bűnre nézve igaz, kivéve Sátán személyes bűneit. „...*Mikor hazugságot szól, a sajátjából szól; mert hazug és hazugság atyja*” (Ján 8:44).

Most érkeztünk el ahhoz a ponthoz, hogy megvizsgáljuk külön-külön a Sátán, az ember és a Krisztus által viselt bűnöket. Azt azonban mindenig szem előtt kell tartanunk, hogy egyes-egyedül Krisztus viseli a bűnöket helyettes engesztelő áldozat gyanánt. Az emberek és Sátán érdem és jutalom szerint viselik a bűnöket.

Magától értetődő, hogy Sátánnak személyes bűneiért kell szenvednie. Ő emberölő volt kezdettől fogva, ő a bűn szerzője. Ha a bűnt meg kell büntetni, Sátán azt biztosan nem kerülheti el. Az ő felelőssége túlmegy az ő személyes bűnein, és azokra is kiterjed, amikre ő bujt fel másokat. Ez valamennyi bűnt felöleli, akárki is követte el. Felelős az elbukott angyalok vétkeiért, felelős az emberek bűneiért is. Nincs olyan bűn – bárhol is követték el, akár a mennyben, akár a földön –, amiért ne ő lenne az első számú felelős. Akár szent, akár egy bűnös ember követte el azt a bűnt, Sátán volt annak kezdeményezője. Mindez nem jelenti azt, hogy azoknak az angyaloknak, akik vétkeztek, nem kell szenvedniük azért, amit tettek; sem azt nem jelenti, hogy az embernek nincs felelőssége. Mindössze így igazságos és így jogos, hogy minden vétkező addig a mértékig viselje bűnének büntetését, ameddig vétkessége terjed. Sátán nem viseli az ő bűneiket, nekik kell viselniük a sajátjukat. A bűn, amiért viszont Sátánnak felelnie kell, a bűnre való kísértés gonosz munkája, ahogy ösztönözte és csábítgatta a teremtményeket az ő romlásukra. Ez általában rosszabb, mint maga a bűn.

A közös felelősség elvét összüleink bűne illusztrálja. Sátán volt a kísértő, és ők elbuktak. Sátán bűnrészessége miatt a kígyó átok alá került. Ádám és Éva – bűneik miatt – kiűzettek az Édenből. Isten nem egyedül Ádámot és Évát tartotta felelősnek, de nem is mentette fel őket. Sátán is vétkes volt, miképpen az ember is. Nem voltak enyhítő körülmények. Mind vétkesek voltak, mind elszenvedték a büntetésüket, ki-ki saját érdemei szerint. A közös

felelősség ezen elve, amit Istennek az első bűnnel szembeni bánnásmódja illusztrál, ma is áll még. Így rendelte el Isten, és a belőle áradó igazságosság megfelel az ember saját igazságérzetének is.

Minthogy Sátán első rendben felelős valamennyi ember vétkéért, e bűnöket legvégül reá kell helyezni, és el kell szenvednie a neki kijáró büntetést. E büntetés nem elfedező, nem is helyettesítő jellegű, nem szerez engesztelést, hacsak nem abban az értelemben, ahogy egy gonosznevő bűnhődik a bűneiért az akasztófán. Egyszerűen a saját bűneiért szenned, továbbá a másokra gyakorolt, vétkezésre készítető rossz befolyása miatt. Nagyszerűen szólt erről az elvről Ellen G. White: „A bűnös annak mértéke szerint fog bűnhődni, ahogyan másokat is a bűnnel való kérkedésre befolyásolt.” (*The Youth’s Instructor, 1901. május 9.*) „Az Isten büntetését kiváltó valamennyi bűn közül az Ő szemében nincs súlyosabb annál, mint ami másokat is a gonosz cselekvésére sarkall.” (*Pátriárkák és próféták, Advent Kiadó, 280. o.*) Ez összhangban áll az író egy másik mondatával is, miszerint Sátánnak viselnie kell majd „mindazon bűnök büntetését, amelyek elkövetésére Isten népét rávette.” (*A nagy küzdelem, Advent Kiadó, 432. o.*) E kijelentések összevetése nyomán arra jutunk, hogy Sátán bűnhődni fog azon bűn miatt, ami az ő része volt a megátalkodottak bűnében, és a miatt is, ami az ő része volt az igazak bűnében. Ennek egyszerűen azért kell így lennie, mert ő vezette őket a bűnbe.

A SZENTEK VÉTKEI

Sátán bűne különlegesen gyűlöletes a hitvalló keresztények esetében. Egyetlen keresztény sem akar vétkezni. A keresztény gyűlöli a bűnt. Sátán azonban megkíséri őt. Az ember ezerszer

is ellenáll, de Sátán ezerszer is, újra és újra megpróbálja. Végül az ember enged neki, bűnt követ el. Azonban hamar megbánja, és bocsánatért esedezik. A bűnről feljegyzés készült a mennyben. A megbocsátás azonban nem késlekedett. Az ember boldog. Elnyerte a bűnbocsánatot. Bűnét a nagy Bűnhordozóra helyezte, Aki készséggel veszi azt Magára, lerója és elszenvedi a bűnösnek kijáró büntetést.

Majd pedig eljön a végső ítélet. A bűn kitörötöttet. Az ember neve mellől lekerült a rovás. Azonban Sátánnak is része van abban, hogy az ember elesett: ezzel mi lesz? Ezért is engesztelés szereztetett? Nem! Magának Sátánnak kell ezért az életével fizetnie.

Egy évekkel ezelőtt történt baleset érdekes lehet ebből a szempontból. Valamelyik főiskolán egy diákkortás az ablakok becsukásához készüldött a kápolnában zajló gyülekezés idején. Nyugodtan járt-kelt a külső szárnyban egy magasba emelt rúddal a kezében, miközben a szemét az ablakokra szegezte. Egyik hallgatótársa úgy érezte, ez annyira nagyszerű alkalom, ami nem maradhat kihasználatlanul. Amint a fiataember, kezében a rúddal, járt-kelt, és munkájára figyelt, a másik diákok kitette a lábat, és a kapus a rúddal együtt hatalmas csattanással a földre esett. A hirtelen dorgálást ugyanolyan hirtelen vissza is vonták, mi-helyt a körülmények világosak lettek. Az egyik ember esett el, de a másik volt felelős érte.

Ideális esetben ugyanígy van ez a keresztény emberrel is. Meglehet elesik, de ha így is van, ez csak azért lehetséges, mert Sátán gáncsot vet neki, nem pedig azért, mert hogy ő ezt a legcsekélyebb mértékben is akarná. Ezt mondjuk: *ideális esetben*. A keresztények túlságosan sokszor engednek valami gyengeség miatt, amire nincs felmentés. Mert a keresztény eleshet ugyan, de nem fogadjuk el, hogy szükséges is elesnie. Isten meg tudja

tartani őt, és ha Sátánnak mégis sikerül elgáncsolnia, életének és szándékának azt kell tanúsítania, hogy Pállal együtt elmond-hassa: „*Most azért már nem én cselekszem azt, hanem a bennem lakozó bűn*” (Róm 7:17, 20).

Nem azért állítottuk az olvasó elé az előbbi példát, hogy bár-kiben olyan gondolatot táplálunk, hogy eleshet, és az eleséséért semmilyen felelősség nem terheli, hanem inkább meg akartuk mutatni, hogy bizonyos esetekben szinte minden felelősséget Sátánra hárul, és a bűnt jogosan olvassák a fejére.

Az érvelést minden ponton végig követő olvasó meg fogja jegyezni, hogy Sátán bűnösségeit valamennyi bűn esetében két pontban ragadhatjuk meg:

Először is felelős annyiban, amennyiben ő minden bűn kezdeményezője. Akár személyesen végzi az ő gonosz munkáját, akár valamelyik ügynökén keresztül – és rendszerint ez esik meg –, vétke egészen nyilvánvaló. Még ha az ember teljes készséget is mutat a bűnre, Sátánnak kell viselnie az elsődleges felelősséget. Ahogyan a pálinkakereskedő részben felelős lesz azokért a gonosztettekért, amiket valaki az általa eladt pálinka hatása alatt követett el, úgy kell Sátánt is felelősnek tartanunk minden egyes bűnért.

Másodszor, Sátán azért is felelős, amit a bűn önmagában hordoz. A kocsmatulajdonos példájánál maradva: ő rendszerint a pálinka eladására korlátozza a tevékenységét, azt viszont már ráhagyja az emberre, hogy találja meg saját áldozatát. Sátán azonban nem így tesz. Az ember sarkában jár, lehetséges áldozatokat ajánl a figyelmébe, és segíti is őt abban, hogy beteljesüljenek gonosz vágyai. A nőnek azt sugallja, hogy ő is kapjon be egy italt – az még nem árt meg –, és nemsokára képtelen lesz nemet mondani. Sátán ily módon közvetlen bűnrészessé válik. Igazságtalan lenne, ha egyes-egyedül az asszonyt tartanánk vétkesnek. Sátán

teremtett olyan körülményeket, ami által ő még vétkesebb lesz, mint az asszony. Igaz, ő nem követett el házasságtörést – bezeg a férfi és a nő igen –, mégis a lehető legközelebbi érintettsége van a bűnben, és mindenmellett a férfi és a nő később még megbánhatja tettét, Sátán bűne viszont megmarad. Az ítéletben olyan bűnök terhe zúdul majd rá, amiket nem személyesen követett el, mégis részese volt ezeknek. E bűnök reá helyeztetnek, és viselnie is kell majd a felelősséget ezekért.

KRISZTUS MINT BŰNHORDOZÓ

Némelyek tévesen következtetnek úgy, hogy amennyiben Izrael bűneit végül Sátánra helyezik, akkor neki is kell, hogy legyen valami része az engesztelésben. Ez hatalmas tévedés. Sátánnak semmilyen része nincs a helyettesítő engesztelésben. A szentek nem adósai semmivel. Az ő bűnhordozása semmilyen úton-módon nem kapcsolódik az üdvösséghez. Az ő munkája gonosz, kizártlag gonosz. Krisztus – mint Isten Báranya – hordozta a világ bűneit (Ján 1:29). Az emberek valamennyi felgyülemlett bűne egyedül Reá helyeztetett. Ő „*minden embernek megtartója, kiváltképen a hívőknek*” (1Tim 4:10).

Jézus áldozata nem korlátozódhatott, és nem is korlátozódott azokra, akik végül is befogadták Őt. Ez a gondoskodás minden embert magában foglalt. Ő hordozta minden ember bűnét, Kajafásét, Júdásét, az Őt keresztre szegező emberekét is. De eredményesen csupán azokét hordozhatta, akik később el is fogadták Őt. „*Valakik pedig befogadák őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaiá legyenek, azoknak, a kik az ő nevében hisznek*” (Ján 1:12).

De még azok is haszonélvezői lettek Jézus Krisztus engesztelő művének, akik végül is visszautasítják az üdvösség ajándékát.

Egyetlen bűnösnek sincs magától értetődő joga az élethez, és az élet folytatása – és így további lehetőségek az üdvösség elfogadására – egyes-egyedül a golgotai áldozat révén adatik meg számára. Krisztus próbaidőt biztosít nekik, melynek ideje alatt az embernek meg kell hoznia döntését, és még ez az idő is véren vétetett meg. Amikor a bűnös véglegesen és visszavonhatatlanul úgy dönt, hogy a számára felkínált feltételekkel nem fogadja el az életet, nem marad más számára, csak a halál, és viselnie kell a következményeket. Isten nem tehet érte többet. Újra és újra felajánlotta neki az üdvösséget, de ő megvetette. A Szent Lélek magára hagyja. Saját maga rendezte így a sorsát.

A szentélyszolgálat világosan tanított az üdvösség legegyszerűbb elveiről. A bűnbánó bűnös elhozta az ő báránykáját, kezét a fejére helyezte, bűnét megvallotta, majd pedig megölte. A pap elvégezte a vérrel való szolgálatot, illetve evett az állat húsából, miközben az ember a bűnbocsánat örömeivel távozott. A hús elfogyasztásával a pap magára vette a bűnt, és így előképe lett Krisztusnak, Aki bűnné lett érettünk. Az engesztelési napon a főpap – viselvén az esztendő során felgyülemlett bűnt – a bak vérével engesztelést szerzett valamennyi megvallott bűnért, ekképpen törölvén ki azokat, míg nem emlékezés sem lesz felőlük. A bűnbánatot tartó Izrael azon a napon nem egyszerűen bocsánatot nyert bűneire, hanem e bűnök kitörésre kerültek, és többé nem voltak. Akik nem vallották meg bűneiket, és nem részesültek bűnbocsánatban, kivágattak, vagyis kiközösítést szenvedtek, amely előképe volt annak, amikor majd kikerülnek Isten kegyelméből, és kivágattatnak az élők földjéről.

Ez az üdvösség egyszerű leckéje úgy, amint azt a szentély tanította. A naponkénti őrőáldozatban Izrael úgy látta Krisztust, mint Aki minden ember Megváltója, a mindenkre alkalmaszható szüntelen áldozat, amely átmenetileg és ideiglenesen

minden bűnt – a megvallott és a meg nem vallott bűnt egyaránt – kiváltott. A vétekért való áldozatban meglátták azokat az embereket, akik hit által befogadták a megjövendölt üdvösséget, és bűnbocsánatban részesültek. Az engesztelési napon látták a főpapot, aki engesztelést szerez, és teljes megtisztításról gondoskodik azok számára, akik már részesültek a bűnbocsánatban, de még most is bánkódtak vétkeik miatt, alázattal hajtván meg fejüket Isten lakhelye előtt. Ez által teljessé lett az engesztelés, ehhez nem kellett, de nem is lehetett mit hozzátenni. A bűnöket e napon kitörölték, és íme emlékezetük sem volt többé.

A BŰN TERMÉSZETE

A bűn nem olyan valóság, ami az embertől elválasztva, az embertől függetlenül létezné. A bűn az elme állásfoglalása, egy hozzáállás, egy tulajdonság, egy személyiséj jegy, egy életvitel, a jó megrontása. A jóságot, a szeretetet, a könyörületet, illetve a bűnt, a gyűlöletet, a gonoszságot meg lehet személyesíteni, de nem élnek önálló életet. A bűn az ajtó előtt leselkedhet; szeretet és igazság csókolgathatják egymást; gonoszság és igazság életrehalálra harcolhatnak egymással. Mindezek azonban megszemélyesítések, és csakis az emberi személyiséggel összefüggésben létezhetnek.

Ezek az igazságok annyira nyilvánvalók, hogy szinte szükségtelennek tűnik, hogy szólunk róluk. Mégsem mellőzhetjük a tárgyalását, tekintettel azon tényre, hogy akadnak olyanok is, akik a bűn eleven leírását és megszemélyesítését különálló, valóságsszerű létezésének bizonyítékoként fogadják el. Ez azt a vélekedést kelti fel bennük, hogy a bűn akkor is létezik még, amikor engesztelés szereztetik érte, kitöröltetik, vége vettetik, semmivé

lesz, Isten háta mögé vettetik, a tenger mélyébe vettetik és kitöröltek Isten emlékezetéből – illetve, hogy Sátán az egyedüli személy, aki megsemmisítheti a bűnt. Úgy vélik, hogy bármit is tett Krisztus, amikor meghalt a kereszten, amikor megásta a bűn sírját, és bármit is tesz majd, amikor kitörli a bűnöket az emlékkönyvből – minden semmit sem használ a bűn elpusztítása és a világgyegyetemből való gyökeres kiirtása szempontjából. Ezen elmélet értelmében: Sátán tudja egyedül kiirtani a bűnt, ily módon pedig lényeges szerepe van a megváltás tervében.

A kérdés körül támadt zúrvavar a kijelentés félreértelemezésén alapul, miszerint a bűnbak fejére bűnt helyeztek. A kijelentés így hangzik: „*Miután pedig elvégezi a szenthelyért, a gyülekezet sátoráért és az oltárért való engesztelést; hozza elő az élő bakot. És tegye Áron mind a két kezét az élő baknak fejére, és vallja meg felette Izráel fiainak minden hamisságát és minden vétkét, mindenféle bűneit: és rakja azokat a baknak fejére, azután küldje el az arravaló emberrel a pusztába, hogy vigye el magán a bak minden ő hamisságukat kietlen földre, és hogy bocsássa el a bakot a pusztában*” (3Móz 16:20-22).

NÉGYFÉLE ÉRTELMEZÉS

A fenti kijelentésre négyféle értelmezés született. Az első szerint Sátán csupán az igazak megvallott bűneit viseli, és csak ezekért szenvedi el a büntetést, a második szerint csak a gonoszokét. A harmadik értelmében minden ember megvallott és meg nem vallott bűnét hordozza, míg a negyedik szerint a saját bűnét hordozza és azokat, amelyek elkövetésére ő vett rá másokat.

1. A keresztyének számára egyértelmű, hogy Sátán nem vehet magára bűnöket engesztelés végett, és az is világos, hogy ő nem

nyújthat segítséget ama bűn végső elrendezésében, amit az igaz ember hit által Isten Bárányára helyezett, és amiért a Bárány szenvedett és meghalt. Krisztus minden munkát elvégzett, Sátánnak viszont semmilyen része nem lehetett benne. Csakis azután, „*miután pedig elvégezi a szentbelyért, a gyülekezet sátoráért és az oltárért való engeszelést; hozza elő az élő bakot*” (3Móz 16:20).

Ha a Sátánra helyezett bűnök kizárálag az igazak bűnei, akkor e bűnök bocsánatot nyert bűnök, kitörölt bűnök, megsemmisített bűnök, érvénytelenített bűnök; bűnök, amelyek fehérek, mint a hó vagy a gyapjú; bűnök, amelyekből elvétetett a fullánk; bűnök, amiket Isten a feledés tengerébe és a háta mögé vetett – bűnök, amik tulajdonképpen nincsenek többé. Az ilyen bűnök – tehát a megbocsátott, kifehérített, érvénytelenített, nem létező bűnök – hordozása Sátán részéről merő színjáték lenne.

Ha pedig megkérdeznénk, Sátán csupán az igazak bűneiért szenvedi-e el a büntetést, a válasz ismét csak nemleges lenne. Nem volna igazságos, ha Sátán csak az igazak bűneiért bűnhődnék, a gonoszok bűneiért pedig nem. Ha bárkinek a bűneiért bűnhődnie kell, igazság szerint bűnhődnie kell mindenkinak a bűneiért, bárki is követte el azokat, amennyiben ő minden bűn kezdeményezője.

Az igazak által elkövetett, de megbánt bűnöket azonban Krisztus hordozta. Egyedül Róla mondja az Ige: „*Pedig betegséginkető viselte, és fájdalmainkat hordozá...*” (Ésa 53:4). Azután: „*Éső megsebesítetett bűneinkért, megrontatott a mi vétkeinkért, békességünknek büntetése rajta van, és az ő sebeiivel gyógyulánk meg*” (5. vers). „...Az Úr mindnyájunk vétkét ő reá veté”; „...népem bűnéért lón rajta vereség”; „...a bűnösök közé számláltatott; pedig ő sokak bűnét hordozá...” (6., 8., 12. vers).

Ha Sátán csak az igazak bűnei miatt szenvedne, akkor Krisztus és Sátán ugyanazon bűnöket hordozná, ugyanazok miatt

szenvedne. A Bibliában szüntelenül elismételt tény tekintetében – miszerint Krisztus hordozta a mi bűneinket, és szenvedett értük – biztosak lehetünk abban, hogy Sátán nem hordozza ezeket, és ha csak az igazak bűneiért bűnhődnék, az ő része túl kicsiny lenne.

Ily módon tehát elvetendő az első állítás, miszerint Sátán csupán az igazak megvallott bűneiért szenved. E bűnök bocsánatban részesültek, kitöröltettek, feloldást nyertek a Bárány drága vére által. Egykor olyanok voltak, mint a skarlát, vörösek, mint a karmazsin, Krisztus azonban oly fehérekkel tette ezeket, mint a hó. Márpedig Sátán számára az ilyen fajta bűnök hordozása nem teher, hanem megtisztelés lenne. Ha valaki azt mondja, hogy minden, amit Krisztus tett a kereszten, minden, amit azóta vitt végbe a szentekért a mennyei szentélyben való közbenjárása által, nem sokat számít bűneik megsemmisítése és kiirtása szempontjából, hanem a bűnök tovább léteznek, és legvégül Sátánban semmisülnek meg – az efféle okoskodás Sátánt az igazakért végzett engesztelés nélkülözhetetlen részesévé avatja, ami tartatlan álláspont. Krisztusnak egymagában kell elvégeznie az engesztelés művét. Egyedül kell „taposnia a sajtót”, azaz Sátán semmi módon nem működhet ebben közre. Az ezzel ellentétes álláspont képviselői, akik Sátánról azt feltételezik, hogy ő fejezi be a szentekért végzett munkát, amit Krisztus kezdett el, Sátánt nélkülözhetetlenné teszik. Nélküle nem lehet elrendezni az igazak bűneit, amely elrendezés az engesztelés legfontosabb része.

2. A második állítást is el kell vetnünk, mert nem helytálló, nagyjából hasonló okokból, mint az első esetben. Sátán természetesen nem csupán a gonoszok bűneiért vonható felelősségre, és nem kerülheti el a büntetést azon bűnök miatt sem, amelyek elkövetésére ő vette rá az igazakat. Ha úgy tartjuk, hogy az emberek felelősek a másokra gyakorolt befolyásuk miatt, továbbá

azokért a bűnökért is, amelyek elkövetésére rávesznek másokat, semmivel sem tekinthetjük Sátánt bűntelennebbnek akkor, amikor a gonoszokat kíséri, mint amikor az igazakat kíséri. Mindkét esetben bűnös. Persze a bűnnek lehetnek fokozatai, de semmilyen körülmények között sem tekinthetjük Sátánt bűntelennek.

3–4. Tekintettel arra, hogy első rendben Sátán a felelős minden bűnért, vajon minden bűn reá kerül, valamennyi bűnért bűnhődni fog? Első látásra értelemszerű következtetésnek tűnik, mégis ügyelni kell a megfogalmazásra és az értelmezésre, ne-hogy valamit félreértsünk, és aztán Krisztus bűnhordozásának ne hagyunk helyet. Némelyek akaratlanul is tévedésbe estek, és minden bűnt Sátánra helyeztek, nem sok helyet hagyva ezzel Krisztus engesztelő művének. Az igazi megváltásfelfogás nem egyszerűen az első, hanem az egyetlen helyet Krisztusnak tartja fenn, és bármilyen szerepe van Sátánnak, annak egészen külön kell válnia Krisztusnak az Ó szentjeiért végzett munkájától.

Mivel a harmadik állítás nagyon közel áll a negyedikhez, talán az lesz a legjobb, ha együtt vizsgáljuk meg ezeket, hogy egy amolyan felülnézeti képhez jussunk a tekintetben, milyen bűnöket helyeztek pontosan a bűnbakra, és miért is helyezték ezeket rá.

Korábban már rámutattunk, hogy a bűnhordozásnak nem ugyanaz a jelentése Sátán esetében, mint Jézus Krisztus esetében. Ha megnézzük az előképet, azt látjuk, hogy amikor bűnt hárítottak át valamilyen áldozatra, ez az állat halálát jelentette. Az állat azzal a végső céllal hordozott bűnt, hogy valamikor kitöröltek az a bűn, és minden egyes esetben bekövetkezett a halál. Amikor Krisztus hordozta a mi vétkeinket, amikor gonoszságaink Őreá helyeztettek, felvitte azokat a keresztfára, meghalt, hogy mi élhessünk.

Nem így van ez, amikor Sátán hordoz bűnt. Noha a bűnbak nyilván kimúlt, a Szentírás nagyon gondosan hallgat e tényről, nehogy egyesek hamis következetetéseket vonjanak le ebből. Amikor a bűnöket a bűnbakra helyezték, nem következett rá halál, nem volt vérrel való meghintés, sem a kövérje elégetése az oltáron, sem a hús elfogyasztása, sem bármiféle papi közbenjárás. Még csak nem is pap vezette el a bűnbakot a pusztába, és az ezzel megbízott ember nem is léphetett be a táborba, míg ki nem mosta a ruháit, és meg nem mosta a testét vízben (3Móz 16:26). Mindez azért íratott meg, hogy hangsúlyt kapjon az a tény, hogy a bűnbaknak egészben más volt a rendeltetése, mint az Úrért való baknak. Jó lesz ezeket észben tartanunk, amikor megvizsgáljuk, hogy mi a bűnbak helye a bűn végső elrendezésében.

EGY ILLUSZTRÁCIÓ

A következő példa talán világosabbá teszi, ki mennyiben osztozik a bűnösségen. minden bűnen legalább három személy érintett: a vétkező, Sátán, valamint Krisztus. Minthogy Sátán a bűnökre jobbára valamelyik ügynöke által bujt fel, így rendszerint négy személyről kell beszélnünk.

Vizsgáljuk meg a korábban már említett asszony esetét. Ő és a férfi a törvényszegők, és mindenketen rászolgálnak a büntetésre. Az Ószövetségben halállal büntették a házasságtörést, ők pedig ebben voltak vétkesek. Sátán is osztozik az ő vétkükben. Megkísértette a férfit, megkísértette az asszonyt, így mindenketőjük esetében kimutatható az ő bűne is. Mindhárman méltók a halálra. Az emberek meglehet nem is tudnak a törvényszegésről, Isten azonban igen.

Kevéssel ezután az asszony megbánja a vétkét, buzgón keresi Istant, és bocsánatot nyer. Az ítélet napján – csakúgy, mint annak előképében, az engesztelési napon – bűne kitöröltetik, és emlékezés sem lesz róla többé. Úgy áll Isten előtt, mintha soha nem vétkezett volna. Adatik néki tiszta és fehér ruha, új teremtmény lett a Krisztus Jézusban. Vétkei – amelyek egykor, mint a tenger – megmosattak a Bárány vérében, a régi bűnös természet el lett temetve a keresztség vizében. Új teremtmény lett, új névvel, a régiek elfelejtettek, és minden újjá lett.

Mi is történt vajon? A reá váró halálbüntetés eltöröltetett. Krisztus meghalt érte, helyette. Magára vette az asszonynak kijáró büntetést. Szenvedett érte, az asszony pedig Krisztus sebeivel gyógyult meg. A régi élete a múlté lett. Új teremtmény lett. Jézus Krisztus a bűnököt magával vitte a sírba, ott lerótt a büntetést, elvégezte, hogy „*vége szakadjon a gonoszságnak*” (Dán 9:24), és ott a halál által megsemmisítette azt, „*akinek hatalma van a halálon, tudniillik az ördögöt*” (Zsid 2:14).

Már-már képtelen a kérdés: Mi lett a bűnével, a házasságtöréssel? E kérdést mégis sokan feltehetik azok közül, akik hisznak a bűn személytől független létezésében. Mi lett a bűnével? Egyszerűen megszűnt létezni. Amikor Isten kegyelméből elhagyta a bűnét, elnyerte a bűnbocsánatot és *megtisztulásban* részesült; amikor helyt adott az intéseknek: „...*eredj el, és többé ne vétkezzél!*”, a bűn véget ért, nem volt többé; sem tisztátlanság, sem törvényszegés nem volt többé. Az enyészeté lett. Jézus Krisztus tökéletes munkát végzett. Az ítélet lezárasakor a bűnnek még az emlékezete is kitöröltetik, és észbe sem vétek többé.

Ami ebben az elképzelt esetben történt, minden őszintén megtért ember életében megtörténik. Krisztus visel minden terhet. Ő viseli a bűnököt és annak büntetését is. Megbocsát és

megtisztít. Új szívet és új elmét teremt, és a bűnös mindenestül új teremtés lesz. És ebben Sátánnak nincs semmi része.

De mi történik Sátánnal? Elkerüli a büntetést, mivelhogy az asszony bűnbánatot gyakorolt? Semmiképpen sem. Az ő vétkessége nem kisebbül amaz szívénék megváltozása miatt. Meg kell lakolnia az ő része miatt, tudniillik megkísértette és bűnbe vitte az asszonyt. Felelős azért, mert gonosz vágyat ültetett a férfi szívébe, és az asszony megkísértésére készítette őt. Ezért meg kell lakolnia. Nem a férfi bűnrészessége miatt kell bűnhődnie. A férfi maga fog bűnhődni azért. Nem az asszony része miatt bűnhődik. Az asszonynak kell bűnhődnie azért, hacsak meg nem tér, és nem fordul Istenhez, amely esetben Krisztus viseli a terhet. Sátánnak azért kell meglakolnia, ami része neki van a bűnen. Az ő bűnössége alapvető: ő bujtott fel a bűnre, ő vett rá másokat is a bűnre, így ő ezekért bűnhődik. Mások a saját bűneik miatt bűnhődnek.

Esetünkben tehát ez a következőképpen fest: Sátán saját bűnei miatt bűnhődik, vagyis amiket személyesen követett el, illetve amire másokat vett rá. A bűnös saját bűneiért lakol meg, vagyis amiket személyesen követett el, illetve amire ő vett rá másokat. A megtérő bűnös viszont Isten irgalmába helyezi magát. Bűneit Krisztus viseli, hordozza, szenved és meghal értük, és a bűnös megszabadul. Krisztus lefizeti a bűn miatti büntetést, a megváltás munkája pedig ekképpen teljessé vált. A bűnös mindenestül és teljességgel visszahelyeztetik Isten szeretetébe és kegyeibe, és úgy áll Isten előtt, mintha sohasem vétkezett volna.

Az engesztelés eme munkájának bevégezte után kerül csupán elő a bűnbak, hogy bűnöket helyezzenek reá. Azok a bűnök ezek, amelyek elkövetésére ő bujt fel másokat, továbbá azok, amelyekben kettős felelősséget hordoz. A bűnösnek magának kell hordoznia saját bűneit, és bűnhődnie kell ezekért, illetve az

Úrra vetheti a terheit, de Sátán semelyik esetben sem kerülheti el az elsődleges felelősségre vonást. Ő minden bűnben vétkes, és az ember megtérése nem kisebbíti Sátán vétkességét. Ennél fogva „*tegye Áron mind a két kezét az élő baknak fejére, és vallja meg felette Izráel fiainak minden hamisságát és minden vétkét, mindenféle bűneit: és rakja azokat a baknak fejére, azután küldje el az arravaló emberrel a pusztába, hogy vigye el magán a bak minden ő hamisságukat kietlen földre, és hogy bocsássa el a bakot a pusztában*” (3Móz 16:21-22).

A megvallott bűnöket már elrendezték. Áron „*elvégezte az engesztelést a szentélyért, a kijelentés sátráért és az oltárért*” (20. vers, új prot. ford.). Már engesztelést végzett a szenthelyen (a szentek szentjében), „*engesztelést magáért, háza népéért és Izráel egész gyülekezetéért*” (17. vers). Ez után – és nem előbb – kellett előállítani a bakot. A bak fejére helyezett bűnök nem az engesztelést nyert, nem a fehérre változtatott, nem az érvénytelenített, nem a nem létező bűnök, hanem a Sátánra jutó rész ugyanezen bűnökben, amiért viszont nem szereztetett engesztelés, és amire nézve nem történt meg az elfedezés az Úrért való bakban. Sátán hordozza saját személyes bűneit, és minden bűnben van egy rész, amiért ő a felelős. Ezek magukban foglalják „*Izráel fiainak minden hamisságát és minden vétkét, mindenféle bűneit*” (21. vers).

Ily módon valamennyi bűn elfedezése megtörtént. Krisztus hordozza és eltörli az Ő testében az Ő népének valamennyi megvallott bűnét. A meg nem tért bűnös, aki nem fogadja el Krisztust, mint az ő bűnhordozóját, saját bűneit hordozza. Sátán tulajdon bűneit hordozza, de ehhez jön még minden olyan bűn büntetésének iszonyú súlya, amelyek elkövetésére ő vett rá másokat. Ha ehhez hozzájárul az elbukott angyalok vétkeit, tökéletes és igazságos elrendezését láthatjuk a bűnnek e világon és a világegyetemben.

A KÉT BAK

Az imént előadott álláspont szerint a két bakban a bűn teljes kiirtásának előképét láthatjuk. Az első bak Krisztust jelképezi, Aki nem csupán a világ Megváltója, Isten egyszülött Fia, Aki maga is Isten, hanem az ember képviselője is, a második Ádám. Előképe mindeneknek, akik üdvösségre jutnak. A második bak Sátánt jelképezi, aki nem csupán az első vétkész, és minden bűn szerzője, hanem a bűnös képviselője. Előképe mindeneknek, akik elvesznek. Az emberek bármelyiket választhatják képviselőjüküл.

Ha az Úrért való bakot választják, úgy Krisztussal azonosítják magukat, Őrajta keresztül pedig megbocsátásban és megtisztulásban részesülnek: „*Mert ezen a napon engesztelés lesz értetek, hogy megtisztítson titeket; minden bűnötöktől megtisztultok az Úr előtt*” (3Móz 16:30). E munka végeztével a szentély megtisztult, a papok megtisztultak, a nép megtisztult minden bűnéből.

Ha viszont a bűnbakkal léptek szövetségre, nem részesültek az engesztelésben. Az egész szolgálat során a bűnbak megkötözve állt a szentsátor bejáratánál, hogy kivárja ítéletét. Amikor az engesztelés befejeződött, a főpap elővezette ezt a bakot, és megvallotta azokat a bűnöket is, amelyekért nem történt elfedezés az Úrért való bak áldozati halála által, majd miután a bűnbak fejére helyezte a bűnöket, elűzte a pusztába. Amikor a nép nézte, hogyan vezetik el a bűnbakot – nem mint valami győzelmi menetben, élén a főpappal, hanem gyászmenetben, élén az arra kijelölt emberrel –, nem csupán Sátán végzetének előképét láthatták benne, hanem minden egyes emberét, aki elfordult Istantől. A bűnnel terhelt bakot elvezették, hogy pusztulásra ítéljék, mind messzebb és messzebb jutott Isten házától és Izrael gyülekezetétől, hogy magányosan pusztuljon el a pusztában, távol Isten táborától.

Amiképpen a gonosznevőt az akasztófához, úgy vezették el a bakot egy kötéllel a nyakában, hogy elpusztuljon. Amiképpen a gonosznevő ily módon lakol meg törvényszegéséért, akképpen szerzett „engesztelést” a bűnbak is – nem üdvösséget, hanem halált szerző, büntető „engesztelést”.

A BŰN VÉGLEGES KIIRTÁSA

A végső ítélet napja nem csupán az igazak bűneinek végleges eltörlését foglalja magában, hanem a bűn világégyetemből történő kiirtását is. Magában foglalja minden olyan bűn Sátán fejére helyezését, amiért ő a felelős, továbbá mindenek „kivágatását”, akik nem sanyargatták meg a lelküket. Ugyanígy helyezték a bűnöket a bűnbak fejére, miután a szentély megtisztítása elvégeztetett. Ekkor azok, akik nem gyakoroltak bűnbánatot, „ki-vágattak” (3Móz 16:20-22; 23:29).

„Amikor a szentek szentjében véget ért a szolgálat, és a bűnért való áldozat vére által a templom megtisztult Izrael bűneitől, a főpap az élő bűnbakot az Úr elé állította, és a gyülekezet színe előtt megvallotta felette »*Izrael fiainak minden hamisságát és minden vétkét, mindenféle bűneit: és ... azokat a baknak fejére*« (3Móz 16:21) helyezte. Amikor pedig a mennyei templomban ér véget az engesztelés munkája, Isten és a mennyei angyalok, valamint a megváltott sereg színe előtt Jézus hasonlóképpen helyezi Isten népének bűneit Sátánra. Sátánnak felelnie kell minden bűnért, amelyre rávette az embert. És miként a bűnbakot a főpap lakatlan vidékre küldte, Jézus Krisztus is száműzi Sátánt a puszta földre, a lakatlan és sivár pusztaságra.” (E. G. White: A nagy küzdelem, Advent Kiadó, 584. o.)

„Miként a főpap a szenthelyről eltávolított bűnöket megvallotha Azázel bakjának feje felett, Jézus is a megvallott bűnöket Sátánra, a bűn szerzőjére és felbujtójára fogja helyezni. Miként az Izrael bűneit hordozó bakot »*kietlen földre*« (3Móz 16:22) küldték, Sátán is – azon bűnökkel a vállán, amelyek elkövetésére ő vette rá Isten népét – ezer évig az akkor már kietlen és lakatlan föld határai közé lesz zárva. Végül abban a tűzben, amely minden gonoszt elpusztít, Sátánnak a bűn teljes büntetését kell szenvednie. Így jut célba a nagy megváltási terv a bűn végső megsemmisítésével és a bűn megtagadóinak megszabadulásával.” (uo. 432. o.)

Az engesztelési nap volt a „nagy” nap Izraelben. E napon a nép két csoportra oszlott. Az egyik csoport megsanyargatta a lelkét. Bűneiket már megvallották, a jóvátételt megfizették, áldozatukat elhozták. Most az eredményre vártak. Az engesztelési munka végeztével, meghallván a főpap ruháján függő csengettyűk hangját, tudták, hogy a nap kívánatos véget ért. Isten elfogadta őket, bűneik eltöröltettek.

A másik csoport nem részesült az engesztelésből. Nem sanyargatták meg a lelküket, nem vallottak bűnt, jóvátételt sem fizettek. Bűneik most saját fejükre szálltak vissza. „Kivágattak” Isten népe közül.

Ily módon az engesztelési nap a szétválasztás nagy napja volt. Mindenki meghozta a saját döntését, e döntéssel pedig elrendezte sorsát. Amikor a nap véget ért, a tábor tiszta volt. E két dolog közül az egyik esett meg: vagy a bűn távolíttatott el a bűnösről, vagy ő maga távolíttatott el. A tábor így is, úgy is tiszta lett.

Így lesz majd a világ végén is. „*És lészen, hogy a ki Sionban meghagyatik, és Jeruzsálemben megmarad, szentnek mondatik, minden, valaki Jeruzsálemben az élők közé beiratott*” (Ésa 4:2). Isten újra meg fogja tisztítani népét. Akik megmaradnak Sion-

ban, szentek lesznek, „*valaki Jeruzsálemben az élők közé beiratott*”. A többit kirázzák és kivágják.

A bűnbak elvezetése minden bizonnyal ünnepélyes pillanat volt Izraelben. Az ő sorsában szemlélhette minden ember, mi fog történni vele, ha elmulasztja Istennel szembeni kötelességét. Kivezették a táborból, ki a pusztába; magányosan és magára hagyottan, éhségtől és szomjúságtól, illetve a nap hevétől vagy az éj hidegétől gyötörten, vadállatoktól vagy az éjszaka más veszélyeitől körülövezve; a bűnnel és Isten átkával megterhelve – ez volt a bűnbak végzete, és ez lesz a végzete annak is, aki eltávozott Istantől. A tanulságnak elevennek és erőteljesnek kell lennie, hogy ne feledjük el egykönnyen.

Tizenötödik fejezet

ÜNNEPEK ÉS SZENT GYÜLEKEZÉSEK

Mózes harmadik könyve 23. fejezetében nyertek feljegyzést azok az ünnepek és szent gyülekezések, amelyek megtartását az Úr rendelte el az Ő népének. Hét ilyen alkalom van összesen. Három ezek közül az évenkénti nagy ünnepek sorába tartozik: a páska, a pünkösд és a sátoros ünnep. Ezekről meg van írva: „*Minden esztendőben háromszor jelenjen meg közüled minden férfiú az Úrnak, a te Istenednek színe előtt azon a helyen, a melyet kiválaszt; a kovásztalan kenyerek ünnepén, a hetek ünnepén, és a sátorok ünnepén. De üres kézzel senki se jelenjen meg az Úr előtt!*” (5Móz 16:16; lásd még 2Móz 23:17; 34:23!)

Az „ünnepekre” és a „szent gyülekezésekre” használt két szó a jelentés tekintetében igencsak eltér egymástól. *Hag*, ami különösen a nevezett három ünnephez társul, „vidám alkalmat, ünnepet” jelent. A *mo’ed* inkább kitűzött időpontokra, megállapított előírásokra, szent gyülekezésekre vagy ünnepélyes találkozókra vonatkozik. A *mo’ed* egyik példája éppen az engeszelési nap lehetne, amely a szó legszorosabb értelmében nem ünnep, hanem szent gyülekezés volt (3Móz 23:26-32).

A páska, a pünkösд, a sátoros ünnep és az engeszelési nap mellett még három ünnepről történt rendelkezés: a hetedik hónap első napjára eső kürtzengés ünnepe, a kovásztalan kenyerek ünnepe és a zsenge kéve ünnepe (24., 6., 9-14. vers; 2Móz 12:17; 4Móz 28:17). A két utóbbi ünnepet a páskaünnepessel összefüggésben tartották, a törvény viszont mindig attól különálló ünnep gyanánt szól róluk (2Móz 12:11, 15, 17; 4Móz 28:16, 17;

3Móz 23:9-14). Mivelhogy külön-külön vannak említve, és mivel sajátos jelentésük van, az Úr hét ünnepe közé soroltuk őket.

A páskát az első hónap tizenegyedik napján tartották, a kovásztalan kenyerek napja ugyanezen hónap tizenötödik napján kezdődött, a zsenge kévét pedig a tizenhatodik napon lóbálták meg (3Móz 23:5, 6, 11). Az első három ünnepre tehát az eszten-dő első hónapjában került sor. A három utolsó ünnep a hetedik hónapban zajlott le: a kürtzengés ünnepe az első, az engesz-telési nap a tizedik, a sátoros ünnep a tizenötödik napon (24., 27., 39. vers). A pünkösdi ünnepe e két ünnepkör közé esett, „*a szombatra következő naptól*” – vagyis az első hónap tizen-hatodik napjától – számított ötvenedik napra. Így jutottunk el a pünkösddel a zsidó év harmadik hónapjának első vagy közép-ső harmadáig, a mi májusunknak vagy júniusunknak megfelelő időszakig (15., 16. vers).

A PÁSKAÜNNEP

A páskát Isten alapította az egyiptomi szolgaságból való szabadu-lás emlékére. Az első hónap tizedik napján minden háztartásnak, „*a lelkek száma szerint*” (2Móz 12:4), ki kellett választani egy bárányt, vagy ha az egyik háztartás kicsi volt, két vagy több háztar-tás is gyűlhetett egyazon áldozat köré. A bárányt a háznál kellett tartani a tizenegyedik napig, amikor is este le kellett vágni, vérét pedig az ajtófélára kellett kenni. Még aznap este elfogyasztották a húst, amit nem főztek meg – amint az megszokott volt –, hanem csak megsütöttek. Csak kovásztalan kenyeret lehetett fogyasztani hozzá. További útmutatás, hogy „*keserű füvekkel egyék meg azt*” (8. vers). A későbbi évek során történtek változá-sok e rendtartásban, ám a főbb pontok ugyanazok maradtak.

A páskaáldozatot Isten megkülönböztette azzal, hogy „az én áldozatom”-nak nevezte (2Móz 23:18; 34:25), Jóllehet nem lenne helyes túl nagy súlyt adni egy ilyen kifejezésnek, minden esetben említést érdemel. A páskaünnep Izrael Egyiptomból való kivonulásának szerzett emlékezetet. Az Újszövetség tanítása szerint ez egy előre tekintő rendelkezés is egyben: „...a mi húsvéti bárányunk, Krisztus megáldoztatott érettünk” (1Kor 5:7). Ha nem feledkezünk meg e jelképes ábrázolásról, könnyen megvonhatunk bizonyos párhuzamokat. A keresztre feszítésnél Jézus egyetlen csontja sem töretett meg (Ján 19:36), amiképpen a páskabáránynak egyetlen csontját sem volt szabad megtörni (2Móz 12:46; 4Móz 9:12). A páskabárányt az első – ún. *Abib* – hónap tizenegyedik napján kellett leölni, és még aznap éjjel kellett elfogyasztani (2Móz 12:6-10). Krisztus épp „a húsvét péntekjén” halt meg (Ján 19:14). A vérrel való meghintés a kegyelembe való „átmenetelt” – (a páska szó jelentése szerint, a ford.) –, a halálból való szabadulást jelentette (2Móz 12:13). Akképpen az Ő vére által nyertünk bocsánatot a korábban el követett bűnökre (Róm 3:25). A páskaáldozat egy bárány volt (2Móz 12:3). Így volt Jézus „Istemnek ama báránya” (Ján 1:29). A báránynak hibátlanak kellett lennie. Krisztus volt az a „hibátlan bárány” (2Móz 12:5; 1Pét 1:19). A bárány húsát el kellett fogyasztani (2Móz 12:7). Ekképpen kell nekünk is részesed nünk az ő testéből (Ján 6:51).

Szorosan kapcsolódott a páskához – noha el volt különítve attól – a kovásztalan kenyerek ünnepe. A két ünnep valójában ugyanazon rendtartás része volt úgyannyira, hogy a neveiket is egymást váltogatva használták, ugyanakkor rendeltetésük szerint némiképp eltértek egymástól. Isten parancsa egyértelmű volt a teendők dolgában: „Hét napig egyetek kovásztalan kenyereket; még az első napon takarítsátok el a kovászt házaitokból,

mert valaki kovászost ejéndik az első naptól fogva a hetedik napig, az olyan lélek irtassék ki Izráelből” (2Móz 12:15). Isten ehhez a következő magyarázó megjegyzést fűzte: „Azért ne régi kovással ünnepeljünk, sem rosszaságnak és gonoszságnak kovászával, hanem tisztaságnak és igazságnak kovásztalanságában” (1Kor 5:8).

A páskaünnep és a kovásztalan kenyerek ünnepe bővelkedik az evangéliumi igazságok tanításában. Isten a megölt bárány által gondoskodott az elsőszülöttek megmentéséről. A bárány megölése azonban nem volt elegendő a megmeneküléshez. A vérrel meg kellett kenni a szemöldökfát. Az áldozatot egyénileg kellett felhasználni. A vérrel való meghintés ugyanolyan fontos volt, mint a bárány halála. De még ez sem volt elég. A húst meg kellett enni, éspedig eléggyé sajátos körülmenyek között. „*És ilyen módon egyétek azt meg: Derekaitokat felövezve, saruitok lábaitokon és pálcázaitok kezetekben, és nagy sietséggel egyétek azt; mert az Úr páskhája az*” (2Móz 12:11). És még mindig nem volt vége: minden kovászt ki kellett tisztítani a házakból, „*mert valaki kovászost ejéndik, az a lélek kiirtatik Izráel gyülekezetéből, akár jövevény, akár az ország szülöttje legyen*” (19. vers).

A páskaünnep Krisztus halálának a jelképe. Ő a mi páska-bárányunk (1Kor 5:7). A kereszten meghalt értünk. Ezúton engesztelést szerzett mindenkinél az üdvösségre, aki megmarad az élet törvényeiben. A kereszt azonban önmagában nem ment meg. Ez csupán biztosítja az üdvösséget. Egyénileg kell igényelni azt a vért, amit Jézus odaadott értünk. Így szólt a parancs Izraelnek: „*És vegyetek egy kötés izsópot és mártsátok a vérbe, a mely az edényben van, és hintsétek meg a szemöldökfát és a két ajtófelet abból a vérből, a mely az edényben van*” (2Móz 12:22). Az ígéret úgy szólt, hogy ha e szerint cselekednek, akkor amikor az Úr „*meeglátja a vért a szemöldökfán és a két ajtófén: elmegy az*

Úr az ajtó mellett és nem engedi, hogy a pusztító bemenjen öldökölni a ti házaitokba” (23. vers).

Az itt említett rendelkezések megmentették az elsőszülötteket a pusztító angyaltól. A bárány halála biztosította a megmentés eszközét; a vér felkenése tette hathatóssé a biztosított eszközt. Mindkettő nélkülözhetetlen volt.

A halálból való megmenekülés: egy doleg. Rendelkezni az élet fenntartásához szükséges eszközökkel: másik doleg. A hús megevése által pozitív, a kovásztól való tartózkodás által negatív formában történt erre nézve gondoskodás. Krisztus mondja: „*Én vagyok amaz élő kenyér, a mely a mennyből szállott alá; ha valaki eszik e kenyérből, él örökkel. És az a kenyér pedig, a melyet én adok, az én testem, a melyet én adok a világ életéért*” (Ján 6:51). Izraelnek a bárányt egészben kellett megsütnie. A parancs szerint „*tűzön sütve, a fejét, lábszáraival és belsejével együtt*” (2Móz 12:9) kellett elkészíteni. minden egyes családnak annyi embert kellett maga köré gyűjtenie, hogy az összes húst megehessék (4. vers). Semmit nem lehetett kivinni a házból, semmit nem lehetett reggelre meghagyni. Ha bármi megmaradt volna a bárányból, azt el kellett volna égetni (10., 46. vers). Ez pedig nem egyebet ábrázolt, mint az Ó – Akit a bárány jelképezett – egybeolvadását azokkal, akikért a vérét ontotta. Ez Krisztus és a hívő teljes azonosulását jelenti. Ez az Isten teljességének az elfogadását jelenti.

A kovászt teljesen mellőzni kellett. A kovász lelki jelentése felől kétségünk sem lehet. A rosszat, a gonoszságot jelképezi (1Kor 5:8). A hamis tanításokat jelképezi, amint azt a farizeusok, a szadduceusok és a Heródes-pártiak tanításai példázzák (Mát 16:6; Márk 8:15). A farizeusok kovásza a mohóság és a jogtalanság (Mát 23:14), az irigység (13. vers), a vakbuzgóság (15. vers), a lelki értékek helytelen beállítása (16–22. vers), az ítélet, az irlalom, a hit elhagyása (23. vers), a hiábavaló szórszál-

hasogatás (24. vers), a képmutatás , a vallási türelmetlenség és a kegyetlenség (25–36. vers). A szadduceusoknál a vallási kétély (Mát 22:23), az Írás ismeretének, valamint az Isten hatalmába vetett hitnek a hiánya (29. vers) a kovász. A Heródes-pártiak kovásza a hízelgés, a világiasság és a képmutatás (16–21. vers), és gonosz forralása Isten szolgája ellen (Márk 3:6).

A páskaünnep újszövetségi megfelelője az úrvacsora, az asztalközösség. Jézus Krisztus eljövetelével az Ő eljövetelét ábrázoló húsvéti bárány megölésének lejárt az érvénye. Érvénye lett viszont a golgotai áldozatról és annak megtartó erejéről való megemlékezésnek. Az Úr tehát azért alapította meg az úrvacsorai eledel elfogyasztását, hogy emlékezetünkbe vesse a kereszten elhozott üdvösséget és engesztelést tényét. Az előképhez hasonlóan az úrvacsora egyszerre mutat előre és hátra. Emlékeznünk kell a Golgotára, „*a míg eljövend*” az Úr (1Kor 11:26).

„Ezek az előképek beteljesedtek, nem egyszerűen esemény, hanem idő szerint is. A zsidó esztendő első havának tizenegyedik napján – egyazon hónapban és napon, amikor tizenöt hosszú századon keresztül a páskabárányt leölték – Krisztus, miután tanítványaival együtt elfogyasztotta a páskabárányt, megalapította azt az ünnepet, amelynek az Ő, Isten Bárányának a halálára kellett emlékeztetnie, »*aki elveszi a világ bűneit*«. Ugyanezen a napon gonosz kezek megragadták, hogy keresztre feszítsék és megöljék. Majd pedig a meglóbált kéve előképhez hasonlóan Urunk – aki »*zsengéjük lőn azoknak, akik elaludtak*«, és előképe minden igazaknak, akiknek »*a nyomorúságos*« teste elváltozik, hogy »*hasonló legyen az ő dicsőséges testéhez*« – harmadnapon feltámadt a halálból.” (Ellen G. White: A nagy küzdelem, Advent Kiadó, 357. o.)

Az első zsenge bemutatása a kovásztalan kenyerek ünnepének részét képezte. A bemutatásra Abib hónap tizenhatodik napján,

„*a szombat után való napon*” (3Móz 23:11) került sor. Ez a nap nem a szent gyülekezés napja volt, sem heti szombat nem volt. Ezen a napon mindenkorral egy fontos munkát kellett elvégezni. Abib havának tizenegyedik napján egy árpaföld egy bizonyos darabkáját jelölték ki, hogy a tizenhatodik napon sorra kerülő zsenge kéve bemutatásának előkészületeként elkülönítsék. Hárrom választott ember tanúk jelenlétében vágta le az árpát, amit már előre kévébe kötötték. Miután levágta, az összes kévét egy kévébe kötötték, és bemutatták az Úr színe előtt, „az aratás zsengéjének első kévéje” gyanánt. „*Az pedig lóbálja meg a kévet az Úr előtt, hogy kedvesen fogadtassék érettetek; a szombat után való napon lóbálja azt meg a pap*” (3Móz 23:11). E mellett „*egy ép, esztendős bárányt*”, olajjal elegyített ételáldozatot, valamint italáldozatot kellett bemutatni Istennek (12., 13. vers). Amíg ezt nem végezték el, Izrael a föld semmilyen termését nem használhatta fel.

Ez az áldozat az elfogadás áldozata volt. Az első zsengék bemutatása volt, ami minden kétséget kizárában mindenekelőtt Krisztusra utalt: „...*Első zsenge a Krisztus; azután a kik a Krisztuséi, az Ő eljövetelekor*” (1Kor 15:23).

A páros rendtartásában rejlő tanítások összefoglalásakor a következő észrevételeket tehetjük: A páros Krisztus halálát jelképezi. Ahogy a páskabarát meghalt, úgy halt meg Krisztus is. A báránynak a vére megszabadította az űsi Izraelt a pusztító angyaltól. Krisztus vére most íme békességet szerez.

A páros a feltámadás jelképe is: erről beszélt a meglóbált kéve előképe. Az előkép még az idő tekintetében is tökéletes. A báránynak Abib hónap tizenegyedik napjának estéjén halt meg. Tizenhatodikán, vagyis „*a szombat után való napon*” az előzőleg levágott első zsengét bemutatták az Úr színe előtt. Jézus Krisztus pénteken este halt meg. Szombaton Ő a sírban nyugodott.

A „szombat után való napon” Krisztus, „az első zsenge” feltámadt a sírból, és megjelent az Úr színe előtt, hogy elfogadásra találjon előtte. A „szombat után való nap” nem „szent gyülekezés” napja volt, sem a heti szombat vagy valamelyiknek a jelképe, hanem azon a napon egy fontos munkát kellett elvégezni, ami bővebb kifejtést igényel.

Feltámadása után Krisztusnak fel kellett mennie Atyához, hogy meggyőződjék arról, Isten vajon elfogadta-e áldozatát. A kereszten a sötétség vette körül a lelkét. Az Atya elrejtette Tőle az orcját. Kétségbesen és gyötrődve kiáltott fel: „... Én Istenem, én Istenem! miért hagyál el engemet?” (Mát 27:46)

A feltámadás íme végbement. Krisztusnak legelőször meg kellett jelennie az Atya színe előtt, Tőle kellett hallania az áldott szavakat, hogy halála nem volt hiábavaló, áldozata mindenestűl kielégítő volt, és elfogadást nyert. Fel kellett tehát mennie a magasságos egekbe, és magától az Atyától kellett hallania a megnyugtató szavakat. Ezután ismét vissza kellett térnie a földre azokhoz, akik még mindig szomorkodtak az ő halála miatt, nem tudván, hogy feltámadott, és nyíltan meg kellett mutatnia magát. Így is tett.

A páska az úrvacsora előképe is. A páskabárány elfogyasztása együvé gyűjtött családokat, szomszédokat. Ez egy közösségi étkezés volt, ami a szabadulást jelképezte. Cserére került sor: a bárány halála révén elsőszülötteik meg lettek kímélve. E szabadulás mindenkit odaszentelődésre szólított fel. minden bűnt félre kellett tenni. Egy házban sem maradhatott kovász. minden sarkot alaposan át kellett nézni, minden zugba be kellett kukantani, nem maradt-e ott valamicske. „Szentség az Úrnak”. Ennél kevesebb nem volt elegendő.

Ennyi minden, de még ennél is többet jelentett a páska az ősi Izraelnek. Miképpen az Újszövetségben az úrvacsora lépett

„az Úr páskája” helyébe, nekünk sem jelenthet kevesebbet, mint annak idején Izraelnek. Nagy a veszélye annak, hogy elfelejtjük vagy elmulasztjuk értékelti Isten csodálatos áldásait, amit Ő fenntart azok számára, akik méltóképpen vesznek részt az Úr házának szertartásaiban. Jól tesszük, ha tanulmányozzuk a páskát, amint az Izraelnek adatott, hogy jobban értékeljük Krisztust, Aki a mi igazi Páskabárányunk, kinek haláláról az úrvacsorakor megemlékezünk.

A PÜNKÖSD

A pünkösd az Abib havának tizenhatodik napján sorra kerülő zsenge kéve bemutatása utáni ötvenedik napra jött. Tehát a kéve bemutatásának napjától kezdődően „számláljatok ötven napot, és akkor járuljatok új ételaldozattal az Úrhoz. A ti lakóhelyeitekből hozzatok fel két meglóbálni való kenyeret; két tized efa lisztlángból legyenek azok, kovásssal sütve, zsengékül az Úrnak” (3Móz 23:16-17).

Ahogy a zsenge kévét az aratás kezdetén mutatták be – amikor az új termésből még semmit sem használhattak fel –, úgy a pünkösd ideje az összes gabona betakarításakor – és nem csupán az árpa learatásakor, mint a zsenge kéve idején – érkezett el, és örömteli elismerését jelentette az Istantől, mint minden jó dolog ajándékozójától való függésüknek. Ez alkalommal nem egy kévét mutattak be, hanem két, finomlisztből s élesztővel készült, meglóbált cipót, amellyel együtt áldozni kellett „hét bárányt, épeket, esztendősöket, és egy tulka, fiatal bikát, és két kost” (18. vers). Emellett bűnért való áldozatul egy kost, békeáldozat gyanánt két bárányt kellett feláldozni (19. vers).

A páska rendtartásában különösen szigorú előírás volt, hogy kovászosat sem enni, sem a házban hagyni nem volt szabad. Pün-

kösdkor két cipót kellett bemutatni – „*kovásszal sütve*” (17. vers). A meglóbált kéve az „első zsenge, a Krisztus”. Őbenne nem volt bűn. A kenyér nem Isten közvetlen teremtése. Ez részben az ember munkája. Tökéletlen, kovásszal elegyített. Mégis elfogadásra lel. „*És lóbálja meg azokat a pap a zsengékből való kenyérrel az Úr előtt való lóbálással a két báránnyal egybe*” (20. vers).

A pünkösdi a Szent Lélek kitöltetését jelképezi. Ahogy a meglóbált cipót ötven nappal a kéve meglóbálása után kellett bemutatni, ugyanúgy pontosan ötven nap telt el Krisztus feltámadása és a Szent Lélek pünkösdnapi kiáradása között is (ApCsel 2:1-4). Az Üdvözítő ebből negyven napot a Földön töltött, oktatván és gyámolítván tanítványait (ApCsel 1:3). Majd a mennybe ment, a tizenegy tanítvány pedig tíz napon át nem szűnt meg imádkozni és könyörögni, míg „*a pünkösdi napja eljött*”. Pünkösddel a Lélek teljessége jött el.

Ez a tíz nap fontos volt a földi egyház szempontjából, de fontos napok voltak ezek a menny számára is. Amikor Krisztus fölment „*a magasságba, foglyokat vitt fogva, és adott ajándékokat az embereknek*” (Ef 4:8). Akik Krisztus halálakor feltámadtak, és „*kijöttek a sírok ből*” (Mát 27:52, új prot. ford.), Vele együtt mentek fel a mennybe, ahol Krisztus bemutatta őket az Atyának, feltámadása első zsengéje gyanánt.

A KÜRTZENGÉS ÜNNEPE

A kürtzengés ünnepére a hetedik hónap első napján került sor, és ez az engeszelési napra készített elő, amelyet a hónap tizedik napján kelett megtartani. Ünnepélyes felhívás volt ez egész Izraelnek, hogy készüljenek Istenük elé. Hírül adta nekik, hogy az ítélet napja közeleg, és készen kell lenniük. Kegyelemmel

teljes figyelmezhetős volt ez számukra, hogy meg kell vallaniuk bűneiket, és oda kell szentelődniük. Mivel az engesztelés kérdését egyebütt már tárgyalunk, talán szükségtelen kiemelnünk akár a kürtzengés ünnepét, akár az engesztelési napot.

A SÁTOROS ÜNNEP

Ez volt az esztendő utolsó ünnepe, és rendszerint október elejére vagy közepére esett, miután az aratás befejeződött, és a termést begyűjtötték. mindenki számára örömteli alkalom volt ez. Az engesztelési nap elmúlt. minden félreérítés tisztázódott, minden megvallott bűnt félre kellett tenni. Izrael örvendezett, örömkük pedig a sátoros ünnepben jutott kifejezésre.

A sátoros ünnep a szent gyülekezés napjával vette kezdetét (3Móz 23:35). Az embereknek szakítaniuk kellett *maguknak „szép fának gyümölcsét, pálmafa ágait, sűrű levelű fa lombját, és patak mellett való fűzgalyakat, és örvendezztek az Úr előtt, a ti Isteneket előtt hét napig”* (40. vers). Ezekből az ágakból kellett sátrakat készíteniük, és ezekben kellett lakniuk az ünnep idején. Míg az engesztelési napon meg kellett sanyargatniuk a lelküket, a sátoros ünnepen „örvendezniük kellett az Úr előtt hét napig”. Mindent összevetve ez volt az esztendő legvidámabb alkalma, amikor barátok és szomszédok megújították a közösséget, és szeretetben és összhangban lakoztak együtt. E tekintetben arról az időről jövendölt, amikor sor kerül Istent népének nagy egybegyűjtésére, és „eljőnek napkeletről és napnyugatról, és letelepednek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal a mennyek országában” (Mát 8:11).

A sátoros ünnep arról az időről emlékezett meg, amikor Izrael sátrakban lakozott a negyven esztendős pusztai vándorlás so-

rán: „*És emlékezzél meg róla, hogy te is szolga voltál Égyiptomban; és tartsd meg, és teljesítsd e rendeléseket. A sátorok ünnepét hét napig tartsd, mikor begyűjtöd a termést a te szérűdről és sajtódról. És örvendezz a te ünnepeden, te és a te fiad, a te leányod, szolgád és szolgálóleányod, a lévita, a jövevény, az árva és az özvegy, a kik belől vannak a te kapuidon. Hét napig ünnepelj az Úrnak, a te Istenednek azon a helyen, a melyet kiválaszt az Úr; mert megáld téged az Úr, a te Istened minden termésedben, és kezeidnek minden munkájában; azért örvendezz igen!*” (5Móz 16:12-15).

Jó emlékeznünk arra, hogyan vezetett Isten bennünket az elmúlt időkben. Jó felidéznünk gondviselésének cselekedeteit. Időnként hajlamosak vagyunk a panaszszóra. Nem jobb lenne inkább, ha Isten megannyi áldására gondolnánk, amit reánk árasztott, illetve arra, hogy milyen csodálatosan vezetett bennünket? Jobban megbecsülnénk minden, és hálásabbak lennének. Ez pedig a vallásban nélkülözhetetlen.

Tizenhatodik fejezet

A MENNYEI SZENTÉLY

Midőn Mózes azt a parancsot vette Istantől, hogy építsen neki szentélyt, Isten a parancshoz a következőt fűzte: „...mindeneket azon minta szerint készíts, a mely a hegyen mutatott néked” (Zsid 8:5). Mózes ekképpen cselekedett. Amikor befejezte a munkát, „megtekinte Mózes minden munkát, és íme elkészíték azt, úgy készíték el, a mint az Úr parancsolta vala, és megáldá őket Mózes” (2Móz 39:43).

Isten nem csupán a szentély építésére nézve adott utasításokat, hanem kiválasztotta a benne szolgáló papokat, és elrendelte, hogy kezdjék meg az előkészületeket a betöltendő szent hívatalra. Utasításokat adott a szentély felkenetésére, a szentsátor és minden berendezési tárgy és edény vérrel történő megtisztítására, Mózesen keresztül pedig a felavatási szertartás minden egyes részletét felügyelte. Erről már szóltunk.

A szentsátor felkenetése és vérrel való meghintése megtisztította a szentélyt, annak tárgyaival és edényeivel egyetemben (Zsid 9:22; 2Móz 30:26-29; 3Móz 8:15). E tekintetben a felavatási szertartás egyes részei az engesztelési nap szertartásaihoz hasonlítottak, amelyek szintén megtisztulást eredményeztek (3Móz 16:19). A szentély felavatása előtt természetesen semmilyen szolgálatra nem került sor, hogy a szentsátor vagy bármielyik edény beszennyeződhetett volna. Senki nem hozott bűnért való vagy bármilyen más áldozatot. Mózesen kívül senki nem lépett be a szent helyiségekbe. Mégis, a szentsátort – megtisztítás végett – vérrel is meghintették és olajjal is megkentétek. Ezek is

a felavatási szertartások részei voltak, amik által a hajlék „*minden bennevalóval egybe*” megszentelt lett (3Móz 8:10). Az oltár felől külön is említést nyert, hogy Mózes „*megtisztítá az oltárt ...; és felszentelte azt, hogy engesztelést szerezzen rajta*” (15. vers).

A MENNYEI SZENTÉLY

Vizsgáljuk meg, vajon volt-e a mennyei szentélynek is a földi szentély felavatási szolgálatához hasonló felavatása. Amiképpen Áron beiktatást nyert szent hivatalába, amiképpen az engesztelés szolgálatához felruházatott a közbenjárói hatalommal, amiképpen nyilvános felavatás után vette Áron magára papi feladatait, volt ehhez hasonlatos felavatása és hivatalba történő beiktatása nagy Főpapunknak is a mennyeiben? Van bármiféle utalás a mennyei szentély felavatására, bármilyen célzás a mennyei dolgok megtisztítására, a tényleges engesztelés munkájának előkészítése gyanánt? Tudjuk, hogy a földiben létezett ilyen felavatás. Mik a tények a mennyeivel kapcsolatban?

Az értelem először szinte fellázad a gondolat hallatán, hogy a mennyeben valamit is meg kellene tisztítani. Mindazáltal, figyeljük meg az apostol kijelentését: „*Annakokáért szükséges, hogy a mennyei dolgoknak ábrázolatai effélékkel tisztíttassanak meg, magok a mennyei dolgok azonban ezeknél különb áldozatokkal*” (Zsid 9:23). Most még nem tárgyaljuk a mennyei megtisztítás indokait, pusztán annyit állítunk, hogy a Zsidókhöz írt levélből vett fenti idézet értelmében az ilyen megtisztítás „szükséges” volt.

A földi szentély felavatásakor az egész szentsátorban – beleértve a frigyládát, az asztalt, a gyertyatartót, a jó illattétel oltárát, az égoáldozati oltárt, a mosdótálat, minden edényt – minden megtisztítottak, megszenteltek, felszentelték az Úrnak

(2Móz 30:26-29). Nem csupán szentté, hanem a „szentségek szentségévé” (29. vers), használatra készek lettek. Mihelyt azonban a szentsátorban megkezdtődött a szolgálat – a bűnnel és a vérrel kapcsolatba kerülő szolgálat –, szükségessé vált, hogy esztendőnként megtisztítsák a szentélyt „Izráel fiainak tisztáláságai és vétkei miatt; mindenféle bűnei miatt” (3Móz 16:16). Erre az engeszelési napon került sor. E két megtisztulási szertartásról külön-külön eseményként szól az Ige. Az egyik megszentelte, megtisztította és felavatta a szentélyt – ezek szükséges feltételei voltak az engeszelés szolgálatának –; a másik a szentély esztendőnként ismétlődő megtisztítását biztosította, mivel az a nép bűneitől beszennyeződött. Mindkét szertartásra szükség volt, és hisszük, hogy mindenkitőnek megvan a megfelelője a mennyei szentélyben. Habár időben – és rendeltetésüket tekintve is – el-különülnek, mindenkitőnek köze van a megtisztításhoz.

A TESTET ÖLTÉS

Minthogy a mennyei dolgoknak „szükséges” volt megtisztítaniuk és felszenteltetniük, szintúgy szükség volt arra is, hogy Aki főpapként fog szolgálni, fel legyen készülve, fel legyen szentelve a szolgálatára. Ezen előkészületről és felszentelésről a Biblia világos szavakkal szól.

Jézus Krisztus Isten formájában létezett, „*Istennel egyenlő*” volt (Fil 2:6). Ő azonban nem tekintette ezt olyan dolognak, amihez ragaszkodnia kellene, inkább önként „*szolgai formát*” öltött magára, és emberihez hasonló formában jött e világra (6–7. vers). Miután olyan állapotban találtatott mint ember, még tovább alázkodott, és engedelmes volt a halálig (8. vers). Mivel Krisztus kész volt így megalázni magát, szenvedni és meghalni

azért, hogy az ember üdvözüljön, Isten hatalmasan megdicsőítette Őt, és „*minden név felett való*” nevet adott Neki, hogy „*minden térd meghajoljon*” Őelőtte, „*és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr*” (9–11. vers).

„*Annakokáért mindenestől fogva hasonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz...*” (Zsid 2:17). E kifejezésnek: „kellett lennie”, mély jelentése van ebben az összefüggésben. Máté evangéliuma 18. fejezetének 28. verse használja, amikor a szolga az ő társát „*fojtogatja vala, mondván: Fizesd meg nékem, a mivel »tartozol«.*” Pál Rómabeliekhez írt levele 13. fejezete 7. versében használja: „*Adjátok meg azért mindenkinél, a mivel »tartoztok«.*” Lukács evangéliuma 17. fejezete 10. versében a szolgák ezt mondják: „*Haszontalan szolgák vagyunk; mert a mit »kötelesek« voltunk cselekedni, azt cselekedtük.*” A kifejezés említett előfordulásaiiból egyértelmű, hogy vállalt kötelességet, egy lerovandó tartozást, egy elvégzendő feladatot jelent.

Krisztus önként jött el e világba. Nem kellett volna eljönnie. A mennyben is maradhatott volna. Az ember iránt érzett szerelete viszont arra a döntésre készítette, hogy kifizeti a számlát, és minden elvisel, ami szükséges az ember megmentéséhez. És miután egyszer eldöntötte, hogy merre indul el, úgy látta, bizonyos dolgokat szükséges lesz megtennie. Nem lehetett a világ Megváltója, és irgalmas és hív Főpap, sem nem végezhetett engesztelést az emberekért, ha önként nem lép alább, és nem foglalja el minden tekintetben az ember helyét, hogy megkísértesék, szenvedjen és végül meghaljon. E feltételektől függött azon munkára való alkalmassága, amire elhatározta magát.

Ahogy Áront megmosták, úgy kellett Krisztusnak Jánosnál megkeresztelkednie (Mát 3:13–17). Ahogy Mózes dicsőséges öltözettel ruházta fel Áront, Isten is Jézust. A prófécia szerint „*az üdvnek ruháival öltözöttet fel engem, az igazság palástjával*

vett engemet körül” (Ésa 61:10). Amint Áron felkenetett, úgy volt Krisztussal is: „...fölkent engem az Úr, hogy a szegényeknek öröömöt mondjak; elküldött, hogy bekössem a megtört szívűeket, hogy hirdessek a foglyoknak szabadulást, és a megkötözötteknek megoldását” (1. vers). Amiképpen Áron koronáján ez volt olvasható: „SZENTSÉG AZ ÚRNAK”, és eközben viselte „a szent áldozatok körül elkövetett vétket” (2Móz 28:38), akképpen Jézus „dicsőséggel és tisztességgel koronázatott meg”, miközben „az Úr mindnyájunk vétkét Őreá veté” (Zsid 2:9; Ésa 53:6). Krisztus lépésről lépésre lett felkészítve papi munkájára, és amikor végül minden tekintetben elkészült, és elvégezte földi munkáját, felaldozta Önmagát, Isten előtt kedves áldozatul.

Mivelhogy Krisztus minden tekintetben megkísértetett, hozzáink hasonlóan, és mégsem vétkezett, segítségül lehet azoknak, akik megkísérítetnek (Zsid 4:15; 2:18). Mivelhogy „megtanulta azokból, a miket szenvedett, az engedelmességet”, „képes együttérezni a tudatlanokkal és tévelygőkkel” (Zsid 5:8, 2). Tapasztalatból ismeri azokat a kísértéseket, amiknek az ember ki van téve, amiképpen ismeri a bűnnel folytatott félelmetes küzdelmünket is, és ezért szánlommal tud lenni irántunk. Mivelhogy e tapasztalatok alkalmassá tették e munkára, Isten hatalmasan felmagasztalta, és „Melkisédek rendje szerint való főpapnak” nevezte Őt (Zsid 5:10). Megszerezte a jogot arra, hogy Közbenjáró legyen. A feltételeknek eleget tett. Isten pedig jóváhagyta a munkát, amit elvégzett, és Főpappá emelte Őt.

MENNYEI FŐPAPUNK

„Viszont mikor behozza az ő elsőszülöttét a világba, így szól: És imádják őt az Istennek minden angyalai” (Zsid 1:6). Krisztus

imádott Isten volt a mennyben. Angyalok borultak le imádatban előtte. Akkor hát miért kaptak az angyalok parancsot az Ő imádatára? Egyáltalán miért vetődhetett fel a kérdés?

Krisztus emberré lett, magára vette az emberi természetet. Vajon magától értetődő volt, hogy imádják Őt azután is, miután ily módon megalázta magát? Jászolban fekvő kisdedként is Isten volt? Istantól jön a válasz: „...És imádják őt az Istennek minden angyalai”.

Ugyanez a kérdés vetődött fel Krisztus feltámadásakor és mennybemenetelekor is. Jézus Krisztus meghalt. Amikor feltámadt a halálból, Isten volt vajon vagy ember? Imádhatták attól fogva Őt az angyalok? Imádhatta Őt az ember? Amikor Mária megpróbálta imádatát kifejezni, Krisztus azonnal elhárította: „...Ne illess engem; mert nem mentem még fel az én Atyámhoz...” (Ján 20:17).

KRISZTUS ÁLDOZATA ELFOGADÁST TALÁLT

Miért utasította vissza Krisztus Mária imádatát? Az imádat kérdésében milyen kihatása van e válasznak: „...nem mentem még fel az én Atyámhoz...”? Netán arra akarja felhívni a Szentírás a figyelmünket, hogy nem kívánta elfogadni az imádatot addig, amíg nem beszélt Atyjával? Volt valamilyen kérdés, amiben dönteneti kellett, mielőtt Krisztus szabadnak érezte volna magát az imádat elfogadására? Bárhogy is álljon, Krisztus visszautasította az imádatot, indokul pedig azt hozta fel, hogy még nem ment fel az Atyához.

Annak fényében pedig, hogy a feltámadás napjának reggelén még visszautasította az imádatot, miképpen magyarázzuk azt a tényt, hogy még aznap „hozzá járulván, megragadák az ő lábait,

és leborulának előtte” (Mát 28:9). Amennyiben Krisztus azon indokkal nem engedte meg Máriának, hogy imádja Őt, mert még nem ment fel az Atyához, miért engedte meg ugyanaz nap során másoknak, hogy imádják Őt? Az egyetlen lehetséges következetés csak az lehet, hogy a két esemény közötti időben Krisztus felment az Atyához, és Istenről vett néhány meghugatató szót, amelyek indokolttá tették az imádat elfogadását.

Nem nehéz megtalálnunk annak okát, miért vágyott Krisztus felmenni az Atyához. A Gecsemáné kertjében és a keresztfán kimondhatatlan gyötrelmekben ment át. Az ember helyébe lépett, és megfizette a büntetést az ember törvényszegéséért. Át kellett elnie annak az embernek a lelkei gyötrelmét, akit elhagyott Isten, és az emberek között sincsen senkije. E tapasztalat Krisztust a legnagyobb mértékben megpróbálta. Miközben sötétség borította a földet, Isten Fiának szívét a kétségbreesés töltötte el. Gyötrelmek közepette kiáltott fel: „...Én Istenem, én Istenem! miért hagyál el engemet?”, majd „ismét nagy fenszóval kiáltván, kiadá lelkét” (Mát 27:46, 50).

Ilyen körülmények között halt meg Krisztus. Kell-e vajon csodálkoznunk azon, hogy a feltámadás után mindenekelőtt Atyjával kívánt beszélni? Úgy halt meg, hogy az Isten haragja volt rajta, az emberek bűnei miatt, amiket Ő hordozott. Kedves volt vajon az áldozata? Krisztus biztosat akart tudni. Magától az Atyától kellett hallania a szavakat. Nem csupán afelől kellett meghugatni, hogy Isten elfogadta Őt, hanem afelől is, hogy áldozata elfogadást talált. Míg mindez nem került nyugvópontra, Krisztus nem fogadta el az imádatot.

Jézus tehát felment az Atyához, és még aznap vissza is tért. Isten szájából hallotta a szavakat, miszerint elfogadta áldozatát, és mindennek eleget tett. Ezután hatalmat vett, visszatért a földre,

és elfogadta a tanítványok imádatát. Mindez teljesen megegyezik a Biblia kijelentésével.

Az Atya és a Fiú első találkozása a feltámadás után magánter-mézesetű beszélgetés lehetett. A hivatalos beiktatásra negyven nappal később került sor. Krisztus akkor a tanítványok szeme láttára ment fel a mennybe, „foglyoknak” egész sokaságát vitte magával, akik akkor támadtak fel, amikor Krisztus halálának pil-lanatában a „sírok megnyíltak”. Akkor „sok elhúnyt szentnek teste föltámadta. És kijövén a sírokból, a Jézus föltámadása után bemen-tek a szent városba, és sokaknak megjelenének” (Mát 27:52, 53). Róluk tesz említést az apostol: „...Fölmenvén a magasságra fog-lyokat vitt fogva, és adott ajándékokat az embereknek” (Eféz 4:8).

Krisztus e hazatérése a dicsőség honába – a föld első zsengé-jével – minden bizonnal dicső alkalom volt. Krisztus diadalma-san tért vissza a mennybe, „kévéit emelve” (Zsolt 126:6).

„Az egész menny arra várt, hogy köszönthesse Jézust a men-nyei udvarokban. Amikor felment a mennybe, Krisztus magával vitte azoknak a nagy seregét is, akiket feltámadásakor kiszaba-dított fogságukból, és akik követték Őt. A mennyei seregek pe-dig kiáltásokkal és üdvírivalgásokkal, dicséretekkel és mennyei énekekkel figyelték az örvendezők e felvonulását. ....mind ott vannak, hogy üdvözöljék a Megváltót. Várván várják, amikor megünnepelhetik diadalát, és megdicsőíthetik Királyukat.

Krisztus azonban visszainti őket. Még nem! Krisztus még nem fogadhatja el a dicsőség koronáját és a királyi palástot. Atyja elé lép. Rámutat megsebzett fejére, átszúrt oldalára, eltor-zított lábaira, felemeli a szögek nyomait viselő kezeket. Rámutat diadalának jeleire: bemutatja Istennek a meglóbálni való kévet, azokat, akik vele együtt támadtak fel, mint ama nagy sereg kép-viselői, amely második eljövetelekor jön elő a sírjából. Azután közelebb lép az Atyához, akivel egyetlen bűnös megtérése felett

is örvendeznek. A világ alapjainak lerakása előtt az Atya és a Fiú egy szövetségben egyesült, hogy megváltsák az embert, ha ne-tán Sátán leigázná. Ünnepélyesen elkötelezték magukat az em-beri nemzetseg megváltására, továbbá arra, hogy Krisztus vállal kezességet az emberi nemzetsegért. E fogadalmat Krisztus telje-sítette. Amikor a kereszten így kiáltott fel: »...Elvégeztetett!...« (Ján 19:30), ezt az Atyának mondta. Krisztus teljességgel eleget tett a megállapodásnak. Íme kijelenti: »Atyám, elvégeztetett. Megcselekedtem akaratodat, ó én Istenem! Elvégeztem a meg-váltás munkáját. Ha életemmel és cselekedeteimmel eleget tet-tém, akkor« »Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy, ahol én vagyok, azok is én velem legyenek...« (Ján 17:24).

Isten hangja felcsendül, és e hang kihirdeti, hogy az igazság elégtételt nyert. Sátán legyőzött. Az Atya »ama Szerelmesben« (Eféz 1:6) elfogadja Krisztus Földön várakozó és küzdő „atyja-fait“ (lásd Zsid 2:11!). A mennyei angyalok és az el nem bukott világok képviselői előtt Isten igazaknak nyilvánítja őket. Ahol Krisztus van, ott kell lennie az Ó egyházának is. »Irgalmasság és hűség összetalálkoznak, igazság és békesség csókolgatják egy-mást« (Zsolt 85:11). Az Atya karjaival átöleli Fiát, és e szózat hallik: »...Imádják Ót az Istennek minden angyalai« (Zsid 1:6).“ (E. G. White: Jézus élete, Advent Kiadó, 739–740. o.)

Ez volt a hivatalos üdvözölés. Mielőtt a fejére került volna a di-csőség koronája, mielőtt magára öltötte volna a királyi palástot, Krisztusnak meg kellett bizonyosodnia arról, hogy nem csupán Őt, hanem Őbenne az emberi nemzetsegét is elfogadta az Atya. A bizonyosságot e felszólítás útján kapta meg: „*És imádják Ót az Istennek minden angyalai*“.

„Miután Krisztus belépett a mennyei kapukon, az angyalok imádata közepette koronázták meg. A szertartás lezárultával a Szentlélek gazdagón áradt a tanítványokra, és Krisztus valóban

megdicsőítetett azzal a dicsőséggel, amellyel öröktől fogva rendelkezett Atyjánál. A Lélek pünkösd napi kiárasztásával a menny azt üzente: a Megváltó ünnepélyes felkenetése megtörtént. Ígéretéhez hűen elküldte követőinek a Szent Lelket a mennyből annak jeléül, hogy mint pap és király átvett minden hatalmat mennyen és földön, és népének Felkentje lett.” (E. G. White: Az apostolok története, Advent Kiadó, 25. o.)

Ekkor ment végbe a Megváltó felszentelése, ekkor iktatta be Őt az Atya hivatalosan papi és királyi tisztébe. Ez a földi főpap felszentelésének és felavatásának mennyei megfelelője. Amiképpen Áron fejére helyezték a „*tiszta aranyból készült szent koronát*” (2Móz 39:30; 3Móz 8:9), akképpen kapott Krisztus királyi koronát. Ahogy Áron felszentelésben és a szent hivatalra való beiktatásban részesült, úgy neveztetett Krisztus „az Isten-től Melkisédek rendje szerint való főpapnak” (Zsid 5:10). Amint Áron a királyi papság fejének hívattatott, úgy kapott Krisztus királyi és papi koronát; amiképpen Áron hatalmat kapott, akképpen kapott Krisztus is hatalmat.

A FELSEGESNEK JOBBJÁRA „ÜLT”

Krisztus ezen alkalommal ült hivatalosan az Atya Isten jobbjára. Krisztus, „*bűneinktől megtisztítván, üle a Felségesnek jobbjára a magasságban*” (Zsid 1:3). Az itt használt görög szó nem a leülés cselekményét jelenti, inkább azt, hogy „elfoglalja a székét”. Krisztus visszanyerte trónszékét és a dicsőséget, amivel az Atyánál bírt öröktől fogva. M. R. Vincent a „leülés” cselekményére használt görög szó tanulmányozása közben a következőket mondja a *Word Studies in the New Testament* (Újszövetségi szótanulmányok) című munkájában: „Az ige egy ünnepélyes,

hivatalos aktusra utal: a méltóság és a hatalom felvételére. Jézus mennybemenetelére utal. Felmagasztalt helyzetében továbbra is kihatással lesz minden dologra, még minden el nem végeztetik, így főpapként továbbra is végzi az elfedezés szolgálatát a mennyei szentélyben.” (4. kötet, 384–385. o.). Ugyanezen textushoz fűzött magyarázatában Lange ezt írja: „A felmagasztalt Krisztus »leülését« a Felségesnek jobbjára – ami megszakítás nélkül, az Ő második eljöveteléig folytatódik – nem szabad tehát egyfajta megpihenés vagy puszta menedék – amikor valaki oltalmat nyer ellenségei elől – gyanánt felfogni, hanem a megváltói műben folytatott messiási tevékenységekkel kell tekinteni.”

A képviselők helyfoglalása a nemzetgyűlés alkalmával kiváló ábrázolása annak, mit jelent a szó. A képviselő ünnepélyesen elfoglalhatja helyét, ez azonban nem jelenti azt, hogy mindenrőkké ülve marad. Körbejárhatja az előcsarnokot, állhat vagy le is fekhet, sőt egy időre akár még hiányozhat is, a szó abszolút értelmében mégis elfoglalta a helyét. Így van ez Krisztussal is.

Akik úgy gondolják, hogy Krisztus egyszerűen „leült”, majd egyebet sem tesz, csak *ül*, semmit nem értettek meg a szó tényleges jelentéséből. A görög *ekathisen* szó valamely hivatalba történő ünnepélyes beiktatást, hatalommal való felruházást jelent. Azt jelenti, hogy Isten elfogadja Krisztust új hivatalában – éspedig mint papot és királyt –, és Melkhisédek rendje szerint való főpapként üdvözli, illetve szólítja meg Őt (Zsid 5:10). Hivatali szolgálatának ez éppen nem a vége, hanem a kezdete.

Emlékezzünk arra, hogy Áron főpappá szentelésekor „*Mózes a kenetnek olajából és a vérből, a mely az oltáron vala, és meghinté Áront és az ő ruháit, az ő fiait és az ő fiainak ruháit ő vele együtt...*” (3Móz 8:30). Ezzel összefüggésben vegyük fontolóra az alábbi kijelentést Jézus Krisztusról: „Győzelmesen és diadalmasan, de továbbra is őrizvén emberi természetét, ment

fel a mennyekbe. Bevitte az engesztelő vért a szentek szentjébe, meghintette vele a kegyelem királyi székét, saját ruházatát, majd megáldotta a népet. Hamarosan eljön másodjára is, hogy bejelentse: nincs több bűnért való áldozat.” (Ellen G. White: *Signs of the Times* – Az idők jelei, 1905. április 19.)

Amiképpen Áron ruháját meghintették vérrel a szentély felavatásakor, akképpen hintette meg Krisztus saját ruháját és a kegyelem királyi székét. Felszentelte Önmagát és a szentélyt a megváltás munkájára. Ünnepélyesen be lett iktatva hivatalába. Az Atya Isten jobbjára ült, és minden hatalommal fel lett ruházva. A vére kiontatott, de még nem kezdődött meg a vérrel való szolgálat. Főpapként első hivatalos aktusa az volt, hogy meghintette a vérrel saját ruháját és a kegyelem királyi székét, felszentelvén ezzel Önmagát és a mennyei szentélyt. Amiképpen Áron is a vérrel történő meghintés után kezde meg munkáját a szentély első helyiségében (3Móz 9:23), akképpen Krisztus is.

E tanulmány alapján mind világosabb lesz, hogy Krisztus mennybemenetele után egy felavatásra került sor. Az Atya jóváhagyásának pecsétjével látta el Krisztus munkáját – főpappá emelte Jézust, és jobbjára ültette. Nyilvánvaló, hogy „*ha tehát a földön volna, még csak pap sem volna*” (Zsid 8:4), hiszen nem Lévi törzséből származott. „*Most azonban annyival kiválóbb szolgálatot nyert*” (8:6), amennyiben – az Atya szavai szerint: „...*pap vagy örökké, Melkisédek rendje szerint*” (7:21). A papokat „ajándékok meg áldozatok vitelére” rendelte Isten, „*a miért szükséges, hogy legyen valamije ennek is, a mit áldozatul vigyen*” (8:3). Minthogy azonban lehetetlen, „*hogy a bikák és bakok vére eltörölje a bűnöket*” – mivel Krisztus célja az volt, hogy „*áldozatával eltörölje a bűnt*” –, „*nem bakok és tulrok vére által, hanem az ő tulajdon vére által ment be*” „*magába a mennybe, hogy most Isten színe előtt megjelenjék érettünk*” (Zsid 10:4; 9:26, 12, 24).

Az apostol ekképpen summázza a kérdést: „*olyan főpapunk van, a ki a mennyei Felség királyi székének jobbjára ülé, mint a szent helynek és amaz igazi sátornak szolgája, a melyet az Úr és nem ember épített*” (Zsid 8:1-2).

KRISZTUS SZOLGÁLATA

A mennyei templom nem homályos, a valóságtól távol eső el-képzélés, legfőképpen nem merő agyszülemény. Nem a mennyei templom az „árnyék”. A Mózes által felépített szentsátorról olvassuk, hogy az „*a mennyei dolgok ábrázolata és árnyéka*” (Zsid 8:5). Senki nem vitathatja, hogy mind az eredeti mózesi szentély vagy később Salamon temploma, valóságos építmények voltak. Mégis árnyéknak neveztetnek, amelyek valósága a mennyeben található. A mennyei templom az „amaz igazi sátor”, amely annyira valóságos, hogy Mózes ezt kapta mintául, majd megmondatott neki: „*Meglásd ..., hogy mindeneket azon minta szerint készíts, a mely a hegyen mutattatott néked*” (8:5).

Nem csupán a földi szentély volt a mennyeinek az árnyéka, hanem a benne folyó szolgálatok is árnyképek voltak. Ez igaz a szentély megtisztítására nézve is, ami a mennyei szentély megtisztításának volt az árnyképe. Az imént már szóltunk róla, hogy „szükséges” volt, hogy a földi szentély állatok vérével tisztítassák meg, „*magok a mennyei dolgok azonban ezeknél különb áldozatokkal*” (9:22-23). E vers egyértelműen állítja, hogy szükséges volt, hogy a mennyei dolgok a bikák és a bakok vérénnél különb áldozatokkal tisztítassanak meg. Egyedül Krisztus vére volt erre alkalmas. Ennek okáért Krisztus, az Ő vérének ereje által – bement a szentélybe, hogy ott megjelenjék Isten színe előtt értünk (Zsid 9:24).

Említettük korábban, hogy még mielőtt a szolgálat megkezdődött volna a földi szentsátorban, Mózes megkente „*a gyülekezet sátorát és a bizonyság ládáját*” (2Móz 30:26), amiképpen a szentély egyéb kellékeit is, majd „*vőn Mózes a ketnetek olajából és a vérből, a mely az oltáron vala, és meghinté Áront és az ő ruháit, az ő fiait és az ő fiainak ruháit ő vele együtt, és megszentelé Áront és az ő ruháit, és az ő fiait és az ő fiainak ruháit ő vele együtt*” (3Móz 8:30). Hasonlóképpen íratott meg Krisztusról, hogy „*felkent téged az Isten, a te Istened, örömnék olajával a te társaid felett*” (Zsid 1:9). Nem csupán Krisztus részesült felkenetésben ily módon, hanem az engesztelés vérét bevitte a szentek szentjébe, és megkente vele a kegyelem királyi székét, valamint saját ruháját. Amiképpen Krisztus feláldozta, akképpen fel is szentelte Önmagát (Zsid 9:14). Önmaga ilyképpen történő felszentelése a szentélyszolgálatra része volt a felavatásnak, és megelőzte a jelenleg is folyó szolgálatát.

A MENNYEI SZENTÉLY MEGTISZTÍTÁSA

Most érkeztünk el az előbbi kijelentés vizsgálatához, miszerint „*szükséges, hogy a mennyei dolgoknak ábrázolatai effélékkel tisztítassanak meg, magok a mennyei dolgok azonban ezeknél különbáldozatokkal*” (Zsid 9:23). E kijelentés csupán arra a felszentelésre utal, amire akkor került sor, mielőtt Krisztus megkezdte volna hivatalos szolgálatát – amint azt egyesek állítják –, vagy pedig a szentély évenkénti, engesztelési napi megtisztítására is? Netán mindkettőre?

Említettük már, hogy mind a földi, mind a mennyei szentély felszentelésével kapcsolatban létezett megtisztítás. A kérdés tehát voltaképpen erre vonatkozik: Létezik-e a földi szentély

– Mózes harmadik könyvében olvasható – engesztelési napi megtisztásához hasonló megtisztítása a mennyei szentélynek is? Feltétel nélkül igennel válaszolhatunk.

Elsőként is figyeljük meg az erre vonatkozó kijelentést a Zsidókhoz írt levélben: „*Annakokáért szükséges, hogy a mennyei dolgoknak ábrázolatai effélékkel tisztítassanak meg, magok a mennyei dolgok azonban ezeknél különb áldozatokkal. Mert nem kézzel csinált szentélybe, az igazinak csak másolatába ment be Krisztus, hanem magába a mennyebe, hogy most Isten színe előtt megjelenjék érettünk. Nem is, hogy sokszor adja magát áldozatul, mint a hogy a főpap évenként bemegy a szentélybe idegen vérrel; mert különben sokszor kellett volna szervetnie a világ teremtetése óta; így pedig csak egyszer jelent meg az időknek végén, hogy áldozatával eltörölje a bűnt*” (Zsid 9:23-26).

A bennünket foglalkoztató kérdés: „maguknak a mennyei dolgoknak” a megtisztítása. Amilyen „szükséges” volt a földi dolgok megtisztítása, annyira szükséges a mennyeiek megtisztítása is. A földi megtisztítására a földön került sor, „*mint a hogy a főpap évenként bemegy a szentélybe idegen vérrel*” (25. vers). Ezzel szemben Krisztus nem „megy be évenként a szentélybe”, hanem „*csak egyszer jelent meg az időknek végén, hogy áldozatával eltörölje a bűnt*” (25–26. vers).

Íme az eltérés a főpap szolgálata – aki „évenként” megy be a szentek szentéjébe – és Krisztus szolgálata között, aki csupán „egyszer” megy be. Egyetlen megtisztító szolgálatra került „évenként” sor, mégpedig az engesztelési napi szolgálat volt az. A Zsidókhoz írt levél tehát erről beszél: „...az első sátorba ugyan mindenkor bejárnak a papok az istentisztelet elvégzésére, a másodikba azonban egy-egy évben egyszer csak maga a főpap, vérrel, melyet magáért és a nép bűneiért áldoz” (6–7. vers).

Habár „szükséges” volt, hogy a mennyei dolgok megtisztuljanak, nem volt szükséges, hogy minden évenként megismétlődjék, ahogy ez a földi szolgálat esetében volt. Krisztusnak ezt csak egyszer kellett elvégeznie, a mennyei szentély első helyiségében folytatott munkájának végeztével. A szenthelyben végzett szolgálatot követően – a földi előképhez hasonlóan – be kellett menni a szentek szentjébe, hogy elvégezze ott azt a munkát, ami megfelel annak, amit a főpap is elvégzett a földön. Erre utal az angyal, amikor a következőket mondja Dánielnek: „*Kétezer-háromszáz estig, reggelig, aztán tiszta lesz a szentély*” (Dán 8:14; katolikus fordítás).

A vizsgálatok nem pusztán azt teszik egyértelművé, hogy létezik megtisztítás a mennyeiben, hanem azt is, hogy végbemegy ott egy olyan szolgálat, amelynek itt a földön volt az előképe. A mennyei és a földi szolgálat jóllehet számos tekintetben hasonlóak voltak, más tekintetben eltértek egymástól. A földi szentélyt évenként tisztították meg, a mennyei szentélyt csupán egyszer. A földi szentélyben bikák, bakok és kosok vére került felhasználásra, a mennyei szentélyben kizárolag Jézus vére szolgáltatott elégtételt. A földi szentélyben bűnös ember végezte a közbenjárást, akinek önmagáért is engesztelést kellett szereznie. A mennyeben a mi Főpapunknak nincs szüksége arra, hogy előbb Önmagáért, azután a népert hozzon áldozatot. A földön a főpap egy megholt állat vérével lépett be a szentek szentjébe. A mennye Krisztus az Ő vérének ereje által lépett be, „*a melyet ő szentelt nekünk új és elő út gyanánt*”, „*hogy áldozatával eltörölje a bűnt*” (Zsid 10:20; 9:26).

Tizenhetedik fejezet

AZ IMÁDSÁG

Minden egyes áldozat bemutatása valójában Istenhez folyamodó imádság volt segítség végett. Lehetett az megbocsátásért elmondott imádság, miként a vétekért és a bűnért való áldozat esetében volt. Lehetett hála- és dicsőítő imádság, miként az a békeáldozatok esetében történt. Lehetett felszentelési vagy felajánlási imádság is: ilyen volt az égőáldozat. Közösségi imádságra az ételáldozat buzdított. Lehetett egy különleges szabadulásért vagy egy hőn áhitott dologért mondott hálaima, amint ez a fogadalmi vagy önkéntes áldozat esetében történt. Előfordult, hogy Isten meggyógyított valakit egy betegségből, vagy Isten épségben átsegített egy asszonyt a gyermekszülésen, vagy valaki hatalmas szabadulást élt át. Az ehhez hasonló alkalmak különleges hálára és dicséretre szólítottak fel, miképpen az ennek megfelelő áldozatra is.

Az imádság – annak valóban emelkedett formájában – közösség. Szükséges ezt hangsúlyoznunk, hiszen sok keresztenynek pusztán valamely dolog Istantől való megszerzésének eszköze. Néhány dologban érzik hiányosságukat. Van-e az űr betöltésének könnyebb útja-módja, mint az, hogy Istenhez fordulunk szükségünkben? Hát nem Isten ígérte meg, hogy kipótolja a mi hiányosságainkat? E gondolkodásmód következtében a legtöbb imádság legfőképpen bizonyos dolgok kéréséből áll – amely kérések közül némelyek jók, mások nem annyira jó dolgok, megint mások kimondottan ártalmasak, míg olyan is van, amit lehetetlen teljesíteni. Az ilyen emberek számára Isten a javak forrása,

a nagy folyam, a jó dolgok kimeríthetlen kincsesbányája. Ne-kik csak kérniük kell, Isten pedig elvégzi a többöt. Keresztény életüket az Istantól kapott kedvező imameghallgatások tükrében mérik le, és elégedetlenek, ha az Úr megtagadja a kérésüket. Állandóan kérnek valamit, és azt hiszik, hogy Istennék azt mindig teljesítenie kell. Sőt, egyesek azt gondolják, hogy a hit hiányáról árulkodik az, ha imádságukhoz hozzáteszik: „A Te akaratod legyen meg!” A tékozló fiúhoz hasonlóan így imádkoznak: „...Atyám, add ki...!” (Luk 15:12)

A TE AKARATOD LEGYEN MEG!

Vitathatatlan, hogy a kérés meghallgatásáért folyamodás az imádság szabályszerű formája. A vágyott dolgokat minden szükséges Istantól kérnünk. Hangsúlyoznunk kell viszont, hogy a kéréssel folyamodó imádság nem lehet az imádság legkitüntetettebb formája. A dicséretnek, a hálaadásnak, az imádatnak minden elsőbb séget kell biztosítanunk. Az Isten akaratának való alárendelődés, a Neki való teljes odaszentelődés, önmagunk felajánlása szabja meg az elmondandó imádság formáját. Amikor imádságunk nem arra irányuló erőfeszítés lesz, hogy elvégeztessük Istennel, amit mi akarunk, hanem annak megértésére irányuló buzgó vágy, hogy Isten mit akar, imádságaink nem pusztán a dolgok kéréseinek megszokott formáját veszik fel, azt követelve, hogy Isten haladéktalanul válaszoljon imádságainkra, éspedig az általunk megkívánt módon.

Legtöbbünknek csakugyan javunkra válnék, ha felhagynánk egy időre a dolgok kérésével, és inkább minden erőfeszítésünkkel arra kellene összpontosítanunk, hogy Isten mit akar elvégezni általunk. Ha ezt megértjük, akkor állunk biztos talalon.

Akkor tudjuk kérni Istenet bizalommal, hogy legyen meg az Ő akarata. Az igazán valós kérdés, amivel szembe találjuk magunkat: felismerjük-e Isten akaratát; majd pedig – megvizsgálva szívünket, bizonyosodunk meg afelől –, valóban akarjuk-e, hogy akaratunk összhangba kerüljön Isten akaratával.

Valaki egyszer azt mondta, hogy az ima a folyamodó erőfeszítése, hogy rábírja Istenet saját akaratára megváltoztatására. Sokan egyáltalán nem tesznek erőfeszítéset Isten akaratának felismerésére, azt viszont nagyon tudják, hogy ők mit akarnak. Harcban állnak Istennel. Gyötrődve imádkoznak. Azt kérik Istenetől, hogy legyen az ő hitük szerint. Nem veszik észbe, hogy a legfontosabb annak megértése lenne, vajon Isten valóban akarja-e azt a dolgot, ami után annyira sóvárognak? Javamra válik? Ez Isten akarata? Elérkezett vajon az ideje? Nem kell előbb nekem is tennem valamit? Valóban készen vagyok minden alárendelni Istennek úgy, hogy ha nem adja meg azt, amit én akarok, akkor is megelégedett leszek, és hálát adok azért, amit Ő ad? Valóban nem akarom inkább kicsikarni azt, amit én akarok, semmint hogy megtudjam Isten akaratát?

Talán nem lesz haszontalan néhány dolgot megneveznünk: mi nem az imádság. Nem helyettesíti a cselekedetet. A keresztenyek joga van Isten segítségéért folyamodni, és Isten meghallgatását várni, amikor valami nehézséggel találja magát szembe. Ez azonban nem menti fel a nehéz és megpróbáló munka alól. Isten meg fogja erősíteni az értelmet, fel fogja pezsdíteni a gondolkodást. Nem fogadja el viszont az imádságot a szellemi erőfeszítés helyettesítésére, s nem fog adni azoknak, akik egyszerűen lusták. Akik meg tudják tanulni a szorzótáblát, és meg is van rá a módjuk, azoknak nem szabad sajnálniuk az erőfeszítést, hogy jártasságra tegyenek szert a számtanban, abban bizakodva, hogy Isten az imádságon keresztül elvégzi ezt értük, ami aztán

minden szellemi erőkifejtést fölöslegessé tesz. A legtöbb esetben a munka és az imádság kéz a kézben jár. Egyik sem elegendő önmagában.

Hangsúlyoznunk kell továbbá, az imádság célja nem az, hogy rábírjuk Istent valamire, amit mi akarunk. Egyesek világias módszerekkel, világias szemlélettel közelítik meg az ima kérdesét. Azt tanulták, hogy – már ami a világi ügyeket illeti – ha bármit meg kell szerezni, „utána kell menni a dolgoknak”, így hát természetesen veszik, hogy ha valamit meg akarnak kapni Istantől, annak is „utána kell menni”. Úgy cselekszenek, mintha Isten nem akarná teljesíteni a kérésüket, legfeljebb jókora adag rábeszélés után, és ezáltal mintha azt a hitet táplálnák, hogy kitartással és mézesmázos rábeszéléssel kicsikarhatják Istantől azt is, amit egyébként nem adna meg nekik. A tolakodó özvegyről (lásd Luk 18:1-5!) veszik a példát, vélhetőleg mit sem értve abból, hogy e példázat azt kívánja megmutatni, hogy milyen magatartás áll távol Istantől. Senki nem csikarhatja ki Istantől a vágyait, pusztán az Ő folytonos unszolásával. Isten nem olyan, mint a hamis bíró. Atyánk Ő, aki sokkal készségesebben ad nekünk jó ajándékokat, mint amilyenek mi vagyunk azok elfogadására. A mézesmázos beszéd, a hízelgés, a rábeszélés, az unszolás – merő szívősságból – semmire sem juthat Istennél.

A KÜZDŐ IMÁDSÁG

Persze nem kerekedhet felül az az érzés, hogy az imádságban nincs küzdelem, s elég kiejteni Isten nevét a szánkon, kimon-dani, amit kívánunk, és már megesz. Az imádság azért nem ennyire egyszerű. Szükség van a gyötrődő és küzdő imádságra – imára, ami elhat az imádkozó szívéig, és nem nyugszik meg,

amíg életek és dolgok nem változnak meg. Jézus egész éjjel imádkozott; Jákób küzdött az angyallal; Dániel imában és böjtben kereste az Urat; Pál újra és újra esdekelte az Úrhez. Nem kevesebb, hanem több imára van szükségünk. És meg kell tanulnunk hitben imádkozni. Ez mindennek a lételeme!

Az ima nem monológ. Az ima megszólalhat hallható formában, de lehet a lélek kimondhatatlan fohásza is. Az ideális imádság mindenkit esetben közösséget teremt. Egyesek valószínűleg olyan eszközöknek tekintik az imádságot, amelynek segítségével tájékoztathatjuk Istenet bizonyos változtatást igénylő dolgokról, amik vélhetőleg elkerülték a figyelmét. Azt hiszik, Isten abban a veszélyben forog, hogy elfelejt egyet s mást, imádságaik pedig mintegy emlékeztetik Istenet arra, mit is kell tennie. Miután felhívták Isten figyelmét a szükségre, ahogy ők látják, úgy érzik, megtették a kötelességüket. „Elmondták” a maguk imádságát, majd az „ámen”-nel a „beszélgetés” véget is ér. Ez semmivel nem volt több egy monológnál. Remélük, hogy Isten megfontoltan fogja kezelní a Reá bízott információt, és tesz is valamit azon dolgokért, amikért imádkoztak.

Az ilyen emberek egyirányú érintkezésnek tekintik az imát, amelyben az ember szól az Istenhez. Holott ez egyáltalán nem az imádság legmagasabb rendű formája. A valódi imában Isten is szól a lélekhez, miképpen a lélek is Istenhez. Nem lesz tartós a jó barátság az olyan felek között, ahol mindenkor az egyik viszi a szót. Imádságainkban gyakran teszünk így, és elvárjuk Isten-től, hogy Ő legyen a hallgató. Ezzel szemben nem lehetséges, hogy Isten ugyanúgy szólni akar hozzánk, amint mi Őhozzá? Gyakran szól hozzánk úgy, hogy ikehelyeket idéz az emlékezetünkbe. Túl nagy ez a dolog ahhoz, hogy elhiggyük: miután buzgó imában kerestük Őt – ami felől pedig hisszük, hogy Isten a mennyben meghallgatta azt –, Ő is kívánna egy szót szólni

hozzánk? Lehetséges, hogy miután kimondtuk az „ámen”-t, Isten azonnal készen áll arra, hogy Ő is szóljon hozzánk, ámde már is felállunk a térdünkről, és esélyt sem adunk Istennek a szóslásra? Helyére tesszük a telefonkagylót. Hát az igazi keresztény örökké csak beszél, és Istennek nincs hozzá üzenete? Fájó lehet Istennek, hogy éppen abban a pillanatban kapcsoljuk ki Őt, amikor készen áll a velünk való érintkezésre. Miután ez több ízben is előfordul, Isten minden bizonnyal arra a következtetésre jut, hogy nem is igazán sóvárogjuk a Vele való közösséget. Egyszerűen „elmondjuk” imáinkat, majd ezt elvégezvén, továbbállunk. Egészen bizonyos, hogy Isten nem pusztán ezt érzi a „közösség”-en.

Hadd ismételjem el: az imádság közösség. Több a beszélgetésnél is: ez egy bensőséges közösség. Nézetek és gondolatok cseréje. Feltételezi a kölcsönös megértést és a bizalmat. Nem szükségszerű, hogy minden szavak kísérjék. A csend ékesebben szólhat a szónoklatok áradatánál. Inkább csendes bizalomra és bizonyosságra épülő barátság ez, amit nem kísérnek látványos és kirobbanó külső jelek.

AZ ELMÉLKEDÉS

Az elmélkedés az imádság lételeme. Azt is mondhatnánk, hogy ez képviseli az imában a nagyobbik részt. Mégis többségében elhanyagoljuk. Isten elé járulunk, előterjesztjük kéréseinket, és továbbmegyünk. Ugyanígy teszünk legközelebb. Tájékoztatjuk Istant a helyzetünkről, elbeszéljük Neki az intézkedést igénylő dolgokat, és miután ilyképpen megszabadult a lelkünk, lezárjuk a beszélgetést. És így megy ez nap nap után. Ez minden, amit az ima adhat?

A zsoltárok – kiváltképpen Dávid zsoltárai – a kereszteny érzések mélységeit szólaltatják meg. Dávid átment néhány szívet tépő tapasztalaton. Egy ízben Saul elől a pusztába menekült. Ekkor írta meg a 63. zsoltárt, az Isten után, az Ő mélyebb megismerésére, a Vele való mélyebb kapcsolatra vágyakozó lélek kiáltását. Dávid minden bizonnal elégedetlen volt saját imaéletével. Isten tavolinak tűnt. Isten nem válaszolt. Dávid átélte azt az érzést, hogy egy üres szobában van, és senki nem hallgatja meg őt. Annál inkább vágyakozott Isten közelségébe. Lelke szomjúhozott az élő Isten után. Hát semmi módon nem léphet Vele valódi kapcsolatra?

Ekkor találta meg Dávid a „módot”. Megnyugvást talált. Megismerte az ima valódi jelentését és helyes módozatát. Erről beszél a 63. zsoltár 6–7. versében: „*Mintha zsírral és kövérséggel telnék meg lelkem, mikor víg ajakkal dicsérhet téged az én szájam! Ha reád gondolok ágyamban: őrváltásról őrváltásra rólad elmélkedem.*” Figyelünk fel a megfogalmazásra: „*Mintha zsírral és kövérséggel telnék meg a lelkem ... ha reád gondolok ágyamban ... elmélkedem.*” Dávid azelőtt csak imádkozott. Most az imához elmélkedést fűzött, és azt mondja, valahányszor így cselekszik, lelke megelégszik. Számára ez a „zsírral és kövérséggel” való jóllakás, és „víg ajakkal” dicséri Istent.

E feljegyzésnek hatalmas értéke van. Sok lélek kiált Dávidhoz hasonlóan az élő Isten után. Nem nyugszanak meg. Hiszik, hogy kell lennie valami jobbnak is annál, mint amit most meg-tapasztalnak. Imádkoznak, és újra imádkoznak, Isten mégis tavolinak tűnik. Nem jelenti ki Magát. Egyszer-egyszer előtűnik egy futó pillantás erejéig, majd újra köddé válik. Akad valami jobb a tarsolyban, vagy ez minden, amit a keresztenység és az imádság számukra tartogat? Kell lennie valami jobbnak! Dávid rá is talált.

„Mintha zsírral és kövérséggel telnék meg lelkem...” Mily csodálatos, amikor az éhező lélek megelégítetik! És a lehetőség valóra válhat! Dávid a hozzá vezető utat is megmutatja, amikor azt mondja, hogy minden az Istenről való emlékezésen és a Róla való elmélkedésen keresztül nyerhető el. A keresztények java része megemlékezik Istenről. Imádkoznak is. Tulajdonképpen teljes joggal mondhatjuk, hogy senki nem lehet Isten gyermeke úgy, hogy nem imádkozik. Ámde kevesen tesznek szert gyakorlatra az elmélkedés művészettelben. Imádkoznak, de nem elmélkednek. Holott emez legalább annyira fontos, mint a másik. Dávid akkor tudta elmondani végül, hogy lelke megnyugodott, megelégedett, amikor az imájához elmélkedést fűzött.

Kevés keresztény gyakorolja az elmélkedést. Túlságosan elfoglaltak. Munkái túl sokat igényelnek tőlük. Rohannak egyik dolgotól a másikig, és kevés idejük marad arra, hogy tulajdon lelkükkel vagy Istennel tanácskozzanak. Annyi minden kell elvégezniük! Bizonyosra veszik, hogy ha nem feszítik meg minden idegszálukat, és nem foglalják le minden pillanatukat, lelkeket veszhetnek el. Nincs idejük arra, hogy a Mester lábaihoz üljenek, amikor a világ a kárhozat útján jár. Ébren kell lenniük és cselekedniük. Jelszavuk: tenni! Mindezzel együtt becsületesek és lelkiismeretesek.

A LÉLEK CSENDJE

Lám-lám, mégis háyan vesznek el önmaguk és a világ számára az elmélkedés híján! Egy lélek sem rohanhat Isten színe elé, majd onnan el, és várhatja el eközben, hogy közösséget ápoljon Vele. A minden értelmet meghaladó békesség nem lakozik nyugtalan szívben. „Találj időt a megszentelődésre!” – e jelszó

többet takar a puszta érzellemnél. Az Istenrel való közösség – a szentté létel – időt igényel. „...beszéljetek szívetekkel a ti ágyasházatokban és csillapodjatok!...” (Zsolt 4:5). Ez utóbbi ki-jelentést külön is ki kell emelnünk: „...csillapodjatok!...” Túlságosan is nyugtalanok vagyunk. Nyugalmat kell tanulnunk Istennél. Le kell csillapodnunk.

„Csak Istenben nyugodjál meg lelkem...” (Zsolt 62:6). Vésse e szavakat mindenki jól a tudatába! Aki egyedül Istenben nyugszik meg, nem fog csalódni, amikor Isten meghívja őt. Lelke megnyugszik, megelégszik.

Mily csodálatos meghívás rejlik e kijelentésben! Imádkoztál, kiöntötted lelkedet Neki, Akin kívül senki meg nem érhet. Nem menj tovább egy egyszerű „ámen”-nel! Adj alkalmat Istennek! Várj Reá! Várjad Őt csendben! És a lélek csendjében Isten talán szólni fog hozzád. Egész lelkeddel sóvárogj Őutána! Csak benne nyugodjál meg!

Vannak keresztények, akik számára ez nem is új tanítás. Ők nagyon is tudják, mit tesz közösségen lenni Istennel. Értékes órákat töltöttek el Vele magányukban. Megtanultak csendben várni. És értékesek voltak a hozzájuk elérő kijelentések.

Másoknak ugyanakkor ez új tapasztalat lehet. Megtanultak imádkozni, nem tanultak meg viszont csendben várni Istenre. Az elmélkedés – az imádság részeként – nem volt fontos számukra. Az imát úgy fogták fel, mint egy tiszteletteljes formát, amelyben a mennyei Atyához intézzük szavainkat. Amikor ki-mondják a maguk „ámen”-ét, ezzel a közösség le is van tudva. És ez annak ellenére van így, hogy Isten ezt nem így akarja. Az „ámen” jelentheti az emberi szó végét, ne jelentse azonban a beszélgetés végét! Isten arra hív bennünket, hogy várunk. Lehet, hogy szólni kíván, lehet, hogy nem. Akárhogyan legyen, nekünk várni kell.

Sokan hajlamosak a szószátyárságra. Mindnyájunknak volt már élménye olyan emberekkel, akik látszólag tanácsért jöttek, de valójában csak azért jöttek, hogy előadják saját nézeteiket. Látszólag vágyódnak a beszélgetés után, mindenkorral alkalom is alig nyílik a tanácsadásra, mert az időt ők maguk foglalják el, és akkor nyugszanak meg, ha előadhatták a történetüket. Ha bár mily kicsiny egyetértést kifejezésre juttatunk a nézetükkel kapcsolatban, meg vannak elégedve. Az a határozott benyomásunk, hogy nem tanácsért, hanem tájékoztatásunk végett jöttek.

Így van ez sokszor az imával is. Mégsem az a legfontosabb mozzanat, amikor mi szólunk Istenhez, hanem amikor Ő szól hozzánk. Igaz, Isten szereti, amikor imádkozunk. Imánk muzsika az Ő fülei számára. Nem tudjuk elfárasztani Őt. Mégis, nem lenne jobb, ha alkalmat adnánk Istennek arra, hogy kapcsolatba lépjön velünk? Nem lenne nekünk is jobb, ha pontosan a tanács szerint tennénk: „*Csak Istenben nyugodjál meg...!*” Isten egész biztosan nem hagyja, hogy hiába várunk. Ki ne érezte volna már a csend rövid pillanatainak félelmetes erejét az áldásadást követően? Ki ne érezte volna már Isten jelenlétét a szentély csendjében? Jobban tennénk, ha felfedeznénk a csend erejét. Isten ott van benne.

SZÉLSŐSÉGEK

A szélsőségekben mindig veszély rejlik. Vannak, akik elvetik vagy könnyedén veszik a Biblia útbaigazítását, és jóformán teljesen az érzelmektől függnek. Az ilyenek nagy veszélyben forognak. Hisszük, hogy Isten vezetni fogja azokat, akik készséggel elfogadják a vezetést, ámde azt is hisszük, hogy e vezetés mindig összhangban lesz Isten kijelentett akaratával, és

semmiképpen nem fog ellentmondani az írott Igének. Amennyire csodálatos az Istennel való közösség kiváltsága, amennyire csodálatos az elmélkedés kiváltsága, annyira nagy a veszélye a velük való visszaélésnek. Különösen az ifjú keresztényeknek kell résen lenniük. Kizárolag az Isten dolgaiban való hosszú tapasztalat – amelynek hátterében ott van az Isten akaratának engedelmes élet –, képesít valakit az elme útjainak megítélésére. Sátán állandóan készen áll saját gondolatainak sugalmazására, és lelki ítéloképesség szükséges a megszólaló hang felismeréséhez. Ez viszont még az ifjú keresztényknél se eredményezze az elmélkedés elhagyását! Távol legyen! Isten mindig közel van, hogy segítsen és vezessen, és hihetünk abban, hogy az Istennel eltöltött csendes óra bőségesen kamatozik a mennyek országa számára. Mindössze azokat kívánjuk óvatosságra inteni, akiket, úgymond, a „Lélek hangja” vezet, de elhanyagolják az Igén keresztül megszólaló hangot.

Az ősi szentélyben az áldozat és az ima összekapcsolódott. Az áldozat képviselte a megbánást, a bűnvallást, a jóvátételt és az odaszentelődést. Amikor az oltárra helyezték a bárányt, a megtérő bűnös jelképesen önmagát, egész valóját helyezte az oltárra. A törvény igazságának elfogadását – ami egy életet követelt –, továbbá az áldozó odaszentelődését jelentette. Hasonló gondolatok híján a bárány feláldozása merő porhintés volt. Ezenképpen a mi imánk sem biztos, hogy több a merő látszatnál, ha csak nem tartózkodunk őszinte szívvel a bűntől, és nem szenteljük oda mindenestűl magunkat Istennek. Az imádság hátteréül és alapjául az őszinteségnek kell szolgálnia. Az őszinteségnek a megbánásban és az Isten szerinti megszomorodásban kell gyökereznie. Az őszinteséget bűnmegvallásnak és a jóvátételnek kell bizonyítania. Az ilyen körülmények között elmondott imádság nem marad megválaszolatlanul. Isten hű kimondott szavához.

Tizenennyolcadik fejezet

A TÖRVÉNY

A szentélyben folyó valamennyi szolgálatot az Isten törvényére való hivatkozással végeztek el. A törvény helye a szentsátor legbelső helyiségeben található frigyládában volt. Amikor e törvényt megszegtek, áldozatot kellett bemutatni. „...*Ha valaki tévedésből vétkezik az Úrnak valamely parancsolata ellen, úgy a mint nem kellene cselekednie, és a parancsolatok közül valamelyiknek ellene cselekszik: Ha a felkent pap vétkezik, a népnek romlására: hozzon az ő bűnéért, a melyet elkövetett, egy tulkit, fiatal ép marhát az Úrnak bűnáldozatul*” (3Móz 4:2-3).

„Az Úr parancsolatának” áthágása tette szükségessé a templomban folyó egész szertartásrendet. A bűn volt az oka a reggeli és az esteli áldozatnak, az engesztelési napi szolgálatoknak, a tömjénáldozatnak, a személyes vétkekért hozott egyéni áldozatoknak. A bűn pedig a törvény áthágása.

Jánosnak, a szeretett tanítványnak volt egy látomása Isten mennyei sátoráról. E szentsátorban láitta Isten törvényét, „az Ő szövetségének lánzáját” (Jel 11:19). Amennyire központi helyet kapott a törvény a földi szentélyben, ugyanennyire középponti helye van a mennyben. Ez okáért a mennyei szentély „...a bizonysságtétel sátorának temploma” (Jel 15:5). Nem a tömjénáldozat, sem a vér, de még csak nem is a kegyelem királyi széke, hanem „a bizonysságtétel” – vagyis Isten törvénye székhelye – „sátorának temploma”.

Az ószövetségi időkben a legszentebb város az volt, amelyet Isten lakhelyéül választott. E városban a legszentebb hely

a templom volt. A templomban a legszentebb hely a szentek szentje volt. A legszentebb tárgy a szentek szentjében a frigyláda volt, amibe a kőtáblákat rejtették, amelyekre Isten a Tízparancsolatot, az élet törvényét, tulajdon igazságát írta fel. E törvény volt a középpont, ami körül az egész szolgálat forgott, ami alapja és oka volt minden szertartásnak. A törvény nélkül a templomi szolgálat értelmetlen lett volna.

A törvény a jellem kifejezése, a gondolkodásmód kinyilatkoztatása. Isten törvénye ezért fontos. Úgy, ahogy van, a törvény Isten része, Őt nyilatkoztatja ki. A törvény az Ő jellemének mása, a végtelen véges kifejezése. A törvényben Isten gondolkodásmódjáról nyerünk összképet; képet arról, hogy mi kormányzatának fundamentuma. Mivelhogy Isten tökéletes, úgy az Ő törvénye is tökéletes. Ahogy Isten örökkévaló, úgy a Tízparancsolat elvei is örökkévalók. Amint Isten változhatatlan, úgy a törvény is változhatatlan. Szükségszerű, hogy így legyen. A törvény – amely Isten jellemének mása – nem változtatható meg, hacsak nem megy hasonló változás végbe Istenben is. Isten azonban nem változik. „*Mert én, az Úr, meg nem változom...*” (Mal 3:6). Istennél „*nincs változás, vagy változásnak árnyéka*” (Jak 1:17). Ő „*tegnap és ma és örökké ugyanaz*” (Zsid 13:8).

A TÍZPARANCSOLAT

Isten törvénye – amit a Tízparancsolat tartalmaz – mindig is a tanulmányok termékeny mezeje volt Isten gyermekei körében. A Bibliában számos utalás szól a szentek örömről, valahány-szor a szabadság tökéletes törvényébe belenéztek. A legkevésbé sem kötelességnék, inkább örömnék tartották, ha Isten mély és elrejtett dolgait szemlélhették. Hallgassuk csak a zsoltárost:

,Inkább szeretem azért a te parancsolataidat, mint az aranyat, mint a legtisztább aranyat”; „Csodálatosak a te bizonyságaid”; „Az én ellenségeimnél bölcsébbé teszel engem a te parancsolataiddal, mert mindenkor velem vannak azok. minden tanítómánál értelme-sebb lettem, mert a te bizonyságaid az én gondolataim”; „Látom, minden tökéletes dolognak vége van, de a te parancsolatodnak nincs határa” (Zsolt 119:127, 129, 98, 99, 96).

A Tízparancsolatot Isten hirdette ki először a Sírai-hegynél, miután felírta azokat a törvény két táblájára (2Mózes 20. fejezet; 24:12; 31:18). A kőtáblákat a szentek szentjében található frigyládában helyezték el, amelynek fedele közvetlenül a kegyelem királyi széke volt (2Móz 25:16, 21). A kőtáblákon volt az írás, éspedig – a mi nyelvünkre lefordítva – ekképpen:

„Én, az Úr, vagyok a te Istened, a ki kihoztalak téged Égyiptomnak földéről, a szolgálat házából. Ne legyenek néked idegen isteneid én előtttem.

Ne csinálj magadnak faragott képet, és semmi hasonlót azokhoz, a melyek fenn az égben, vagy a melyek alant a földön, vagy a melyek a vizekben a föld alatt vannak. Ne imádd és ne tiszted azokat; mert én, az Úr a te Istened, féltőn-szerető Isten vagyok, a ki megbüntetem az atyák vétkét a fiakban, harmad és negyediziglen, a kik engem gyűlölnek. De irgalmasságot cselekszem ezeriziglen azokkal, a kik engem szeretnek, és az én parancsolatimat megtartják.

Az Úrnak a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, a ki az ő nevét hiába felveszi.

Megemlékezzél a szombatnapról, hogy megszentelj azt. Hat napon át munkálkodjál, és végezd minden dolgodat; de a hetedik nap az Úrnak a te Istenednek szombatja: semmi dolgot se tégy azon se magad, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se barmod, se jövevényed, a ki a te kapuidon belől van; Mert hat

napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és minden, a mi azokban van, a hetedik nápon pedig megnyugovék. Azért megáldá az Úr a szombat napját, és megszentelé azt.

Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj azon a földön, a melyet az Úr a te Istened ád te néked.

Ne ölj.

Ne paráználkodjál.

Ne lopj.

Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot.

Ne kívánd a te felebarátodnak házát. Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét, se szolgáját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semmit, a mi a te felebarátodé.”

(2Móz 20:2-17)

E parancsolatok nem önkényes rendelések, amiket egy mindenható Isten ír elő a vonakodó alattvalóknak. Ezek az élet törvényei, amelyek nélkül a nemzeti lét, a személyes biztonság, az emberi szabadság, mi több, a szervezett emberi együttélés sem volna lehetséges. Az idő előrehaladtával ez mindeninkább nyilvánvaló lesz.

A parancsolatok két csoportra oszthatók. Az első csoport – az első négy parancsolat –, az ember Istennel szembeni kötelességét, a második csoport – az utolsó hat parancsolat –, az ember felebarátaival szembeni kötelességeit határozza meg.

Jézus Krisztus elismerte e kettős felosztást, amikor kijelentette, hogy a törvény két nagy elve: szeretni Istant és szeretni az embert. „...Szeresz az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresz felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták” (Mát 22:37-40).

A törvény Isten általi kihirdetésének alkalma az volt, amikor a Sínai-hegynél Isten szövetségre lépett Izraellel. Isten kiválasztotta Izraelt, hogy népévé legyen. Kihozta őket Egyiptomból, és azon volt, hogy bevigye őket az Ígéret Földjére. Ígéretet tett arra, hogy megáldja őket, és szent nemzetet, királyi papságot formál belőlük. Az ígéretek mindenkorral az elfogadásukon és az együttműködésükön múltak. Isten számtalan dolgot megígért nekik. Vajon fogják-e szeretni ők is, engedelmeskednek-e majd Istennek? Megtartják-e híven a szövetség rendelkezéseit? Az előtt is ismerték már nagyjából, hogy mi Isten törvénye. Most azonban Isten a mennyből hirdette ki nekik, így nem merülhetett fel többé kétség, hogy mit várt el tőlük az Úr. A szentség mindenlétét Isten nem hagyta az egyén értelmezésére. Isten megadta nekik az igazságosság hiteles mértékét, a tökéletes mértéket. „...a törvény szent, és a parancsolat szent és igaz és jó” (Róm 7:12). Ez fejezi ki Isten akaratát az emberrel kapcsolatban. Ez Isten tökéletes szabálya, ami tartalmazza az ember minden kötelességét minden lehetséges helyzetben. (lásd Préd 12:13!)

A TÖRVÉNY MINDENNEK ALAPJA

Zavarba ejtő, amikor egyes keresztenyek részéről azt látjuk, hogy szemben állnak a törvénnyel. Milyen ellenvetést lehetnek a törvény ellen, ami azt parancsolja, hogy szeressük Istent, és szeressük az embert; ami a gonoszt megfeddi, a jóra pedig serkent? Milyen ellenvetést lehetnek egy olyan törvénnyel szemben, aminek a szerzője Jehova, és aminek célja a szentté létel? A bűnösöktől valóban azt várhatnánk, hogy ellenállnak a törvénynek, hiszen a törvény nyilvánvalóvá teszi és megítéli a bűnt. A keresztenyek azonban magasabb szinten állnak. A zsoltárossal

együtt így kiáltanak fel: „*Mely igen szeretem a te törvényedet, egész napestig arról gondolkodom!*” (Zsolt 119:97)

Mivel a törvény általában a kormányzás alapja, úgy Isten törvénye is Isten kormányzatának fundamentuma. Tíz rövid, egyértelmű kijelentés teszi közzé az ember minden kötelességét. Minthogy Isten alapvető törvénye az ember – Isten és az ő felebarátai iránti – kötelességét szabja meg, így az teljes, tömör és tökéletes. Semmit nem lehet hozzáenni, semmit nem lehet elvenni belőle.

A törvény a biztonság, a stabilitás, a hűség, a változatlanság és az egyenlőség jelképe. A törvény hiánya zúrzavarhoz vezet, és mindenhez, ami gonoszzal ez jár. A világ a törvényre épül; a világegyetem is e törvénynek engedelmeskedik. Az egyetemes törvény áthágása az isteni teremtés megsemmisüléséhez vezetne. A teremtés minden egyes része kapcsolatban áll a teremtés egyéb részeivel, és ami az egyik helyen történik, a világegyetem minden részére elhat. Ez teszi szükségessé az egyetemes törvényt. Egy törvénynek kell uralnia az egész teremtést. Két, egymással harcban álló törvény csapást zúdítana ránk.

Isten törvénye a világegyetem alapvető erkölcsi törvénye, amit öröktől fogva két nagy elv testesít meg, éspedig az ember Isten iránti, valamint az ember felebarátja iránti szeretete. Ezen elvek bővebb kifejtéssel – és az ember körülményeire való alkalmazással – kerültek kihirdetésre, éspedig maga Isten hirdette ki a Sírai-hegynél. Ezek alkotják az élet és a lét alaptörvényét. Ahogy azt fentebb már elmondtuk, ezek nem a tekintély biztosítására előírt önkényes törvények. Olyan törvények ezek, amiket Isten az Ő bölcs előrelátásával szükségesnek látott ahhoz, hogy az emberek összhangban élhessenek egymással, hogy az emberek közötti együttélés lehetővé váljék. Az emberek tapasztalatai aztán megerősítették Isten bölcsességét. A világ bebizonyította,

hogy az Isten törvénye iránti engedelmesség nélkülözhetetlen a létezéshez, a biztonsághoz, az élethez. A legutóbbi világháborúk is e tényt igazolják. Az emberek lassan megtanulják, hogy semmi haszon nincs abból, ha egyik a másikát megöli és elpusztítja. Lassanként meggyőződnek arról, hogy nem csupán nemzetük biztonsága, hanem a világ jóléte függ az aranyszabály pontos betartásától. Kezdenek arra a belátásra jutni, hogy a Tízparancsolatot nem engedhetik át a feledésnek; az emberek és a nemzetek csak így maradhatnak fenn. Rájönnek, hogy Isten törvénye nem pusztán a vallás létfontosságú alkotórésze, hanem magához a léthez nélkülözhetetlen.

E tanulság mind jobban bevésődik az emberek tudatába, amikor megpróbálnak megbirkózni napjaink társadalmi bajaival. A bűnözés agresszív, burjánzó és kihívó. Noha a bűn és a goneszság a bűnbeesés óta létezik, soha nem ūzték úgy korábban, ahogy manapság. A bűnözés és a törvénytelenség szervezett formában működik, és egyes esetekben attól sem riadnak vissza, hogy az egész társadalommal hadat viseljenek. A bűnözök többsenyire jobban felfegyverzettek és szervezettebbek, mint a törvény és a rend őrei. A kormányok csak későn ébredtek rá arra, hogy bomlasztó erőkkel állnak szemben, amelyek mind a kormány, mind a civilizáció megdöntésén fáradoznak. A rendfenntartó szervek most minden lehetséges erőfeszítést megtesznek a gonesz kiirtása érdekében, hanem ezt nem találják könnyűnek. Költséges, kimerítő és időnként csüggesztő, ezt azonban sikerre kell vinni, különben bekövetkezik a katasztrófa. A korrupció megszüntetése, a gonosz megsemmisítése, a panamázás feltartóztatása, a családi kapcsolatok szentségének megerősítése, az emberi kapcsolatokban a tisztelet kikényszerítése és a tulajdon védelme érdekében kifejtett kormányzati erőfeszítések annak elismerése részükről, hogy Isten igaz, s hogy az embereknek nem

szabadna hazudniuk, lopniuk és házasságot törniük. E parancsolatok áthágása szerencsétlenségekhez és az emberi kapcsolatok szétszakadásához vezet, miközben a kormányzat a körülmények megjobbítása és a társadalom megmentése érdekében hozott szigorú intézkedéseivel igazolja magát.

A bűnözés visszaszorítására irányuló mozgalom az Isten parancsolatainak sérthetetlensége és maradandó értéke melletti hatalmas bizonysságtétel. Az emberek és a kormányok meg fogják tanulni, hogy a bűnözés nem kifizetődő, nagyon is sokba kerül, továbbá rombol és pusztít. Isten e tanulságot kívánja az ember elméjébe vésni. Saját útjukból fogják megérteni, micsoda értéke van a törvény iránti engedelmességnek. Soha nem rendelkezett a világ ilyen szemléltetéssel arról, hogy mi a bűn, a törvényszegés ára. Érdekes az a mozzanat, hogy a társadalom szolgáltatja a bizonyítás anyagát, de ő is fizeti az árat. A tanulás így lesz még hatásosabb.

A TÖRVÉNY TERMÉSZETE

A törvény a kormányerő akaratának, természetének és jellemjegyeinek a kifejeződése. Amelyik törvény nem ennek kifejeződése, nem sokáig fog működni, és elavul. Az emberi törvény általában kísérletezés eredménye, motiválhatja azonban az a vágy is, hogy a felsőbbrendű rákényszerítse akaratát az alattvalókra. Az akarat minden esetben alapvető tényező, és a törvény a törvényhozó szándékának, természetének, valamint jellemének a kifejezése. A törvény tehát személytől ered, és meghatározza, felfedi az illető személyt.

Az a kifejezés, hogy természeti törvény, az általános használatban félrevezető, holott csupán módosított jelentésében sa-

badna használni. Igazság szerint nincs olyan, hogy természeti törvény, hiszen a természetnek nincs akarata vagy gondolata. Amit mi természeti törvényen értünk, az a természetben megfigyelhető szabályszerű folyamat, egy bizonyos történésrend, ami általában előre megjósolható. A keresztény ember hite szerint az úgynevezett természeti törvények Isten törvényei, a személyes akarat kifejeződése, és nem ruházza fel a természetet olyan tulajdonságokkal, amik egyes-egyedül egy személyé, Istené.

A. H. Strong példája fontos tanulságra mutat rá. Amikor a keresztény ember egy tengelyt lát, ami egy hatalmas és bonyolult gépezetet forgat, meg akarván érteni, hogy mi forgatja a tengelyt, és odajön egy téglafalhoz, amiből a tengely kinyúlik – mögé viszont nem láthat, és nem is mehet be –, nem jut arra a következtetésre, hogy a tengely önmagát forgatja. Nem látja, nem tudja bizonyítani a tengely erejét adó motor létezését a téglafal mögött. Mégis tudja, hogy ott van. A józan ész diktálja ezt neki. A pusztta racionalizmus csak a tengelyt látja, és csodálja a benne rejlő erőt. A keresztény ember is látja a tengelyt. Ő azonban mögé lát. Látja a láthatatlant, és tudja, létezik egy rejtett erő a tengely mögött. Számára ez egyszerű, egyértelmű, nincsen benne semmi titokzatos. Csak azon csodálkozik, hogy nem mindenki látja azt, ami számára annyira egyértelmű. Ugyanígy, a természen keresztül Isten természetét látja, a természeti törvények pedig számára egyszerűen Isten törvényei.

Isten törvénye az isteni természet mása, és nem az emberi törvények módjára „készült”, mint ahogy Istant sem alkotta senki. A törvényről nem mondhatjuk, hogy valamikor „lett”, mint ahogy Istennek sincsen „kezdete”. Mivelhogy a törvény azt nyilatkoztatja ki, hogy kicsoda Isten, a törvény létezése egyidejű Isten létezésével. Nem változtatható meg, hacsak Isten meg nem változik. Nem ideiglenes, amiképpen Isten

sem ideiglenes. Nem önkényes akarat kifejeződése, hanem a lét kinyilatkoztatása. Nem kötődik helyhez, nem korlátozódik bizonyos helyzetekre, mint ahogy Isten sem köthető helyhez. Semmilyen módosítás nem eszközölhető rajta, hiszen Isten váltohatatlan természetét ábrázolja. Váltohatatlan, szent és jó. A törvény lelki, a törvény igaz, a törvény egyetemes. A törvényre minden igaz, és – amennyiben Isten lényegének a mása – ez nem is lehet másként.

A VILÁGEGYETEM ALKOTMÁNYA

A teremtéskor Ádám és Éva ösztönös ismerettel rendelkezett Istenről és az Ő akaratáról. Amiképpen a megtéréskor az új ember „*Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben*” (Eféz 4:24), akképpen ruházta fel Isten kezdetben teremtményeit igazsággal és valóságos szentséggel. Isten képére teremtett emberekként olyan jellem tulajdonságok birtokában voltak, amelyek hatalmasan befolyásolták a gondolkodásukat, és életüket az Isten eszménye szerintire formálták. Ez Pál idézett szavainak a nyilvánvaló jelentése, amit később meg is erősít, kijelentvén, hogy az új ember „*mégújítatott Annak képmása szerint való ismeretben, Aki teremtette őt*” (Kol 3:10, szó szerinti fordítás). A két kijelentés egybevetéséből azt kell leszűrnünk, hogy az ember a teremtéskor ösztönös ismerettel rendelkezett az Istenről, igazság és valós szentség birtokában volt, és e jellemvonásokra „az Isten képmására” való fogantatás révén tett szert.

Azt ugyan nem hozza tudomásunkra a Biblia, hogy Ádám pontosan milyen mérvű ismerettel bírt a teremtéskor, ugyanakkor az a tény, hogy élete első napján helyesen tudta értékelni az előtte elvonuló állatokat, és sajátos tulajdonságaik alapján nevet

tudott adni nekik, arra utal, hogy élesebb elméjű volt, mint amilyennel a mai ember rendelkezik. Hadd jegyezzük meg, hogy még Ádám „*Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségen*” (Ef 4:24), ezek olyan ráruházott adományok voltak, amelyek megerősítést és tudatos elsajátítást igényeltek a részéről, mielőtt tökéletesekké váltak volna, ennél fogva a kellő időben próba alá kellett vetni őt.

Mivel Isten a szeretet, és Ádám Isten képére teremtetett, azért mint teremtmény, vezérlő elvének szintén a szeretetnek kellett lenni. Amikor Ádám és Éva először találkozott, Ádámnak nem kellett arról biztosítania Évát, hogy nem akar neki semmi rosszat, és Évának sem kellett külön szólni, hogy ne féljen Ádámtól. A szívükbe plántált isteni szeretet megoldotta az efféle kérdéseket. A szeretet nem cselekszik gonoszt az ő felebarátjával, a teljes szeretet pedig kiűzi a félelmünket. Ádámnak és Évának nem kellett megerőltetnie magát, hogy szeressék egymást. Természetes következménye volt ez annak, hogy Isten képmására teremtettek.

A szívükben honoló szeretet által Isten minden bizonnal ugyanúgy szerették, ahogy egymást. Mivel a szeretetben nincsen félelem, bizalommal járulhattak Isten színe elé, és a Róla való ismereteik gyarapodásával párhuzamosan szeretetük is növekedhetett volna. Az embernek nem volt szüksége arra, hogy e szere tetről tanításban részesüljön. A szeretet az Isten képmására való teremtettségeből eredően az övé volt, és biztos alapot jelentett, amire Isten az ember boldogságát alapozhatta, és amire az egész törvényt és a prófétákat alapíthatta.

A bűn bejövetele elhomályosította az ember Istenről alkott képét, és megváltoztatta embertársaihoz való viszonyát. Ugyanakkor Isten ismerete és az ember felelőssége rögzítése teremtménytársai iránt soha nem veszett ki az ember tudatából,

amit a legcivilizálatlanabb törzsek nél tapasztalható Isten utáni tapogatózás bizonyít, miképpen az a törekvés is, hogy létrehozzanak valamiféle kezdetleges kormányzatot az egyéni és a közösségi jogok biztosítására. Erre egyértelműbb példát találunk a civilizált nemzetek között, ahol az élet és a tulajdon védelmét szolgáló törvények vitathatatlan hasonlóságot mutatnak Isten törvényével, amit az embereknek adott. E fogalom egyetemesisége is megerősíti azt az állítást, hogy a jó és a rossz ismerete mélyen az emberek tudatába van plántálva, s habár ezen ismeret sok esetben nagyon korlátozott és tökéletlen, e kicsinyke maradvány is elegendő az erkölcsi felelősség megállapítására, s az ember ennek alapján is számon kérhető.

Emellett érvel Pál a Rómabeliekhez írt levele első fejezeteiben, amikor azt mondja, hogy „*a pogányok, a kiknek törvényük nincsen, természettől a törvény dolgait cselekszik*” (Róm 2:14). Pál érvelése azon a tényen alapul, hogy van valami az emberben, jóllehet lerontott állapotban, ami megfelel Isten törvényének, és helyesli azt; habár ez az ismeret hiányos és csekély, ahhoz éppen elegendő, hogy „*gondolataik ... egymást kölcsönösen vándolják*” vagy mentegessék. Ez bizonyítja, folytatja Pál az érvelést, „*hogy a törvény cselekedete be van írva az ő szívökbe, egyetemben bizony-ságot tévén arról az ő lelkiismeretök*” (15. vers). Pál valójában nem azt mondja, hogy a törvény, hanem a törvény cselekedete van beírva a pogányok szívébe. Olyan módon sem értelmezhetjük Pál szavait, hogy mindenkor bírják a törvény írott formáját a szíükben, hanem hogy van éppen annyi maradványa a törvénynek az emberi szívben, aminek alapján erkölcsileg felelősségre vonható. Ehhez még egy tényt kell hozzáfűznünk, tudniillik azt, hogy az ember lelkiismerete szintén bizonysságot tesz.

Pál ezen érvelése mindenestül elutasítja a fejlődéselmélet azon feltevését, miszerint az ember állati ősökre tekinthet vis-

sza. Épp az ellenkezőjét mondja: úgy érvel, hogy minden ember „természettől fogva” rendelkezik a törvény cselekedetei felől ismerettel, ami „be van írva az ő szívökbe”; hogy létezik valamiféle erkölcsi bíróság a lelkünkben, amely önmagunk vádolására vagy mentegetésére serkent; hogy az „én” megítélésének e folyamatában a lelkiismeret is bizonysságot tesz; s hogy az ilyenek, „törvényök nem lévén, önmagoknak törvényök” (14. vers). E belső tanúbizonysság, amit Pál itt bemutat, kizárolag Isten-től veheti eredetét. Az ember sár-eredete nem képez kielégítő magyarázatot arra, hogyan lehet „a törvény cselekedete természet szerint az ő szívükbe írva”, miképpen arra sem, hogyan „vádolják vagy mentegetik egymást az ember gondolatai”. E jelenségek az isteni eredet mellett szólnak, és amikor Pál azt állítja, hogy az emberek „természettől a törvény dolgait cselekszik”, minden szerzett szokást figyelmen kívül hagy, és ahhoz a természethez megy vissza, amivel az ember, mint Isten teremtménye rendelkezett.

A jó és a rossz ösztönös ismerete, amivel ily módon minden ember rendelkezik – igencsak eltérő mértékben –, képezi erkölcsi felelősségeket, és ez számukra az ítélet mértéke is. Ennél fogva, „a kik törvény nélkül vétkeztek, törvény nélkül vesznek is el: és a kik a törvény alatt vétkeztek, törvény által ítéltetnek meg” (12. vers).

Ezek szerint lehetséges az embernek a törvény – vagyis Isten írott törvényének ismerete – nélkül vétkezni. Miben áll akkor az ő bűnük? „...ők, törvényök nem lévén, önmagoknak törvényök” (14. vers). Ez az ismeret lesz, bármilyen tökéletlen formában bírják is, az a próbakő, ami az ő bűnösségek felől dönt „azon a napon, melyen az Isten megítéli az emberek titkait az én evangyéliomom szerint a Jézus Krisztus által” (Róm 2:16) – írja Pál apostol. Ha valaki azzal érvelne, hogy a Biblia nem mondja

azt, hogy az ilyen emberek megítélhetők a törvény nélkül, azt feleljük, hogy azért vesznek el, mert vétkeztek. Az ítélet végrehajtása pedig anélkül, hogy előbb ítéletet tenne felettük, nem vallana Istenre. Az a tény, hogy vétkesnek találtattak, feltételezi a vizsgálatot és az ítéletet. Ők „önmagoknak törvényök”, és ők erre nézve ítéltetnek meg.

Ha elhisszük, hogy az embert oly módon alkotta meg Isten, hogy „természet szerint” rendelkezik mindenféle külső kinyilatkoztatástól független erkölcsi kötelességérzéssel, joggal kérdezhetjük meg, hogy ez az erkölcsi érzék csupán a második törvénytáblára – az ember és ember közötti kapcsolatra – vonatkozik, avagy kiterjed az első törvénytáblára, Isten és ember kapcsolatára is? Vajon az emberek úgy lettek megalkotva, hogy természet szerint rendelkeznek Isten ismeretével – vagy eljuthatnak Isten ismeretére – az írott kinyilatkoztatás nélkül is?

Pál ezt a kérdést tárgyalja a Rómabeliekhez írott levél első fejezetében. Habozás nélkül állítja, hogy Isten oly mértékben kijelentette Önmagát a természetben, hogy „az ő alkotásaiból megértetvén” is fel lehetne Őt ismerni, vagyis „*a mi Istenben láthatatlan, tudniillik az ő örökké való hatalma és istensége, a világ teremtésétől fogva az ő alkotásaiból megértetvén megláttatik*” (Róm 1:20). Egészen nyilvánvaló, hogy e kijelentés ihletett kommentárja a zsoltáros szavainak: „Az egek beszélik Isten dicsőségét, és kezeinek munkáját hirdeti az égboltozat” (Zsolt 19:2). Pál azonban egygel tovább lép, amikor azt állítja, hogy mindez „az Isten megjelentette nékik”, „mert a mi az Isten felől tudható, nyilván van ő bennök” (Róm 1:19). E megfogalmazás azt sejteti, hogy Isten nem egyszerűen kijelentette Magát az alkotásaiban, amiket az emberek megvizsgálhatnának, ha volna bennük hajlandóság, hanem Isten belépett az egyének életébe is, és – a 20. vers szerint – „megjelentette nekik”, „úgy, hogy ők menthetetlenek”.

Miközben a fenti érvelés semmilyen mentséget nem hagy az ember számára, nem bonyolíthatjuk addig, hogy az írott kinyilatkoztatást feleslegessé tesszük. Ez mindenkor azt bizonyítja, hogy az emberek az Ő alkotásainak szemlélése nyomán is meg találhatják Istant, de azt is be kell látni, hogy ez nem teljes és nem tökéletes kinyilatkoztatás. A Tízparancsolatról szólván van egy említésre méltó kivétel, amire szeretnénk felhívni a figyelmet. A negyedik parancsolatra gondolunk.

A természet sehol sem ad jelzést egy bizonyos hetedik napról, mint Isten és ember nyugalomnapjáról. Semmilyen földi és égi kutatás, a fenséges égitestekkel vagy éppen a földi mikroszkopikus élettel kapcsolatosan semmilyen vizsgálódás nem mutat ki semmilyen nyugalomnapot. Ezt kizárolag a kinyilatkoztatásból ismerjük.

Távol álljon tőlünk annak tagadása, hogy vannak a megpihenésre utaló jelek a természetben, vagy hogy az emberi élet kereiben nincs ott az időszakos megpihenés szüksége az alváson kívül, vagy legalábbis a foglalatosságban való váltásé. Épp ellenkezőleg: azt tartjuk, hogy a test működésének a vizsgálata is nyilvánvalóvá teszi az ilyesfajta megpihenés és váltás szükségességét, továbbá azt, hogy az emberek természetükönél fogva is hajlanak az efféle megpihenés keresésére. Azt viszont vitatjuk, hogy az ember a pusztai gondolkodás, illetve tanulmányozás alapján szükségképpen arra a következtetésre jut, hogy minden hetedik napot – éspedig nem minden ötödiket vagy minden tizediket – a pihenésre kell elkülöníteni. Noha a lehetőséget fenntartjuk, abban feltétlen bizonyosak lehetünk, hogy nincs az az okfejtés vagy kutatás, ami önmagában feltáráthatná a valódi hetedik nap pontos beazonosítását. Ez az egyértelmű kinyilatkoztatás tiszte.

A szombat parancsát tehát a többi kilenccel együtt a tisztán erkölcsi parancsok közé soroljuk, amelyek mindegyike rátalál

a megfelelőjére az emberi tudatban. Pállal együtt azt tartjuk, hogy az emberek természet szerint rendelkeznek egyfajta ismerettel a második törvénytáblát alkotó parancsolatokról, abban is egyetértünk vele, hogy Isten Önmagát is kinyilatkoztatta a természetben oly módon, hogy amikor az emberek megvizsgálják Isten alkotásait, ami Istenről tudható, azt mind megérthetik. Így az első törvénytábla tekintetében is menthetetlenek.

Tizenkilencedik fejezet

A SZOMBAT

Megemlékezzél a szombatnapról, hogy megszenteljed azt. „*Hat napon át munkálkodjál, és végezd minden dolgodat; de a hetedik nap az Úrnak a te Istenednek szombatja: semmi dolgot se tégy azon se magad, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se barmod, se jövөvényed, a ki a te kapuidon belől van; mert hat napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és minden, a mi azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék. Azért megáldá az Úr a szombat napját, és megszentelé azt*” (2Móz 20:8-11).

Ha egy ember – aki azelőtt nem tudott a Tízparancsolat létezéséről – hirtelen szembe találná magát vele, először az ésszerűsége, a józan ésszel való egyezősége tenne rá benyomást. Ahogy olvassa e parancsolatot: „Ne ölj!”, rábólintana, és azt mondaná, hogy ez egy jó parancsolat. Így lenne a többi parancsolattal is: „Ne ölj!”; „Ne törj házasságot!” Bizonyára megjegyezné, hogy a legtöbb nemzetnek vannak ehhez hasonló törvényei, és ezeket jóknak és szükségeseknek tartják. Semmilyen hibát nem tudnaelfeledezni Isten törvényében.

Egyvalami azonban rejtély maradna előtte. Miért kell a hetedik napot szentnek tekinteni? A többi parancsolat minden egyikében képes lenne felfedezni a rációt; még az időszakos megpihenés szükségét is be tudná látni; hanem, hogy erre miért kifejezetten a hetedik napon kell sort keríteni, ez már önkényesnek tűnnék számára. Egészségügyi szempontból minden ötödik vagy hatodik, netán minden nyolcadik vagy tizedik nap is ugyanúgy megtenné. És egyáltalán miért kell kiválasztani éppen

a hét hetedik napját az idő egy heted része helyett? Mindegyik parancsolat egyezik az emberi ésszel, a hetedik napi szombat viszont önkényes végzésnek tetszik. Emberünk azzal érvelne, hogy a parancsolat szellemét egy alkalomszerű nap megtartása töltené be, ahogy a megsokás diktálná. Márpedig az egy bizonyos nap megtartására vonatkozó igény idegen Isten emberi szabadsággal szembeni általános eljárásától.

A szerző egy ízben beszélgetett egy illetővel, s ennek során az alábbi érvek kerültek előterjesztésre. A szóban forgó személy nagy műveltesgű volt. A beszélgetés Isten törvényéről, éspedig leginkább a szombat parancsolatáról folyt. Érvelése valahogy így hangzott:

„Nagyra értékelem az ön felekezetének hozzájárulását a törvényességhöz és a rendhez. A mostani időkben, amikor a bűn és a törvénytelenség uralkodik, rá vagyunk utalva az egyházakra, amelyek az igazságossághoz való szoros ragaszkodást képviselik. Sajnálattal látom, hogy egyes egyházak nem cselekszenek így. Ezek könnyedén veszik Isten törvényét, és ez bizony még a polgári ügyekre is visszahat. Ha Isten törvényét büntetlenül figyelmen kívül lehet hagyni, nem lesz nehéz hasonló viszonyulást követni a polgári törvénnyel szemben sem. Örülök tehát, hogy a törvényt és az evangéliumot egyaránt prédkálja. Mindkettőre szükség van.

Ugyanakkor van egy dolog, amiben – úgy vélem – ön téved. Megtartja a hetedik napot, és hisz abban, hogy Isten várja el ezt öntől. Noha tisztelem az ön hitét, és úgy gondolom, becsületes, ugyanakkor azt is gondolom, hogy ön téved. Folytattam némi tanulmányt a kérdéssel kapcsolatban, és hiszem, hogy Isten akaratát és szándékát az is ugyanúgy szolgálná, ha az ember a hét első napját tartaná meg, miképpen az is, ha az utolsót. Ez az ön munkáját is nagyban megkönnyítené, de a befolyását is növel-

né. Noha személyes meggyőződésem szerint lényegtelen, hogy melyik napot tartom meg, vagy hogy megtartok-e egy napot, tisztelem azokat, akik ekképpen tesznek. Ugyanakkor úgy gondolom, téved abbéli hitében, hogy meg kell tartania a hetedik napot. Isten ezt nem várja el öntől. A legtöbb, amit elvár öntől, az a hét egyik napjának megtartása.

A szombat parancsolatának természete eltér a többiétől. Ha az emberek egy csoportjának – akik soha azelőtt nem hallottak volna a Tízparancsolatról – együtt kellene élnie, hamarosan alkotnának egy sor törvényt önmaguk kormányzására. A pogány nemzeteknek és a barbár törzseknek is vannak törvényeik a lopás, az ölös és a házasságtörés megfélezésére. Úgy vélem, e kezdetleges népek is alkotnának egy idő után törvénykönyvet, amely összhangban állna a Tízparancsolattal, de nem látom be, hogy valaha is alkotnának egy hetedik napi szombatról szóló törvényt. A természetben semmi sem vezetné őket ilyen válalkozásra. A többi törvényt kötelezőnek tekintem, de nem így a hetedik napi szombatot.”

A következő választ adtam erre:

„Nem fogadom el ugyan valamennyi ellenvetését, azt azonban leszögezhetjük, hogy a szombat parancsolata némely tekintetben eltér a többi parancsolattól, és a kinyilatkoztatást nem ismerő ember soha nem jutna el a hetedik napi szombatban való hitre.

Hogy pedig a szombat parancsolata egyedülálló helyet foglal el Isten törvényében, azt – úgy hiszem – az Ige tanulmányozóinak többsége elfogadja. Ez az egy parancsolat foglalkozik az idővel; ez az egy nevezi bünnek azt, ha egy bizonyos dolgot egy adott időben teszünk. Így tehát e tekintetben különbözik a többi parancsolattól.

Isten a régi időkben e parancsolatot választotta ki, hogy a parancsolatok próbaköve legyen. A törvény sínai-hegyi nyilvános

kihirdetése előtt »zúgolódék Izráel fiainak egész gyülekezete Mózes és Áron ellen a pusztában. S mondának nékik Izráel fiai: Bár megholtunk volna az Úr keze által Égyiptom földén, a mikor a húsos fazék mellett ülünk vala, a mikor jól lakhatunk vala kenyérrel; mert azért hoztatók ki minket ebbe a pusztába, hogy mind e sokaságot éhséggel öljétek meg« (2Móz 16:2-3). A helyzet kritikus volt. Valamit tenni kellett. »És monda az Úr Mózesnek: Ímé én esőképen bocsátok néktek kenyeret az égből; menjen ki azért a nép és szedjen naponként arra a napra valót, hogy megkísértem: akar-é az én törvényem szerint járni, vagy nem« (4. vers)?

A mennyből küldött kenyér összegyűjtése és elkészítése volt Izrael számára a próbakő annak bizonyítására, »akar-é az én törvényem szerint járni, vagy nem«. minden napon annyit kellett gyűjteniük, ami elég volt az aznapi szükségre, a hatodik napon viszont kétannyit kellett szedniük, hogy kitartson a szombat végéig. Miközben a mannát nem lehetett volna egy napnál tovább frissen tartani, Isten a hatodik napon csodálatos módon megóvta a mannát a romlástól. »A hatodik napon pedig két annyi kenyeret szednek vala...« (22. vers). »Ó pedig monda nékik: Ez az, a mit az Úr mondott: A holnap nyugalom napja, az Úrnak szentelt szombat; a mit sütni akartok, süssetek meg, és a mit főzni akartok, főzzétek meg; a mi pedig megmarad, azt mind tegyétek el magatoknak reggelre. És eltevék azt reggelre, a szerint a mint Mózes parancsolta vala, és nem büszhödék meg s féreg sem vala benne. És monda Mózes: Ma egyétek azt meg, mert ma az Úrnak szombatja van; ma nem találjátok azt a mezőn. Hat napon szedjétek azt, de a hetedik napon szombat van, akkor nem lesz« (2Móz 16:23-26).

Némelyek a nép közül mégsem maradtak nyugton. »És lőn hetednapon: kimenének a nép közül, hogy szedjenek, de nem találának. És monda az Úr Mózesnek: Meddig nem akarjátok meg-tartani az én parancsolataimat és törvényeimet? Lássátok meg!

az Úr adta néktek a szombatot; azért ád ő néktek hatodnapon két napra való kenyeret. Maradjatok veszeg, kiki a maga helyén; senki se menjen ki az ő helyéből a hetedik napon. És nyugoszik vala a nép a hetedik napon» (27–30. vers).

Valamennyi parancsolat közül Isten a negyedik parancsolatot választotta ki, hogy a parancsolatok próbáköve legyen. Amikor bizonyságát akarta látni annak, hogy »akar-é az én törvényem szerint járni, vagy nem«, megparancsolta nekik, hogy gyűjt-senek minden napon mannát saját szükségletükre, a hatodik napon kétannyit, a hetediken pedig egy szemet se. Ez volt a próba. Amikor engedetlenek voltak, nem egyszerűen a szombatot törték meg, hanem az egész törvényt. Nem azt mondta Isten: „Meddig nem akarjátok megtartani az én szombatomat?”, hanem: »Meddig nem akarjátok megtartani az én parancsolataimat és törvényeimet?« Több volt ez egy napnál. Amikor megvetették a szombatot, az egész törvényt megtörték. A szombat volt a próbákő, az engedelmesség jele. Ha megtartották volna a szombatot, az engedelmességről tulajdonítatott volna nekik. Ha pedig megtörték, az egész törvényre nézve találtattak bű-nösnek.

Erre és későbbi tapasztalataikra utal Ezékiel próféta, aki Isten pusztában elmondott szavait idézi fel: »És adám nékik szombataimat is, hogy legyenek jegyül köztem és ő közöttök; hogy megtudják, hogy én vagyok az Úr, az ő megszentelőjök« (Ezék 20:12). E kijelentés szerint az Úr szombatja a megszentelés jele. A huszadik versben az Úr szombatjaira nézve ez áll: »...legyenek jegyül én köztem és tiköztetek, hogy megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, a ti Istenetek«. Az előbb idézett vers szerint a szombat a megszentelés, az utóbbi vers szerint annak jele, »hogy én vagyok az Úr, a ti Istenetek«. Mindkét alkalommal jel-nek nevezi az Írás.

Érdekes lesz, ha megfigyeljük, milyen körülmények között tette Isten e kijelentéseket. Izrael vénei eljöttek, hogy megkérdezzék az Urat; az Úr azonban határozottan kijelentette, hogy Őt ne kérdezzék (3. vers). Számtalanszor szólt hozzájuk, ők azonban ügyet sem vetettek Rá. Miért kellene ezután érintkeznie velük, amikor nem akarnak az Ő parancsolatai szerint jární? Hasonlóak az atyáikhoz. Atyáik engedetlenek voltak, és semmilyen hajlandóságot nem tanúsítottak arra, hogy hallgassanak Istenre. Amikor Ezékiel arra gondolt, hogy esedezik érettük, az Úr megparancsolta neki, hogy mondja el nyíltan a népnek, miben vétkeztek: »...add tudtokra atyák útálhatosságait!« (4. vers) Ezékiel elbeszélte tehát nekik, milyen akadályokon keresztül hozta ki őket az Úr Egyiptomból, s vitte be őket az Ígéret Földjére, s miképpen adta elérőre az Ő parancsolatait, kiváltképpen a negyediket.

Isten még egyiptomi tartózkodásuk idején megparancsolta nekik, hogy vessenek el minden bálványt. Ebben sem voltak engedelmesek. Isten – engedetlenségük dacára – kihozta őket Egyiptomból a pusztába, és kihirdette nekik törvényét, amelyben külön felhívta a figyelmet a szombatra, mondván, ez a megszentelés jele, továbbá azt kívánta tőlük, hogy szenteljék meg azt. »De pártot üte ellenem Izráel háza a pusztában, ... és az én szombataimat megfertéztették felette igen. Mondám azért, hogy kiöntöm búsalásomat rájok a pusztában, hogy elveszessem őket« (13. vers). Isten mégis úgy határozott, hogy nem veszíti el Izraelt. Másfelől így rendelkezett: »...be nem viszem őket a földre, melyet adtam nékik ..., mivelhogy ... szombataimat megfertéztették« (15–16. vers).

Isten ekképpen beszélt a lelkükre: »...A ti atyáitok parancsolataiban ne járjatok, és az ő törvényeiket meg ne tartsátok, s bálványaiikkal magatokat meg ne fertéztessétek. Én vagyok a ti Ura-

tok, Istentek: az én parancsolatimban járjatok, az én törvényimet tartsátok meg, és azokat cselekedjétek. És az én szombatimat meg-szenteljétek, hogy legyenek jegyül én köztem és tikoztetek, hogy megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, a ti Istenetek» (18–20. vers). »De pártot ütének a fiak ellenem, ... szombataimat megfertéz-tették; mondám azért, hogy kiöntöm búslásomat rájok, teljessé teszem haragomat rajtok a pusztában« (21. vers). Isten azért így határozott: »...elszélesztem őket a pogányok közé, és szétszórom őket a tartományokba; mivelhogy törvényeimet nem cselekedték, s parancsolataimat megvetették, és szombataimat megfertéztet-ték, s atyáik bálványai után voltak szemeik« (23–24. vers).

Két ízben is azt olvassuk, hogy Isten gyermekei »pártot ütének, ... szombataimat megfertéztették«. Isten végül azt mondta, hogy »kitisztítom köziletek a pártosokat, és az ellenem támadókat, és ... Izráel földjére nem fognak bemenni« (38. vers).

E fejezet kellő tisztelettel való elolvasása nyomán nem jutha-tunk más következtetésre, mint hogy Isten igen nagy becsben tartja a szombatot. s hogy ez próbakő, jel, amely – minden egyéb parancsolat előtt – az engedelmesség bizonyítéka. »Meg-kísértem a népet« – mondja Isten, »akar-é az én törvényem szerint járni, vagy nem«. A szombat megtartása az engedelmesség bizo-nyítéka. A megszentelés jele. Annak jele, hogy – idézzük – »én vagyok az Úr, a ti Istenetek«.

De miért éppen a szombat parancsolatát választotta ki Isten próbakő gyanánt, miért nem a többi parancsolat valamelyikét? Ha elfogadjuk azt az állítást, hogy a hetedik napi szombat csupán az »Így szól az Úr« érvén nyugszik, pontosan ez a tény kölcsönöz neki különös jelentőséget és jelentést. Egy parancsolat el van különítve a többitől, hogy próbakő és jel legyen, miszerint ha valaki megcselekszi azt, az egész törvénnyel össz-hangban van.

Olyan ez, mintha Isten így indokolná meg a többi kilenc parancsolatot: »Nekik adtam törvényemet. A szívükbe írtam, lényük minden szövetében ott van a lenyomata. Természet szerint tudják, mi a jó, és mi a rossz. Tulajdon lelkiismeretük tesz bizonyásogat törvényem igaz voltáról. A törvény annyira világos, s annyira egyértelmű mindenki előtt, hogy ezek az alapvető parancsolatok életszükségletek, hogy az ember akár el is felejtkezhetnék azok isteni eredetéről. Némelyek azt fogják mondani, hogy a parancsolatok annyira elemiek az élet és a létezés szempontjából, s annyira nyilvánvalóan szükségszerűek, hogy az emberek akár isteni irányítás nélkül is képesek lennének önmaguktól az Enyémhez hasonló törvények megalkotására. Azzal fognak büszkélkedni, hogy az évszázadok során az ember tapasztalatból is eljutott arra a következtetésre, hogy lopni, hazudni, ölni nem jó, és az effélékre ők is megalkották a megfelelő törvényeket, e törvények pedig nem isteni eredetűek, hanem az emberi tapasztalat termékei, és kifejezetten az emberi fajban találják meg gyökerüket. Magabiztosan mutatnak rá azokra a törzsekre és emberfajtákra, amelyek századokon át a civilizációtól elzártan éltek, és lám, mégis rendelkeznek a törvény számos pontjával megegyező törvényekkel. Azt fogják mondani, ez a bizonyítéka annak, hogy a törvény nem isteni eredetű: az emberek pusztán egy olyan törvényt követnek, amire a saját tapasztalataik tanítják meg őket, miszerint azok jók az emberek fiainak.«

Isten így folytatja: »Elhelyezek egy rendelkezést a törvényemben, ami semmilyen megfeleléssel nem rendelkezik a természetben, ami egy feltétlen parancs lesz, amire nézve semmilyen okra nem bukkanhatnak, hacsak nem az Én Igében. A többi parancsolatra nézve az ember megtalálhatja az okot. Arra hivatkoznak, amit ők 'józan ész'-nek neveznek. E paran-

csolatra nézve semmilyen más okkal nem rendelkeznek az Én parancsomon kívül. Ha engedelmeskednek, nekem engedelmeskednek. Ha megvetik, engem vetnek meg. E parancsolatot teszem meg próbakőnek, jelnek. Ez lesz a próbája annak, vajon megtartják-e az Én törvényemet, avagy sem. Annak jeléül adom, hogy én vagyok az Úr.

A hetedik nap lesz a *sabbath*, és elrendelem nekik annak megtartását. Nincs semmi a természetben, ami arra mutatna, hogy ez a nap a *sabbath*. Ha megtartják, azért tartják meg, mert én parancsoltam meg azt. Próbakővé teszem, és ezt közlöm is velük. Ily módon megpróbálhatom őket, akarnak-e az én törvényemben járni, avagy sem. A szombat lesz az én jelem, az engedelmesség próbaköve. A hetedik nap, és nem egy a hét közül. Ha valaki megtartja, engedelmeskedik nekem. Ha valaki megveti, az nem csupán a szombatot veti meg, hanem az egész törvényt. De még annál is többet: amikor megvetik a hetedik napot, engem vetnek meg. A hetedik napi szombat megtartása annak a jele, hogy Istenüknek fogadnak el engem.

Az idők folyamán akadnak majd emberek, akik vallásosnak mondják magukat, ám valójában a saját elméjük után mennek. Sokan közülük el fogják utasítani a teremtéstörténetet és a teremtő Istant, helyükbe állítván a saját elméletüket arról, hogyan kezdtek el a dolgok létezni. Dacára annak, hogy nem voltak ott, amikor szóltam és a dolgok előálltak, a tudományra hivatkozva kijelentik, hogyan is voltak mindezek, elvetvén az Én bizony-ságítételemet. Némelyek határozottan el fognak utasítani engem. Mások nagy hangon fogják állítani, hogy hisznek Bennem, mégis, amikor arra kerül a sor, hogy választani kell az Én Igém és saját koholmányaik között, elutasítanak Engem, és saját elméleteiket fogadják el. A teremtéstörténet elutasításával persze a teremtés emléknapját, a szombatot is el fogják utasítani. Nem

fogják elfogadni azt, amit nem tudnak megmagyarázni. Tulajdon értelmük a tekintély legvégső forrása. Egy próbakövet adok elébük, ami meg fogja mutatni, hogy valóban az Én törvényemben akarnak-e járni vagy nem. Ha elfogadják a jelemet, próbakövetem, az Én szombatomat, az elfogadással egyben elismerik az övékénél magasabb rendű értelem létét. Ha elvetik a szombatot, engem vetnek el, illetve az Én Igémet, az Én törvényemet.

Az emberek felfoglják a kihívást. Nem tudják immár kikerülni a kérdést. Egyértelműen meg fogják látni, hogy a szombat elfogadása által az Én Igémet fogadják el hit által, semmint saját okoskodásait. A szombat megtartása egyedül a hiten nyugszik. Az ember nem tudná ezt kiokoskodni az emberi tapasztalat vagy kutatás révén. Egyáltalán, amikor elfogadják a szombatot, azért fogadják el, mert hisznek Bennem.

A Gonosz minden megmozgat annak érdekében, hogy lerombolja népem hitét. Kísérletet tesz művem meghamisítására is. Egy hamis nyugalomnap bevezetésére tesz javaslatot, amit népszerűbbé és az emberek ízléséhez közelebb állóvá tesz, mint amit Én alapítottam a teremtéskor. Sok embernél ér el sikert, akik inkább fogadják el őt, hogysem Engem. Dacolni fog az Én nyugalomnapommal, és az embereket saját lobogója alá gyűjti. Az emberek egyértelmű választás elé kerülnek. Egyszer ott lesz az Én szombatom, és ellenségem hamis szombatja a másik oldalon. Nekem is van jelem, neki is van jele. minden embernek választania kell, melyik lobogó alá áll.

Mivel kezdettől fogva ismerem a véget, szándékosan választottam ki a szombatot, hogy próbakőül szolgáljon annak bizonyítására, hogy az emberek az Én törvényemben akarnak járni, vagy sem. Ezért helyeztem a törvény szívébe. Teljesen egyedül áll, és teljességgel az Én Igémen nyugszik. A parancsolat próbakövévé tettem. Ez az Én jelem.”

Természetesen nem akarjuk azt állítani, hogy Istennek is az itt előterjesztett gondolatsoron kellett átmennie. Kezdettől ismeri a véget, és ennek megfelelően cselekszik. Jó oka volt, elegendő oka volt arra, hogy a szombatot jelül és próbakő gyanánt adja. Úgy véljük, hogy ennek is megláthatjuk majd az okait. Rajtunk áll, hogy e fontos kérdésben teljes szívünkkel Isten oldalára álljunk.

A szombat parancsolata nagy súllyal esik latba az engesztelésnél. A szentélyszolgálatban a törvényszegésre való hivatkozással jártak közben a vérrel. Engesztelésre akkor volt szükség, amikor valaki „az Úrnak valamelyik parancsolatja ellen” (3Móz 4:27) cselekedett. A szombat parancsolatának áthágására is e „valamelyik” vonatkoznék? Mózes negyedik könyve 15. fejezete erre nézve tartalmaz egy tanulságot.

Az Úr ezt mondja Izraelnek: „*És ha megtévelkedtek, és nem cselekszitek meg mind e parancsolatokat, a melyeket szólott vala az Úr Mózesnek; ... megbocsáttatik Izráel fiai egész gyülekezetének, és a közöttök tartózkodó jövevénynek; mert az egész nép tévedésben volt*” (4Móz 15:22-26).

Bármilyen bűnt követett el Izrael és a jövevény, ha azt tudatlanságból cselekedte, meg lehetett bocsátani. „*A benszülöttnek Izráel fiai között és a jövevénynek, a ki közöttök tartózkodik: egy törvényet legyen néktek a felől, a ki tévedésből cselekszik*” (29. vers). Ám amikor valaki szántszándékkal vétkezett, azt másképpen ítéli meg a törvény. „*De a mely ember felemelt kézzel cselekszik, akár benszülött akár jövevény, az Urat illeti az szidalommal, vágassék ki azért az az ő népe közül; mitelhogy az Úrnak szavát megvetette, és az ő parancsolatját megszegte, kiirtatván kiirtassék az az ember, az ő hamissága legyen ő rajta*” (30-31. vers).

Az alábbi példa jól szemlélteti, mit értettek felemelt kézzel való vétkezésen. Ráakadtak egy emberre, aki fát szedegettett szombatnapon. A vezetők nem tudták eldönteni, mitévők legyenek,

azért „őrizet alá adák azt, mert nem vala kijelentve, mit kelljen vele cselekedni” (34. vers). Az Úr nem hagyta sokáig bizonytalanságban őket. „És monda az Úr Mózesnek: Halállal lakoljon az a férfi, kövezze őt agyon az egész gyülekezet a táboron kívül. Kivivé azért őt az egész gyülekezet a táboron kívül, és agyon kövezék őt, és meghala, a miképen parancsolta vala az Úr Mózesnek” (35–36. vers).

Isten kihirdette Izraelnek a parancsolatait. Meghagyta nekik, hogy emlékezzenek meg a szombatnapról. Kijelentette nekik, hogy ez a próbakő, vajon az Ő törvényében járnak-e vagy sem. Nem volt mentség. Amikor az ember kiment, hogy fát szedegessen szombatnapon, nem volt tudatlan. Lázadó volt. Megvetette az Úr szavát. Megszegte a parancsolatokat. Az ilyen számára csupán egyetlen törvény volt. Felemelt kézzel vétkezett.

Egy dolog a földi ember részéről könnyelműen kigondolni a szombatnap megváltoztatását, más dolog az Isten örök törvényéhez nyúlni, ami az Ő mennyei királyi székének alapja. A parancsolatok képezik az engesztelés okát és alapját. E törvény mását tartották a szent frigyládában a földi szentélyben levő szentek szentjében – azon a helyen, ahová a főpapon kívül senki nem léphetett be. A szentségéről az alapján nyerhetünk fogalmat, hogy egy ízben, amikor egy ember hozzáért a látához, legott lesújtott rá az Úr (1Krón 13:9–10). Vajon mi esett volna rajta, ha belenyúl a látába, és megpróbálja megváltoztatni Isten írását a kőtáblán?! Az emberek istentelen módon mégis fontolóra veszik a lehetőséget! Megfeledkeznek Isten szentségéről, a törvény szent voltáról, nem is szólva arról az eshetőségről, hogy megváltoztassák azt, amit Isten saját ujjával vészt a kőtáblára!

Megváltozott volna az a törvény, ami az engesztelés alapja, és ami szükségessé tette az Úr halálát? Ha a szombat törvénye megváltozott, a többi nem változott meg? Ha a törvény megváltozott, nem változott meg az engesztelés alapja is? Ha pedig

megváltozott, Krisztus meghalt egyvalamiért az Ó-, másvalami-ért az Újszövetségben? Isten halálbüntetést kívánt a szombat parancsolatának szándékos áthágásáért Krisztus kereszthalála előtt, de másnap már nem? Vagy volt a halálbüntetést illetően egy semleges zóna? Sok dologban lehetnek különbségek a keresztények között. Lehetnek ilyen véleménykülönbségek az engesztelés alapját illetően is? Főpapunk még Krisztus? A törvény még mindenkor a kegyelem királyi széke alatt, a frigyládában található? Vedd el a törvényt, és nincs többé szükség engesztelestre! Ellenkezőleg: ha még van engesztelés, akkor törvény is van még.

A törvény nélkül az engesztelés komédiává, Krisztus testet öltése kegyes mesévé, halála súlyos bírói tévedéssé, a Gecsemáné tragédiává válik. Ha a törvényt vagy a parancsolatok bármelyikét büntetlenül át lehet hagni; ha a törvény hatályon kívül lett helyezve, illetve annak előírásai meg lettek változtatva; ha az a törvény, amit maga Isten adott, nem mérték immár az ítéletben, akkor Krisztus halála szükségtelenné válik, s maga az Atya sem a megtestesült igazság és jósgág többé, és Krisztus sem kerülheti el annak a vádját, hogy része volt e megtévesztésnek. minden keresztény emelje fel szavát az efféle tanításokkal szemben! Ha leromboljuk a törvényt, sem az engesztelésre, sem Krisztusra nem lesz többé szükség. Véssük mindenörökre az emberek elméjébe: Krisztus élt, szenvedett, meghalt és feltámadott értünk! Vétkeztünk, áthágztuk a törvényt, az ítélet pedig a halál. Krisztus mentett meg bennünket – nem úgy, hogy félretette a törvényt, hiszen akkor nem is kellett volna meghalnia, hanem – meghalván mindenkiért, örökre megszárdította a törvény követelményeit. Most az Ő drága vérével szolgál értünk a mennyei szentélyben. Ő a mi védőügyvédünk, kezesünk és főpapunk. Ő tegnap és ma és örökkel ugyanaz. Kegyelemből lett miénk az üdvösségek.

Huszadik fejezet
A VÉGSŐ KÜZDELEM

Dániel könyve 8. fejezete 14. versében található az a kijelentés, ami most igényt tart a figyelmünkre. Így olvassuk: „Kétezer-háromszáz napig, azután megtisztítatik a szenthely” (szó szerinti fordítás). Valamennyi szentélyre vonatkozó kijelentés fontos. Az imént idézett ige hely különösen az. Azt jelenti ki, hogy egy bizonyos idő elteltével a szentélynek meg kell tisztulnia. Ez elég szokatlan, hiszen a földi szentélyt minden esztendőben – az engeszelési napon – megtisztították. Miért kell akkor ennyi időnek – kétezer-háromszáz napnak – eltöltenie ahhoz, hogy e különleges megtisztításra sor kerülhessen?

Dániel könyve 8. fejezete fontos jövendölést tartalmaz. Egy látomást ír le, amit Dániel kapott egy kosról és egy kecskebapról.

„Belszázár király uralkodásának harmadik esztendejében látomás jelenék meg nékem, Dánielnek, annak utánna, a mely először jelent meg nékem. És láték látomásban; és mikor láték, Susán várában voltam, a mely Elám tartományában van; és láték látomásban, és ímé az Ulai folyam mellett valék. És felemelém szemeimet és látám, és ímé egy kos álla a folyam előtt, és két szarva vala; és az a két szarv magas vala, de egyik a másiknál magasabb, és a magasabb késsőbb növekedék. Látám azt a kost szarvaival öklelkezni napnyugot, észak és dél felé; és semmi állat sem állhata meg előtte, és senki sem szabadíthata meg kezéből, és tetszése szerint cselekedék, és naggyá lőn. És míg én szemlélem, ímé, egy kecskebak jöve napnyugot felől az egész föld színére, és nem is illeté a földet; és ennek a baknak tekintélyes szarva vala az ő szemei között. És méne a kétszarvú

koshoz, a melyet láték állani a folyam előtt; és feléje futa erejének indulatában. És látám a koshoz érni; és néki dühödött és leüté a kost, és letöré két szarvát, és nem vala erő a kosban megállani előtte, és leüté a földre és megtapodá, és nem vala a kosnak senkije, a ki őt megmentse annak kezéből. A kecskebak pedig igen naggyá lőn; de mikor elhalatalmasodék, eltörék a nagy szarv, és helyébe négy tekintélyes szarv növe az égneknél négy szele felé” (Dán 8:1-8).

A magyarázat nem soká késik: „Az a kétszarvú kos, melyet láttál, Médiának és Persiának királya. A szőrös kecskebak Görögország királya, a nagy szarv pedig, a mely szemei között vala, az az első király” (Dán 8:20-21).

A magyarázók egyetértenek abban, hogy a „nagy szarv” Nagy Sándorra utal. Amikor „naggyá lett”, „a nagy szarv eltöretett” (8. vers). Négy másik támadt helyette, amelyek a Görög Birodalom négy részre darabolódását jelképezik Nagy Sándor halálakor (lásd 22. vers!).

A KIS SZARV

A jövendölésnek az a része, ami bennünket különösen érdekel, a 9–14. versben így olvasható: „És azok közül egyből egy kis szarv támadta, és nagyon megnöve délrre, napkeletre és a kíváatos föld felé. És megnöve mind az ég seregeig; és a földre vete némelyeket ama seregből és a csillagokból, és azokat megtapodá. És a seregnek fejedelméig növekedék, és elvette tőle a minden nap áldozatot, és elhányattaték az ő szentségének helye. És sereg rendeltetett a minden nap áldozat ellen, a vétek miatt; és földre veti az igazságot, és cselekszik, és jó szerencséje van. És hallék egy szentet szólni; és monda egyik szent annak, aki szól vala: Meddig tart e látomás a minden nap áldozat és a pusztító vétek felől? s a szent hely és

a sereg meddig tapostatik? És monda nékem: Kétezer és háromszáz estvéig és reggelig, azután kiderül a szenthely igazsága.

Nyilvánvaló, hogy a jövendölés figyelme most már a „kis szarv” felé fordul, amely „nagyon megnőtt”. Nagy Sándor a „nagy szarv” (Dán 8:21). A kis szarvval jelképezett hatalom alig észrevehetően indul útjára, de „nagyon megnövekedik”. Említést érdemlő e „szarv” tevékenysége. „Csodálatosképpen pusztítja” Isten népét (lásd 24. vers!). Ezt nem is annyira háború, mint inkább „békesség” (lásd a 25. verset a vizsolyi fordítás szerint: „*és a békességen elveszt sokakat!*” A ford.) által viszi végbe. Nagy az okossága, a ravaszsága, célkitűzése pedig határozott (lásd 25. vers!). „...nagy ereje lesz, noha nem a maga ereje által”, „*és cselekszik és jó szerencséje van*” (24., 12. vers). Fennhígázó hatalom, hiszen „*sztívében felfüvölködik*”, „*és a seregnek fejedelméig növekedék*” (25., 11. vers). Üldöző hatalom, hiszen „*elpusztítja az erőseket és a szenteknek népét*”; egy egész „*sereg rendeltetett*” neki, hogy a szent helyet és a sereget tapossa (lásd 24., 12., 13. vers!). Hamis tantételeket tanít: „...*földre veti az igazságot...*” (12. vers). Az igazság ellen visel hadat: a szentélyt „elveti”, „lábbal tapossa”, mégpedig „a bűn miatt” (lásd 11–13. vers!). A tetőpont akkor érkezik el, amikor „*a fejedelmek fejedelme ellen is feltámad*”. Ekkor „*kéz nélkül rontatik meg*” (25. vers). Dánielt az egész látomás igen mélyen érintette, s erről így tudósít: „...*elájulék és beteg valék néhány napig ... és álmélkodám ezen a látáson*” (27. vers). Egyébként sem ő, sem más nem értette meg a látomást.

Bennünket különösen a 14. versben említett idő érdekel. A két angyal között lezajlott beszélgetés nyilvánvalóan Dániel kedvéért történt. A kosról és a kecskebapról szóló látomást vélhetően pusztán azért kapta, hogy ez átvezesse őt a kis szarv történetéhez, amely „nagyon megnöve”. Amikor Dániel láttá az ezen hatalom által végbevitt üldözéseket, a fortélyos módszerekkel el-

ért jó szerencséjét, öndicsőítését, továbbá azt, ahogy „csodálatos-képpen pusztít”, természetesen megrendült, vajon meddig fog ez folytatódni. Az angyalok beszélgetéséből kiderült számára, hogy egy kétezer-háromszáz napig tartó időszaknak kell eltelnie, amíg a „*szent hely és a sereg ... tapostatik*”, továbbá e gonosz hatalom „cselekszik, és jó szerencséje van”, és még a „seregnék fejedelmével” is szembeszáll.

Miképpen lehetséges, hogy e hatalomnak „*nagy ereje lesz, noha nem a maga ereje által*”? Nem önellentmondás ez? Hogyan képes földre vetni „némelyeket ama seregből és a csillagokból, és azokat” megtapodni? Hogyan „hányhatja el” a szentélyt, és taposhatja meg azt? Hogyan „vetheti földre” az igazságot, s haladhat előre jó szerencsével? Márpedig ezt mind ő cselekedte (24., 10–12., 25. vers). Dániel álmélkodott, és nem értette a látomást.

De nem is csak álmélkodott. Amikor meglátta, hogy mit tesz e hatalom a szentélyvel, a vallással, Isten népével, az igazsággal, beteg volt néhány napig (lásd 27. vers!). Itt van ez a káromló hatalom, amely üldözi Isten népét, és megpróbálja lerontani az igazságot, és gonoszságot cselekedvén jó szerencséje van. Még a szentély felől is ezeket olvassuk: „...elhányattaték..., tapostatik” (11., 13. vers). Az egész látomásban az egyetlen reménysugár az idő. Nem taposhatja örökké a szentélyt és az igazságot. Az igazság vissza fogja kapni az őt illető helyet. Visszakerül jogaiiba. A kétezer-háromszáz nap végén a szentély megtisztul. Isten népének erre az időre kell szegeznie a tekintetét.

DÁNIEL IMÁJA

Mindez önmagában nem túlságosan vigasztalhatta meg Dánielt. Mit jelentett a kétezer-háromszáz nap? Mikor vette kezdetét?

Mikor ér véget? Nem értette. Soha nem tanulmányozta még ilyen buzgón az Írást, mint éppen most. A tanulmányozás során megértette „*a könyvekben az esztendők számát, a melyről az Úr ígéje lőn Jeremiás prófétához, hogy hetven esztendőnek kell eltelni Jeruzsálem omladékain*” (Dán 9:2). Ám a kétezer-háromszáz nap felől még most sem rendelkezett semmilyen világossággal. Van valami köze a hetven esztendő végéhez? Talán akkor kezdődik ez az időszak, amikor emez lezárul. Nem tudta. Ezért hát imádkozni kezdett. Világosságra volt szüksége a kérdésben.

Némely magyarázó úgy tartja, hogy a naggyá növő kis szarv a szeleukidák királyságát jelképezi Antiochus Epiphanes és Nagy Antiochus uralma alatt. E felfogással szemben súlyos kifogásokat kell emelnünk. E királyok is üldözők voltak. Ravaszak, istentelenek és fennhójázók. Azt viszont nehezen állíthatjuk, hogy nagyobbak lettek volna, mint bárki más azelőtt és azóta. Nem állíthatjuk, hogy hatalmasabbak voltak Nagy Sándornál. A látomás alapján viszont ezt várnánk. Antiochus Epiphanes – sokan tekintik őt úgy, mint akire különösen utal a látomás – üldöző volt; megbolygatta a szentélyben folyó szolgálatot, mégsem volt olyan kiemelkedő személyisége, amivel kiérdezelte volna a kis szarvra fordított figyelmet a látomásban. Betöltötte a maga kis szerepét a drámában, majd letűnt, s nem hagyott olyan nyomot maga után, mint Nagy Sándor. Már régen elfoglalhatta volna a helyét a korszak jelentéktelen királyocskái között, ha a magyarázók nem tesznek annyi erőfeszítést annak érdekében, hogy érdemen felüli jelentőséget tulajdonítsanak neki.

Dániel könyve 8. fejezetének látomása nem elszigetelt látomás. Médo-Perzsiáról és Görögországról nem itt van először szó. A 7. fejezet hasonló témában tesz említést a Médo-Perzsiát és Görögországot jelképező vadállatokról, és a kis szarvra is tesz utalást. A próféta ezt mondja: „*Mialatt a szarvakat szemlélém,*

ímé, másik kicsiny szarv növekedék ki azok között, és három az előbbi szarvak közül kiszakasztaték ő előtte, és ímé, emberszemekhez hasonló szemek valának ebben a szarvban, és nagyokat szóló száj” (Dán 7:8). A kis szarv kíváncsivá tette Dánielt. Szeretett volna még többet megtudni a kis szarvról, amelynek „szemei valának és nagyokat szóló szája; termete is nagyobb a társaiénál” (20. vers). Látta, „hogy ez a szarv hadakozék a szentek ellen, és legyőzé őket” (21. vers). Azt is látta azonfelül, hogy „sokat szól a Felséges ellen és a magasságos egek szenteit megrontja, és véli, hogy megváltoztatja az időket és törvényt; és az ő kezébe adatnak ideig, időkig és fél időig” (25. vers). Végül mégis „ítélők ülnek és az ő hatalmát elveszik, hogy megrontassék és végleg elvesszen” (26. vers). A fejezet ezzel végződik: „Itt vége lón a beszédnek. Engemet, Dánielt pedig az én gondolatim igen megrettentének és az én ábrázatom elváltozék rajtam; de e beszédet megtartám szívemben” (28. vers). Könnyedén belátható, hogy e jövendölés általában ugyanazon eseményekkel foglalkozik, mint a 8. fejezet jövendölése.

Dánielt megháborította az, amit látott. A 7. fejezetben szemtől szembe került egy üldöző hatalommal, amely meggyötörte a magasságos egek szentjeit, s nagyokat szólt Isten ellen, s amely „véli, hogy megváltoztatja az időket és a törvényt”, amely különözőt a többi kiráytól (24. vers); majd legvégül meg kell hogy rontassék. E hatalom volt a „kis szarv”, amelynek emberszemekhez hasonló szemei voltak, és „nagyokat szóló szája”. Melyik lehet e hatalom? Dániel igen sokat törte a fejét, és zavarban volt. Megvallotta: „...az én gondolatim igen megrettentének...” (28. vers). A dolgot azonban megtartotta szívében. Bizonyos volt abban, hogy Istennél van a világosság. „Itt vége lón a beszédnek” – mondja. Az „itt” szó e helyen nagyon jelentőségteljes. Nem azt mondja Dániel, hogy „ez a beszéd vége”, hanem – szó szerinti fordításban – „mind ez ideig vége lón a beszédnek”.

Vagyis: „Mindmostanáig ez a vége, de ezután jön a java. Mi itt megállunk, de a java még hátravan.” Ez az „itt”, illetve a „mind ez ideig” kifejezés jelentése. Ezután jön a java. A 8. fejezet ismét e hatalommal foglalkozik, majd a 9. fejezet további magyarázatokkal szolgál.

A PÁPASÁG

Dániel 7. fejezetének kis szarvát lehetetlen Antiochus Epiphanesre, vagy bármely más Antiochusra értenünk. A régi protestáns iskolához tartozó magyarázók között gyakorlatilag mindenki egyöntetűen a pápaságra vonatkoztatja, amelynek történetében hiánytalan beteljesedés ismerhető fel. Hogyan is lehetne igaz bármely Antiochusra, hogy „ez a szarv hadakozék a szentek ellen, és legyőzé őket. Mignem eljöve az öreg korú, és az ítélet adaték a magasságos egek szenteinek; és az idő eljöve, és elvevék az országot a szentek” (21–22. vers). Antiochus régen halott. Csupán rövid ideig uralkodott. A pápaságon kívül melyik más hatalomra igaz, hogy a Magasságos szentjeivel hadakozott, és megpróbálta megváltoztatni az időket és a törvényt? Nem a pápaság okosságát, értelmességét, messze ható politikáját sugallja kifejező módon a szarv, amikor azt mondja (8. vers), hogy „emberszemekhez hasonló szemek valának ebben a szarvban, és nagyokat szóló száj”? Hiszszük, hogy szilárd írásmagyarázati bizonyítékoknak vannak arra, hogy Dániel könyve 8. fejezetének kis szarva az előbb pogány, majd utóbb pápai Róma; Dániel könyve 7. fejezetében a kis szarv pedig a pápaság.

E vizsgálatok nagy segítséget nyújtanak, amikor megkíséreljük meghatározni a kétezer-háromszáz nap jelentését Dániel könyve 8. fejezete 14. versében. A prófécia kellős közepén ta-

lálható, amikor a jövendölés egy olyan hatalomról szól, amely régebbi, mint bármely más földi hatalom. Minthogy ez is a jövendölés része, az itt közölt idő is profetikus. Ez esetben a két-ezer-háromszáz nap kétezer-háromszáz esztendőt jelent, a már jól ismert próféta magyarázati elvvel összhangban: „...egy-egy napot egy-egy esztendőül számítottam néked” (Ezék 4:6).

Ha elfogadjuk azt a nézetet, hogy Dániel könyve 8. fejezetének kis szarva a császári Rómára és a Római Katolikus Egyházra utal, akkor kötelességünk felfedezni valamilyen kapcsolatot ezen intézmény és a Dániel könyve 8. fejezete 14. versében említett szenthely között. E tanulmányozásnak látunk most neki.

A Római Katolikus Egyház kísérletet tett Izrael ősi teokratikus rendjének felelevenítésére – az ezzel járó szentélyszolgálattal egyetemben. A katolikus egyház az alapvető szertartásrendet az ószövetségi zsidó ceremoniális rendszerből vette át, bizonyos szertartásokat pedig a pogány vallásokból kölcsönözött. Kiépült szentélyszolgálata van papjaival, főpapjával, lévitáival, énekesekkel és tanítóival. Rendelkezik áldozati rendszerrel is, amelynek a mise a csúcspontja, a vele járó rituáléval és tömjénáldozattal. Megvannak az ünnepnapjai is, amelyek az izraelita szokásrendből veszik a mintát. Megvannak a gyertyatartói, illattételi oltára, a kenyerek asztala, a főoltára. Látható a mosakodó a szenteltvízzel, a naponkénti misét is megtartják. Az ősi izraeli vallás és a római katolikus vallás közötti párhuzam jóformán teljes.

Mindez nem is lenne annyira lényeges, ha nem Krisztusnak a mennyei szentélyben végzett valóságos munkájának elhomályosítására irányulna. Az ószövetségi korszak lezárulásakor, amikor Krisztus megkezdte munkáját a mennyei szentélyben, Isten szándéka volt, hogy a szentély szolgálatai a földön ne folytatódjanak tovább. A templom függönye kettéhasadt – a templomot később teljesen lerombolták –, a földi szolgálat

végét, egyben a mennyei szolgálat felavatását jelentvén. Krisztus bement a nem kézzel csinált templomba. Magába a mennyebe lépett be, hogy ott közbenjárjon értünk. Embereket hív, hogy jöjjenek Őhozzá a bűneikkel bűnbocsánat végett. A földi szentsátor szolgálata előkészítette az embereket arra, hogy a valódi, a mennyei szentélyre tekintsenek föl. Így jött el tehát a szolgálat áthelyezésének ideje.

A RIVÁLIS INTÉZMÉNY

A katolikus egyház teljességgel figyelmen kívül hagyja Mennyei Főpapunk munkáját; e helyett kísérletet tesz egy rivális intézményt felállítására a földön. Újra felélesztette a régi szer-tartásrendet és hitet, és az embereket megpróbálja visszavezetni egy idejétmúlt rituáléhoz. És ez nagymértékben sikerült is neki, „...és csodálván, az egész föld követé a fenevadat” (Jel 13:3).

Ez – amint azt fentebb megjegyeztük – Krisztus művének elhomályosítására irányul. Az emberek elveszítették a mennyei szentélyről és Krisztus ott végzett munkájáról való ismeretüket. Figyelmüket Krisztus állítólagos földi helytartójának helyettes munkájára terelték. Miközben Krisztus megbocsátja a bűnt, a földi pap – állításuk szerint – ugyanazt végzi. Miközben Krisztus közbenjár a bűnösért, a pap is ezt cselekszi. És a pap által szabott feltételeknek – a bűn megbocsátására – könnyebb megfelelni, mint a Krisztusénak. Az emberek elfeledkeztek arról, hogy a mennyeben is létezik szentély. Az igazság a földre vettetett. Évszázadról évszázadra az egyház teljes tudatlanságban tartotta az embereket a mennyeben folyó nagy fontosságú munka felől, miközben önmagát előtérbe tolta, és áruvá tette a legszentebb dolgokat is.

A pápaság ily módon a szó szoros értelmében ellenfele, riválisa lett Krisztusnak. Megkísérte kiszorítani Őt az emberek elméjében, és mindezt figyelemre méltó sikkerrel vitte végbe. Isten adta munka az egyház számára, hogy emberek figyelmét Krisztusra és az igazságra terelje. Ez az egyetlen képviselő, amit Isten az emberek tanítására rendelt. Amikor Krisztus felemelkedett, hogy megkezdje mennyei szolgálatát, az egyház feladata és kiváltsága volt, hogy hirdesse a jó hírt a világ minden szegletében. Ez még a régi rendelkezés része volt. A lévitai papságnak vége szakadt. A függöny kettéhasadt, és egy új, élő út nyílt meg az ember számára. Az emberek szabadon juthatnak Isten elé, és bizalommal járulhatnak a kegyelem királyi székéhez, emberi közbenjáró nélkül. Isten egész népe királyi papsággá lett, és innentől kezdve egyetlen ember sem állhat a lélek és annak Alkotójá közé. A Hozzá vezető út minden ember számára megnyílt.

AZ IGAZI SZENTÉLY

Hogy pedig a pápaság Krisztus ellenfele, riválisa lett, az nem merő jelképes beszéd. Gondoljuk végig a helyzetet! Krisztus a főpapunk. A Golgotán Isten Bárányaként halt meg. Értünk ontotta vérét. A mózesi áldozatok századokon át erről jövendöltek. A valóság pedig – aminek amazok csupán árnyékai voltak – ím eljött. Miképpen az Ószövetségben a bárány halála nem volt elegendő, hanem a pap közbenjárásával kellett kiegészülnie, aki a vért az oltárra vagy a szentélyre hintette, ugyanez áll Krisztus halálára és vérére. Krisztus – miután a vérét adta – „*a szent helynek és amaz igazi sátornak szolgája, a melyet az Úr és nem ember épített*” (Zsid 8:2). Krisztus pedig ily módon „megjelen-vén, mint a jövendő javaknak főpapja, a nagyobb és tökéletesebb,

nem kézzel csinált, azaz nem e világból való sátoron keresztül, és nem bakok és tulkok vére által, hanem az ő tulajdon vére által ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, örök váltságot szerzve” (Zsid 9:11-12).

Az itt megnevezett szentély nem a földi szentsátorra vonatkozik. „*Mert nem kézzel csinált szentélybe, az igazinak csak másolatába ment be Krisztus, hanem magába a mennybe, hogy most Isten színe előtt megjelenjék érettünk*” (24. vers). Krisztus Isten színe elé járul és közbenjár az Ő vérével, ami nem csupán „*a testnek tisztaságára*” szentel meg, ahogy régen a bakok és a bikák vére, hanem „*megtisztítja a ti lelkiismereteket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljatok az élő Istennek*” (Zsid 9:14). Aki tehát szeretné megtisztítani a lelkiismeretét, ezentúl bizodalma lehet „*a szentélybe való bemenetelre a Jézus vére által, azon az úton, a melyet ő szentelt nékünk új és élő út gyanánt, a kárpit, azaz az ő teste által, és lévén nagy papunk az Isten háza felett: Járuljunk hozzá igaz szívvel, hitnek teljességével, mint a kiknek szívük tiszta a gonosz lelkiismerettől*” (Zsid 10:19-22). Az Ószövetségben a papon kívül senki nem mehetett be a szentélybe. Most mindenannyian oda járulhatnak. Ez az, amit „*ő szentelt nékünk új és élő út gyanánt*”.

Ezen áldott új és élő út hirdetése az egyház kötelessége és kiváltsága. mindenki közvetlenül járulhat Krisztushoz. Nincs szükség pap közbenjárására, mint a földi szentélyben. Megszűnt. minden lélek közvetlenül, emberi közvetítés nélkül találkozhat Alkotójával. Bizalommal léphet be a „függöny mögé”.

A pápaság azonban másképpen gondolta, másképpen tanította. Megkísérte újra felállítani az ószövetségi szertartásrendet és hitet, miszerint az ember csupán külön képviselőkön, vagyis a papokon keresztül járulhat Alkotója elé. Az embereket minden korábbinál távolabb vitték Istantől. Az egyház elzártá

a Krisztus által megnyitott új és élő utat, az embereket a papságon keresztül vezették Istenhez, a papság pedig valamelyik véddőszenthez folyamodott, aki befolyással volt Máriára, az pedig Krisztusra, Krisztus pedig Istenre. Az egész rendszer a mózesi rendelkezések feltámasztására tett kísérlet volt, amik pedig egyértelműen eltöröltettek, és amit nem is lehet egy napon említeni az Újszövetség új és élő útjával.

HAMIS KÖZBENJÁRÓI RENDSZER

Mi lett mindennek az eredménye? Az emberek a római egyházba tódultak, és elpártoltak a szentélytől és a mennyei szentély Szolgájától. A római egyház valóban oly mértékben elhomályosította Krisztus szolgálatát, hogy igen kevés keresztény tudja, hogy létezik egy templom a mennyben, még kevésbé tudják, hogy létezik egy szolgálat, ami benne folyik. Krisztus minden napon arra vár, hogy közbenjárhasson a vérével, remélvén, hogy az emberek megtalálják az új utat. De kevesen jönnek hozzá. Másrészt tömegek sereglenek a római egyházba, hogy búcsúban – vagyis a bűnök bocsánatában kellemes feltételekkel – részesüljenek. A pápaságnak csaknem sikerült hatástalanítani Krisztus szolgálatát. Egy másik szolgálatrendet szentelt fel, ami nem az evangélium ígéreteire, nem az újszövetségi ígéretekre, nem Krisztusra mint főpapra alapozódott, hanem a földi papság csalóka ábrándjára, amely pápaságnak önmagának is megbocsátásra és Krisztus engesztelő vérének erejére van szüksége.

Amikor azt mondjuk, hogy a pápaság hamis közbenjárói rendszerrel próbálta meg helyettesíteni Krisztus igazi közbenjárói munkáját, nagyon is tisztában vagyunk azon tényivel, hogy a Római Katolikus Egyház hisz Krisztus keresztaldozatában,

továbbá abban, hogy Ő az ember Védőügyvédje és Közbenjárója, és Általa nyerünk üdvösséget. Az alábbi kijelentések is erre mutatnak rá:

„Nincs semmi, ami a hívő embernek nagyobb örömet okozhatna, mint az arról való elmélkedés, hogy Krisztus a mi védőügyvédünk és közbenjárónk az Atyánál, Akinél döntő a befolyása és a tekintélye. ... Igaz, csupán egyetlen közbenjáró van, az Úr Krisztus, Aki egymagában békített meg bennünket az Ő vére által (1Tim 2:5), és Aki – miután elvégezte a mi megváltásunkat, és belépett a szentek szentjébe – nem szűnik meg közbenjárni értünk (Zsid 9:12; 7:25).” (Részlet a Tridenti Zsinat Katekizmusból)

„Teljes bizalommal mehetünk Istenhez – mondja Szent Arnold –, mert a Fiú a mi közbenjárónk az Örökkévalóság Atyjánál, és az anya a mi közbenjáró Anyánk az Ó fiánál.” (Alphonsus Liguori, az egyház doktora: *Glories of Mary*, „Mária dicsőségei”)

A vérrel való közbenjárás, valamint az ember és Krisztus kapcsolata tekintetében kísérlelte meg a pápaság a hamis rendszer felállítását. A szentek, különös tekintettel Máriára, itt Isten és a hívő lélek közé lettek állítva. Hitünk szerint ez az igazság lehető legdurvább megrontása, lévén társmegváltókat iktat közbe, mint akik szükségesek az Istenhez való menetelben, holott a Szentírás azt tanítja, hogy „*egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus*” (1Tim 2:5). A Biblia senki mást nem ismer el közbenjárónak, az egyház részéről pedig minden ettől eltérő tanítás hatástalanítja Isten igazságát.

Ekképpen tehát kétféle közbenjárás létezik, ami az emberek számára a bűnök megbocsátását és eltörlését ígéri meg: Krisztusé a mennyben, a pápaságé a földön. Mindegyiknek megvan a papsága és a hozzá tartozó szolgálata. Mindegyik teljes bűnbocsátó

hatalmat igényel magának. A pápaság azzal dicsekszik, hogy nála vannak a mennyország kulcsai. Ő nyithatja és ő zárhatja be az ajtót. Az érdemek egész kincsesháza áll rendelkezésére, amely nélkül kevesen üdvözülhetnek. „Sereg”, Isten szent misztériuma adatott neki. Csalatkozhatatlan feje van. Hatalma van a tisztítótűz felett. Ő engedheti el a büntetést. Hatalmat igényel magának a föld királyai felett is. Nem ismer el nálánál magasabb rendű hatalmat. Övé a legfelső.

E jogigények mindenestűl porba hullanának, ha az emberek tudatában lennének Krisztus valódi szolgálatának. A szentély igazságának ismerete a római hirerarchia hamis jogigényeinek egyetlen ellenszere. Ez okáért Isten az Ő népét tette a szentélyről szóló igazság letéteményesévé.

MEGTISZTÍTTATIK A SZENTHELY

Nyilvánvaló, hogy e megtisztítás nem a földi szentélyre vonatkozik. Sok ideje elpusztították már, a benne folyó szolgálatnak pedig vége szakadt. Valószínűleg a mennyei szentélyre vonatkozik tehát, amelyről azt a kijelentést olvassuk, hogy az ószövetségi áldozatoknál „*különb áldozatokkal*” (Zsid 9:23) tisztrult meg.

A földi szentély megtisztítását már részletekbe menően tanulmányoztuk. E megtisztítás a mennyei szentély megtisztításának volt az előképe. Amiképpen a papok az engesztelési napig az év minden napján szolgáltak az első helyiségen, akképpen szolgált Krisztus a mennyei szentély első helyiségeben egészen annak megtisztításáig. Ez az idő 1844-ben jött el. Krisztus ekkor kezdte meg szolgálata utolsó szakaszát. Ekkor lépett be a szentek szentjébe. Ekkor vette kezdetét az ítélet, más néven

a vizsgálati ítélet. Amikor e munka lezárul, a próbaidő véget ér, és Krisztus eljön.

Most a Dániel könyve 8. fejezete 14. versében található „megtisztítatik” igére hívnánk fel a figyelmet. A szó héberül *cadaq*, és úgy van fordítva: „megigazítatik”, „igazzá válik” vagy „igaznak számítatik”. Egyesek így fordítják: „Megigazítatik a szenthely”. Mások szerint: „Igazolva lesz a szenthely”. Megint mások így: „A szenthely visszaállítatik a jogaiba”. A szó ugyanúgy magában foglalja a helyreállítást, mint a megtisztítást.

A „megtisztítatik” szó e jelentései jelentőségteljesek abból a szempontból, hogy a szentély témáját eleddig lábbal taposták, igazsága földre vettetett. Eljön majd netán az idő, amikor a szentély igazsága visszanyeri az őt megillető helyet, amikor Isten igazolni fogja igazságát, a tévedés és a titkos megtévesztés pedig a leleplezés sorsára jut? Igen, válaszolja a jövendölés, ennek az időnek el kell jönnie. Egy gonosz hatalom fog támadni, amely üldözni fogja Isten népét, el fogja homályosítani a szentély igazságát, földre fogja venni az igazságot, és az álnokság szerencsés lesz a kezében. Isten műve ellenében fogja felállítani a maga rendszerét, kísérletet tesz a törvény megváltoztatására, és ravasz mesterkedéseivel sokakat meg fog téveszteni. A lepel azonban le fog hullani. A kétezer-háromszáz nap végén támad egy nép, amely a szentély kérdésében világosságra fog jutni, amely hit által követni fogja Krisztust a szentek szentjébe, amely meg fogja törni a törvényszegés titkának hatalmát, amely harcba fog szállni Isten igazságáért. E nép legyőzhetetlen. Az igazságot félelem nélkül fogja hirdetni. A szentély igazságának képviseletével döntő módon járul hozzá az igaz vallásosság reformációjához. Meg fogja építeni „*a régi romokat*”, helyre fogja állítani „*az emberöltők alapzatait*”, és „*romlás építőjének, ösvények megújítójának*” neveztetik (Ésa 58:12).

A végső küzdelem minden napvilágra hoz. mindenki megérzi majd a tényeket és a következményeket. A fő kérdés az lesz, hogy kit imádunk: a fenevadat vagy Istant. E küzdelem során az Isten temploma meg fog nyilatkozni a mennyben, és az emberek számára látható lesz „az Ő szövetségének látája az Ő templomában” (Jel 11:19). Isten népének nagy része lesz abban, ahogy az emberek figyelmét a megnyílt templomra irányítják. A másik oldalon a hitehagyó egyház megnyitja száját „Isten ellen való káromlásra, hogy szidalmazza az Ő nevét és az Ő sátorát, és azokat, a kik a mennyben laknak” (Jel 13:6).

Különleges kiváltság, hogy részünk lehet egy ilyen munában. Ha győzni akarunk, akkor tudnunk kell, hol állunk és miért. Isten legyen kegyelmes hozzánk abban, hogy hívek maradjunk mindvégig!

Huszonegyedik fejezet

AZ UTOLSÓ NEMZEDÉK

Hogy pedig az evangélium mit művelhet az emberiség életében és az emberiségért, annak döntő bizonyítása, még a jövő dolga. Krisztus megmutatta az utat. Emberi testet vett magára, és ebben az emberi testben bizonyította Isten hatalmát. Az embereknek követniük kell példáját; bizonyítaniuk, hogy amit Isten cselekedett Krisztusban, minden emberi lényben elvégezheti, aki önmagát alárendeli Neki. A világ várva várja e bizonyítást (Róm 8:19). Amikor ez elvégezheti, eljön a vég. Isten be fogja teljesíteni a tervét. Bebizonyítja Önmagáról, hogy igaz, Sátánról pedig, hogy hazug. Kormányzása igazolást nyer.

Számos áltanítás kering a mai világban a szentséget illetően. Egyfelől ott vannak azok, akik megtagadják Isten bűntől megóvó hatalmát, másrészt azok, akik fitogtatják a szentségüket az emberek előtt, és el akarják velünk hitetni, hogy nincs benük bűn. Az előbbiek osztályában nem csupán hitetlenek és kételkedők vannak, hanem egyházigazgatók is, akik nem tudnak zöldágra vergődni a bűn feletti győzelemmel, inkább egyfajta kompromisszumra jutnak a bűnnel. Az utóbbiak osztályát azok alkotják, akik sem a bűnről, sem Isten szentségéről nem rendelkeznek helyes felfogással, akiknél a lelki látás annyira megromlott, hogy képtelenek meglátni saját hiányosságaikat, ennél fogva tökekéletesnek lájták magukat. Vallásfelfogásuk szerint saját igazság- és igazságosság-értelmezésük felette áll az igei kijelentéseknek. Nem könnyű eldöntení, melyik a nagyobb tévedés.

Vitán felül áll, hogy a Biblia szentségre tanít. „*Maga pedig a békességek Istene szenteljen meg titéket mindenestől; és a ti egész valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus előjövetelére*” (1Thessz 5:23). „*Kövessétek mindenki irányában a békességet és a szentséget, a mely nélküл senki sem látja meg az Urat*” (Zsid 12:14). „*Mert ez az Isten akaratja, a ti szentté lételetek...*” (1Thessz 4:3). A görög *hagios* szót különbözőképpen adják vissza: „megszentel”, „szent”, „szentség”, „megszentelt”, „megszentelődés”. Ez ugyanaz a szó, amit a Szentírás a szentély két helyiségének jelölésére használ, jelentése pedig: „Isten számára elkülönített”. A megszentelt személy az, aki el van különítve Istennek, akinek az egész élete Neki van szentelve.

MEGBOCSÁTÁS ÉS MEGTISZTÍTÁS

A megváltás tervének szükségképpen magában kell foglalnia a bűn megbocsátása mellett a teljes helyreállítást is. A *bűntől* való megváltás több a *bűn* megbocsátásánál. A megbocsátás feltételezi a bűnt, és a bűnnel való szakítás feltételéhez van kötve; a megszentelődés a bűntől való eltávozást, és annak hatalmából való szabadulást, továbbá a felette aratott győzelmet jelenti. Az első a bűn hatásának semlegesítésére szolgál, a második a teljes győzelemhez szükséges erő helyreállítása.

A bűn – számos betegséghoz hasonlóan – szánalmatlan állapotban hagyja az embert: gyenge, levert és csüggéd lesz. A bűnenben veszteglő lélek nemigen uralja az értelmét, akarata elhagyja, és a legjobb szándékkal sem képes azt tenni, amiről pedig tudja, hogy jó. Úgy érzi, nincs reménység. Tudja, hogy kizárálag önmagát okolhatja, és a lelkiismeret-furdalás marcangolja a lelkét.

Testi gyengélkedése mellé a lelkiismereti gyötrelem társul. Tudja, hogy vétkezett, és ítéletre méltó. Hát senki nem könnyörül meg rajta?

Ekkor megisméri az evangéliumot. Valaki prédkál neki a jó hírről. Lehetnek a bűnei olyanok, mint a skarlát, olyan fehérek lesznek, mint a hó; lehetnek vörösek, mint a karmazsin, olyanok lesznek, mint a gyapjú. mindenre bocsánatot nyert! Övé az üdvössége! Milyen csodálatos szabadulás! Elméje megnyugszik. Lelkiismerete nem gyötri tovább. Bocsánatban részesült, bűnei a tenger mélységébe vettettek. Szíve túlárad Isten dicséretével az Ő kegyelméért és az iránta való jóságáért.

Amiképpen a kikötőbe vontatott működésképtelen hajó is biztonságos, ámde nem ép, akképpen az ember is „megmenekült”, de nem ép. A hajón is el kell végezni bizonyos javításokat, mielőtt vízre bocsáthatónak nyilvánítják, és az embernek is szüksége van a helyreállításra, mielőtt visszakapná eredeti helyét. A helyreállítás folyamatát megszentelődésnek hívjuk, és teljesen kész formájában magában foglalja a testet, a lelket és egész valónkat. Amikor e mű elvégeztetik, az ember „szent”, teljességgel megszentelt, az Isten képére helyreállított lesz. A világ annak kinyilvánítására vár, hogy az evangélium mit végezhet el az emberért.

A Biblia a folyamatot és a kész művet egyaránt megszentelődésnek nevezi. Ez okból az „atyafiakat” szentnek és megszenteknek mondja, jóllehet nem jutottak el még a tökéletességre (1Kor 1:2; 2Kor 1:1; Zsid 3:1). Elég egy futó pillantást vetni a Korinthusbeliekhez írott levelekre, és már meggyőződhetünk arról, hogy az itt említett szenteknek is vannak hibái. Ennek ellenére „megszenteltek”-nek, „szentségre elhívottak”-nak mondatnak. Ennek oka pedig az, hogy a teljes megszentelődés nem egyetlen nap vagy év, hanem egy egész élet műve.

Az ember megtérésének pillanatában kezdődik, és egész életén át tart. minden egyes győzelem sietteti a folyamatot. Nemigen van olyan keresztény, aki nem kerekedett fölébe valamilyen bűnnek, ami korábban felettesse bosszantotta és legyőzte őt. Sok olyan ember, aki korábban a dohányzás rabja volt, győzelmet aratott e szokás felett, és örvendezik a győzelmének. A dohányzás nem kísértés többé számára. Ez többé nem gyakorol reá vonzást. Övé a győzelem. Ezen a ponton ő már megszentelt. Amiképpen győzelmet aratott egy adott megrögzöttség felett, úgy kell győznie minden bűn felett. Amikor a mű bevégeztetik, amikor győzelmet arat a büszkeség, a becsvágy, a világ szeretete – tehát minden gonosz – felett, akkor készült el az elváltozásra. minden egyes ponton megpróbáltatott. Hiába közelített hozzá a gonosz, nem talált benne semmit. Sátán nem tudja többé kísérteni. minden kísértést legyőzött. Úgy áll Isten királyi széke előtt, hogy nincsen rajta semmi folt. Krisztus reá helyezi pecsétjét. Ép és sértetlen. Isten bevégezte benne a munkáját. Annak bizonyítása, hogy Isten mit tud elvégezni az emberben, immár teljes.

Ekképpen lesz ez majd a földön élő emberek utolsó nemzedékével. Isten rajtuk keresztül fogja majd vélegel bebizonyítani, mit végezhet el ő az emberben. Fogja a gyengék között is a legyengébbet, aki viseli atyái vétkei is, és benne fogja bebizonyítani Isten az ő hatalmát. minden kísértésnek ki lesznek téve, de nem fognak engedni. Nyilvánvalóvá teszik, hogy lehet bűn nélkül élni. Ez az a bizonyítás, amire a világ várt, s amire Isten is készült. mindenki számára egyértelmű lesz, hogy az evangélium valóban a legvégsőkig meg tud menteni. Isten igaznak találtatik az ő szavaiban.

A küzdelem utolsó szakasza hozza el a végső próbát. Ez viszont csupán bizonyítani fogja az angyalok és a világ előtt, hogy

a gonosz semmilyen munkája nem tudja megrendíteni Isten választottait. Csapások záporoznak, pusztulás mindenfelé, a halál néz velük farkasszemet, ők azonban – Jóbhoz hasonlóan – erősen állnak feddhetetlenségükben. Semmi nem veheti rá őket vétkezésre. Ők „*megtartják az Isten parancsolatait és a Jézus hitét!*” (Jel 14:12)

A világörténelemben Istennek mindig voltak hűségesei. Ők is kiáltták a szorongattatásokat és a nagy nyomorúságokat. De még Sátán csapásai közepette is hit által – Pál szavai szerint – „*igazságot cselekedtek*” (Zsid 11:33). „*Megköveztettek, kínprobát szenvedtek, szétfűrészeltek, kardra hányattak, juhoknak és kecskéknek bőrében bujdostak, nélkülözve, nyomorgattatva, gyötörtetve, a kikre nem volt méltó e világ, bujdosva pusztákon és hegyeken, meg barlangokban és a földnek hasadékaiban*” (Zsid 11:37-38).

A hív bizonyok e fényes gyülekezete mellé még sokak példáját állíthatjuk, akik vérterítést szenteltek hitükért. Istennek az utolsó napokban is lesz maradéka, egy „kicsiny nyáj”, amelyben, és amely által Isten a világegyetem előtt is ki fogja nyilvánítani szeretetét, hatalmát, igazságát. Ez lesz – Krisztus földi körülmények között tanúsított istenfélő élete, valamint páratlan Golgotai áldozata mellett – minden korok legelsőprőbb és legmeggyőzőbb bizonyítása arról, hogy mit végezhet el Isten az emberben.

A földön élő emberek legutolsó nemzedékében nyilatkozik meg teljességgel Isten hatalma a megszentelődésre. E hatalom megnyilvánulása Isten igazolása lesz. Tisztázni fogja Őt minden vár alól, amit Sátán vet ellene. Az utolsó nemzedék idején Isten igazságossága nyilvánvalóvá lesz, Sátán pedig vereséget szenved.

E kijelentések minden bizonnyal bővebb kifejtést igényelnek.

LÁZADÁS A MENNYBEN

A mennyben végigmennet lázadás, ami behozta a bűnt Isten univerzumába, valószínűleg félelmetes tapasztalat volt minden Isten, minden angyalok számára. Addig mindenütt béke és összhang honolt. A viszálly ismeretlen volt, egyedül a szeretet uralkodott. Ekkor szentségtelen becsvágý ébredt Lucifer szívében. Úgy döntött, hasonló lesz a Magasságoshoz. Trónját Isten csillagai fölé kívánta helyezni; „*a gyülekezet hegyén messze északon*” szeretett volna uralkodni (Ésa 14:12-14). E szándéknyilatkozat egyenértékű volt azzal, hogy megkísérli letaszítani Istant a trónról, és bitorolni az Ó helyét. Ez egy hadüzenettel ért fel. Ahol Isten ült, oda akart ülni Sátán. Isten elfogadta a kihívást.

Nincs közvetlen bibliai kijelentés arra vonatkozóan, milyen úton-módon állította Sátán a maga oldalára az angyalok sokaságát. Hogy hazudott, az egyértelmű. Hogy „*emberölő volt kezdet-től fogva*”, szintén nem képezheti vita tárgyát (Ján 8:44). Emberölőként tette a gyűlöletben gyökerezik, és miképpen e gyűlölet Isten Fia Golgotán történő megölésében jutott tetőpontjára, úgy vélhetjük, hogy Sátán gyűlölete nem csupán az Atya Isten, hanem – sőt talán kiváltképpen – a Fiú Isten ellen irányult. Lázadása során Sátán nem pusztán fenyegetőzött. Fel akarta állítani trónszékét, ezt mondván fennhéjáza: „...*Isten vagyok én, Isten székében ülök...*” (Ezék 28:2).

Amikor Sátán felállította kormányzatát a mennyben, a kérdés azonnal tisztázódott. Az angyalok megértették, mire megy ki a játékok. Mindenkinek állást kellett foglalnia – Sátán mellett vagy ellene.

Lázadások idején minden valami valós vagy képzeletbeli sérelem, amit a lázadás okául hoznak fel. Némelyek elégedetlenkedni kezdenek, és mivel nem tudják orvosolni a bajokat, a lázadás eszközéhez folyamodnak. A lázadó mellé állnak a vele

rokonszenvezők is. A többiek hűségesek maradnak a kormányzathoz, az ő esélyük természetesen az utóbbi fennmaradásán múlik.

Kétségtelenül valami hasonló ment végbe a mennyben. A következmény: háború. „*És lőn az égben viaskodás: Mihály és az ő angyalai viaskodnak vala a sárkánnyal; és a sárkány is viaskodik vala és az ő angyalai*” (Jel 12:7). A harc kimenetelét előre lehetett látni. Sátán és az ő angyalai „*nem vehetének diadalmat, és az ő helyök sem találtaték többé a mennyben. És vetteték a nagy sárkány, ama régi kígyó, a ki neveztetik ördögnek és a Sátánnak, ki mind az egész föld kerekségét elhiteti, vetteték a földre, és az ő angyalai is ő vele levettetének*” (8–9. vers).

Habár Sátán vereséget szenvedett, Isten nem pusztította el őt. Lázadásával Isten kormányzatát hibásnak nyilvánította, saját trónszékének felállításával pedig azt akarta bizonyítani, hogy nagyobb bölcsességgel és igazságossággal rendelkezik, mint Isten. Ezek az állítások a lázadásban és egy másik kormányzat felállításában rejlnek. Isten megtehette volna, hogy semmilyen módot nem ad Sátánnak elméletei bizonyítására. Mégis, hogy minden kétélyt eloszlasson az angyalok – később az emberek – gondolataiból, Istennek meg kellett engednie Sátánnak, hogy kifejtse tevékenységét. Ezért engedte meg Isten Sátánnak, hogy tovább éljen, s hogy felállítsa kormányzatát. Az utóbbi hatezer esztendő során volt alkalma bebizonyítania a világegyetem előtt, mit művel, ha erre alkalma nyílik.

SÁTÁN BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁSA

E bizonyítás mindmáig folytatódhatott. És micsoda bizonyítás volt ez! Mióta Kain megölte Ábelt, gyűlölet, vérontás, ke-

gyetlenség, elnyomás uralkodott a Földön. Szenvedett az erény, a jóság és az igazság; diadalt ült viszont a bűn, az aljasság és a romlottság. Az igaz ember préda lett, Isten hírnökeit megkínozták és megölték, Isten törvényét sárba tiporták. Amikor Isten elküldte Fiát, ahelyett, hogy tiszteletben részesítették volna, gonosz emberek – Sátán felbujtására – felszegezték Őt egy fára.

Isten még ekkor sem pusztította el Sátánt. A bizonyításnak teljesnek kell lennie. Csak a végső események bekövetkeztekor, amikor az emberek már-már elpusztítják egymást, lép közbe Isten az Övéi megmentésére. Akkor a kétély halvány árnyéka sem marad senkinek az elméjében, hogy – amennyiben lenne hatalma hozzá – Sátán elpusztítaná a jóság utolsó maradványait, letaszítaná Istent is a trónszékéről, meggyilkolná Isten Fiát, és felállítaná az erőszak országát, amelyet az önzésre és a kegyetlen becsvágyra alapoz.

Amit Sátán idáig bizonyított, az valóban az Ő jelleméről tanúskodik, továbbá arról, hogy mihez vezet az önző becsvágy. Kezdetben Istenhez hasonlóvá akart válni. Elégedetlen volt a legkiválóbb teremtmény állásával. Isten akart lenni. A bizonyítás során folyamatosan napvilágra kerül, hogy amikor gondolata e célra összpontosul, semmi nem drága számára a cél elérése érdekében. Aki az útjában áll, félre kell tolni. Ha ez éppen Isten, Őt kell félreállítani.

A bizonyítás megmutatja, hogy a *magas* állás nem kielégítő a becsvágyó személynek. A *legmagasabb* kell neki, és még akkor sincs megelégedve. Az alacsony állásban lévő személyt gyakran kerülgeti a kísértés, hogy mennyire elégedett lenne, ha állásában némiképpen előrébb jutna. Abban mindenkiéppen biztos, hogy akkor lenne megelégedve, ha a legmagasabb állással rendelkeznék. De vajon tényleg megelégednék? Luciferé volt a lehető

legmagasabb állás. Mégsem volt elégedett. Eggyel magasabba pályázott. Isten akart lenni.

E tekintetben is szembeötlő a Krisztus és Sátán közötti különbség. Sátán Isten akart lenni. Annyira akarta ezt, hogy a cél elérése érdekében mindenre kész volt. Krisztus ugyanakkor „nem tekintette zsákmánynak azt, hogy Ő az Istennel egyenlő”. Önként megalázta magát, és engedelmes volt a halálig, „még-pedig a keresztfának haláláig” (Fil 2:6, 8). Isten volt, emberré lett. Hogy pedig ez nem csak afféle ideiglenes elrendezés volt az Ő készségének bizonyítása érdekében, ez nyilvánvaló abból a tényből, hogy Ő mindenrőkké emberi formában marad. Sátán felmagasztalta magát, Krisztus megalázta magát. Sátán Istenként akart trónra kerülni; Krisztus a szolgák módjára térdelt le, hogy megmossa a tanítványok lábait. Az ellentét teljes.

LUCIFER

Lucifer a mennyben egy volt az oltalmazó kérubok közül (Ezék 28:14). Ez arra a két angyalra utal, akik a szentek szentjében a frigyládán álltak, betakarván a kegyelem királyi székét. Kétségtelenül ez volt a legmagasabb állás, amit egy angyal betölthetett, hiszen a frigyláda és a kegyelem királyi széke Isten közvetlen jelenlétében volt található. Ezek az angyalok a törvény különleges őrei voltak. Ők őrködtek felette. Lucifer egy volt közülük.

Ezékiel 28:12 érdekes kijelentést tartalmaz Luciferre vonatkozóan: „Te valál az arányosság pecsétgyűrűje, teljes bölcseséggel, tökéletes szépségen”. Az „arányosság pecsétgyűrűje” kifejezés jelentése nem teljesen világos. Az olvasat sokféle magyarázatot enged meg. Mindenesetre az Ige nyilvánvalóan azt akarja mutatni, milyen magas állást foglalt el, és milyen dicső kivált-

ságban részesült Sátán, mielőtt elbukott volna. Olyan volt, mint valami miniszterelnök, mint valami pecsétőr.

Amiképpen a földi kormányzásokban egy iratot vagy egy törvényt pecséttel kell ellátni, mégpedig az érvényesség végett, akképpen Isten kormányzatában is használnak pecsétet. Úgy tűnik, Isten az angyalokat is bevonta munkájába, ahogy az embernek is rendelt ki munkát. Az egyik angyal a tüzeket felügyeli (Jel 14:18), a másik a vizeket (Jel 16:5). Megint másiknak „*kezében vala az élő Istennek pecséte*” (Jel 7:2). Dacára annak, hogy – amint azt az előbb elmondta – Ezékiel próféta könyve 28. fejezetében a 12. vers olvasata nem teljesen világos, egyesek jogosultnak érzik az alábbi fordítást: „Te ütsz pecsétet a végzésre.” Amennyiben e nézet valóban megállja a helyét, ha Lucifer miniszterelnök és pecsétőr volt, ez további indokul szolgál arra, miért kívánta saját jelével helyettesíteni Isten pecsétjét, amikor első lakóhelyét elhagyta.

Hogy pedig Sátán mennyire buzgó volt a törvénnyel szembeni tevékenységében, az is nyilvánvaló. Amennyiben Isten törvénye az Ő jellemének másá, és e jellem Sátán jellemének éppen az ellentéte, akkor a törvény megítéli Sátánt. Krisztus és a törvény egy. Krisztus az életben bemutatott törvény, a testté lett törvény. Élete ennekért megítéli a bűnt. Amikor Sátán Krisztus ellen harcolt, a törvény ellen is harcolt. Amikor gyűlölte a törvényt, Krisztust is gyűlölte. Krisztus és a törvény elválaszthatatlan egymástól.

A 40. zsoltárban érdekes jövendölésre bukkanunk, amelyben Krisztus a szóló: „*Hogy teljesítsem a te akaratodat; ezt kedvelem, én Istenem, a te törvényed keblem közepette van*” (8. vers). Habár kétségtelenül költői kifejezésről van szó, és nem szabad minden ráerőltetnünk, mindazáltal érdekes jelzése ez a törvény felmagasztalásának: „...a te törvényed keblem közepette van...”

Aki tört döf a törvénybe, Krisztus szívét döfi át. Krisztus szívét általdöfni annyit tesz, mintha a törvényt döfnénk által. Sátán erre tett kísérletet a kereszten. Isten azonban másképpen gondolta el annak kimenetelét. Krisztus halála volt a fizetség a törvényszegésért. Ezzel mérhetetlenül felmagasztalta a törvényt, és tiszteletreméltová tette. Az embereknek is új fénybe állította a törvény szentségét és méltóságát. Ha Istennek is hagynia kellett, hogy Fia meghaljon; ha Krisztus is inkább önként odaadta Magát, semmint hogy a törvény eltöröltessek; ha az ég és a föld előbb múlik el, hogysem a törvényből egy *iota* vagy egy pontocska is eltűnjék, mennyire tiszteletreméltónak kell lennie a törvénynek!

Amikor Krisztus meghalt a kereszten, saját életében bizonyította, hogy lehetséges megtartani a törvényt. Sátánnak nem sikerült bűnbe vinni Őt. Meglehet, nem is igen várta, hogy ez sikerülhet. Hanem csak egyszer sikerült volna rávennie Krisztust arra, hogy éljen isteni hatalmával Önmaga megmentése érdekében, márás sokra jutott volna! Ha Krisztus így tett volna, Sátán márás azt állíthatta volna, hogy ez érvénytelenné teszi a bizonyítást, amit Isten elgondolt, nevezetesen, hogy az embernek lehetséges megtartani a törvényt. S merthogy lehetséges, Sátán vereséget szenvédett. Ő azonban a végsőkig kitartott ugyanebben a hadviselésben. Júdás azt remélte, hogy Krisztus meg fogja szabadítani Önmagát, íly módon használván isteni hatalmát Önmaga megmentésére. A kereszten gúnyos megjegyzésekkel illették Krisztust: „*Másokat megtartott, magát nem tudja megtartani...*” (Mát 27:42). Krisztus azonban nem tételezett. Megtarthatta volna Önmagát is, de nem tette. Sátán számítása nem jött be. Képtelen volt Őt megérteni. Azt viszont tudta Sátán, hogy midőn Krisztus órája eljött, és egyszer sem volt képes Őt bűn elkövetésére rávenni, sorsa megpecsételődött. Krisztus – halála által – győzelmet aratott.

Sátán azonban nem adta fel. A Krisztussal való küzdelmében ugyan alulmaradt, az emberrel szemben viszont talán sikerrel jár. Elment azért, hogy „*hadakozzék egyebekkel az ő magvából valókkal, az Isten parancsolatainak megőrzőivel, és a kiknél vala a Jézus Krisztus bizonyiságítétele*” (Jel 12:17). Ha le tudná győzni őket, talán nem ő maradna alul.

ISTEN BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁSA

Az Isten által elgondolt bizonyítás – az utolsó földi nemzedékkel – mind az embereknek, mind Istennek igen jelentős. Valóban megtartható Isten törvénye? Lényeges kérdés. Sokan tagadják, hogy megtartható, mások nyelvüket felvágva állítják, hogy igen, megtartható. Amikor a parancsolat megtartásának egész kérdéskörét fontolóra vesszük, a feladat hatalmas. Isten törvénye végtelenül tág, magában foglalja a szív gondolatait és szándékát is. Az indítékokat és a tetteket egyaránt megítéli, miképpen nemcsak a szavakat, hanem a gondolatokat is. A parancsolat megtartása teljes megszentelődést, szent életet, a jó iránti tántoríthatatlan hűséget, a bűnnel való teljes szakítást, továbbá bűn feletti győzelmet jelent. Joggal kiálthat fel a halandó: „...És ezekre kicsoda alkalmatos?” (2Kor 2:16)

Mégis e törvénymegtartó nép felmutatása a feladat, amit Isten maga elé tűzött, s amelynek a beteljesítésére vár. Amikor Sátán ezen állítással és kihívással áll elő: „Senki nem képes megtartani a törvényt. Ez lehetetlen. Ha van valaki, aki meg tudja tartani vagy meg tudta tartani, mutasd meg nekem őket! Hol vannak azok, akik megtartják a parancsolatot?”, Isten nyugodtan feleli: „Itt vannak.” „...itt, a kik megtartják Isten parancsolatait és a Jézus hitét” (Jel 14:12).

Teljes tisztelettel mondjuk: „Istennek el kell fogadnia Sátán kihívását.” Nem Isten terve, még csak a szándékai között sem szerepel, hogy olyan próbáknak vessen alá embereket, amiket csak a választott kevesek állhatnak ki. Az Éden kertjében Isten a lehető legkönnyebb próbának vetette alá Ádámot és Évát. Senki nem mondhatja, hogy ősszüleink azért buktak el, mert a próba túl nehéz volt számukra. Ha elbuktak, az nem azért történt, mert a próba nehéz volt, vagy a győzelemhez szükséges erő nem állt rendelkezésükre. A kísértés nem állt fenn állandóan. Sátán nem zaklathatta őket mindenütt. Mindössze egyetlen helyen férkőzhetett hozzájuk, nevezetesen a tudás fájánál. Ismerték a helyet. Távol tarthatták volna magukat attól, ha akarták volna. De még akkor is, amikor közelebb mentek, hogy megvizsgálják a fát, nem kellett volna ott maradniuk. Továbbmehettek volna. Továbbá, amikor Sátán felkínálta nekik a gyümölcsöt, nem kellett volna venniük belőle. Ők azonban vettek és ettek. Éspedig azért ettek, mert akartak belőle enni, nem azért, mert kellett. Szándékosan hágták át a törvényt. Nem volt mentség. Ennél könnyebb próbát nem gondolhatott volna el Isten.

Amikor Isten megparancsolja az embernek az Ó törvényének megtartását, ez nem azt a célt szolgálja, hogy csupán egy kevés ember legyen képes rá, amennyi éppen elegendő annak bizonyítására, hogy megtartható. Nem állna összhangban Isten jellemével, ha erős akaratú és pompás nevelésben részesült embereket szemelne ki, és rajtuk keresztül mutatná be, mit tud elvégezni az emberben. Sokkal inkább összhangban van a tervével, hogy kívánalmainak a leggyengébb is megfelelhessen úgy, hogy soha senki ne mondhassa, Isten olyasmit kér, amit csak kevesen vihetnek végbe. Ezért tartogatta Isten a leghatalmasabb bizonyítást az utolsó nemzedéknek. E nemzedék magán viseli a felhalmozódott bűn következményeit. Ha valaki gyenge, hát

ők azok! Ha valaki szenved az öröklött hajlamoktól, hát ők szenvednek! Ha valakinek mentségül szolgálhatna bármiféle erőtlenség, azok ők! Ha viszont ők megtartják a parancsolatokat, akkor senkinek, semelyik nemzedékből nem lehet mentisége, ha nem cselekszik ő is így!

Ez azonban még nem minden. Isten a bizonyítás során nem egyszerűen azt szeretné megmutatni, hogy az utolsó nemzedékből egy hétköznapi ember is sikeresen veheti azt a próbát, aminek Ádámot és Évát is alávetette, hanem hogy ők sokkal nehezebb próbát is ki tudnak állni annál, mint ami a közönséges ember osztályrészére. E próba Jób próbájához hasonlítható, továbbá közelít a Mester által kiállt próbához. A végsőkig meg fogja próbálni e népet.

„...Jóbnak tűrését hallották, és az Úrtól való végét látták, hogy igen irgalmas az Úr és könyörületes” (Jak 5:11). Jób olyan tapasztalatokon ment át, ami az utolsó nemzedék választottainak életében meg fog ismétlődni. Nem árt fontolóra venni ezeket.

JÓB PRÓBÁJA

Jób igaz ember volt. Isten megbízott benne. Nap nap után áldozatot mutatott be fiaiért. „...Hátha vétkeztek az én fiaim és gonoszt gondoltak az Isten ellen az ő szívökben!...” (Jób 1:5). Gazdag volt, és élvezte Isten áldását.

„Lőn pedig egy napon, hogy eljövénék az Istennel fiai, hogy udvaroljanak az Úr előtt; és eljöve a Sátán is közöttök” (6. vers). Egy beszélgetésről készült feljegyzés, ami az Úr és a Sátán között folyt le Jób dolgairól. Az Úr azt mondta, hogy Jób igaz ember, amit Sátán nem tagadott, ám amellett kardoskodott, hogy Jób

csupán azért istenfélő, mert ez kifizetődő számára. Azt állította, hogy ha Isten megvonja Jób-tól kegyeit, Jób meg fogja átkozni Istenet. Az állításnak kihívás jellege volt, és Isten elfogadta a kihívást. Sátán engedélyt kapott arra, hogy vegye el Jób javait, és egyéb módon is okozzon neki bánatot, hanem magát Jóböt egy ujjal se érintse. Sátán nyomban nekieredt, hogy megtegye azt, amire engedélyt kapott. Jób javait széllé tette, gyermekéit megölte.

Mindezek megtörténte után „*felkele Jób, megszaggatá köntösét, megberetválá a fejét, és a földre esék és leborula. És monda: Meztelen jöttem ki az én anyámnak méhéből, és mezítelen térek oda, vissza. Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úrnak neve! Mindezekben nem vétkezék Jób, és Isten ellen semmi illetlent nem cselekedék*” (Jób 1:20-22).

Sátán alulmaradt, de újabb kísérletet tett. Az Úrral való következő találkozása alkalmával nem ismerte el a vereséget, hanem azt nehezményezte, hogy nem nyúlhatott magához Jóbhoz. Ha, úgymond, ez is módjában állt volna, Jób vétkezett volna. Az állítás újabb kihívás volt, és Isten elfogadta azt. Sátán engedélyt kapott Jób meggyötrésére, de nem arra, hogy életét elvegye. Legott elindult, hogy teljesítse küldetését.

Amit a gonosz csak megtethetett, Sátán mindenkor megtette Jóbbal. Felesége azt tanácsolta neki, hogy hagyjon fel az istenfélelemmel, ő azonban nem ingadozott. A heves testi fájdalmak és lelki meggyötörtetések ellenére erős maradt. Újra csak azt olvassuk, hogy Jób kiállta a próbát. „...*Mindezekben sem vétkezék Jób az ő ajkaival*” (Jób 2:10). Sátán vereséget szenvedett, és többé nem bukkan fel Jób könyvében.

Jób könyve rá következő fejezeteiben némi bepillantást nyerhetünk a Jób lelkében dúló harcba. Felettesebb össze volt kuszálódva. Miért jöttek rá e szerencsétlenségek? Semmilyen bűnéről

nem volt tudomása. Miért kellett akkor Istennek így sújtania őt? Ő természetesen nem tudott Sátán kihívásáról. Azt sem tudta, hogy Isten bízik benne e válságban is, amin át kellett mennie. Amit tudott, hogy mint derült ég ből a villámcsapás, jött reá minden, míg nem család és javak nélkül maradt, miközben egy undorító betegség már-már egészen elborította őt. Nem értette, mégis megmaradt az Isten iránti feddhetetlenségében és hitében. Isten tudta, hogy így lesz. Sátán ennek épp az ellenkezőjét állította. A párviadalt Isten nyerte.

Emberi szempontból nézve Jób nem szolgált rá az ő érő bűntetésre. Maga Isten mondta, hogy nem volt ok a megrontására: „...*ellene ingereltél, hogy ok nélkül rontsam meg őt*” (Jób 2:3). Az egész kísérlet tehát kizárálag ama megfontolás értelmében nyerhet igazolást, miszerint ez egy különleges célból elgondolt különleges próba volt. Isten el akarta hallgattatni Sátán vádjait, miszerint Jób csupán haszonlesésből szolgálta Istant. Be akarta mutatni, hogy volt legalább egy ember, akit Sátán nem tudott uralni. Jób szenvedett ennek következményeként, de úgy tűnik, nem volt más út. Később aztán kárpótoltatott előbbi veszteségeiért.

Jób esetének lejegyzése nem cél nélkül történt. Miközben bizonyosra vesszük, hogy történetileg is hiteles, hisszük, hogy a történetnek van egy tágabb jelentése is. Isten népének az utolsó napokban a Jóbéhoz hasonló tapasztalatokat kell átélnie. Ők is hasonló próbának vettetnek alá; tőlük is elvétetik minden földi támasz; Sátán engedélyt kap arra, hogy meggyötörje őket. Mindemellett Isten visszavonja Lelkét a Földről; a földi kormányzatok védelme is megszűnik. Isten népe egyedül marad a sötétség hatalmasságaival való harcában. Ők is össze lesznek kuszálódva, akárcsak Jób. Hozzá hasonlóan azonban ők is erősen állnak feddhetetlenségükben.

Az utolsó nemzedékben Isten igazolva lesz. Sátánt a maradék által éri el a veszte. A vád – miszerint a törvény nem tartható meg – ellenzsébe ütközik, és teljes cáfolatot szenvéd. Isten nem egy, nem is két embert, hanem egy egész – a 144 ezernek nevezett – embercsoportot mutat be, amely megtartja az Ő parancsolatait. Ők mindenestől tükrözik Isten képmását. Ők fogják megdönteni Sátánnak a mennyei kormányzattal szemben fenntartott vádjait.

ISTEN KORMÁNYZATA CÉLKERESZTBEN

A mennyben súlyos helyzet állt elő, amikor Sátán megvádolta Istant. A vágak valójában egy vádemelési javaslattal értek fel. Sok angyal adott hitelt a vágaknak. Ők is a vágoló oldalára álltak. Az angyalok egyharmada – és ez minden valószínűség szerint milliókat jelentett – fordult szembe Istennel vezetőjük, az angyalok leghatalmasabbika, Lucifer oldalán. Nem kis válság volt. Az Isten kormányzatát létében fenyegette. Hogyan fogja kezelni ezt Isten?

A kérdést egyetlen úton lehetett elrendezni kielégítő módon – már mint, hogy többé semmilyen kérdés ne támadjon –, éspedig úgy, hogy Isten alávetette ügyét a bizonyítás megszokott szabályainak. Isten kormányzata igazságos vagy nem igazságos? Isten azt mondta, igen; Sátán azt mondta, nem. Isten elpusztíthatta volna Sátánt. Ez nem az Ő ügyét bizonyította volna, hanem épphogy ellene szólt volna. Nem volt hát mit tenni, mint hogy minden két oldal elé terjeszteni a bizonyítékokat, tanúkat előállítani, az ügyet pedig a felhozott bizonyások súlyára bízni.

Az elénk táruló kép olyan, mintha egy bírósági tárgyaláson lennének. Isten kormányzata forog kockán. Sátán a vágoló, maga

Isten a vádlott és a kihallgatott. Igazságtalansággal, továbbá az-
zal vádolták, hogy olyasmit kér teremtményeitől, amit nem ké-
pesek megtenni, mégis megbünteti őket, amikor nem cseleksze-
nek a törvény szerint. Igen, a vág különleges tárgya a törvény,
mivel azonban a törvény nem más, mint Isten jellemének a mása,
Isten és az Ő jelleme a terítéken levő kérdések.

Istennek – állításai alátámasztására – szükség volt megmutat-
nia, hogy semmi önkény nincs az eljárásában, a törvény kívá-
nalmai nem szigorúak és kegyetlenek. Ellenkezőleg, a törvény
szent, igaz és jó, és az ember megtarthatja. Istennek legalább
egy embert elő kellett állítania, aki megtartotta a törvényt. Ilyen
ember hiányában Isten veszít, Sátán nyer. Van-e tehát egy vagy
több ilyen ember? Isten erre tette fel a kormányzását.

Noha korszakról korszakra valóban sokan szentelték életü-
ket Istennek, és időről időre sokan éltek bűn nélkül, Sátán azt
állítja, hogy ezek különleges esetek, miképpen Jóbé is, és nem
sorolhatók a hétköznapi szabályrendbe. Egyértelmű esetet kö-
vetel, amelyben kétely sem merülhet fel, amelyben Isten nem
avatkozik be. Tud-e Isten ilyen példát felmutatni?

AZ UTOLSÓ NEMZEDÉK

Isten készen áll a kihívás elfogadására. Eddig az alkalmas pil-
lanatra várt. A döntő bemutatást a végső küzdelem idejére
tartogatta. Az utolsó nemzedékből fogja elhívni az Ő válasz-
tottait. Nem az erőseket és a hatalmasakat, nem a tiszteleteket
és gazdagokat, nem a bőlcseket és a kiművelteket, hanem egy-
szerű, hétköznapi embereket választ el, hogy rajtuk keresztül
és általuk elvégezze bizonyítását. Sátán azt állította, hogy akik a
múltban Istant szolgálták, ezt afféle zsoldosként tették, és Isten

elkényeztette őket, s hogy ő, Sátán, nem férkőzhetett a közelükbe. Ha engedélyt kapna arra, hogy kikényszerítse akaratát, ők is alulmaradnának. A vád szerint azonban Isten fél kiszolgáltatni őket. „Adj nekem egy valódi esélyt – mondja Sátán, és én fogok győzni!”

Hogy pedig Isten örökre elhallgattassa Sátán vádjait s hogy nyilvánvalóvá tegye, népe a hűség nemes indítéka alapján szolgálja Őt, éspedig a jutalomra való tekintet nélkül; s hogy megtisztítsa nevét és jellemét Sátán vádjaitól, melyek szerint Ő igazságtalan és önkényes; végül, hogy bemutassa angyalok és emberek előtt egyaránt, törvényét a legerőtlenebb ember a legcsüggesztőbb és legmostohább körülmények között is meg tudja tartani, Isten megadja Sátánnak, hogy az utolsó nemzedék idején a végsőkig megpróbálja népét. Fenyegetik, zaklatják, üldözik őket. Farkasszemet néznek a halállal is, amikor kiadják a fenevad, és az ő képmásának imádására kötelező rendeletet (Jel 13:15). Ők azonban nem engednek. Inkább meghalnak, semmint hogy vétkezzenek.

Isten visszavonja Lelkét a Földről. Sátán minden korábbinál nagyobb mértékben uralja a Földet. Igaz, nem ölheti meg Isten népét, de úgy tűnik, ez az egyetlen korlátozás. És ő minden engedélyt a végsőkig kihasznál. Tudja, mi forog kockán. Most vagy soha!

A bizonyítás teljessé tétele Isten még valamit megtesz. Elrejtőzik. A mennyei szentély ajtaja bezárul. A szentek éjjel-nappal Istenhez kiáltanak szabadulásért, ámde úgy tűnik, Ő mindezért nem hallja. Isten választottai a Gecsemáné tapasztalatán mennek keresztül. Valami kevéssé megízlelik, mit élhetett át Krisztus a kereszten három órán át. Látszólag egyedül kell a harcukat megharcolniuk. A Szent Isten előtt közbenjáró nélküл kell megállniuk.

Noha Krisztus befejezte már közbenjárását, a szentek ennek ellenére is Isten szeretetének és törődésének tárgyai. Szent angyalok vigyáznak reájuk. Isten gondoskodik számukra menedékről ellenségeik elől; Ő gondoskodik a táplálékukról; megoltalmazza őket a pusztulástól, és kegyelemmel és erővel tölti be őket a szent életre (lásd 91. zsoltár!). Ezzel együtt még mindig a világban élnek, kísértésekkel, szorongattatásokkal, zaklatásokkal.

Ki fogják állni a próbát? Az emberi szemek számára minden lehetetlennek tűnik. Ha legalább Isten a segítségükre sietne, nem lenne semmi baj. Elvégezték magukban, hogy ellenállnak a gonosznak. Ha kell, meghalnak, de nem fognak vétkezni. Sátánnak nincs hatalma – soha nem is volt – arra, hogy bűnre kényszerítse az embert. Kísérthet, ámíthat, fenyegethet, de nem kényszeríthet. És lám, Isten a gyengék leggyengébbikén keresztül bizonyítja, hogy nincs – mint ahogy soha nem is volt – mentség a bűnre. Ha az utolsó nemzedék idején élő emberek sikeresen vissza tudták verni Sátán támadását, ha képesek voltak erre annak ellenére, hogy az esélyek nem mellettük szóltak, és a szentély is bezárult, milyen mentsége lehet az embernek a vétkezésre?

A 144 000

Az utolsó nemzedék idején Isten végső bizonysságát fogja adni annak, hogy az emberek képesek megtartani Isten törvényét, s hogy képesek bűn nélkül élni. Isten semmit nem hagyott elvégezetlenül a bizonyítás teljessé tétele érdekében. Sátánnak egyetlen korlátozása volt csupán: nem ölhette meg Isten szentjeit. Megkísértette, zaklathatta, fenyegethette őket, és ő ki is

tett magáért. Mégsem járt sikerrel. Nem tudta vétkezésre bírni őket. Kiállták a próbát, és Isten reájuk helyezi pecsétjét.

Isten szentjei az utolsó nemzedéken keresztül végre igazolva lesznek. Isten rajtuk keresztül vereséget mér Sátánra, és a perében is diadalmas lesz. E szentek fontos részét képezik Isten tervének. Félelmetes háborúságokon mennek keresztül, a magasságban levő láthatatlan erőkkel viaskodnak. Bizalmukat azonban a Magasságba vetették, és nem fognak megszégyenülni. Eltűrik az éhséget és a szomjúságot is, de most „*nem éheznék többé, sem nem szomjúhoznak többé; sem a nap nem tűz rájok, sem semmi hőség: Mert a Bárány, aki a királyiszéknek közepette van, legelteti őket, és a vizeknek élő forrásaira viszi őket; és eltöröl Isten az ő szemeikről minden könyet*” (Jel 7:16-17).

„Ezek ... követik a Bárányt, valahová megy” (Jel 14:4). Amikor legvégül megnyílnak a templom kapui, egy hang zendül: „Egyedül a 144 000 léphet be e helyre.” Ők hit által követték ide a Bárányt. Vele együtt léptek be a szentélybe, követték Őt a szentek szentjébe is. Az örökkévalóságban csak azok lesznek Vele együtt, akik idáig is Vele jártak. Királyok és papok lesznek. Követni fogják Őt a szentek szentjébe is, ahová mindig is csak a Főpap léphetett be. Ki fogják állni az Atya elfátyolozatlan tekintetét. Követni fogják Őt, „*valahová megy*”. Nem egyszerűen állnak „az Isten királyiszéke előtt; és szolgálnak neki éjjel és nappal az ő templomában”, hanem ülnek Vele az Ő királyi székében, amiképpen Ő is győzött és ült az Ő Atyjával az Ő királyi székében. (Jel 7:15; 3:21)

A világegyetem számára nem az emberek üdvössége a legnagyobb jelentőséggel bíró kérdés, bármennyire fontos az is önmagában. A legfontosabb dolog Isten nevének tisztázása Sátán hamis vádjai alól. A küzdelem a végéhez közeledik. Isten már készít népét a végső nagy küzdelemre. Sátán is készül.

A végkifejlet a küszöbön van, és Isten népe életében ez döntő lesz. Isten bízik bennünk, amiképpen Jóbban is bízott. Vajon megszolgálják Isten gyermekei a bizalmat?

Csodálatos kiváltsággal magasztalta fel Isten e népet, hiszen bizonyágtévesünk által nekünk is részünk lehet Isten nevének tisztázásában. Csodálatos, hogy megadatik számunkra az Ő nevéről való bizonyágtétel. Nem felejthetjük el ugyanakkor, hogy nem egyszerűen szavakról, hanem az életről teszünk bizonyáságot. „*Ő benne vala az élet, és az élet vala az emberek világossága*” (Ján 1:4). „Az élet volt a világosság.” Így volt ez Krisztusnál is, így kell lennie nálunk is. Életünknek világosságnak kell lennie, amiképpen az Övé is az volt. Átadni a világosságot az embereknek többet jelent, mint kezükbe nyomni egy traktátot. Az életünk az a bizonyos világosság. Ahogyan élünk, világosságot árasztunk másokra. Élet nélkül, ha nem élünk a világosságban, szavaink magukra maradnak. De amint életünk világossággá válik, szavaink hatásossá válnak. Az életünknek kell bizonyáságot tennie Istenről.

Isten egyháza bárcsak értékelné a neki adatott magasztos kiváltságot! „*Tí vagytok az én tanuim...*” (Ésa 43:10). Nem lehet „*idegen isten köztetek, és ti vagytok az én tanuim, így szól az Úr, hogy én Isten vagyok*” (12. vers). Bár valóban tanúk lennének, akik bizonyáságot tesznek arról, mit tett Isten értünk!

Mindez szorosan kapcsolódik az engesztelési nap művéhez. Izrael népe azon a napon, miután megvallotta bűneit, teljes séggel megtisztult. A bűnbocsánatot már korábban elnyerték; e napon elszakadtak minden bűntől. Szentek és folt nélküliek voltak. Izrael tábora megtisztult.

Most élünk a szentély megtisztításának jelképes nagy napja idején. minden bűnt meg kell vallani, és magunk előtt küldeni az ítéletre. Amiképpen a főpap belépett a szentek szentjébe,

akképpen kell most nekünk is szemtől szemben Istennel megállunk. Isten gyermekinek tudniuk kell, hogy minden bűnűket megvallották, s hogy egyetlen folt sem éktelenkedik rajtuk. A mennyei szentély megtisztítása összekapcsolódik Isten földi népének megtisztításával. Mennyire fontos tehát, hogy Isten népe szent és folt nélkül való legyen! minden bűnnek ki kell egnie belőlük, hogy képesek legyenek kiállni a szent Isten tekintetét, és együtt élni a megemésztő tűzzel. „*Halljátok meg távol valók, a mit cselekedtem, és tudjátok meg közel valók az én hatalmamat! Megrettentek a bűnösök Sionban, felelem fogja el a gazonkat: ki lakhatik közülrünk megemésztő tűzzel, ki lakhatik közülrünk örök hőséggel? A ki igazságban jár és egyenesen beszél, a ki megveti a zsarolt nyereséget, a ki kezeit rázzván, nem vesz ajándékot, a ki fülét bedugja, hogy véres tervet ne halljon, és szemeit befogja, hogy gonoszt ne lásson: Az magasságban lakozik, kőszálak csúcsa a bástyája, kenyérét megkapja, vize el nem fogy*” (Ésa 33:13-16).

Huszonkettődik fejezet

AZ ÍTÉLET

Ma növekvő mértékben vetik el a testi feltámadás hitét. A bibliakritika hívei sok ideje támadják ezt a gondolatot, és a konzervatívabb keresztyények tábora is ugyanezen az úton jár. Szükségtelennek látják a test feltámadását, ha egyszer az előjövendő lét teljességgel spirituális természetű.

Hasonló okból tekintik szükségtelennek az előjövendő ítéletet is. Ha a lélek már az éteri lét dicsőségét élvezи, illetve a kárhozottak gyötrelmeit éli át, értelmetlennek tűnik bármilyen ítélet közbevetése. Hiszen annak már akkor sorra kellene kerülnie, mielőtt még az emberek előjövendő állapotáról döntés születnék, és nem az után. A halál utáni azonnali megdicsőülésben, illetve kárhozatban való hit nem csupán szükségtelenné, de következetlenné is teszi a világvégi ítéletet.

A Biblia nyíltan szól e két kérdés felől. Létezik testi feltámadás, létezik ítélet. A Biblia mindenkit tanítja. Minthogy bennünket e helyütt főképpen az ítélet foglalkoztat, tanulmányunkat erre kell korlátoznunk, habár azért annyit szóvá te szünk eközben, hogy sokkal megnyugtatóbb az a hit, miszerint a megváltottak előjövendő léte hasonlatos lesz, ahogyan az Isten eredeti tervében volt az Éden kertjében, ahol is Ádám és Éva a mostanihoz hasonló létformának örvendett, jóllehet bűn nélkül. Joggal hihetjük tehát, hogy Isten nem tesz le eredeti tervéről. Ha pedig így van, a testnek fel kell támadnia.

A világ végén sorra kerülő ítélet gondolata előfeltételezi, hogy az emberek nem nyerik el jutalmukat, illetve büntetésüket

a halálkor. Ez tűnik ésszerűnek, nem is szólva a bibliai bizony-ságokról. Vizsgáljuk meg ezt egy kicsit részletesebben.

A büntetésben és a jutalmazásban való hitet alapul véve, először is arra hívjuk fel a figyelmet, hogy egyetlen ember minősítése sem lehet teljes a halálkor. Az ember élete lezárulhat ugyan, hatása azonban tovább tart – cselekedetei „követik” őt (lásd Jel 14:13!). Amennyiben felelősek vagyunk a befolyásunkért – ezt pedig be kell látni –, a rólunk készült feljegyzés nem lehet teljes az idők végéig.

Ezt mondván nem azt akarjuk bizonygatni, hogy az ember nem pecsételi be sorsát, amikor meghal. Mindössze azt kíván-juk állítani, hogy – amennyiben az egyforma mértékkel mért ítéletet vagy jutalmazást vélezmezzük mindenki számára – az emberekről készült feljegyzés nem lehet teljes a halálkor. Ha-bár lehetne azzal érvelni, hogy a halál bekövetkeztekor az már tudható, miszerint egy ember megmenekült vagy elveszett, ennél fogva ideiglenesen befogadást nyerhetne akár az egyik, akár a másik helyre. Megengedhetjük, de ez még nem oldja meg a nehézséget. Még a földi bíróságokon is megvárják egy elkö-vetett gonosztott kimenetelét, mielőtt ítéletet hirdetnének. Ha egy tűzpárbaj során valaki megsebesül, az ítélet alapja nem egyszerűen a lövés azonnali hatása, hanem annak végső kimenetele. A megsebesített ember meglehet, él még egy vagy két hétag, vagy akár még egy hónapig is. A bűnös nem kérhet azonnali tárgyalást és ítéletet, amelynek azon a tényen kellene alapulnia, hogy a megsebesített ember még nem halt meg, ennél fogva a bűnös nem gyilkosságban vétkes.

Az ember nem egyszerűen tetteinek közvetlen kihatásaiért felelős. Általában véve ésszerűbbnek tűnik, hogy az ítélet tűrjön halasztást mindaddig, míg valamennyi tény egyben lesz, amikor a dolgok igazságos megméretése elérkezhet. Ha elfogadjuk,

hogy egyesek sokkal, mások kevéssel büntettetnek meg (lásd Luk 12:48!), az ítéletre nem kerülhet sor, amíg valamennyi tényező nem vétetik figyelembe. Ez pedig csak az Isten által kijelölt időben jöhét el – vagyis a világ végén. Ezzel áll összhangban az a kijelentés, miszerint Isten „*a gonoszokat pedig az ítélet napjára büntetésre*” fenntartja (2Pét 2:9).

A SZENTEK ÍTÉLNI FOGNAK

A gonoszokat az igazak fogják megítélni. „*Nem tudjátok-é, hogy a szentek a világot ítélik meg? És ha ti ítélitek meg a világot...*” (1Kor 6:2). Amiképpen az angyaloknak is megvan a maguk munkája a mennyben, akképpen a megváltottaknak is meglesz. Isten megismertette övével a tervét, és felelősséggel is felruházta őket. A szenteknek adatik az ítélettétel kiváltsága, s egyben felelőssége. Emberi módon szólunk: Isten nem kívánja felvállalni annak kockázatát, hogy elégedetlenkedés támadjon, vagy kérdőre vonják az ítélet miatt. Beláthatjuk, hogy sokan vesznek el azok közül, akik felől egyébként mások azt gondolták, hogy üdvözülnek. Ha valaki hiányzik a mennyből, némielyekben kérdések támadhatnak sorsát illetően: miért? Talán olyasvalakiről van szó, aki kedves volt számunkra, akit szeretünk, akiért imádkoztunk. S most ím elveszett. Nem ismerjük a körülményeket, nem tudjuk, miért.

Ha részt vettünk az ítélettételben; ha mi magunk is betekinthettünk a perbe, és megvizsgálhattuk a bizonyítékokat; ha minden egyes tényezőt latba vetettünk, és végül arra jutottunk, hogy az illető nem akarta az üdvösséget, és nem lenne boldog a mennyben, soha nem támadnak majd kérdések bennünk az igazságtétel méltányosságára vonatkozóan. Tudjuk, hogy részt

vettünk az ítélettelben. Ott voltunk, megnyugodtunk. Mi több, ez az elrendezés gondoskodik az igazságos, egyszersmind irgalmas ítélezésről. Egyesek el fognak veszni azok közül, akitet szerettünk. Imádkoztunk értük. Szeretetünket a végsőkig ki fogjuk mutatni irántuk. Senki sem szenevad büntetést nagyobb mértékben annál, mint amekkorára rászolgál. Isten terve biztosít bennünket erről.

Meg kell jegyeznünk, hogy a szenteknek azok ítéletében kell részt venniük, akiket ismertek. Ha Istenet az a szándék vezérli abban, amikor részt enged nekünk az ítéletben, hogy megnyugtasson, s hogy soha kétsély ne merülhessen fel a gondolatainkban, a szenteknek saját nemzedéküket, azon belül is saját ismerőseiket kell megtéríeniük. Ez félelmetes, de jó is. Istennek nem kell szembenéznie azzal, hogy bárki ezt mondja vagy gondolja: „Barátaim közül némelyek elvesztek, és esélyem sem volt arra, hogy megtudjam, mi történt. Úgy gondoltam, üdvözülni fognak. Jobban ismertem őket, mint bárki más. Bár egy kevessel többet tudhattam volna meg az ő esetükről. Ilyesmi persze sosem fog előfordulni. Isten gondoskodik erről. minden egyes ember megnyugásra lel Isten igazságossága és kegyelme felől. Isten terve alaposan átgondolt terv. Meg fogjuk tudni, miért vesztek el őket. Mi magunk is részt fogunk venni az ő ítéletükben.

KÖZVETLENÜL A HALÁL UTÁN NINCS ÍTÉLET

Ha az előbb elmondottak helyénvalók, nem kerülhet sor ítéletre közvetlenül a halál után. Tegyük fel, hogy a keresztenyek egy csoportja egy csökönöös ifjúért imádkozik. Napról napra, évről évre imádkoznak, de eredmény nélkül. Ekkor az ifjú hirtelen meghal. Mi van akkor az ítéettel? Akik ismerik őt, akik imád-

koztak érte, még életben vannak. Ha az ifjút azonnal megítélik a szentek, mindenjájuknak azonnal meg kell halniuk, hiszen nekik is részt kell venniük annak ítéletében, máskülönben másoknak – akik nem ismerték őt – kell ítéletet tenniük felette. Mindez az összes gonoszra igaz, aki valaha a földön élt. Általában nem lehetne felettük ítéletet tenni, míg egy nemzedék ki nem hal, amennyiben a szenteknek kell megítélni őket. Ha viszont nem a szentek ítéleznek, vagy számukra ismeretlen szentek, ez meghiúsítaná és kockára tenné Isten tervét. Azt tartjuk tehát, hogy amennyiben a gonoszokat a szentek ítélik meg, az ítéletre nem kerülhet sor közvetlenül a halál után. Isten azt mondja, hogy a gonoszokat fenntartja az ítéletre a világ végéig.

Noha igazság szerint minden egyes nemzedékre nézve elmondható, hogy ők ismerik magukat a legjobban, és saját ismeretük világossága szerint ítélezhetők meg úgy, hogy az Ószövetség idején élő bűnöst nem lehet megítélni az újszövetségi elvek alapján, szintúgy igaz az is, hogy ha az ítéletben következetesek akarunk lenni, kell lennie valami ismeretnek általános vezérelv és szabály gyanánt. Ez szükségessé teszi az oktatást, az oktatásnak pedig minden alapvető tényezőt be kell számítania. Így Krisztus halálát az engeszteléssel és a benne rejlő tanítással együtt kell figyelembe venni. Ennek fényében viszont hogyan ítélegették volna meg az első nemzedék idején élő szentek saját nemzedékük gonosz embereit? Nyilvánvaló, hogy ha az ítéletre a halál után közvetlenül kerülne sor, le kellene számolni azzal a gondolattal, hogy a szentek bármi módon részt vehetnek az ítéletben. Isten csodálatos tervet gondolt el. A szentek ítéletbe történő bevonásával ugyanis a mennyet biztonságos hellyé teszi, erős sorompót emelve ezzel a további kérdezősködések és kétélyek elé.

VIZSGÁLATI ÍTÉLET

Miképpen gondolkodjunk viszont az igazak megítéléséről? Nyilvánvaló, hogy valamiféle vizsgálatnak kell végbemennie, mielőtt beléphetnék az örök dicsőségbe. Dönteni kell arról, hogy életük és gondolkodásuk indokolja-e azt, hogy örök életben részesüljenek; e döntésnek pedig meg kell születnie, mielőtt még eljönne az Úr, hogy hazavigye őket. Üdvözíteni az igazakat, majd pedig ítélezni felettük – ebben sincs több ésszerűség, mint hogy kárhoztatni a gonoszokat, és ezután a vádlottak padjára ültetni őket. Van azonban egy különbség. A gonoszokat nem pusztítja el Isten, míg be nem telik az ezer esztendő (Jel 20:4-5). Ez bőséges időt biztosít az ítéletre az Úr előjövetele után. Nem így történik az igazak ítélete. Ha nekik is egészen át kell menni egy ítéleten, ha bármilyen jatalomban részesülnek, ügyükben még az Úr előjövetele előtt kell döntésnek születnie. Amikor Jézus Krisztus eljön, jutalma vele lesz (Jel 22:12). Ennélfogva jövendő sorsuk felől előbb kell határozatot hozni.

Némelyek vitatják e tanítást. Nem hisznek abban, hogy lesz ítélet az igazak felől még az Úr előjövetele előtt. Mindazonáltal egyedül ez tűnik következetesnek. Az igazak ügyét el kell rendezni, mielőtt az Úr eljön – különben honnan is tudhatnánk, ki üdvözül? Ha az ellenvetés a „vizsgálati ítélet” kifejezésnek szól, ám találjanak rá jobbat. Készek vagyunk meghallgatni. Ez nem az ítélet végrehajtása. A Biblia az „ítélet órájá”-nak nevezi, szemben az „ítélet napjá”-val (Jel 14:7; ApCsel 17:31). Mi úgy véljük, hogy a „vizsgálati ítélet” kifejezés alkalmas leginkább az igazak feletti ítélet fogalmi megjelölésére.

Különösen alkalmasnak látszik ez, amikor felmerül a kérdés, kicsoda üdvözülhet; az angyaloknak kell Isten elé járulniuk, hogy előadják bizonyágtételüket, továbbá jegyzőkönyveik tartalmát

(Dán 7:9-10). Mélységes érdeklődést tanúsítottak a mi lelki jólétünk iránt; szolgáló lelkek ők. Együtt leszünk, együtt társalkodunk velük az örökkévalóságon át, joguk van tehát megtudni, kik nyernek befogadást a mennyei lakhelyekre. Ez is Isten terve. Az angyalok maguk is átélték valamelyest a bűn következményeit. Látták a hitehagyó Lucifert. Látták, amint angyalok sokasága tart vele. Látták a Megváltót szenvedni és meghalni, látták a nyomorúságot, amit a bűn okozott. Elevenen érdeklődnek tehát az iránt, vajon kik nyerik el az örök életet. Nem kívánják újra átélni a bűn történelmét, amin keresztülmentek. Isten bölcs tervé tehát az, hogy nekik is részük legyen az eljárásokban.

Az engeszelési nap az ítélet napjának illő előképe. Az olvasó is helyesen teszi, ha e mostani kérdés fényében újra áttekinti az engeszelési napról szóló fejezetet. Azon a napon elválasztásra kerültek az igazak és a gonoszok. A döntés azon múlt, hogy ki vallotta meg bűneit és ki nem. Akik elhozták áldozataikat, és eleget tettek a szertartási rend kíváncsainak, azok bűnei eltörlesztésre kerültek. A többi ember „kivágattatott”.

Nem tudunk semmilyen feljegyzésről, amit a földi szentélyben tartottak volna arra vonatkozóan, hogy ki járult a szentélybe áldozatokkal az esztendő folyamán. Habár ez elméletileg lehetséges, nemigen valószínű, hogy létezett ilyen feljegyzés. Tudjuk mindazáltal, hogy az oltár szarvaira kent vér önmagában is egy ilyen feljegyzést képezett (Jer 17:1). Isten rendelte el az áldozatok bemutatását. Hisszük, hogy Istennek gondja volt saját rendelkezésére, és feljegyzést készített arról, ki szolgálta Őt igazságban és egyenességen. Könyvében e feljegyzések a hívek nevei mellé kerültek.

Az utolsó napon sorra kerülő ítéletről az alábbiakat olvassuk: „*És ha valaki nem találtatott beírva az élet könyvében, a tűznek tavába vetteték*” (Jel 20:15). Ezen ige hely egyértelműen beszél

az élet könyvéről, és szó szerint azt állítja, hogy csak azok üdvözülnek, akiknek nevei benne találtatnak. Figyeljük meg a megfogalmazást: „...ha valaki nem találtatott beírva az élet könyvében,...” A szavak a könyv alapos átvizsgálására utalnak, hogy megtalálják, vajon kiknek nevei találtatnak benne. S „...ha valaki nem találtatott...”? Miben is áll vajon a vizsgálat? Olyan ez, mintha a következő parancs csendülne fel: „Nézd meg, hogy e név benne van-e a könyvben!” Majd érkezik a válasz: „Megtaláltam” vagy „Nem találtam”. Mindkét válasz egy vizsgálatra utal. „...ha valaki nem találtatott...” – e kifejezés igazolja azt az állítást, hogy sor kerül majd a feljegyzések vizsgálatára, amelynek eredményeképpen végbemegy az üdvösségre vagy a kárhozatra történő elválasztás.

AZ ANGYALOK RÉSZVÉTELE AZ ÍTÉLETBEN

Egészen egyértelműen kitűnik, hogy az Úr előtt a mennyben őrzött feljegyzések tárgyában sor fog kerülni egy vizsgálatra, és az a csoda, hogy egyáltalán vannak, akik komolyan és őszintén kétkednek ebben. Igaz, hogy Isten – ha éppen úgy akarná – akár egyetlen pillanat leforgása alatt helyére tenne minden kérdést, ami az emberek jövendő sorsát illeti. Tévedhetetlen pontossággal nyilvánítaná az emberek egyik hányadát a kárhozatra, a másikat üdvösségre méltónak. Isten azonban nem tenne ilyet, ugyanakkor mind az angyaloknak, mind az embereknek megengedi, hogy részt vegyenek az ítéletben. És ez hallatlanul fontos. Istennek minden óvintézkedést meg kell tennie a jövő érdekében. Az embereknek saját vizsgálódásaikból kiindulva kell megbizonyosodniuk a kimért büntetés igazságos volta felől. Az egykor szolgáló lelkekként tevékenykedő angyaloknak

jelen kell lenniük a szentek megítélésekor. Ennekokáért könyvekben tartják számon a neveket. Ezért vannak az angyalok milliói is jelen az ítéletben (Dán 7:10). Isten minden olyan lépést megtesz, ami a jövő biztonságossá tétele érdekében szükséges. Meg kell védelmezni a mennyet is és a földet is. Isten nem fogja szíre-szóra felvenni az emberek millióit a menny dicsőségébe, nem részesíti őket az örök életben anélkül, hogy ne fogadná az angyalokat bizalmába, illetve tanácsába.

Mindezt tisztelettel jelentjük ki. Az angyalok túl vannak néhány szomorú tapasztalon a bűn miatt. Angyaltársaik millióit látták elveszni. Látták Krisztus halálát a kereszten. Ismerősek voltak az Atya bűn miatti bánatában. És ne érdekelje őket, hogyan vétetnek fel a megváltott bűnösök milliói az örök dicsősége? Ne legyenek egészen bizonyosak abban, hogy az emberek mennybe vitele nem jelenti a bűn felvitelét? Emberi módon szólkunk. Úgy véljük, szükségük van e bizonyosságra. És hisszük, hogy Isten ezt meg is adja nekik. Ott vannak, amikor az igazak ügyéről döntés születik, miképpen a szentek is jelen lesznek a gonoszok megítélésében. Ez megnyugtató bizonyossággal szolgál a jövőre nézve. Soha semmilyen kérdés nem támad senkinek a gondolataiban. Istennek gondja volt erre.

EZER ESZTENDŐ

Az ezer esztendő az ítélet ideje. „*És láték királyiszékeket – olvas-suk Jelenések könyve írójától – és leülének azokra, és adatik né-kik ítélettétel...*” (Jel 20:4). Ez idő alatt az angyaloknak alkalmuk lesz közelebbi ismeretségbe kerülni az üdvösség örököseivel. Együtt fognak munkálkodni velük a mind az embereket, mind az angyalokat érintő ítéletben. Amiképpen az Úr eljövetele előtt

kevessel vizsgálati ítéletre került sor, ami az igazakat érintette, akképpen az ezer esztendő is vizsgálati ítélet ideje, ami viszont a gonoszokat érinti. Sorsukról már született döntés, egyéb megmondások azonban szükségessé teszik ezt az ítéletet. Embernek és angyaloknak egyaránt vannak teremtménytársaik, akik el fognak veszni, akik iránt viszont érdeklődni fognak. Isten mindenki érdeklődésére tekintettel van, nehogy a bűn másodszor is felüsse fejét. Az angyalok megőrizték a feljegyzéseket. Éppen nekik ne legyen részük a feljegyzések vizsgálatában, amikor a végső döntés megszületik? Részt fognak venni az ítélet végrehajtásában is (Jel 20:1-3; 18:21; Ezék 9:1-11). Amikor ez is lezárul, ők is bizonyásot tesznek a meghozott döntések igazságos voltáról (Jel 16:5-7). Mindezeket azért tudják megtenni, mert tisztában vannak a mögöttes tényekkel.

„Az Atya szereti a Fiút, és az ő kezébe adott minden” (Ján 3:35). Nem tudhatjuk biztosan, miért ad az Atya minden a Fiú kezébe, ám a kijelentés oly sokszor fordul elő, hogy ennek alapján egyértelmű, Isten tudomásunkra kívánta adni. Az előbb idézett igeheley mellett figyeljünk fel egyebekre is: „Minden lábai alá vetettél...” (Zsid 2:8). „Minden nékem adott át az én Atyám...” (Mát 11:27; lásd még Luk 10:22!). „...hatalmat adtál néki minden testen...” (Ján 17:2). E hatalom magában foglalja az ítélettételeit: „Mert az Atya nem ítélen senkit, hanem az ítéletet egészben a Fiúnak adta” (Ján 5:22). Krisztus „Istentől rendelt bírája előknek és holtaknak” (ApCsel 10:42). Isten „megítéri majd a föld kerekségét igazságban egy férfiú által...” (ApCsel 17:31). Ez magában foglalja az ítélet végrehajtását is, hiszen az Atya „hatalmat adta néki az ítélettételere is, mivelhogy embernek fia” (Ján 5:27). A Fiú hatalommal való felruházását magának Krisztusnak az elsöprő erejű kijelentésében foglalhatjuk össze: „...Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön” (Mát 28:18). Ez semmilyen kétsélyt nem enged a Néki

adatott hatalom kiterjedéséről. „*Minden hatalom*” néki adatott „*mennyen és földön*”.

E kijelentések különösen érdekesekké válnak a megfogalmazás alapján. Az Atya minden hatalom birtokában volt, valami okból azonban az egészet a Fiúnak adta. Figyeljük meg, Isten hatalmat „adott”, minden Krisztus „lábai alá vetett”, ítélőt „rendelt” a Fiú személyében. Mindent, ami valamikor az Atyáé volt, a Fiúnak adta. Valamikor a múltban Isten minden Krisztus lábai elé vetett, meghagyta Neki, hogy uralkodjék, tegyen ítéletet, és neki adott minden hatalmat mennyen és földön.

Az egész küzdelem során feltárul Istenben egy jellemvonás, ami végtelenül vigasztaló. Isten egészen másképpen is bánhatott volna a lázadókkal. Megtehette volna, hogy ügyet sem vet Sátán Vele szemben megfogalmazott vágaira. Ő viszont alávetette ügyét annak, hogy az előterjesztett bizonyítékok alapján hatarozzanak felőle. Meg tudta tenni, hogy vár, és engedi, hogy a teremtmények saját maguk döntsenek. Tudta, hogy az Ő ügye igaz, ami kiáll minden vizsgálatot. Felettesebb egyenes és igaz volt Ő minden tekintetben.

Ez kellő alapot szolgáltat nekünk abbéli hitünkhöz, hogy az eljövendő ítélet olyan körvonalak mentén húzódik, amelyek az igazságosság és a jogosság – nem is beszélve a kegyelemről – legmagasabb fogalmainak is eleget tesznek. Isten nem bosszúálló. Nem arra az alkalomra vár, amikor „megfizethet”. Azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és megtérésre jusson. Nem gyönyörködik a gonoszok halálában.

Vannak ugyanakkor dolgok, amiket nem lehet meg. Örülne, ha mindenkit üdvözíthetne, de nem lenne a legjobb, ha így tenne. Ennek számos oka van. Sokan nem is kívánják az üdvösséget abban az értelemben, amit egyedül az élet tud biztosítani. A törvények, amiket Isten a mi útbaigazításunkra adott,

az élet törvényei, és nem önkényes végzések. A társadalom nem maradhat fenn, sem itt, sem a mennyben, ha az emberek nem hagynak fel egymás megölésével. Ez annyira nyilvánvaló, hogy ezt senki sem fogja vitatni.

A gyilkolás a gyűlöletben gyökerezik. Nem lenne biztonságos megengedni annak, aki gyűlöli az ő atyjafiát – vagy akárkit –, hogy együtt lakozzék másokkal a mennyben. Balgaság lenne békét, összhangot várni ilyen feltételek mellett. Az emberek épp eléggyé bebizonyították, hogy a gyűlölet embergyilkossághoz vezet. Nincs szükség további bizonyításra. Ha Isten békés mennyei életet akar, ki kell onnan zárnia a gyilkosokat. Ami annyit jelent, hogy ki kell onnan zárnia mindenkit, aki gyűlöl.

Ez azonban ennél is többet jelent. A szeretet az egyetlen hatásos ellenszere a gyűlöletnek. Csak az megbízható, aki szeret. A szeretet hiánya előbb vagy utóbb gyűlölethez vezet. Ennél fogva a szeretet az élet legfőbb törvénye. Csak az tesz eleget a törvénynek, aki szeret, így egyedül neki van joga az élethez. E jog nem hiúsulhat meg az által, hogy Isten teret ad a gyűlöletnek. Akik az életükben a gyűlöletet ápolják, megsértik az élet törvényét. Nem lenne biztonságos, ha az ilyenek is üdvösségre jutnának, még ha vágynak is üdvözülni valami módon. Nincs helyük a gyilkosoknak a mennyben, senkinek, aki áthágja a parancsolatot: „Ne ölj!” Ugyanezen érv igaznak bizonyul az összes többi parancsolatra nézve is.

Amikor tehát Isten embereket és angyalokat ültet be az ítélok székébe, nem egyszerűen annyit tesz, hogy társául fogadja őket. Ez is fontos. A jövő érdekében is szükséges. Bizonyosságra van szükségünk, amit az ítéletben való részvétel nyújt nekünk. Ennél azonban többről is szó van. Amikor Isten a szenteket és az angyalokat is bevonja az ítéletbe, valójában Isten munkáján tekintenek végig. Az embereket kormányzó szabályok, elvek

és törvények kerülnek a vizsgáló tekintetek elé. Bizonyos értelemben magát Isten ítélijük meg (Róm 3:4).

E kijelentések fényében különleges jelentőséggel bír az a tény, hogy a küzdelem végén emberek és angyalok egyaránt kifejezik Isten igazságosságába vetett hitüket. A nagy kérdés mindig is ez volt: Valóban igazságos Isten, avagy Sátán vadjai igazak? A nagy küzdelem lezárttával a vizek angyala ezt mondja: „...*Igaz vagy Uram...*” (Jel 16:5). Egy másik angyal is megszólal: „...*Jól van Uram, mindenható Isten, igazak és igazságosak a te ítéleteid*” (7. vers). „*És ezek után hallám mintegy nagy sokaságnak nagy szavát az égben, a mely ezt mondja vala: Aleluja! az idvesség és a dicsőség, és a tisztelesség és a hatalom az Úré, a mi Istenünké! Mert igazak és igazságosak az ő ítéletei,...*” (Jel 19:1-2).

Akik diadalmasak voltak a fenevadon és annak képén, ezt mondják: „...*igazságosak és igazak a te útaid, óh szentek Királya!*” (Jel 15:3). És amint Isten újra elfoglalja trónszékét, a Jelenések írója egy „*nagy sokaság*” hangját hallja, „*mintegy erős mennydörgések szavát, mondván: Aleluja! mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a mindenható*” (Jel 19:6). Isten azonban nem egyedül uralkodik. Amikor e „*világna országai a mi Urunkéi és az ő Krisztusáéi*” lesznek (Jel 11:15), amikor a vádoló végül el lesz pusztítva, akkor Isten és a Bárány trónja újra fel lesz állítva. Dicső beteljesítése ez minden mi reménységünknek! (Jel 12:10; 22:5)

FÜGGELÉK

ADALÉKOK DÁNIEL KÖNYVE 8. FEJEZETE 14. VERSÉNEK MAGYARÁZATÁHOZ

A könyv kellő részletességgel szól a szentély megtisztítása összefüggésében a mennyei szentély valóságáról, a bűn szentélyre hárulása okán a megtisztítás szükségességéről, továbbá arról, hogy ez nem más, mint maga az ítélet. Egyetlen kérdést hagy nyitva, tudniillik a szóban forgó igerész idői meghatározását. Emlékeztetőül: „*És monda nékem: Kétezer és háromszáz estvéig és reggelig, azután kiderül a szenthely igazsága*” (Dán 8:14).

Senkit nem szeretnénk tudatlanságban, ill. kétségek között hagyni. Ugyanakkor senkit nem szeretnénk megfosztani a fel-fedezés élményétől sem. Magyarázat gyanánt álljon azért itt főképpen néhány magyarázási elv – a szóban forgó jövendölésre történő alkalmazással –, amit minden kutatónak tiszteletben kell tartania. Úgy véljük, a megoldás érdekében legelébb az előítéleteket szükséges kinek-kinek félretennie. Jelen prófécia megértésének ez lehet a legnagyobb gátja. Jézus Krisztus az igazság után szomjúhozó léleknek ígért megelégedést (Mát 5:6).

Először arról, hogy az idői jövendölésekkel való számtalan visszaélés nem szolgálhat kielégítő magyarázat gyanánt a velük szemben tanúsított általános közönyre. A Biblia szerint Sátán a szerzője a jó adományok hamisítványainak, az igazság állhatatos kutatásától való eltántorítás végett. Isten azonban nem csupán a „hözadásoktól” óv, de legalább ennyire az „elvételektől” is (5Móz 4:2; Jel 22:18-19), vagyis attól, hogy ne éljünk minden igével (Mát 4:4), ami az Ő szájából származik, egyeseket

fontosaknak, másokat lényegteleneknek minősítve. Dánielt se érje a rajongás vágja, amiért megfigyelte „*a könyvekben az esztendők számát, a melyről az Úr igéje lőn Jeremiás prófétához*” (Dán 9:2), hanem inkább állítsuk példáját követendő mintául.

Másodszor, nem lehet elégé nagy nyomatékot adni az idői jövendöléseknek – különös tekintettel az újszövetségi korszakokra átnyúló példányokra –, hiszen ezek hirdetik harsány szóval, hogy Isten műve nem mosódik el plátói spirituális magasságokban légies ködképekké, hanem nagyon is valóságosan itt lüköt a mi emberi történelmünkben, a jelölt események többségében megfogható, ellenőrizhető módon. Máris pontosítunk: egyetlen olyan kivételeiről tudunk, ahol a megjövendölt esemény beteljesedését a földi történelemkönyvekből nem tudjuk előkeresni, és ez éppen az itt tárgyalt prófécia, lévén hogy mennyben zajlódó történést idéz meg. Istennek azonban erre is gondja volt: a kétézer-háromszáz esztendőről szóló jövendölést olyan támpontokkal vette körül, amelyek a földi történelem perspektívájába illeszkednek. Így fel kell fedeznünk Dániel könyve 8. és 9. fejezetének összefüggéseit. Gábriel válasza (9:22-27) ténylegesen a próféta gyötrődő kérdéseire adott válasz volt. Teljes joggal feltételezhetjük, hogy a „*hetven hétfelvált*” a kétezer-háromszáz napból „szabatott”, azaz „vágatott le” (24. vers). Minthogy az Istenről jövő szózat ekképpen egybecsúsztatja a két idői síkot, nem lehet kérdéses többé a prófécia kezdő időpontja: „...*A Jeruzsálem újjáépítése felől való szózat keletkezésétől...*” (25. vers).

Harmadszor, azoknak, akik fejcsőválva kételkednek abban, hogy az idői jövendölések magyarázati kulcsa – „...*egy-egy napot egy-egy esztendőül számítottam néked...*” – itt is helyénvaló lehet, legelébb Dánielt kell, hogy gáncsolják, hogy ok nélküл adta búra a fejét, amire nem lett volna oka, ha ténylegesen napokban kellene számolnunk. Ennek értelmében ugyanis a

szentély „tapodása” hamarabb ért volna véget, mint a babiloni fogsgág. Járjon utána az olvasó! DánIEL magatartására kizárólag az ad magyarázatot, hogy nagyon is jól tudta, a kétezer-háromszáz este és reggel számára beláthatatlan idői távlatokba vezet. Továbbá, ennél is ékesebben beszél a hetven hétről szóló jóvendölés teljesedése – szintén ellenőrizhető formában –, éspedig nem ötnegyed év múlva, hanem akkor, amikor a fejedelem valóban „Messiás-fejedelem”, tehát „Felkent”, lett, és „eltöröltetett a hamisság”, vagyis a Krisztus földi szolgálatát magában foglaló időszakaszban, i. sz. 27–31 között. Évre pontosan a hatvankilen-cedik „évhét” első felében (25–27. vers). A Kinyilatkoztatás Ura e bámulatos jóvendölés pontos és szó szerinti teljesedésével „bepecsételte a látomást” (lásd 24. vers!). Milyen látomást pecsételt be, azaz hitelesített? Istennél – amint azt Blaise Pascal-nál olvas-suk – „szó és a szándék nem különbözik”; egészen bizonyosak lehetünk abban, hogy nem véletlenül áll ott e kifejezés. A bő tíz évvel korábban adott, s DánIELben kérdéseket ébresztő látomásra utalhat. Mintha az mondaná: a jóvendölés – földiek számára is ellenőrizhető – beteljesedése hitelesítse a szentély – földi szem számára egyébként láthatatlan – megtisztításának kezdő idő-pontját!

Negyedszer, mennyire kézenfekvő azon észrevételünk, hogy a két fejezetben található idői meghatározás egybekapcsolása annál is nyilvánvalóbb, minthogy az a mennyei szentély történetének két legjelentősebb mozzanatát ábrázolja, nevezetesen a „szentek szentje” felkenetésének és a szentély megtisztításának idejét! Előbbi Krisztus engesztelő kereszthalálát, utóbbi a vizsgálati ítéletet jelképezi. E két esemény kétségtelenül a megváltás történetének kiemelkedő eseményei. A bűn végleges elrendezését előlegezik meg. Az idői jóvendölések a végső reménység bizonyos eljöveteléről biztosítanak.

A JÓ ILLATTÉTEL OLTÁRA

Az áldozatok mellett a jó illattétel oltára képviselte az ószövetségi rendtartásban az imádságot. Az illattétel oltárának elkészítésére való felhívás alkalmával Isten közölte Mózessel a tömjénfüstö-lögtetés idejét és módját is. „*Aron pedig füstölögessen rajta minden reggel jó illatú fistölkő szert; mikor a mécseket rendbe szedi, akkor füstölögtesse azt.. És a mikor Áron estennen felrakja a mécseket, füstölögtesse azt...*” (2Móz 30:7-8). A reggeli és esteli áldozathoz hasonlóan e szent cselekményt is naponta két alkalommal kellett elvégezni, de amiképpen a szüntelen való áldozat esetében, akképpen ennél is a reggeli és esteli időpont az áldozat állandó voltát jelentette. Az Ige nyomban hozzáteszi: „...*Szüntelen való illattétel legyen ez az Úr előtt nemzetegről nemzetesre*” (8. vers). A könyv elején már szoltunk arról, hogy a jó illattétel oltára a szenthelyen, közvetlenül a szenthelyet a szentek szentjétől elválasztó függöny előtt foglalt helyet. A függöny nem ért a men-nezetig, ily módon a tömjénfüst átjutott a szentek szentjébe. Milyen csodálatos szemléltetés! A szentek szentjébe senki nem juthatott be a főpapon kívül, de ő is csak évente egy alkalommal. Az oltáron gerjesztett jó illat ellenben minden nap kétszer az Isten jelenlétéit jelképező belső helyiségbe jutott. Üzenet volt ez elsősorban a papok, másodsorban a nép számára: Isten egy újabb lehetőséget adott az embernek, hogy Vele közösséget létesítsen.

„*Mint jóillatú füst jusson elődbe imádságom, s kezem felemelése estvéli áldozat legyen*” (Zsolt 141:2). Dávid zsoltárrészlete kimondja azt, amit igazából a szentélyben folyó cselekmények alázatos kutatója már megérthetett. A jó illattétel oltáráról az Isten elé jutó tömjénfüst a közbenjárói imádságot jelképezte. Van lehetőség a szent Istennel való érintkezésre! „*Szüntelen való*” volt, vagyis a közbenjárás e tekintetben is megszakítatlanságot sugall.

Vajon kicsoda végzi e közbenjárói imádságot? Kicsoda alkalmas, kicsoda méltó arra, hogy „kellemes illatú” imaaldozatot mutasson be az emberért? Kinek az imádsága lehet hathatós az emberek üdvössége érdekében? Íme a válasz: „*Ennekokáért ő mindenképen idvezítheti is azokat, a kik ő általa járulnak Istenhez, mert mindenha él, hogy esedezzék érettök*” (Zsid 7:25).

Bár felfognánk lankadó értelmünkkel, mit jelent az esendő ember számára Jézus Krisztus értünk gyakorolt közbenjárói imádsága! Földi szolgálata során is nyújtott ebből némi ízelítőt. Jézus Emberfiaként megélt imaélete önmagában is csodálatos tanulmány tárgya lehetne. A Biblia közvetlenül nemigen avat be Krisztusnak az Atyával folytatott meghitt beszélgetéseinek talmába. Vannak ugyanakkor apró utalások, amelyek a figyelmes bibliakutató számára segítenek a megoldásban. Máté evangéliumában erre bukkanunk: „*És a mint elbocsátá a sokaságot, felnéne a hegyre, magánosan imádkozni...*” (Mát 14:23). Csak akkor fogjuk fel ennek jelentőségét, amikor az evangéliumok egybevétése nyomán megérjük, Krisztus minden bizonnal a tömeghangulat által elragadott tanítványok hitének épsgéiért imádkozott. Tálan éppen azért, hogy Isten adjon alkalmat Számára, hogy a kicsinyhitű tanítványoknak kinyilváníthassa isteni hatalmát, amit azok már-már megkérdőjeleztek. Jézus akkor is tanítványaiért könyörgött, amikor első apostoli küldetésüket készítette elő (Luk 6:12). A közbenjárói imádság szintén szép példája, amikor a fogadkozó, noha hitében megroggyanó Pétert így biztosította: „*Monda pedig az Úr: Simon! Simon! ímé a Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát; de én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited: te azért idővel megtérvén, a te atyádfiait erősítsed*” (Luk 22:31-32).

A Jézus Krisztus által gyakorolt közbenjáró imádság ilyen. Ismeri gondolatainkat, gyenge oldalunkat, Ő azonban ezt nem

ellenünk, hanem éppen hogy javunkra használja fel. Imádkozik az Atyánál, hogy ne fogyatkozzék meg bennünk a hit, s legyen erőnk a bűnnek nemet mondani. És amikor azt látja, hogy hit és erő híján a csatát elveszítjük, nem mond le rólunk. Máris azon munkálkodik, hogy „idővel megtérjünk”, s ha ugyan a csatát el is vesztettük, személyes háborúnk a mi javunkra dőljen el. Cso-dálatos gondoskodás!

Mit mondhatunk erre? minden ember keresi a „bizalmasát”. Egy megértő lényt, akitől együttérzést várhat. Ezt nagyon ritkán kapjuk meg embertől, bár azt is sokan mondhatják el, hogy fájdalmaik, szomorúságai enyhítésére van egy-egy bizalmas barátjuk, jóllehet megoldást, tényleges támaszt kevésbé várhatnak tőlük. Hát a fentiek ismeretében nincs meg minden okunk arra, hogy mi a Fiú Istenet válasszuk ilyen „bizalmasul”? Hiszen az Ő esetében e meghallgatás több az esetenkénti jelenlétnél. Ez Nála elkötelezettség! Jelen kötet terjedelmes fejezetet szentelt annak, hogy milyen is az Isten előtt kedves imádság, de azt ismét leszögezhetjük, hogy Ő több szeretne lenni az életünkben annál, mint hogy meghallgat. És nem is találjuk meg Vele a közösséget akkor, ha mindig csak elmondani akarunk Neki valamit. Lelki látásra kell szert tennünk, és hittel mondani: „*Mikor még nyelvemen sincs a szó, immár egészen érted azt Uram!*” (Zsolt 139:4). Nem a sok beszéd teszi az imádságot, hanem inkább az a hit, hogy Isten már régen elkezdett munkálkodni az ügyünk jobbra fordítása, győzelemre segítése érdekében. Ily módon Jézus közbenjárói imádságára való támaszkodásunk a megnyugvás és a békesség forrása lesz számunkra.

Mégsem tesz dologtalanná. A jó illattétel oltára ugyanis nem pusztán nagy Főpapunk imádságának előképe, hanem meghívás is az ember számára az Istennel való együttmunkálkodásra. Az imádkozás a mi kiváltságunk is, és – ritkán gondoljuk végig, s

még kevesebben fogjuk fel jelentőségét – az az imádság, amelyben a leginkább egyesülhetünk a krisztusi közbenjárással, az a más lelkekért folytatott imaküzdelem. Szép szemléltetését lát-hatjuk e bibliai igazságnak Jelenések könyvében: „*És látám azt a hét angyalt, aki az Isten előtt állva; és adaték nézik hét trombita. És jöve egy másik angyal, és megállva az oltárnál, arany tömjénezőt tartva; és adaték annak sok tömjén, hogy tegye minden szenteknek könyörgéseihöz az arany oltárra, a mely a királyiszék előtt vala. És felménye a tömjén füstje a szentek könyörgéseivel az angyal kezéből az Isten elébe*” (Jel 8:2-4). A hét angyal mellett megje-lenő „angyal” kitüntetett szerepe egészen nyilvánvaló. A tömjénfüstölötgetés papi munkáját végzi, és e minőségében nem lehet emberi személy, hiszen a papok mind-mind az eljövendő Örökl Főpapot, Jézus Krisztust szemléltették. Krisztus tehát ez a „küldött” – ez az *angelosz* szó jelentése –, és a jelképes leírás azt mutatja be, amint az Ő közbenjárói könyörgése egyesül „a szentek könyörgéseivel”.

Bámulatos kitüntetés ez a bűnös ember számára! Ha valaki azt mondaná itt, hogy ne ruházzuk fel az embert amolyan „társközbenjárói” címmel, igaza is van meg nem is. Mert ugyan a mi közbenjárásunk semmi esetre sem azt a célt szolgálja, hogy valamit jobban tudnánk, vagy valamit jobban akarnánk Nála, így nem is kell Őt rábírnunk semmirre. Krisztus mégis meghív bennünket, hogy mint a királyi papság részesei, kapcsolódjunk be az Ő munkájába. Nem is lehet más a célunk: bekapcsolódni e nagyszerű munkába, e megrendítő küzdelembe, amit Krisztus folytat minden egyes lélekért, akik szorongattatnak a gono-sztól, akik egyedül csakhamar elesnének. A Krisztussal való együttmunkálkodás során igazán magunkévé tehetjük Krisztus gondolkodásmódját, aki soha nem a maga javát kereste, hanem mindig a másét (lásd 1Kor 10:24!, új prot. ford.).

MÉRTÉKEGYSÉGEK ÁTSZÁMÍTÁSA

Hosszmértékek

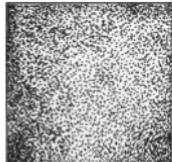

1 hüvelyk = 2,54 cm

1 láb = 30,48 cm

Területmértékek

1 négyzethüvelyk
= $6,45 \text{ cm}^2$

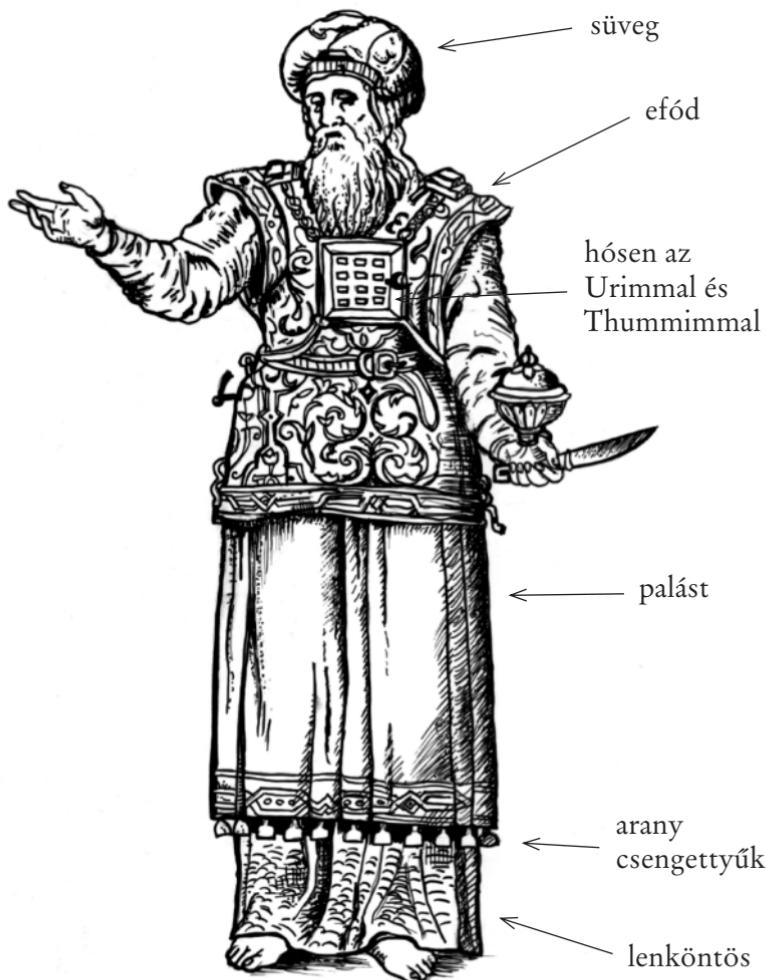
1 négyzetláb = $929,01 \text{ cm}^2$

Ürmérték

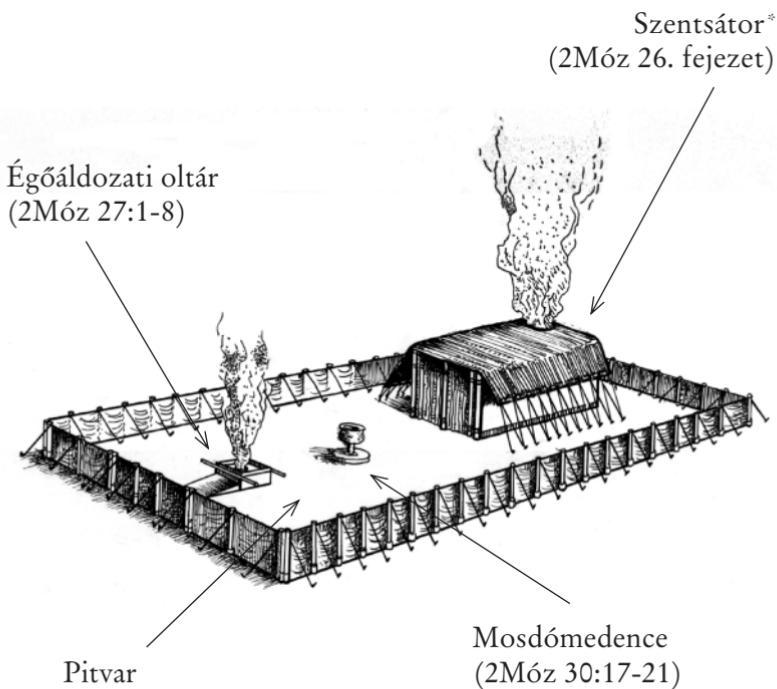

1 gallon = 4,543 l

A FŐPAPI ÖLTÖZET
(2Móz 28. fejezet)

AZ ÓSZÖVETSÉGI SZENTÉLY

* A szentsátornak egyéb elnevezései is vannak: „gyülekezet sátra” (2Móz 33:7); „Isten háza hajléka” (1Krón 6:48); „szentély” (Zsid 9:8). Ezek egyenrangú elnevezések, amelyek magukban foglalhatták a teljes építményt is, de többnyire inkább a belső helyiségre vonatkoztak. A szentély megkülönböztetendő a „szenthely”-től, amely a szentély első helyiségett jelentette (Zsid 9:2); a második (a legbelso) helyiséget neveztek „szentek szenté”-nek (Zsid 9:3).

A SZENTÉLY ALAPRAJZA

Szentek szente

Arany
gyertyatartó

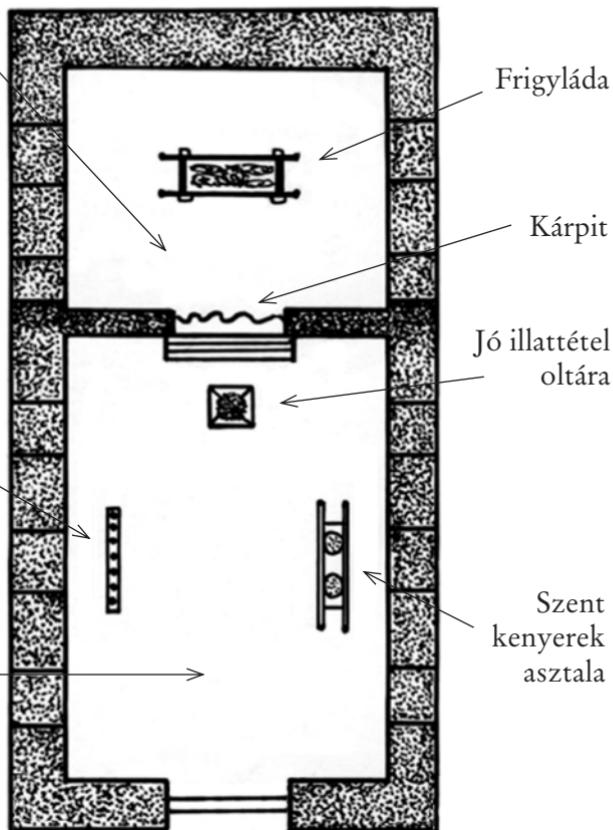
Szenthely

Frigyláda

Kárpít

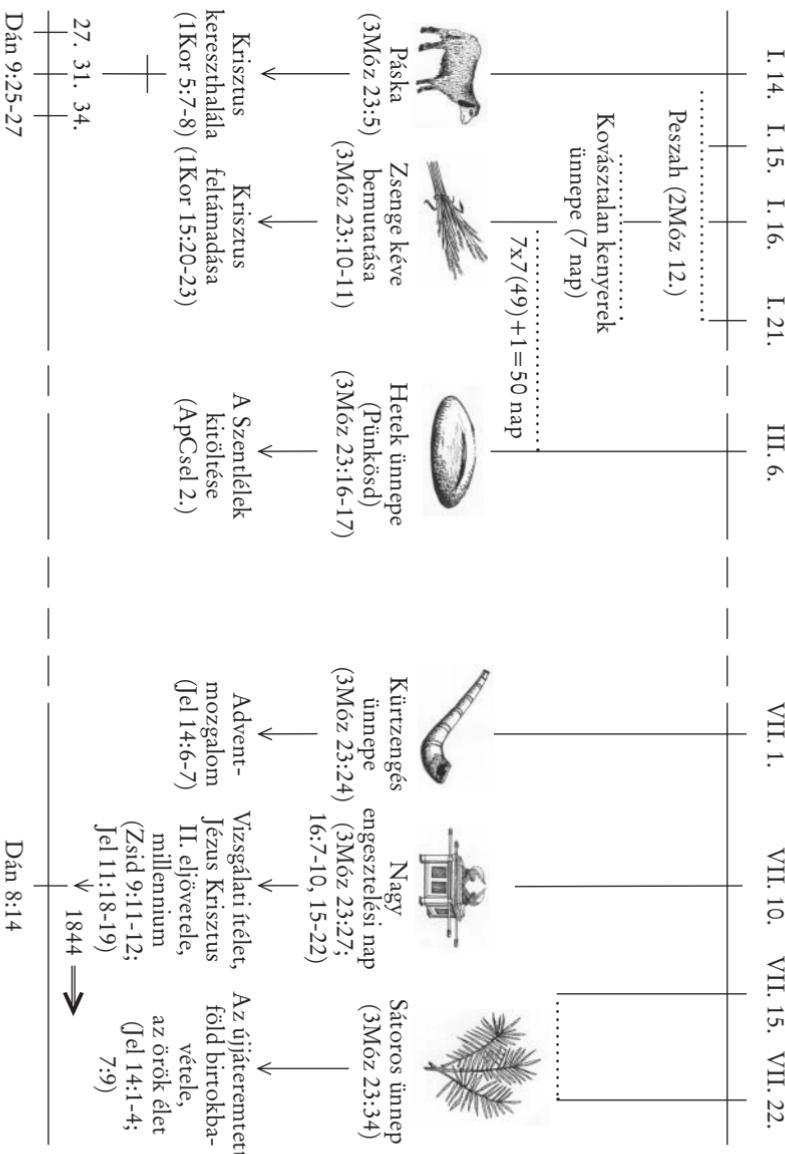
Jó illattétel
oltára

Szent
kenyerek
asztala

FÜGGELÉK

AZ ÓSZÖVETSÉGI ÜNNEPEK ÚJSZÖVETSÉGI BETELJESEDÉSE

MEGRENDELHETŐ KIADVÁNYAINK

Lev Sesztov: Pascal (A Gecsemáné éjszakája)
2002, 96 oldal, ragasztott, 690 Ft

Csabai Tamás: Vitairat a történelmi érdemekről
2002, 74 oldal, ragasztott, 690 Ft

*Kálvin János: Kommentár Pál apostol
thesszalonikabelieknek írt leveleihez*
2003, 128 oldal, kötött, 1350 Ft

Carlo Collodi: Pinokkió, avagy egy fabábu kalandjai
2003, 152+8 színes oldal, kötött, 1680 Ft

Luther Márton: A római pápaságról
2003, 168 oldal, kötött, 1680 Ft

Olvasson bele a könyvekbe!
www.aeternitas.hu

Információ és rendelés:
(87) 477-022; E-mail: aeternitas@netquick.hu

A kiadónál történő rendelés esetén
a kiadványok árából 10 % kedvezményt biztosítunk,
és a postaköltséget is magunkra vállaljuk!

Kiadja az Aeternitas Irodalmi Műhely, Felsőörs
www.aeternitas.hu

Felelős szerkesztő: Csabai Tamás
Tel: (87) 477-022; E-mail: aeternitas@netquick.hu

A tipográfia és a tördelés
a VERZÁL Stúdió munkája
Felelős vezető: Czinkota András
Grafikus: Füleky Adrienn

Nyomtatás és kötés: Nyomdaipari Szolgáltató Kkt. (Debrecen)
Felelős vezető: Balázs Jánosné

ISBN 963 212 476 6